

NÉPESSÉG, KÖZEGÉSZSÉG

Magyarország területe, népessége s népsűrűsége törvényhatóságok és országrészek szerint.

Superficie, population et densité de la population en Hongrie suivant les comitats, les villes autonomes et les régions.

A visszacsatolt északi területen 1938 december 15-én végrehajtott népösszeírás előzetes eredményeinek¹⁾ figyelembevételével most mód nyílik arra

is, hogy a bécsi döntés utáni — még mindig erősen csonka — Magyarország területét, 1938. évvégi népességét és népsűrűségét *törvényhatóságok és országrészek szerint* is kiszámítsuk. Bár a felszabadult felvidéki területsávot illetően adataink csu-

¹⁾ V. ö. M. Stat. Szemle 1939. évf. 1—29. l.

A megnagyobbodott Csonka-Magyarország területe, 1938. évvégi népessége és népsűrűsége törvényhatóságok és országrészek szerint. (Előzetes adatok).

Superficie, population et densité de la population, à la fin de 1938, de la Hongrie récemment agrandie, suivant les 5 régions, les comitats et les villes autonomes. (Chiffres provisoires).

Vármegye*), tj. város**)	Terület ¹⁾ Superficie		Lélekszám ¹⁾ Population		Népsűrűség 1 km ² . Densité de la population par km ²	Vármegye*), tj. város**)	Terület ¹⁾ Superficie		Lélekszám ¹⁾ Population		Népsűrűség 1 km ² . Densité de la population par km ²
	km ²		1938 végén - à la fin de 1938				km ²		1938 végén - à la fin de 1938		
	szám nomb. abs.	%	szám nomb. abs.	%			szám nomb. abs.	%	szám nomb. abs.	%	
I. Kisalföld. <i>Petite-Plaine</i>						IV. Tiszántúl. <i>Au delà de la Tisza</i>					
Bars és Hont k. e. e. vm.	1.966	1.9	145.389	1.4	74.0	Békés vm.	3.681	3.5	339.708	3.4	92.3
Esztergom vm.	1.075	1.0	101.932	1.0	94.8	Bereg és Ugocsa k. e. e. vm.	1.665	1.6	162.173	1.6	97.4
Győr, Moson és Pozsony k. e. e. vm.	2.331	2.2	157.476	1.6	67.6	Bihar vm.	2.771	2.6	183.857	1.8	66.4
Győr tjv.	54	0.1	51.115	0.5	946.6	Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vm.	2.003	1.9	174.715	1.7	87.2
Komárom vm.	3.582	3.4	287.234	2.8	80.2	Csongrád vm.	1.885	1.8	147.834	1.5	78.4
Nyitra és Pozsony k. e. e. vm.	1.643	1.6	190.811	1.9	116.1	Hódmezővásárhely tjv.	761	0.7	59.076	0.6	77.6
Sopron vm.	1.810	1.7	141.863	1.4	78.4	Szeged tjv.	816	0.8	140.671	1.4	172.4
Sopron tjv.	130	0.1	35.974	0.4	276.7	Hajdu vm.	2.386	2.3	183.748	1.8	77.0
Összesen — Total	12.591	12.0	1,111.794	11.0	88.3	Debrecen tjv.	957	0.9	127.817	1.3	133.6
II. Dunántúli dombos-vidék. <i>Transdanubie</i>						V. Északi dombos-vidék. — Nord					
Baranya vm.	3.943	3.8	251.803	2.5	63.9	Jász-Nagykun-Szolnok vm.	5.259	5.0	426.074	4.2	81.0
Pécs tjv.	71	0.1	73.204	0.7	1.031.0	Szabolcs vm.	4.602	4.4	429.614	4.2	93.3
Fejér vm.	4.008	3.8	230.967	2.3	57.6	Szatmár vm.	1.748	1.7	137.494	1.4	78.7
Székesfehérvár tjv.	120	0.1	42.253	0.4	352.1	Összesen — Total	28.534	27.2	2,512.781	24.9	88.1
Somogy vm.	6.695	6.4	391.883	3.9	58.5	V. Északi dombos-vidék. — Nord					
Tolna vm.	3.801	3.4	264.410	2.6	73.4	Abaúj-Torna vm.	2.710	2.6	157.551	1.6	58.1
Vas vm.	3.307	3.2	271.102	2.7	82.0	Kassa tjv.	93	0.1	58.082	0.6	627.0
Veszprém vm.	3.966	3.8	249.509	2.4	62.9	Borsod vm.	3.655	3.5	298.610	2.9	81.7
Zala vm.	4.866	4.6	370.132	3.7	76.1	Miskolc tjv.	53	0.1	67.373	0.7	1.271.2
Összesen — Total	30.577	29.2	2,145.263	21.2	70.2	Gömör és Kishont vm.	1.909	1.8	104.459	1.0	54.7
III. Duna-Tisza köze. <i>Danube-Tisza</i>						V. Északi dombos-vidék. — Nord					
Bács-Bodrog vm.	1.676	1.6	115.387	1.1	68.9	Heves vm.	3.751	3.6	324.836	3.2	86.6
Baja tjv.	200	0.2	31.644	0.3	158.2	Nógrád vm.	3.127	2.9	256.727	2.5	82.1
Pest-P.-S.-Kk. vm.	11.817	11.2	1,503.136	14.9	127.2	Ung vm.	679	0.6	73.269	0.7	107.9
Budapest szföv.	207	0.2	1,067.124	10.6	5.155.2	Zemplén vm.	2.395	2.3	198.948	2.0	83.0
Kecskemét tjv.	939	0.9	83.559	0.8	89.0	Összesen — Total	18.372	17.5	1,539.855	15.2	83.8
Összesen — Total	14.839	14.1	2,800.850	27.7	188.8	Mindössze — Total général 104.913 100.0 10,110.543 100.0 96.4					

¹⁾ Előzetes adatok. Terület: a trianoni Magyarországra vonatkozólag az 1930. évi magyar népszámlálás alkalmával megállapított terület és a visszacsatolt északi részre vonatkozólag a legutolsó cseh-szlovák helységnévtárban közölt községi adatok alapján megállapított terület összege. Lélekszám: a trianoni területet illetően az 1938. dec. 31-re kiszámított előzetes adatnak s a visszacsatolt északi területet illetően az 1938. dec. 15-i felvidéki népösszeírás (polgári népességre vonatkozó) adatának összege. (A visszacsatolt északi terület alatt az ideiglenes katonai demarkációs vonal és a trianoni országhatár közti területet kell érteni).

*) Vm. = comitat. — **) Tjv. = ville autonome.

pán az ideiglenes katonai demarkációs vonal által határolt területre vonatkoznak, ezeknek az egyébként is *előzetes adatoknak* a közlésére gyakorlati szempontokból mulhatatlanul szükség van. A végleges határmegvonás alapján a végleges eredmények kiszámítása ugyanis előreláthatólag majd csak némi késéssel lesz lehetséges, tehát egyelőre a különféle népmozgalmi és egyéb számításokat a most megállapított előzetes eredmények alapján kell elvégezni.

A táblázatunkban közölt előzetes eredmények az északi határ ideiglenességétől eltekintve sem nyugszanak homogén és tökéletes adatokon. Egyes vármegyékre vonatkozólag az adatok (egyben tehát az országos végeredmények is) különböző időpontokból származó és fogalmilag sem teljesen egyenmű adatok összegei. A megyei eredmények megállapítása természetesen a legújabb közigazgatási beosztásnak megfelelően és községenkénti összeállítás alapján készült. A *területet* illetően meg kell azonban jegyeznünk azt, hogy a számítás úgy történt, hogy a trianoni Magyarországnak az 1930. évi népszámlálás alkalmával megállapított területéhez a felszabadult határsáv községeinek a legutolsó cseh-szlovák helységnévtárban kimutatott területét adtuk hozzá.¹⁾ A *lélekszám* a trianoni Magyarországra vonatkozóan az előzetes népmozgalmi eredmények és a vándorlási egyenleg figyelembevételével 1938 december 31-re kiszámított adatnak²⁾ és a visszacsatolt északi területen két héttel korábban, 1938 december 15-én végrehajtott s csupán a polgári népességet felölelő népösszeírás előzetes eredményeinek az összege. A *népsűrűség* pedig a fogalmilag nem teljesen hibátlan módon nyert területi és népességi adatok viszonyításának eredménye. *Eszerint táblázatunk mindhárom számoszlopa ideiglenes és csupán tájékoztató értékű adatokat tartalmaz.*

A fentiek értelmében a tábla adatainak részletesebb taglalásától bizvást eltekinthetünk. Ez alkalommal elég csupán arra utalni, hogy egyrészt a magyarlakta északi határsáv visszacsatolására,

¹⁾ Ezeket a területi adatokat és a felhasználással kapcsolatos megjegyzéseket l. M. Stat. Szemle 1939. évf. 1—29. l.

²⁾ Az 1938 dec. 31-re kiszámított előzetes lélekszám 9,078.187 fő.

másrészt az új megyei beosztásra való tekintettel az *ország-rész-tagolás módosítása is elkerülhetetlennek látszott*. Minthogy az eddigi ország-rész-beosztás, mely három nagy (ú. n. gazdasági vidék jellegű) ország-részt különböztetett meg, az összehasonlítás követelményeinek sok szempontból nem felelt meg teljesen, az *országot öt egységre bontó új beosztás* ettől némileg eltér. Anélkül, hogy az eddiginél valamivel homogénebb területeket összefoglaló új beosztás indokolására részletesebben kitérnénk, itt csak arra utalunk, hogy *terület és lélekszám dolgában* az egyes ország-részek között a most választott ötös beosztás szerint is *még mindig elég nagy eltérés mutatkozik*. Két nagy területű és jelentős népességű ország-résszel (Dunántúl és Tiszántúl) ugyanis két kisebb (Kisalföld és Észak) és egy, csupán lakosságszámra kiemelkedő ország-rész (Duna-Tisza köze) áll szemben. Általában azonban a statisztikai összehasonlítások során meg kell elégedni ezzel az ötös beosztással, mely egyébként fogyatékoságai ellenére elég jellegzetesnek és könnyen áttekinthetőnek látszik. Már is hangsúlyozni kívánjuk azonban azt, hogy amennyiben valamely probléma részletesebb megvilágításánál *arányosabb ország-rész-egységek* megállapítására is szükség lesz, a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal a II. ország-résznek Felsődunántúlra és Alsódunántúlra, a IV. ország-résznek pedig Alsótiszántúlra és Felsőtiszántúlra való szétválasztásával, végül Budapestnek (vagy Nagy-Budapestnek) a III. ország-részből való kihalásával — tehát *nyolc ország-rész szerint* — szándékozik adatait tagolni.¹⁾ Nyilvánvaló, hogy földrajzi szempontból a törvényhatósági határokhoz (kényszerű okokból) alkalmazkodó ez a részletezés sem lehet teljesen megfelelő. Bizonyos részletmunkálatoknál tehát járási, sőt községi tagolások alapján megállapított terület egységek (ország-részek, tájak, vidékek) adatainak kiszámítására is szükség lesz.

Th. L. dr.

¹⁾ Ennél a beosztásnál Baranya, Somogy és Tolna vm. az Alsódunántúlt, Fejér, Vas, Veszprém és Zala vm. a Felsődunántúlt, Békés, Csanád, Csongrád és Jász vm. az Alsótiszántúlt, Bereg, Bihar, Hajdu, Szabolcs és Szatmár vm. pedig a Felsőtiszántúlt fogja alkotni. A nyolc ország-rész szerint tagolt főbb adatokat a Szemle más alkalommal közli.

KERESKEDELEM, KÖZLEKEDÉS

Külkereskedelmi forgalmunk az 1938. évben.

Le commerce extérieur de la Hongrie en 1938.

Résumé. En 1938, notre commerce extérieur a représenté 418·2 millions de pengős pour les importations et 521·9 millions de p. pour les exportations. Comparativement à 1937, les importations ont baissé de 65·4 millions de p. (13·5%); les exportations, de 66·1 millions (11·2%). Ainsi donc, en Hongrie, comme d'ailleurs à l'étranger, le commerce extérieur a décliné. Toutefois, l'excédent de la balance commerciale a été bien favorable (103·7 millions de pengős). Il ne fut dépassé que de 700.000 pengős par celui de 1937, le plus fort depuis la fin de la guerre. Dans ces conditions, nous avons pu nous procurer sans difficulté notable des devises étrangères pour les importations nécessaires.

En dehors de baisses mondiales affectant de nombreuses matières premières industrielles, plusieurs faits importants ont influé en 1938 sur notre commerce extérieur. Les conditions atmosphériques, dont dépend la récolte, sont bien importantes pour le commerce extérieur de notre pays éminemment agricole. Or, le temps ayant été propice aux cultures, notre récolte de froment, évaluée à 26·1 millions de q, a été excellente, grâce à quoi dans la seconde moitié de l'année nous en avons vendu à l'étranger pour 3·6 millions de q (contre 1·1 million à la même époque de 1937). Par contre, la récolte de 1937 ayant été faible à cet égard (19·6 millions de q), dans la première moitié de 1938 nous n'avons presque point exporté de froment. — L'Allemagne, annexant l'Autriche, avec laquelle notre commerce était bien considérable, quoique rencontrant des difficultés grandissantes ces derniers temps, est devenue notre voisine, et elle joue un rôle de plus en plus grand dans notre exportation agricole. Ajoutons à cela que l'Allemagne, en incorporant les Sudètes, augmentait et la capacité d'expansion de sa production industrielle et sa population manquant de certains importants produits agricoles. — A l'automne dernier, en vertu de la sentence de Vienne (2 novembre), plus d'un million de nos frères firent retour à la Hongrie. De ce fait, dont les effets n'ont pas encore pu se montrer pleinement dans l'économie de notre pays,

celui-ci a été augmenté de régions possédant une agriculture intensive, des gisements de fer, des mines de magnésite et de kaoline. Cela a accru nos possibilités d'exportation et nos besoins en certaines matières premières industrielles à importer. Par contre, notre importation va diminuer pour quelques autres matières premières que produit la zone recouvrée.

En 1938, à l'importation, les bois bruts et ouvrés continuaient à tenir le premier rang. Bien que sous ce rapport les importations aient baissé de 14% par rapport à 1937, elles représentaient environ un huitième de l'ensemble de nos importations. La régression de l'importation du bois tenait à ce que la bonne conjoncture de la construction a fléchi chez nous, que l'Allemagne, manquant, même après l'Anschluss de bois, a interdit d'exporter du bois autrichien, et que notre frontière nord a été fermée dans le dernier trimestre de 1938.

Parmi les marchandises étrangères achetées par nous, les importations de métaux bruts ont occupé en 1938 la deuxième place (avec 5·5%), accusant, par rapport à 1937, une forte augmentation de quantité (31%) et une légère diminution de valeur (1·5%) due à des baisses mondiales. Pour les importations de coton brut, on nota également une baisse des prix étrangers; par rapport à 1937, ces importations, diminuant en quantité bien peu ($-\frac{1}{2}\%$), ont baissé en valeur de 17%. Parmi les autres importations effectuées par l'industrie textile, on constate une régression de 42% pour les fibres artificielles (destinées à remplacer le coton) et une diminution d'environ du même ordre (40%) pour la soie artificielle. On a vu baisser les importations de jute brut et de drilles et augmenter fort (29%) celles de laine brute. Les achats de peaux brutes ont diminué. On constate une diminution encore plus forte pour ceux de minerai de fer, de fonte brute, de ferraille, effectués par l'industrie lourde; mais cette diminution, survenue pendant le dernier trimestre, est attribuée au fait qu'une partie de l'ancienne Haute-Hongrie, possédant de

telles matières, a été rendue à notre pays. Les importations d'huile minérale brute, de pâtes à papier, de caoutchouc brut, ont bien baissé. Il est à remarquer que pour le coton brut et les peaux brutes, pendant le dernier trimestre, et en raison sans doute de nos besoins accrus du fait de la restitution de ladite zone septentrionale, l'importation a dépassé notablement celle de la même période de 1937.

L'exportation dépend chez nous surtout de la récolte. En 1938, cette dernière a représenté 342·5 millions de pengős, contre 392·7 millions l'année précédente. Pendant ces deux années-là, nos exportations agricoles (y compris les produits de l'industrie agricole) figuraient pour environ les deux tiers dans l'ensemble de nos exportations (65·6% en 1938, 66·8% en 1937). En 1938, par rapport à 1937, le total de nos exportations a diminué de 66·1 millions de pengős; cette régression était due pour 50·2 millions à celle de l'exportation agricole. Parmi les exportations de cette catégorie, celles de froment, rapportant 6·1 millions de pengős de plus qu'en 1937, figurent pour 68·3 millions de pengős (environ un huitième de la valeur de l'ensemble des exportations). Quant aux plantes médicinales, au piment, aux légumes frais, l'exportation eut des résultats bien moins considérables. Nos ventes de viandes fraîches ou préparées accusent par rapport à 1937 une forte progression (3·7 millions de pengős). Les exportations d'oeufs et de volaille ont, elles aussi, progressé. — Les augmentations dont nous venons de parler ont été bien dépassées par les régressions constatées pour plusieurs autres exportations agricoles. Nos ventes de seigle ont baissé de 9·9 millions de pengős; celles de maïs, de 6·1 millions; celles de graines de trèfle et de luzerne, de 4·3 millions; celles de graines oléagineuses, de 570 mille pengős. Les exportations d'animaux de boucherie et de trait ont été inférieures de 5·2 millions de pengős à celles de 1937; à l'égard de l'Italie, elles ont baissé de 18·5 millions pour les bêtes à cornes. Nos ventes de plumes ont diminué de 5·3 millions de pengős; celles de beurre (la production de lait et de beurre ayant baissé par suite d'une forte fièvre aphteuse), de 3·7 millions; celles de saindoux et de lard, de 2·1 millions. Les exportations des produits de notre industrie agricole ont baissé, comparativement à 1937, de 6 millions de pengős pour la farine, de 2·7 millions pour le sucre, de 1·9 million pour l'alcool. — Nos exportations industrielles, en général moins favorables qu'en 1937, ont diminué de 14·3 millions de pengős, baissant de 7·8 millions de p.

pour les marchandises en textile, de 6 millions pour les articles de confection, de 1·9 million pour les produits de l'industrie du cuir, également de 1·9 million pour ceux de l'industrie du bois, de 1·6 million pour les produits chimiques. On n'a vu augmenter (+6 millions de pengős) que les exportations de l'industrie lourde, surtout quant aux autorails.

La plupart (les $\frac{9}{10}$ es) de nos produits exportés ont été achetés par des pays d'Europe. Dans les importations à destination de notre pays, l'Europe figurait également pour les $\frac{9}{10}$ es; il en est de même de l'excédent de nos exportations sur nos importations.

Les pays extra-européens figuraient pour 40·8 millions de pengős dans nos importations et pour 54·6 millions dans nos exportations; envers eux, notre balance commerciale s'est soldée par un excédent de 13·8 millions.

Dans notre commerce extérieur, la part de l'Allemagne (y compris l'Autriche) représente 43·6% en 1938 (en 1937, 42·2%). A l'égard de l'ancienne Autriche, notre commerce diminue et il augmente à l'égard du territoire allemand d'avant l'Anschluss. Envers ce dernier, 86·6% de nos exportations consistent en 1938 en produits agricoles (en 1937, 83·2%); ainsi donc, il eut en 1938 36·5% (en 1937, 29·9%) de l'ensemble de nos exportations agricoles. En 1938, nos exportations vers l'ancienne Autriche consistaient pour 92·3% (en 1937, pour 91·8%) en produits agricoles (y compris ceux de l'industrie agricole), et dans l'ensemble de nos exportations de cette catégorie, la part de l'ancienne Autriche a été de 25·5% (en 1937, 23·1%). De sorte que le territoire total de l'Allemagne d'aujourd'hui eut en 1938 62% de l'ensemble de nos exportations agricoles (lequel représentait 342·5 millions de pengős); donc, il nous a acheté pour 212·5 millions de pengős des produits agricoles. En 1937, où le total de nos exportations agricoles représentait 392·7 millions de pengős, la part de l'Allemagne y a été de 53% (208·4 millions). A l'égard de l'Allemagne actuelle (y compris donc l'ancienne Autriche), notre balance commerciale s'est soldée en 1938 par un excédent de 67·3 millions de pengős, contre 28 millions en 1937.

Dans notre commerce extérieur, la part de l'Italie, accusant une régression, a été en 1938 de 7·4% (en 1937, 9·9%). En 1938, la Tchéco-Slovaquie y a figuré pour 5·5%, la Roumanie pour 6·7%, la Yougoslavie pour 4% (contre respectivement 4·8%, 6·8%, 3·4% en 1937). Parmi les pays occidentaux, c'est la Grande-Bretagne qui a dans notre com-

merce extérieur la plus grosse part: 7·1% en 1938, contre 6·3% en 1937; de sorte que pour nos échanges, elle occupe la troisième place, après l'Allemagne et l'Italie. Envers la Grande-Bretagne, la Suisse, les Pays-Bas, la France, la Belgique, notre commerce extérieur s'est soldé en 1937 par un excédent de 33·2 millions de pengős, contre bien moins — 19·5 millions — en 1938.

Parmi les pays extra-européens, ce sont les Etats-Unis qui ont dans notre commerce extérieur la part la plus considérable: 3·6% en 1938, 3·7% en 1937.

*

Az általános világgazdasági helyzet 1938-ban kedvezőtlenebbül alakult, mint az előző évben. Az ipari államok iparának termelése általában nem érte el az 1937. évi színvonalat (ha pl. az Amerikai Egyesült Államok ipari termelése 1929.=100 alapra vonatkoztatva 1937-ben 92·2-del volt mérhető, úgy 1938-ban csak 72·3-et tett). Az a nagy fegyverkezési erőfeszítés, amelyet elsősorban éppen a nagy ipari államok diktáltak, legalább ebben az időszakban nem hatott tehát élénkítően a gazdasági élet egészére, bár egyes iparágaknak nyilván nagy termelési lehetőségeket nyújtott. Az ipari államok termelésének csökkenése azok vásárlóerejére hatott vissza, ami viszont a nyersanyagtermelő államok eladásait befolyásolta kétszeresen kedvezőtlen irányban, még pedig úgy az eladott mennyiségek, mint az eladásnál elért alacsonyabb árak tekintetében. Ezeknek az iparcikket vásárló államoknak is csökkent tehát a felvevőképessége, tovább fejlesztve vissza az ipari termelést végző országok munkalehetőségeit.

Már a termelésnek ez a visszaesése kedvezőtlenül befolyásolta az államok közti kereskedelmi forgalmat, amelynek havi alakulását az utolsó két évben a Népszövetség egyik kiadványának¹⁾ közlése szerint a következő táblázatba foglalt adatok jellemezték.

Januárban még mind a bevétel, mind a kivitel kedvezőbbben alakult az 1937. évihez képest. Februárban már csak a bevételi érték haladta meg az előző évit jelentéktelen mértékben, a kivitel értékösszege azon-

¹⁾ Bulletin Mensuel de Statistique 1939. évf. 2. sz.

Hónap	Behozatal		Kivitel		A áruforgalom indexe 1929=100	
	1937-ben	1938-ban	1937-ben	1938-ban	1937	1938
	millió pengőben					
I.	6.417	6.804	6.275	6.301	40·8	42·2
II.	6.383	6.398	6.292	6.038	40·8	40·0
III.	7.411	7.021	7.134	6.526	46·8	43·6
IV.	7.634	6.409	7.197	5.942	47·7	39·7
V.	7.548	6.426	7.048	5.902	46·9	39·7
VI.	7.903	6.255	7.117	5.702	48·3	38·5
VII.	7.560	6.067	7.197	5.753	47·5	38·0
VIII.	7.361	6.186	6.967	5.822	46·1	38·6
IX.	7.326	6.078	7.157	5.873	46·6	38·4
X.	7.641	6.312	7.483	6.393	48·6	40·9
XI.	7.647	6.363	7.231	6.285	47·8	40·7
XII.	7.715	6.489	7.305	6.427	48·3	41·6
I—XII. összesen	88.546	76.808	84.403	72.964	46·4	40·2

ban már alacsonyabb volt. Ettől kezdve a forgalom általában kerekén 15%-kal esett vissza, úgy, hogy az egész év bevitele 13·3%-kal, kivitele 13·6, összforgalma pedig 13·4%-kal esett az 1937. évi színvonal alá.

A forgalomnak ezt a visszaesését, amint az az említett kiadványból is megállapítható, közvetlenül két tényező idézte elő: a forgalomba került áruknál bekövetkezett árhanyatlás és az áruk mennyiségében beállott visszaesés. Erre vonatkozóan a Népszövetség a következő adatokat közli:

Időszak	A világ külkereskedelmi forgalmának					
	aranyérték-		ár-		Volumen-	
	indexe (1929=100)					
	1937	1938	1937	1938	1937	1938
I. negyedév . . .	42·8	41·9	46·5	47·5	92·0	88·2
II. " . . .	47·6	39·3	48·0	46·0	99·2	85·4
III. " . . .	46·7	38·3	48·5	44·5	96·3	86·1
IV. " . . .	48·2	41·0	48·0	43·5	100·4	94·3
Évi átlag . . .	46·4	40·2	47·5	45·5	97·0	88·5

Az 1937. évi árak, bár még mindig az 1929. évi nivå fele alatt mozogtak, a 3 utolsó negyedévben 48—48·5-es indexükkel legalább ezt a nívót közelítették meg erősen. Az 1938. évi árszínvonal csak az első negyedévben tudta magát úgy, ahogy tartani, ettől kezdve állandóan esett és így az év végén már csak 43·5%-át tette az 1929. évinek. Az áreséssel együtt a forgalom mennyiségi visszafejlődése is karöltve járt annyira, hogy a forgalom volumene, amely 1937 végén már meghaladta az

1. A világ külkereskedelmi forgalma az 1937. és 1938. évben.

Commerce extérieur du monde en 1937 et 1938.

O r s z á g — P a y s	Bevitel <i>Importations</i>		Kivitel <i>Exportations</i>		Az 1938. évi <i>En 1938:</i>	
	értéke millió pengőben <i>en millions de pengős</i>				beviteli <i>Import.</i>	kiviteli <i>Export.</i>
	1937	1938	1937	1938	érték több (+) illetve kevesebb (-) <i>augmentation (+) ou diminut. (-) de la valeur par rapport à 1937 %</i>	
Európa összesen — Europe entière	51.648·2	46.469·3	39.951·2	35.761·4	— 10·1	— 10·5
Ebből: - <i>Dont:</i> Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	15.997·2	14.264·8	8.720·0	7.781·7	— 10·8	— 10·8
Németország — <i>Allemagne</i>	7.450·9	7.448·8	8.054·2	7.203·1	— 0·0	— 10·6
Ausztria — <i>Autriche</i>	919·8	856·6	770·1	601·1	— 28·5	— 34·9
Franciaország — <i>France</i>	5.749·3	4.478·8	3.229·5	2.957·0	— 22·1	— 8·4
Belgium — <i>Belgique</i>	3.121·7	2.606·3	2.911·7	2.463·5	— 16·5	— 15·4
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	2.882·9	2.629·6	2.135·4	1.930·2	— 8·8	— 10·0
Olaszország — <i>Italie</i>	2.478·6	1.977·5	1.855·3	1.845·7	— 20·3	— 0·5
Svédország — <i>Suède</i>	1.819·0	1.757·2	1.718·7	1.562·9	— 3·4	— 9·1
Dánia — <i>Danemark</i>	1.247·9	1.208·8	1.169·6	1.142·9	— 3·1	— 2·3
Svájc — <i>Suisse</i>	1.400·3	1.241·7	997·3	1.016·6	— 11·0	+ 1·9
Norvégia — <i>Norvège</i>	1.071·5	975·4	680·9	640·4	— 9·0	— 5·9
Lengyelország — <i>Pologne</i>	805·1	834·7	775·6	760·5	+ 3·7	— 1·9
Finnország — <i>Finlande</i>	686·4	626·7	692·6	612·3	— 8·7	— 11·6
Magyarország — Hongrie	483·6	418·2	588·0	521·9	— 13·5	— 11·2
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	407·7	388·5	488·7	394·0	— 4·7	— 19·4
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	203·9	196·3	207·3	230·6	— 3·4	+ 11·6
Lettország — <i>Lettonie</i>	153·1	148·9	173·0	148·3	— 2·7	— 14·3
Litvánia — <i>Lituanie</i>	121·5	127·7	119·4	133·2	+ 5·1	+ 11·6
Esztország — <i>Estonie</i>	103·0	98·2	98·2	94·7	— 4·7	— 3·6
Izland — <i>Islande</i>	39·1	36·4	44·6	42·6	— 6·9	— 4·5
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	4.505·7	4.148·2	4.521·1	3.778·2	— 7·9	— 16·5
Ázsia összesen — Asie entière	11.914·5	10.181·6	13.469·9	10.759·3	— 14·5	— 20·1
Ebből: - <i>Dont:</i> Japán — <i>Japon</i>	3.627·6	2.560·3	3.040·1	2.579·5	— 29·4	— 15·1
Brit-India — <i>Inde anglaise</i>	2.011·8	1.860·1	2.551·3	2.009·1	— 7·6	— 21·2
Kína — <i>Chine</i>	944·5	633·5	829·9	519·6	— 32·9	— 37·3
Afrika összesen — Afrique entière	4.390·2	3.935·4	5.356·7	4.347·2	— 10·4	— 18·9
Észak-Amerika össz. — Amérique du Nord ent.	12.909·1	8.888·9	14.945·7	13.550·7	— 31·1	— 9·3
Ebből: - <i>Dont:</i> Am. Egyesült Államok — <i>Etats-Unis</i>	10.168·3	6.612·3	11.145·1	10.336·1	— 35·0	— 7·3
Kanada — <i>Canada</i>	2.740·8	2.276·6	3.800·6	3.214·6	— 16·9	— 15·4
Közép- és Dél-Amerika összesen — Amérique centrale et du Sud, au total	5.261·3	4.862·0	7.828·4	6.023·2	— 7·6	— 20·9
Ebből: - <i>Dont:</i> Argentína — <i>Argentine</i>	1.630·2	1.498·6	2.560·3	1.479·9	— 8·4	— 42·2
Ausztrália összesen — Australie entière	2.423·0	2.471·0	2.850·6	2.522·5	+ 2·0	— 11·5
Világforgalom összesen — Monde entier	88.546·3	76.808·2	84.402·5	72.964·3	— 13·3	— 13·6

1929. évit, újra visszaesett, s évi átlagban 88·5-es nívón zárult.

Fontos még annak megállapítása, hogy a külkereskedelemnek ez a visszafejlődése milyen mederben történt. Csak egyes országokat érintett, vagy hatása alól alig-alig tudta magát kivonni egy-egy nemzet gazdasága? A Népszövetségnek már hivatkozott kiadványa erre vonatkozóan is értékes felvilágosításokat nyújt, amelyeknek eredményeit az 1. sz. táblázat tartalmazza. E táblázatnak 1938. évi adatai még erősen ideiglenes jellegűek, mert magában Európában is, pl. Görögország, Ir szabad állam, Portugália, Románia, Cseh-Szlovákia, Törökország, Oroszország teljes 1938. évi adatai nem álltak rendelkezésre, amellet a

tengerentúli országok legtöbbje sem szerepelhet itt 1938. évi teljes eredményével. Bár tehát ez a táblázat ebben a részében nem tarthat igényt teljes pontosságra, mégis hasznos szolgálatot tesz arra vonatkozóan, hogy a forgalom alakulásának irányára nézve útmutatást nyújt. Kiderül ebből a táblázatból, hogy a külkereskedelmi forgalom csökkenése alól nemhogy egyetlen világrész is kivonhatta volna magát, hanem Lengyelországon és Bulgárián kívül többkevesebb mértékben valamennyi európai ország, azonfelül a többi kontinensnek legalább is a legnagyobb forgalmú országai mind résztvettek ebben a közös sorsban.

A magyar külkereskedelmi forgalom a behozatal oldalán 418·2 millió pengős, a kivitelben 521·9 milliós értékkel zárult 1938-ban. Osztozott tehát abban az általános világgazdasági áramlatban, amelyet az 1. sz. táblázat világít meg, mert a behozatali érték 65·4 millió pengővel, 13·5%-kal, a kiviteli 66·1 millióval, 11·2%-kal volt alacsonyabb az előző évinél, még pedig oly módon, hogy a forgalom az év valamennyi hónapjában — a 2. sz. táblázat szerint — alatta maradt az előző évinek. Amint említettük, különösen ilyenkor, amikor a gazdasági statisztikai adatok konjunktúra-gyengülésről számolnak be, fontos annak ismerete, hogy elszigetelt, csak az illető országra korlátozódó, annak különleges viszonyaiból adódó jelenséggel állunk-e szemben vagy pedig ez a jelenség mondhatni természetes velejárója egy világgazdasági folyamatnak. Fentebb láttuk, hogy a külkereskedelmi forgalmunkban tapasztalt visszaesés nem különleges magyar, hanem általános világgazdasági tünet.

Kedvező jelenség, hogy a kereskedelmi mérleg 103·7 millió pengős aktív egyenlege csak hétszáz ezer pengővel maradt el az előző évi aktívum mögött, ami pedig a csonkaország életében a maximális aktívumot jelentette. Közgazdaságunk így nagyobb nehézségek nélkül láthatta el magát a nélkülözhetetlen külföldi áruk megszerzéséhez szükséges devizával.

A világgazdasági külső befolyáson kívül, ami sok fontos ipari nyersanyagunk ár-csökkenésében is jelentkezett, minden esetre sok olyan, a forgalmat erősen alakító tényező is volt, amelyek kizáróan vagy elsősorban a magyar belső viszonyokból, Magyarország helyzetéből származtak. Mint agrár államnak, az időjárási viszonyok, a terméseredményeken keresztül, érezhetően befolyásolják országunk kivitelét. A 19·6 millió métermázsás 1937. évi gyengébb termés miatt 1938. első felében már jóformán teljesen megszűnt a búzakivitel, míg az 1938. évi kitünő, 26·1 millió métermázsára becsült termés lehetővé tette, hogy a II. félévben az 1937. évi 1·1 millió q-s exporttal szemben 3·6 millió q-s kivitelt bonyolítottunk le. Az év márciusában bekövetkezett nagy világpolitikai esemény, Ausztriának Németországhoz való csatlakozása olyan külkereskedelmi partner elvesztésével járt, amellyel élénk, bár egyre több akadállyal

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma hónapok szerint.

Commerce extérieur de la Hongrie, par mois.

Hónap Mois	A behozatal alakulása az <i>Variations des importations</i>						
	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	évben, millió pengő — <i>millions de pengős</i>						
I.	27·3	22·3	23·1	27·5	40·9	28·5	27·6
II.	25·5	21·6	22·0	27·7	30·4	32·8	32·1
III.	30·5	26·0	29·5	29·8	35·3	38·6	36·1
IV.	25·7	22·7	19·6	32·2	40·6	41·9	35·6
V.	27·6	25·4	28·5	31·5	39·1	39·5	34·5
VI.	29·2	25·7	30·7	26·7	35·0	41·3	34·4
VII.	23·2	25·2	28·2	31·5	37·1	42·5	34·8
VIII.	24·6	26·5	27·6	30·4	32·2	42·0	32·0
IX.	25·9	26·3	27·9	33·4	33·8	43·4	31·5
X.	26·5	32·4	33·1	39·4	36·7	44·1	33·7
XI.	29·7	31·8	33·8	43·7	36·1	42·3	40·9
XII.	32·8	26·7	30·9	48·5	39·3	46·7	45·0
I-XII.	328·5	312·6	344·9	402·3	436·5	483·6	418·2
	A kivitel alakulása az <i>Variations des exportations</i>						
	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	évben, millió pengő — <i>millions de pengős</i>						
I.	24·1	23·2	28·6	29·4	34·8	45·8	43·4
II.	23·6	25·7	28·8	28·8	41·0	50·7	43·2
III.	25·4	29·2	38·6	40·3	37·8	53·4	47·0
IV.	26·9	23·1	30·9	30·6	32·8	49·6	41·6
V.	26·0	28·1	26·5	31·3	31·7	48·3	39·9
VI.	27·5	29·3	29·4	29·4	37·1	45·1	36·5
VII.	23·2	29·9	28·0	31·9	40·5	40·1	38·2
VIII.	25·9	34·5	32·4	31·5	49·2	48·5	46·8
IX.	33·3	44·0	35·2	41·8	53·6	46·9	56·6
X.	31·7	41·3	37·0	52·1	45·6	48·8	44·1
XI.	30·9	43·3	42·2	53·0	49·3	50·6	40·1
XII.	36·0	39·7	46·6	51·4	51·0	60·2	44·5
I-XII.	334·5	391·3	404·2	451·5	504·4	585·0	521·9
	A külkereskedelmi mérleg alakulása az <i>Variations de la balance du commerce extérieur</i>						
	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	évben, millió pengő — <i>millions de pengős</i>						
I.	- 3·2	+ 0·9	+ 5·5	+ 1·9	- 6·1	+ 17·3	+ 15·8
II.	- 1·9	+ 4·1	+ 6·8	+ 1·1	+ 10·6	+ 17·9	+ 11·1
III.	- 5·1	+ 3·2	+ 9·1	+ 10·5	+ 2·5	+ 14·8	+ 10·9
IV.	+ 1·2	+ 0·4	+ 1·3	- 1·6	- 7·8	+ 7·7	+ 6·0
V.	- 1·6	+ 2·7	- 2·0	- 0·2	- 7·4	+ 8·8	+ 5·4
VI.	- 1·7	+ 3·6	- 1·3	+ 2·7	+ 2·1	+ 3·8	+ 2·1
VII.	-	+ 4·7	- 0·2	+ 0·4	+ 3·4	- 2·4	+ 3·4
VIII.	+ 1·3	+ 8·0	+ 4·8	+ 1·1	+ 17·0	+ 6·5	+ 14·8
IX.	+ 7·4	+ 17·7	+ 7·3	+ 8·4	+ 19·8	+ 3·5	+ 25·1
X.	+ 5·2	+ 8·9	+ 3·9	+ 12·7	+ 8·9	+ 4·7	+ 10·4
XI.	+ 1·2	+ 11·5	+ 8·4	+ 9·3	+ 13·2	+ 8·3	- 0·5
XII.	+ 3·2	+ 13·0	+ 15·7	+ 2·9	+ 11·7	+ 13·5	- 0·5
I-XII.	+ 6·0	+ 78·7	+ 59·3	+ 49·2	+ 67·9	+ 104·4	+ 103·7

járó forgalmat bonyolítottunk le. Csatlakozása viszont a Harmadik Birodalom hozta közvetlen szomszédságunkba, amely mezőgazdasági cikkeknek eddig is egyre növekvő fontosságú vásárlója. Ugyanez a Birodalom az év októberében a Szudéta-vidék

csatlakozásával fokozta iparának expanzív erejét, egyszersmind azonban a mezőgazdasági cikkekkel ellátatlan lakosságának lélekszámát is. Külkereskedelmi szempontból is fontos volt a kisantant bledi konferenciájának az a határozata, amellyel Magyarország fegyverkezési egyenjogúságát elismerte. A hadfelszerelési cikkek előállítására a belső iparok jelentős igénybevételével járt, aminek hatása a nyersanyagbehozatalunkon (pl. a gyapjúnál) érezhetővé vált. A legfontosabb, bár hatása teljes egészében még nem fejlődhetett ki, az év novemberében bekövetkezett az a történelmi esemény, hogy a november 2-iki bécsi döntőbírósi határozat értelmében több mint egy millió testvérünk a csonkaországhoz visszatért. Intenzív mezőgazdasági kultúrával bíró területekkel, vasérc-, magnezit-, kaolinbányákkal növekedett így a magyar közgazdaság területe, ami külkereskedelmi szempontból mezőgazdaságunk kiviteli teljesítőképességének növekedését, a növekvő belső fogyasztás következtében egyes ipari nyersanyagok behozatalának fokozását, a visszatért területen előforduló nyersanyagokból pedig a behozatal csökkenését vonja majd maga után. A visszacsatolással járt az a körülmény is, hogy mozgóvá vált északi határainkon a csehek által szeptember hó 24-étől kezdve elrendelt s csaknem az év végéig tartó határzár következtében áruforgalom itt alig bonyolódott le.

*

Behozatalunkban, melynek legfontosabb tételeit a 3/A. sz. kimutatás ismerteti, 1938-ban is a *nyers és megmunkált fa* foglalja el az első helyet. Az egész behozatali értéknek mintegy 8-ad része esett ezekre az árukra, annak ellenére, hogy 14%-kal kevesebbet hoztunk be, mint 1937-ben. A mennyiségi visszaesés a gömbfa és a fűrészárak kategóriáját érintette, s 18, ill. 34%-ot tett, míg tüzifából 27%-kal nagyobb mennyiséget szereztünk be. Az építési konjunktúra visszafejlődése mellett az „Anschluss” után is jelentékeny faimportra szoruló Németországnak az osztrák fára életbeléptetett kiviteli tilalma, az év utolsó negyedében az északi határ elzárása, mind gátolták az importot, pedig az európai fapiacra az angol vásárlások visszaesése, s ennek folytán az északi termelő országokban felgyülemelő eladatlan készletek árleszorító hatása mellett az árukínálat volt túlsúlyban. A fontossági sorrendben a második helyet a *nyers fémek* foglalják el,

5,5%-os részesedéssel a behozatali összértékben. Mennyiség szerint igen jelentékeny, 31%-os a behozatal fokozása, míg az érték valamivel (1,5%-kal) alacsonyabb az előző évinél, annak következtében, hogy a világpiacon a fémeknél általában erős árcsökkenés lépett fel. A *nyerspamutnál* ugyan csak a világpiacon áresés hatása érvényesül erős mértékben: míg az importált mennyiség csak alig valamivel, fél százalékkal volt kisebb az 1937. évinél, addig az érte kifizetett összeg 17%-kal volt alacsonyabb. A *textilipari* egyéb alapanyagok közül a műrostnál, a pamut pótanyagánál 42%-os visszaesés állott elő, a selyemipar pedig műselyemfonálból szintén csaknem ilyen mértékben, 40%-kal vásárolt kevesebbet. Nyers jutából 1937-ben még 1.466 vagónnal hoztunk be, 1938-ban jutaárú kiviteli lehetőségek híján 591 vagónnal. Még a textilipari pótanyagnál, a rongynál is 21%-os csökkenés állott elő. Csak a nyers gyapjúnál mutatkozik jelentékeny, 29%-os emelkedés. Visszaesett a *nyers bőr* importja is, bár ez a visszaesés nem volt jelentékeny (—1,3%). Annál erősebb mértékű volt a *nehézipar* alapanyagainál (a már ismertett fémek kivételével) a külföldi beszerzések gyengülése: ez a vasércnél 9, a nyers- és ócskavasnál 23%-ot, a koksznál 12%-ot tett. Vasércimportunk egyébként az első 9 hónapban még 1.447 vagónnal meghaladta az előző évit, s az 1938. évi 4.067 vagónos visszaesés úgy keletkezett, hogy az utolsó negyedévben, nyilván a visszacsatolás eredményeképpen 5.514 vagónnal csökkentettük a behozatalt, ami kereken 2 millió pengős megtakarítást eredményezett. Bizonyára jórészt ez az oka annak is, hogy a nyers- és ócskavas beszerzésénél, ami az egész évben 2.225 vagónnal volt kisebb, a visszaesésből az első 9 hónapban csak 364 vagón, míg az utolsó negyedévben 1.861 vagón keletkezett. Hasonlóképpen — ha talán nem is teljes mértékben — a belföldi termelés fejlődésének köszönhető a *nyers ásványolajnál* mutatkozó 27%-os importcsökkenés. A fontosabb ipari alapanyagok közül megemlítendő még a *papirosanyag* és a *nyers kaucsuk*: mindkettőnél visszaesés mutatkozik, ami az előzőnél 36%-ot, az utóbbinál 12%-ot tett.

Így áttekintve a legfontosabb ipari alapanyagok beszerzését, megállapítható, hogy csak a gyapjú és a nyers fémek tétele mutat határozott mennyiségi emelkedést, míg a többinél több-kevesebb kiesés állott elő, aminek mértéke a *nyerspamutnál* és a

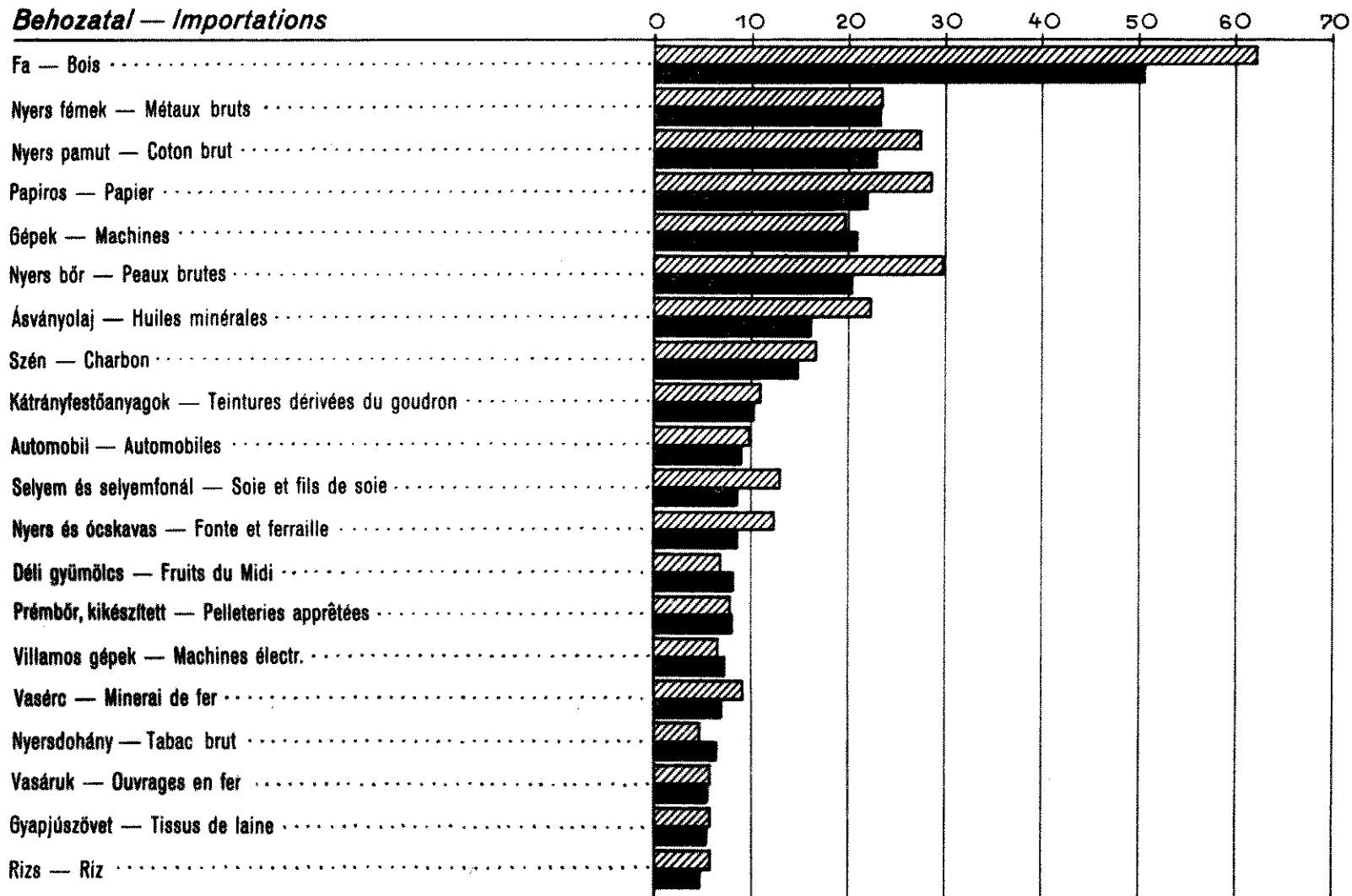
A FONTOSABB ÁRUK FORGALMÁNAK ALAKULÁSA.

VARIATIONS DU COMMERCE EXTÉRIEUR DES MARCHANDISES IMPORTANTES

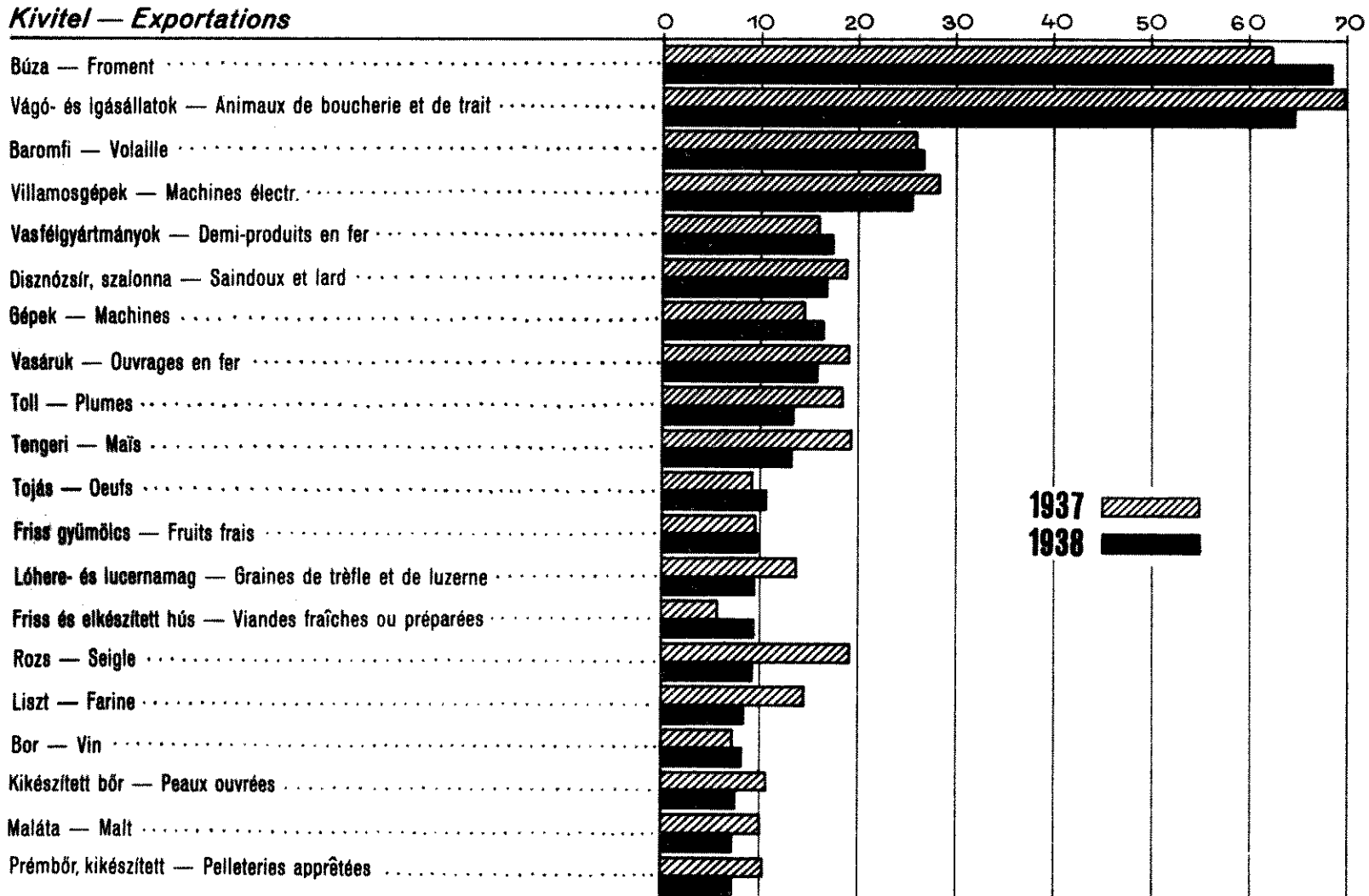
1937 I.—XII. és 1938 I.—XII.

Millió pengőben — En millions de pengős

Behozatal — Importations

Kivitel — Exportations

1937
 1938

3. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1937. és 1938. években.

Commerce extérieur de la Hongrie en 1937 et 1938.

A) Behozatal — A) Importations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Marchandises et catégories de marchandises</i>	Egység <i>Unités</i>	Mennyiség q-ban, db-ban vagy párban <i>Quantité en q, en pièces ou en paires</i>		Érték ezer P-ben <i>Valeur en milliers de p.</i>		Az összérték %-ában <i>En % de la valeur tot.</i>	
		1937	1938	1937	1938	1937	1938
		I—XII.					
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois, bruts et ouvrés</i>	q	10,916.478	9,347.842	61.983	50.539	12.82	12.09
Ebből — <i>Dont</i> : Tűzifa — <i>Bois de chauffage</i>	"	2,385.513	3,030.971	4.924	7.117	1.02	1.70
Ebből — <i>Dont</i> : Nyers épület- és szerfa — <i>Bois bruts de construction et d'oeuvre</i>	"	4,076.140	3,361.794	18.233	14.976	3.77	3.58
Ebből — <i>Dont</i> : Bárdolt és fűrészelt fa — <i>Bois équarris et sciés</i>	"	4,454.825	2,955.077	38.828	28.446	8.03	6.81
Nyers fémek — <i>Métaux bruts</i>	"	258.817	338.328	23.420	23.068	4.84	5.52
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	"	268.474	267.200	27.523	22.745	5.69	5.44
Papiros és papirosárak — <i>Papier et articles en papier</i>	"	838.831	624.952	28.510	21.908	5.90	5.24
Ebből — <i>Dont</i> : Papirosanyag — <i>Pâtes à papier</i>	"	424.199.	270.814	11.613	7.092	2.40	1.69
Ebből — <i>Dont</i> : Papiroslemez — <i>Cartons</i>	"	57.244	42.107	2.154	1.740	0.45	0.42
Ebből — <i>Dont</i> : Papiros — <i>Papiers</i>	"	354.366	310.111	13.847	12.420	2.86	2.97
Ebből — <i>Dont</i> : Papirosárak — <i>Articles en papier</i>	"	3.022	1.920	896	656	0.19	0.16
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	72.911	63.599	19.713	20.805	4.08	4.98
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	"	160.236	158.092	29.848	20.258	6.17	4.84
Ásványolaj — <i>Huile minérale</i>	"	2,801.055	2,095.616	22.294	16.141	4.61	3.86
Ebből — <i>Dont</i> : Nyers ásványolaj — <i>Huile minérale brute</i>	"	2,376.301	1,736.964	19.010	12.962	3.93	3.10
Szén — <i>Charbon</i>	"	5,797.949	5,236.908	16.575	14.813	3.43	3.54
Ebből — <i>Dont</i> : Kőszén — <i>Houille</i>	"	2,080.971	1,951.319	6.062	5.571	1.25	1.33
Ebből — <i>Dont</i> : Koks — <i>Coke</i>	"	3,710.920	3,279.583	10.501	9.230	2.17	2.21
Kátrányfestőanyagok — <i>Teintures dériv. du goudron</i>	"	16.173	17.167	10.789	10.164	2.23	2.43
Automobil és automobilalváz — <i>Automobiles et carrosseries d'automobiles</i>	"	41.107	35.684	9.903	8.962	2.05	2.14
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	39.501	24.143	12.851	8.646	2.66	2.07
Ebből — <i>Dont</i> : Műselyem — <i>Soie artificielle</i>	"	38.854	23.558	12.056	7.853	2.49	1.88
Nyers- és ócskavas — <i>Fonte brute de moulage et ferraille</i>	"	974.756	752.229	12.057	8.450	2.49	2.02
Déligyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	"	255.192	255.486	6.908	8.208	1.43	1.96
Prémhör, kikészített — <i>Pelleteries apprêtées</i>	"	1.387	1.336	7.689	7.985	1.59	1.91
Villamosgépek és készülékek; elektrotechnikai cikkek — <i>Machines et appareils électriques; articles électrotechniques</i>	db - pièce fm-métr. cour.	6.026 83	2.274 125	6.659	7.206	1.38	1.72
Vasérc — <i>Minerai de fer</i>	"	4,599.884	4,193.163	9.167	6.897	1.90	1.65
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i>	"	12.708	15.567	4.553	6.270	0.94	1.50
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	46.089	25.574	5.565	5.411	1.15	1.29
Gyapjúszövet — <i>Tissus de laine</i>	"	3.854	3.689	5.701	5.105	1.18	1.22
Nyers és előmunkált rizs — <i>Riz brut ou décortiqué</i>	"	235.886	180.142	5.727	4.743	1.18	1.13
Vasfélgyártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	"	43.806	42.817	3.915	4.517	0.81	1.08
Celluloid és más műanyagok — <i>Celluloïde et autres matières artificielles</i>	"	40.764	24.841	6.565	4.115	1.36	0.98
Ebből — <i>Dont</i> : Műrost — <i>Fibres artificielles</i>	"	36.038	20.914	5.129	2.827	1.07	0.68
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	7.298	5.691	4.552	3.585	0.94	0.86
Műszerek — <i>Instruments</i>	db - pièce	930	1.127	3.385	3.578	0.70	0.86
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	q	1.362	1.314	3.385	3.578	0.70	0.86
Nyers kaucsuk — <i>Caoutchouc brut</i>	"	92.873	135.541	3.139	3.433	0.65	0.82
Film — <i>Films</i>	"	36.488	32.226	4.243	3.204	0.88	0.77
Üveg és üvegárak — <i>Verres et verreries</i>	"	1.231	1.515	2.640	3.111	0.54	0.74
Nyers kakaóbab — <i>Cacao en fèves, brut</i>	"	30.309	26.312	3.151	3.081	0.65	0.74
Rongy — <i>Chiffons</i>	"	32.279	48.174	2.640	2.756	0.54	0.66
Szóda égetett — <i>Soude dite calcinée</i>	"	54.332	42.818	4.300	2.689	0.89	0.64
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	170.197	176.607	2.672	2.634	0.55	0.63
Gyapjú — <i>Laine</i>	"	8.324	10.707	2.669	2.604	0.55	0.62
Összesen — <i>Total</i>	db - pièces fm - métr. courants q	6.956 83 27,884.722	3.401 125 24,212.106	371.306	317.631	76.78	75.95
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db - pièces pár - paires fm - métr. courants q	439.767 14.264 60 6,268.304	448.368 15.045 19 5,675.097	112.275	100.538	23.22	24.05
Behozatal összesen — <i>Importations totales</i>	db - pièces pár - paires fm - métr. courants q	446.723 14.264 143 34,153.026	451.769 15.045 144 29,887.203	483.581	418.169	100.00	100.00

B) Kivitel. — B) Exportations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Marchandises et catégories de marchandises</i>	Egység <i>Unités</i>	Mennyiség q-ban, db-ban vagy párban <i>Quantité en q, en pièces ou en paires</i>		Érték ezer P-ben <i>Valeur en milliers de p.</i>		Az összérték %-ában <i>En % de la va- leur tot.</i>	
		1937	1938	1937	1938	1937	1938
		I—XII.					
Búza — <i>Froment</i>	q	3,578.442	4,361.147	62.226	68.302	10 58	13 09
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	db-tête	330.715	319.214	69.722	64.492	11 86	12 36
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à cornes</i>	"	107.515	54.661	37.675	23.517	6 41	4 51
Sertés — <i>Porcs</i>	"	165.292	228.901	24.308	34.482	4 13	6 61
Ló — <i>Chevaux</i>	"	13.955	11.849	6.922	6.059	1 18	1 16
Juh — <i>Moutons</i>	"	43.896	23.756	807	424	0 14	0 08
Baromfi — <i>Volaille</i>	q	¹⁾ 261.069	²⁾ 251.380	25.672	26.396	4 37	5 06
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	"	³⁾ 27.972	⁴⁾ 15.662	2.488	1.359	0 43	0 26
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	"	⁵⁾ 233.097	⁶⁾ 235.718	23.184	25.037	3 94	4 80
Villamosgépek és készülékek; elektrotechnikai cikkék — <i>Machines et appareils électriques; articles électrotechniques</i>	db-pièce fm-métr.cour.	2,462.311	2,027.289	28 140	25.448	4 79	4 87
Vasfélgépjárművek — <i>Demi-produits en fer</i>	q	30.492	26.760	16.036	17.462	2 73	3 34
Disznósír, szalonna — <i>Saindoux et lard</i>	"	1,091.075	1,102.074	18.932	16.793	3 22	3 22
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	210.580	185.273	14.305	16.406	2 43	3 14
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	71.500	85.443	18.981	15.884	3 23	3 04
Toll — <i>Plumes</i>	"	462.539	336.648	18.449	13.163	3 14	2 52
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	31.800	25.582	19.162	13.052	3 26	2 50
Tojás — <i>Oeufs</i>	"	1,896.667	1,201.265	9.202	10.581	1 56	2 03
Friss gyümölcs — <i>Fruits frais</i>	"	114.539	140.826	9.650	9.794	1 64	1 88
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	390.609	306.626	13.648	9.398	2 32	1 80
Friss és elkészített hús — <i>Viandes fraîches ou préparées</i>	"	154.123	120.242	5.644	9.388	0 96	1 80
Rozs — <i>Seigle</i>	"	44.824	70.811	19.081	9.169	3 24	1 76
Liszt — <i>Farine</i>	"	1,102.003	599.744	14.264	8.298	2 43	1 59
Bor — <i>Vin</i>	"	582.750	351.580	7.202	8.125	1 22	1 56
Kikészített bőr — <i>Peaux ouvrées</i>	"	382.676	402.415	10.529	7.536	1 79	1 44
Maláta — <i>Malt</i>	"	12.009	8.784	9.959	7.233	1 69	1 38
Prémbőr, kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	401.217	303.050	10.215	7.103	1 74	1 36
Vasúti kocsik — <i>Wagons pour chemins de fer</i>	"	4.701	3.981	1.024	6.673	0 17	1 28
Vaj, friss — <i>Beurre frais</i>	"	7.212	26.536	9.997	6.300	1 70	1 21
Sínautó — <i>Autorails</i>	"	59.516	35.203	4.649	5.400	0 79	1 03
Bauxit — <i>Bauxite</i>	"	14.487	18.109	6.425	5.370	1 09	1 03
Friss főzelék — <i>Légumes frais</i>	"	4,797.215	3,611.575	4.425	4.964	0 75	0 95
Női- és leányfelsőruházat — <i>Vêtements de des- sus pour femmes et jeunes filles</i>	"	365.296	321.665	6.211	4.938	1 06	0 95
Selyem-, félselyem- és műselyemszövet — <i>Tissus de soie, de mi-soie et de soie artificielle</i>	"	3.209	2.731	5.470	4.598	0 93	0 88
Szén — <i>Charbon</i>	"	7.207	5.982	3.924	4.405	0 67	0 84
Gyógynövények — <i>Plantes pharmaceutiques</i>	"	2,533.635	2,868.413	2.980	3.910	0 51	0 75
Cipészárak — <i>Chaussures</i>	pár-paire	25.150	25.609	2.204	3.710	0 37	0 71
Elkészített gyógyszerek — <i>Médicaments préparés</i>	q	348.430	665.044	2.599	3.651	0 44	0 70
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	1.586	1.734	4.209	3.637	0 72	0 70
Borsó, száraz, hántolatlan — <i>Pois secs non décortiqués</i>	"	157.188	155.113	3.736	3.625	0 64	0 69
Paprika, száraz — <i>Paprika sec</i>	"	172.466	149.026	2.645	3.328	0 45	0 64
Leölt vad — <i>Gibier mort</i>	"	24.541	27.644	2.655	3.285	0 45	0 63
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	29.067	36.445	5.216	3.074	0 89	0 59
Összesen — <i>Total</i>	db-pièces pár-paires fm-métr.cour. q	2,793.026 348.430 32 19,036.907	2,346.503 665.044 91 17,180.074	469.388	434.891	79 83	83 32
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db-pièces pár-paires fm-métr.cour. q	1,249.896 362.009 — 5,320.377	850.046 302.876 — 3,489.514	118.627	87.044	20 17	16 68
Kivitel összesen — <i>Exportations totales</i>	db-pièces pár-paires fm-métr.cour. q	4,042.922 710.439 32 24,357.284	3,196.549 967.920 91 20,669.588	588.015	521.935	100 00	100 00

¹⁾ 14 221.805, ²⁾ 12,465.489, ³⁾ 1,996.986, ⁴⁾ 942.536, ⁵⁾ 12,224.819 ⁶⁾ 11,522.953 darab — *pièces*.

nyers bőrnél minimális volt. A fentiekben láttuk egyszersmind, hogy az import egyes fontos cikkeknel — a termelési lehetőségek megváltozása következtében — az év utolsó negyedében másként alakult, mint az első háromnegyedévben. Ugyanez a jelenség állapítható meg bizonyára a belső fogyasztás megváltozása folytán pl. a nyers pamutnál és a nyers bőrnél. Ezeknek importja e két időszakban ugyanis így alakult:

Áru megnevezés	A behozott mennyiség q-ban			
	Időszak	1937	1938	1938-ban több (+) ill. kevesebb (−) q
Nyers pamut	I- IX. hó	188.000	173.566	− 14.434
	X XII. hó	80.474	93.634	+ 13.160
Összesen .	I-XII. hó	268.474	267.200	− 1.274
Nyers bőr .	I- IX. hó	127.713	118.382	− 9.331
	X-XII. hó	32.523	39.710	+ 7.187
Összesen .	I-XII. hó	160.236	158.092	− 2.144

Itt természetesen az ellenkező folyamat játszódott le, mint pl. a vasérc esetében. A belső fogyasztás növekedése az utolsó negyedévben jóval több nyers pamut és nyers bőr beszerzését tette szükségessé, mint az előző évben, míg az első kilenc hónap szükséglete jóval kisebb mértékű volt az előző évinél.

A gyártmányok közül a nehézipari termékek két nagy csoportjáért: a villamos és egyéb gépekért és készülékekért ez évben 28 millió pengővel adóztunk a külföldnek az előző évi 26.4 millió pengővel szemben. Az autók és autókalkatrészek tételeinél ellenben mennyiség szerint 13 %-os volt a visszaesés.

Kivitelünk alakulását az agrárexport helyzete dönti el. Ennek értéke 1938-ban — a vámtarifa I.—X. és XII. osztályát véve az agrárcikkek foglalatának — 342.5 millió pengőt tett az 1937. évi 392.7 millió pengővel szemben. Mind a két évben kivitelünknek mintegy $\frac{2}{3}$ része (1938-ban 65.6%, 1937-ben 66.8%) állott tehát mezőgazdasági terményekből, ideértve a mezőgazdasági ipari termékeket is. Egész kivitelünk 66.1 millióval volt — mint láttuk — kisebb értékű az 1937. évinél, amiből 50.2 millió, mezőgazdasági kivitelünk visszaeséséből állott elő.

Agrárexportunk főbb tételei közül, amint erről a 3/B. sz. tábla adatai beszámolnak, a búzánál 6.1 millió pengős több-

let mutatkozik, s a 68.3 millió pengős összértékkel egész kivitelünknek mintegy nyolcad részét foglalta el. Csak három országba került ki magyar búza 1938-ban, Németországba (Ausztriát is ideértve), Olaszországba és Svájcba. Mindhárom viszonylatban államközi megállapodások állapították meg az új búza árát, ami módot nyújtott a kormánynak, hogy e legfontosabb mezőgazdasági terménynek a világparitás feletti árat biztosítson. Ez a búza egyéb országokba való kivitelét megakadályozta ugyan, de viszont a termelők vásárlóképeségét emelte. A földművelési termékek közül még csak a gyógynövényeknél (+ 930 ezer P) a paprikánál (+ 680 ezer P) és a friss főzelékféléknél (+ 540 ezer P) alakult kedvezőbben a kivitelünk az 1937. évinél, bár az elért többletek e cikkeknel jóval szerényebbek voltak. Az állattenyésztés termékei közül a friss és elkészített húsnál mutatkozik igen jelentékeny, 3.7 millió pengős emelkedés, Németország és Ausztria sertéshúsvásárlásai folytán, ami az olaszországi 1.2 milliós export elmaradását is bőven kiegyenlítette. Tojásexportunk 1.4 milliós javulását viszont a nagybritanniai kivitelünk kedvező alakulásának köszönhetjük, bár ugyanakkor a német kivitel erősen visszaesett. A baromfikivitel 720 ezer pengős emelkedését ismét a nagyobb németországi szállítások tették lehetővé. Az egyéb fontos agrárcikkek közül még csak a bornál jelentkezik jelentősebb, 920 ezer pengős többlet főként németországi kivitelünk javulása folytán.

Az imént felsorolt tételeknél elért többletet jóval felülmúlták azok a visszaesések, amelyek a többi fontos mezőgazdasági cikknél érték közzgazdaságunkat. Így — a földművelés termékeit véve sorba először — a rozsnál 9.9 millió, a tengerinél 6.1 millió, a lóhere- és lucernamagnál 4.3 millió s az olajos magvaknál 570 ezer pengővel volt kevesebb a bevétel. Az állattenyésztés termékei közül a vágó- és igásállatok tétele 5.2 millió pengővel zárta kedvezőtlenebbül az 1938. évet. E tételnél az olaszországi szarvasmarhákivitelünk 18.5 millió pengős visszaesése volt érezhető, ami annak folytán állott elő, hogy Olaszország — saját szarvasmarhatenyésztése érdekében — kénytelen volt határait a bevétel elől csaknem telje-

sen lezárni¹⁾, s így ide az 1937. évi 82.421 drb helyett csak 22.828 drb-ot tudtunk kivinni. Ezt a nagy visszaesést az Ausztriába irányuló sertésexportunk javulása csökkentette le a fentebb említett mértékre. A tollnál 5·3 millió, a vajnál — a szarvasmarha-állományban fellépett száj- és körömfájás miatt bekövetkezett kisebb tejhozam, s így kevesebb vaj-exportfelesleg folytán — 3·7 millió, a disznósír- és szalonnánál 2·1 millió pengő volt a kiesés. Kedvezőtlen volt végül a mezőgazdasági iparok exporthelyzete is: lisztből 6 millió, malátából 2·7 millió, cukorból 2·7 millió és szeszből 1·9 millió pengő értékűvel kevesebbet helyeztünk el külföldön.

Ipari kivitelünk alakulását illetően a másik hasáb élén közölt táblázatból megállapítható, hogy a nehézipar kivételével valamennyi fontosabb iparág kivitele visszaesett. A nehéziparban a sínautók tétele az, amely (részben vasúti kocsik elnevezés alatt) a legnagyobb, 6·4 millió pengős többlettel zárult, míg a gépek, készülékek tételénél már csak 2·1 millió pengős, a vasfélgyművekénél 1·4 millió a javulás, a vasárúk és a villamosgépek és készülékek tétele pedig 3·1 millió, illetőleg 2·7 millió pengővel kedvezőtlenebb eredménnyel zárta kivitelét. A textilipar fontosabb cikkei közül a pamutszövetek 2·1 millió, a jutaszövetek 2 millió, s a selyemszövetek 0·9 millió pengő vesztesége emelhető ki. A konfekciós ipart a kikészített bőrök (—3 millió P) és a női- és leányfelsőruházatok exportjánál (—1·3 millió P) érte elsősorban veszteség. A bőriparban a cipészárúk 1·5 millió pengős javulását teljesen lerontotta a kikészí-

¹⁾ Hogy Olaszország elzárkózása általános jellegű volt s nem egyes országok bevitele ellen irányult, mutatják az olasz szarvasmarha-bevitelre vonatkozó hivatalos adatok:

Származási ország	1937		1938		1937		1938	
	db	%	db	%	1000 líra	%	1000 líra	%
Magyarország	84.031	50·4	23.664	56·6	145.508	55·8	43.285	64·2
Jugoszlávia	44.100	26·5	11.067	26·4	45.147	17·3	10.249	15·2
Románia	12.594	7·6	3.362	8·0	18.419	7·1	6.058	9·0
Lengyelország	6.617	4·0	1.551	3·7	8.516	3·3	2.370	3·5
Svájc	7.396	4·4	1.354	3·2	21.793	8·3	3.945	5·8
Dánia	3.994	2·4	476	1·1	7.127	2·7	732	1·1
Németország	4.644	2·8	25	0·0	10.225	3·9	83	0·1
Hollandia	1.028	0·6	—	—	2.184	0·8	—	—
Egyéb országok	2.260	1·3	409	1·0	2.215	0·8	738	1·1
Összesen	166.664	100·0	41.908	100·0	261.129	100·0	67.460	100·0

Az olasz adatok szerint Magyarországnak a bevételben való részesedési aránya a nagy számbeli visszaesés ellenére is mind darabszám, mind pedig különösen érték szerint javult.

Iparág	Kiviteli érték		Az 1938. évi többlet (+) vagy hiány (—)
	1937-ben	1938-ban	
	millió pengőben		
Nehézipar	88·4	94·4	+ 6·0
Textilipar	23·0	15·2	— 7·8
Konfekciós ipar	21·1	15·1	— 6·0
Bőripar	14·4	12·5	— 1·9
Vegyészeti ipar	12·9	11·3	— 1·6
Faipar	7·4	5·5	— 1·9
Kő- és agyagipar	3·1	2·8	— 0·3
Kaucsukipar	3·2	2·5	— 0·7
Üvegipar	2·6	2·3	— 0·3
Egyéb ipar	5·6	5·8	+ 0·2
Összesen	181·7	167·4	—14·3

tett prémbőröknél bekövetkezett 3 millió pengős visszaesés. A vegyészeti ipar termékei együttvéve 1·6 millió pengővel érték el kedvezőtlenebb eredményt, bár köztük az elkészített gyógyszerekből 1·1 millió pengővel több értékűt sikerült elhelyezni külföldön. A faipar vesztesége főként a furniroknál állott elő.

*

A külkereskedelmi forgalmunk szerkezetében történő változásokat, amelyeket most a fontosabb tételeken keresztül vizsgáltunk, tömören a 4. sz. táblázat foglalja össze. Eszerint a behozatalunkban a múlt évihez képest némi százalékos eséssel, 41·29%-os részesedéssel a vezető helyet a nyersanyagok foglalják el, amelyek értéke több mint kétötödét tette egész importunknak. Nagyobb a változás a múlt évihez képest a félgyművek részesedésében, ami 1938-ban 28·91%-ot tett az előző évi 31·10%-kal szemben. Itt főként a bárdolt és fűrészelt fánál, nyers- és ócskavasnál papirosanyagnál, műselyemfonalnál bekövetkezett s fentebb már ismertetett visszaesés okozta a kedvezőtlenebb arányszám létrejöttét. Így ezután a gyártmányok részesedési aránya, bár az összérték nem egészen 3 millió pengővel megcsappant az 1937. évi 26·36%-ról 29·80%-ra emelkedett. — Kivitelünknek $\frac{3}{5}$ -e, 59·74%-a esett a nyersanyagokra, 9·79%-a, kerekén $\frac{1}{10}$ -e félgyművekre, s $\frac{3}{10}$ -e, 30·47%-a kész árukra. A gyártmányok kiviteli részesedése a két utolsó évben állandónak mondható, míg a nyersanyagoké a félgyművek rovására valamelyest emelkedett.

*

A külföldre került magyar áruk túlnyomó része, kerekén $\frac{9}{10}$ -e (1937-ben 89·6, 1938-ban 89·5%-a) az 5. sz. tábla szerint Európában talált piacot. Az olcsó szállítási úttól, a tengertől el-

4. Magyarország külkereskedelmi forgalma gazdasági ágak és rendeltetés szerint az 1937. és 1938. évben.

Commerce extérieur de la Hongrie, suivant les branches économiques et la destination, en 1937 et 1938.

A nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok megnevezése <i>Matières premières, demi-produits et objets fabriqués</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>			
	1937		1938		1937		1938	
	Érték — <i>Valeur</i>							
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%
I. Élelmezési és élvezeti cikkek — <i>Objets d'alimentation et boissons</i>	30.413	6·29	33.143	7·93	244.413	41·56	222.825	42·69
II. Élő állatok — <i>Animaux sur pied</i>	931	0·19	567	0·13	72.890	12·40	66.335	12·71
III. A mezőgazdaság és ipar segédanyagai — <i>Matières nécessaires à l'agriculture ou à l'industrie</i>	27.396	5·67	30.235	7·23	47.631	8·10	33.962	6·51
IV. Ipar — <i>Industrie</i>	424.841	87·85	354.224	84·71	223.081	37·94	198.813	38·09
Összes áruforgalom — <i>Total</i>	483.581	100·00	418.169	100·00	588.015	100·00	521.935	100·00
Ebből — <i>Dont</i> :								
Nyersanyagok — <i>Mat. premières</i>	205.713	42·54	172.697	41·29	346.616	58·95	311.797	59·74
Félgyártmányok — <i>Demi-produits</i>	150.426	31·10	120.874	28·91	62.351	10·60	51.060	9·79
Gyártmányok — <i>Objets fabriqués</i>	127.442	26·36	124.598	29·80	179.048	30·45	159.078	30·47

vágva, Magyarország a nagyobb szállítási költségeket meg nem bíró mezőgazdasági termelvényeire lehetőleg közvetlen szomszédainál kell, hogy vevőket találjon. Különösen a kötött nemzeti gazdaságok mai korában a vásárlásait is lehetőleg itt kell lebonyolítania, s így behozatalából is $\frac{9}{10}$ rész (1937: 89, 1938: 90·3%) jutott Európára. A kereken 104 millió pengőt tevő egész aktív egyenlegről ugyancsak mintegy $\frac{9}{10}$ -ed részt, 90 millió pengőt az európai országokkal értünk el.

A tengerentúli országokkal együttvéve 40·8 millió pengős behozatali, s 54·6 millió pengős kiviteli forgalmat bonyolítottunk le, ami így 13·8 milliós aktív egyenleggel zárult. A behozatal összege az előző évhez képest nagyobb mértékben esett vissza, mint a kivitelé, s így az aktívum 5·4 millió pengővel emelkedett. Devizagazdasági szempontból különösen fontos ez az eredmény, mert ez a forgalom általában átváltható devizát juttat a magyar közgazdaságnak.

A tengerentúli forgalomból Észak-Amerika részesedik a legnagyobb mértékben 3·6 (1937: 3·8) %-kal, 34·5 millió (1937: 40·6 millió) pengővel. Afrika részesedése az összforgalomban 22·8 milliót (1937: 31·5 millió) ért el, 2·4 (2·9) %-kal. Dél-Amerikára 19 millió (14·6 millió) jutott az összforgalomból, ami 2·1 (1·5) %-nak felel meg. Az ázsiai országokkal 16·1 (24·0) millió pengős forgalmat értünk el, az összforgalom 1·7 (2·2) %-át, Közép-Amerika államaira, s Ausztráliára pedig már csak 2·4

millió, illetőleg 600 ezer pengő (1937: 2·5, illetőleg 1·2 millió) jutott, vagyis 0·3, illetőleg 0·1 (0·2, illetőleg 0·1) %. Valamennyi kontinenssel, Észak-Amerikát kivéve, aktív mérleggel zártuk forgalmunkat.

Az európai országok közül a *Németbirodalommal* (Ausztriát is beleértve) bonyolítottuk le egész forgalmunk 43·6 (1937: 42·2) %-át. A forgalom a volt osztrák területtel állandóan gyengül. Különösen behozatalunk esett vissza. A visszaesés több mint 40 millió pengőt tett, amiből 16 millió pengő a nyers és megmunkált fa, 4·5 millió pengő a papiros és papirosárak tételeinél, 3 millió a nyersfémeknél állott elő. A behozatalunk ilyen módon való alakulása természetesnek mondható, mert Ausztria, mint a német közgazdaság szerves része természetesen a belső német birodalmi piac szükségletét elégíti ki első sorban, s mindazokból a cikkekből, amelyekre, különösen az ipari nyersanyagokra (fa, nyers fémek) a birodalomnak szüksége van, aligha fog exportálni. Az osztrák területre irányuló kivitelünk visszaesett ugyan, de ez a 4 milliós visszaesés csak $\frac{1}{10}$ -e a behozatalnál előállottak. Németországgal szemben viszont a forgalom növekedett: a behozatali érték jelentéktelen, 1 millió pengős hanyatlását kivitelünk 3 milliós növekedése kísérte. Németországi importunknak érték szerint mintegy 30 %-át a fontosabb nehézipari termékek tették (villamos- és egyéb gépek és készülékek, automobilonok és egyéb járművek, vas- és fémárak, műszerek, vas- és

5. Magyarország külkereskedelmi forgalmának megoszlása országok szerint az 1937. és 1938. évben.

Répartition, par pays, du commerce extérieur de la Hongrie, en 1937 et 1938.

Származási, illetőleg rendeltetési országok <i>Pays de provenance ou de destination</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>				Behozatali (—), ill. kiviteli (+) többlet <i>Exc. des import. sur les exp. (—), ou celui des exp. sur les imp. (+)</i>	
	1937		1938		1937		1938		1937	1938
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1937	1938
	1.000 P									
Ausztria — <i>Autriche</i>	86.896	17.97	46.458	11.11	98.965	16.83	94.802	18.16	+ 12.069	+ 48.344
Németország — <i>Allemagne</i>	125.352	25.92	124.379	29.74	141.334	24.04	144.335	27.65	+ 15.982	+ 19.956
Németbirodalom — <i>Reich allemand</i>	212.248	43.89	170.837	40.85	240.299	40.87	239.137	45.81	+ 28.051	+ 68.300
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	30.386	6.28	30.341	7.26	20.734	3.53	21.778	4.17	— 9.652	— 8.563
Románia — <i>Roumanie</i>	47.569	9.84	42.259	10.11	25.079	4.27	20.974	4.02	— 22.490	— 21.285
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	23.854	4.93	21.704	5.19	12.668	2.15	15.598	2.99	— 11.186	— 6.106
Svájc — <i>Suisse</i>	10.170	2.10	10.442	2.50	24.859	4.23	16.779	3.22	+ 14.689	+ 6.337
Olaszország — <i>Italie</i>	33.963	7.02	25.362	6.07	72.125	12.27	44.227	8.47	+ 38.162	+ 18.865
Franciaország — <i>France</i>	4.262	0.88	6.168	1.48	11.988	2.04	10.128	1.94	+ 7.725	+ 3.960
Belgium — <i>Belgique</i>	4.142	0.86	4.097	0.98	6.074	1.03	4.036	0.77	+ 1.932	— 61
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	16.967	3.51	15.175	3.63	8.858	1.51	8.037	1.54	— 8.109	— 7.138
Nagy-Britannia — <i>Grande- Bretagne</i>	25.445	5.26	25.149	6.02	42.366	7.21	41.503	7.95	+ 16.921	+ 16.354
Dánia — <i>Danemark</i>	1.343	0.28	2.057	0.49	9.834	1.67	4.657	0.89	+ 8.491	+ 2.600
Norvégia — <i>Norvège</i>	1.154	0.24	746	0.18	4.464	0.76	3.036	0.58	+ 3.310	+ 2.290
Svédország — <i>Suède</i>	3.373	0.70	3.716	0.89	9.074	1.54	9.997	1.92	+ 5.701	+ 6.281
Lengyelország — <i>Pologne</i>	5.274	1.09	6.068	1.45	5.332	0.91	5.361	1.03	+ 58	— 707
Oroszország — <i>Russie</i>	296	0.06	71	0.02	2.073	0.35	—	—	+ 1.777	— 71
Finnország — <i>Finlande</i>	945	0.20	1.603	0.38	4.518	0.77	1.146	0.22	+ 3.573	— 457
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	2.214	0.46	3.224	0.77	2.530	0.43	5.043	0.97	+ 316	+ 1.819
Görögország — <i>Grèce</i>	4.034	0.83	4.944	1.18	9.594	1.68	1.486	0.28	+ 5.560	— 3.458
Törökország — <i>Turquie</i>	1.679	0.35	2.406	0.58	3.605	0.61	4.290	0.82	+ 1.926	+ 1.884
Európai szabad kikötők — <i>Ports libres d'Europe</i>	54	0.01	13	0.00	7.184	1.22	6.983	1.34	+ 7.130	+ 6.970
Egyéb európai országok — <i>Autres pays d'Europe</i>	1.183	0.24	945	0.22	3.298	0.50	3.151	0.61	+ 2.116	+ 2.206
Európa összesen — <i>Europe</i>	430.555	89.03	377.327	90.25	526.556	89.55	467.347	89.54	+ 96.001	+ 90.020
Palesztina — <i>Palestine</i>	119	0.02	281	0.07	1.825	0.31	1.133	0.22	+ 1.706	+ 852
Brit-India — <i>Inde Anglaise</i>	8.871	1.84	3.731	0.89	2.885	0.49	4.594	0.88	— 5.986	+ 863
Holland-India — <i>Indes Néer- landaises</i>	185	0.04	95	0.02	2.538	0.43	2.256	0.43	+ 2.353	+ 2.161
Egyéb ázsiai országok — <i>Autres pays d'Asie</i>	778	0.16	357	0.09	6.800	1.16	3.680	0.71	+ 6.022	+ 3.323
Ázsia összesen — <i>Asie</i>	9.953	2.06	4.464	1.07	14.048	2.39	11.633	2.24	+ 4.095	+ 7.199
Egyiptom — <i>Egypte</i>	6.768	1.40	6.274	1.50	11.414	1.94	7.433	1.42	+ 4.646	+ 1.159
Délafrikai Unió — <i>Union sud- africaine</i>	503	0.10	653	0.16	4.963	0.84	3.893	0.75	+ 4.460	+ 3.240
Egyéb afrikai országok — <i>Autres pays d'Afrique</i>	4.711	0.98	3.031	0.72	3.113	0.53	1.486	0.28	— 1.598	— 1.545
Afrika összesen — <i>Afrique</i>	11.952	2.48	9.958	2.38	19.490	3.31	12.812	2.45	+ 7.508	+ 2.854
Brit Észak-Amerika — <i>Amér. du Nord brit.</i>	312	0.06	135	0.03	562	0.10	316	0.06	+ 250	+ 181
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	22.617	4.68	21.367	5.11	17.159	2.92	12.720	2.44	— 5.458	— 8.647
Középamerikai országok — <i>Pays d'Amérique Centrale</i>	529	0.11	262	0.06	2.000	0.34	2.174	0.41	+ 1.471	+ 1.912
Brazília — <i>Brésil</i>	1.683	0.35	1.020	0.24	1.314	0.22	1.215	0.23	— 369	+ 195
Argentína — <i>Argentine</i>	4.326	0.89	2.321	0.56	4.302	0.73	9.595	1.84	— 24	+ 7.274
Egyéb Délamerikai országok — <i>Autres pays d'Amérique du Sud</i>	1.308	0.27	1.146	0.26	1.656	0.28	3.658	0.71	+ 348	+ 2.512
Amerika össz. — <i>Amérique</i>	30.775	6.36	26.251	6.26	26.993	4.59	29.678	5.69	— 3.782	+ 3.427
Ausztrália — <i>Australie</i>	316	0.07	169	0.04	928	0.16	435	0.08	+ 612	+ 266
Mindössze — général	433.581	100.00	418.169	100.00	588.015	100.00	521.935	100.00	+ 104.431	+ 103.766

fémfélgyártmányok), 28%-a (1937: 31%) nyersanyagokra, félgyártmányokra (szén, koks, kikészített prémőr, műselyemfonál, nyersbőr, kósó, kakaóbab, kikészített bőr, műanyagok, papirosanyag, kávé, nyers és ócskavas) jutott, 16%-át (1937: 15%) vegyipari termékek (festékek, finomított vegyi készítmények, savak, alkáliák, gázok, sók) tették. Oda irányuló kivitelünknek viszont 86,6%-a (1937: 83,2%) agrárcikkekéből állott, úgy, hogy Németország egész agrár-exportunknak 36,5%-át (1937: 29,9%) vette fel. Ha még tekintetbe vesszük, hogy Ausztria, ahova irányuló kivitelünknek 92,3%-a (1937: 91,8%) állott mezőgazdasági és mezőgazdasági ipari termékekből, egész agrár-exportunkból 25,5%-kal (1937: 23,1%) részesedett, megállapítható, hogy a Németbirodalom két területe együttvéve 1938-ban egész 342,5 millió pengőre tehető agrárkivitelünknek 62%-át vette át, vagyis 212,5 millió pengő értékű mezőgazdasági terméket vásárolt tőlünk. Az előző évben, amikor a mezőgazdasági export 392,7 millió pengő értékű volt, a Németbirodalom részesedése, 208,4 millió pengővel, 53%-os volt. Kereskedelmi mérlegünk e két országgal együttvéve 68,3 millió pengős aktívummal zárult az 1937. évi 28 millió pengővel szemben. Az emelkedés az ausztriai behozatalunk rendkívül nagy visszaesésének következménye.

Olaszországgal összforgalmunk 7,4%-át (1937: 9,9%) bonyolítottuk le, visszaeső irányzattal. A behozatal 8,6 millióval, a kivitel 27,9 millió pengővel volt alacsonyabb a múlt évinél. Az import visszaesése különösen a műrostoknál, műselyemfonálnál, automobiloknál volt jelentékeny (e cikkek teszik egyben importunk fontosabb tételeit a déligyümölcs, a rizs és a pamutszövet mellett), míg kivitelünk kedvezőtlen kialakulását főként a szarvasmarhaexportunk 18 millió pengős visszaesése idézte elő. *Olaszországi* exportunknak egyébként 87,6%-a (1937: 87%) mezőgazdasági termékekből állott, s egész agrárkivitelünknek 11,3%-a (1937: 16%) ideirányult. A mérleg aktív egyenlege 18,9 millió pengőt tett, 19,3 millió pengővel kevesebbet, mint 1937-ben.

Cseh-Szlovákia összforgalmunkban 5,5%-kal (1937: 4,8%), *Románia* 6,7 (6,8), *Jugoszlávia* 4 (3,4)%-kal részesedett. A három szomszédos ország közül csak a cseh-szlovák viszonylatban számolhatunk be kedvezőbb alakulásról (ami végeredményében annak volt következménye, hogy az ál-

talános forgalomcsökkenéssel szemben az ide irányuló kivitelünk, változatlan behozatali érték mellett emelkedett), pedig az év utolsó negyedében a forgalom csaknem teljesen szünetelt. Az import oldalán ez évben is a nyers és megmunkált fa (emelkedő irányzattal), a szén és koks, valamint a vasérc voltak a legfontosabb tételek, míg kivitelünk 74,7%-át (1937: 65,4%) agrártermékek tették, amelyekből Cseh-Szlovákia 16,3 millió pengő értékűt vett át, egész agrár-exportunk 4,7%-át, az előző évi 13,6 millió pengővel (3,5%) szemben. Romániai forgalmunk mind a behozatalban (az ásványolajimport csökkenése miatt), mind a kivitelben visszaesett. Jugoszláviával szemben már csak a behozatal értéke csökkent (főként a vasércnél), míg kivitelünk a gépek, készülékek kedvezőbb elhelyezése folytán fejlődő volt. Mérlegünk mindhárom országgal szemben passzív volt, s összesen 36 millió pengős behozatali többlettel zárult.

A nyugati országok közül a Nagy-Britanniával lebonyolított forgalom a legnagyobb jelentőségű, mert nagyság szerint 7,1%-os (1937: 6,3%) részesedéssel a Németbirodalom és Olaszország után a harmadik helyet foglalja el. Mind behozatalunk, mind kivitelünk nem jelentékeny visszaesést mutat. E viszonylatra egész agrárkivitelünknek 6,9%-a (1937: 5,7%) esett, 23,6 millió pengő értékben, s kivitelünk 56,8%-a (1937: 52,6%) mezőgazdasági eredetű volt. Svájci forgalmunk kivitelünk visszaesése folytán visszafejlődő. Részesedése az összforgalomban 2,9% volt (1937: 3,3%). Kivitelünk a búzaexport 6,7 millió pengős csökkenése miatt esett vissza. Németalfölddel összforgalmunk 2,5%-át (2,4%, Franciaországgal 1,7 (1,5)%-át, Belgiummal 0,9 (1,0)%-át bonyolítottuk le. A nyugati államok eme csoportjával forgalmunk kedvezőtlenül alakult: aktív egyenlegünk az 1937. évi 33,2 millió pengőről 19,5 millióra esett vissza.

Az északi államok csoportjánál (Dánia, Norvégia, Svédország, Finnország, Lengyelország, Oroszország) szintén kedvezőtlen eredményekről számolhatunk be. Ez országoknak az összforgalomban való részesedése együttvéve 4,1%-ra esett vissza az 1937. évi 4,4%-ról, s aktív egyenlegünk 22,9 millió pengő helyett 9,9 millióra zsugorodott össze. Devizagazdasági helyzetünk, mint a nyugati államokkal, úgy az északi országokkal szemben is kedvezőtlenebbé vált.

A tengerentúli országok közül az Amerikai Egyesült Államokkal lebonyolított forgalom, amely összforgalmunkban 3·6%-kal (1937: 3·7%) részesedett, a legfontosabb. Mind a behozatal, mind különösen a kivitel

(főként a malátánál s a jutaszövetnél) visszaesett, minek folytán passzív mérlegünk behozatali többlete 5·5 millió pengőről 8·6 millióra emelkedett.

vitéz Pap László dr.

Magyarország gépjárműállományának alakulása az 1938. évben.

Les véhicules à moteur en circulation dans l'année 1938 en Hongrie.

Résumé. Le nombre des véhicules à moteur en circulation s'accroissait notablement en 1938. Il a augmenté de 5.231 unités (3.451 automobiles pour le transport des personnes, 379 camions, 139 autres automobiles, 1.262 motocyclettes). A la fin de l'année, l'effectif des véhicules à moteur (35.045 unités) comprenait 18.896 automobiles pour le transport des personnes, 3.803 camions, 1.509 autres automobiles, 7.912 motocyclettes sans sidecar et 2.925 motocyclettes avec sidecar. En un an, le nombre des automobiles pour le transport des personnes a monté de 14·9%; celui des camions, de 9·1%; celui des autres automobiles, de 11·1%; celui des motocyclettes, de 14·4%.

Voici, pour la fin de 1938, les principaux chiffres concernant les véhicules à moteur en circulation:

Le territoire national comprend 18 régions de véhicules à moteur.

La plupart des véhicules à moteur appartenaient aux régions de Budapest, de la banlieue budapestoise et de Székesfehérvár. L'effectif des voitures a relativement moins monté à Budapest qu'en province. Dans la capitale, le nombre des automobiles proprement dites s'est élevé de 10·1% et celui des motocyclettes, de 8·4%; en province, le premier a augmenté de 18·5%, le second de 17·0%. A la fin de 1938, 57·3% des automobiles étaient en usage à Budapest; la proportion était de 30·9% pour les motocyclettes.

Parmi les véhicules à moteur, on voit représentées les marques de tous les grands pays. L'effectif des automobiles pour le transport des personnes comprend 164 différentes marques; celui des camions, 130; celui des motocyclettes, 173.

De l'ensemble des automobiles, 81·3% proviennent d'Allemagne, d'Italie et des Etats-Unis. Les voitures allemandes représentent 43·2% du total de ces automobiles; les voitures italiennes, 21·9%; les voitures américaines, 16·1%; les voitures hongroises y occupent le quatrième rang, avec 7·3%.

Parmi les camions automobiles, les voitures d'origine américaine figurent pour 38·3%; les voitures d'origine hongroise, pour 32·0%.

Des motocyclettes, 86·4% sont originaires d'Allemagne, de Grande-Bretagne et de Hongrie. La proportion des motocyclettes allemandes est de 36·9%; celle des motocyclettes anglaises, de 32·7%; celle des motocyclettes hongroises, de 16·8%.

Des automobiles pour le transport des personnes, 79·7% ont une carrosserie couverte; 15·3%, une carrosserie ouverte; 5·0%, une carrosserie combinée. Parmi les camions, 78·1% ont une carrosserie ouverte. Des automobiles pour le transport des personnes, 79·0% sont à 3 ou 4 places; 6·2%, à 1 ou 2 places. Ces voitures emploient toutes, à l'exception d'une seule, de l'essence ou du motalko.

Parmi les automobiles pour le transport des personnes, 51·4% ont un moteur de 6·1 à 10·0 CV; 33·2%, un moteur de 10·1 à 20·0 CV. Le nombre de celles ayant un moteur de 6·1 à 10·0 CV, s'élevant particulièrement, a monté en un an de 1.904. — Des camions, 72·8% ont un moteur de 10·1 à 20·0 CV. — Parmi les automobiles pour le transport des personnes, 59·5% sont de 4 cylindres; 29·5%, de 6 cylindres; 4·2%, de 8 cylindres ou de plus de 8 cylindres. La proportion des voitures de 1 à 2 cylindres, s'accroissant sensiblement, a monté à 6·8%.

En ce qui concerne la contenance des cylindres, la plupart (57·6%) des automobiles pour le transport des personnes sont de la catégorie de 1·5 litre et au-dessous; 26·9% sont de celle de 1·6 à 2·5 litres; 15·15%, de celle de plus de 2·5 litres. En un an, le nombre des voitures de la catégorie de 1·1 à 1·5 litre a monté de 1.429; celui des voitures de la catégorie de moins d'un litre, de 848. Parmi les camions, 44·3% ont un moteur d'une contenance cylindrique de 3·1 à 4·0 litres; 23·0 sont munis d'un moteur d'une cylindrée de 2·1 à 2·0 litres. A l'exception des voitures d'une cylindrée de 2·1 à 3·0 litres, le nombre des autres voitures accuse une augmentation.

Des motocyclettes, 65·1% sont de 1 cylindre; 33·3%, de 2 cylindres; 1·6%, de 4 cylindres. Dans toutes ces catégories, le nombre des motocyclettes a monté. — Parmi les motocyclettes, 37·5% ont un moteur de 2·0 CV ou au-dessous; 29·3%, un moteur de 2·1 à 3·0 CV; 24·0%, un moteur de 3·1 à 4·0 CV. En un an, dans la première de ces catégories, le nombre des motocyclettes a monté de 767; dans la seconde, de 388. — 39·1% des motocyclettes ont une contenance cylindrique de 250 cm³ ou moins; 22·2%, une contenance cylindrique de 251 à 350 cm³; 27·9%, une contenance cylindrique de 351 à 500 cm³.

A la fin de 1938, on comptait 9.970 véhicules à moteur retirés de la circulation (5.265 automobiles pour le transport des personnes, 226 autres automobiles et 3.085 motocyclettes).

A tengerentúli országok közül az Amerikai Egyesült Államokkal lebonyolított forgalom, amely összforgalmunkban 3·6%-kal (1937: 3·7%) részesedett, a legfontosabb. Mind a behozatal, mind különösen a kivitel

(főként a malátánál s a jutaszövetnél) visszaesett, minek folytán passzív mérlegünk behozatali többlete 5·5 millió pengőről 8·6 millióra emelkedett.

vitéz Pap László dr.

Magyarország gépjárműállományának alakulása az 1938. évben.

Les véhicules à moteur en circulation dans l'année 1938 en Hongrie.

Résumé. Le nombre des véhicules à moteur en circulation s'accroissait notablement en 1938. Il a augmenté de 5.231 unités (3.451 automobiles pour le transport des personnes, 379 camions, 139 autres automobiles, 1.262 motocyclettes). A la fin de l'année, l'effectif des véhicules à moteur (35.045 unités) comprenait 18.896 automobiles pour le transport des personnes, 3.803 camions, 1.509 autres automobiles, 7.912 motocyclettes sans sidecar et 2.925 motocyclettes avec sidecar. En un an, le nombre des automobiles pour le transport des personnes a monté de 14·9%; celui des camions, de 9·1%; celui des autres automobiles, de 11·1%; celui des motocyclettes, de 14·4%.

Voici, pour la fin de 1938, les principaux chiffres concernant les véhicules à moteur en circulation:

Le territoire national comprend 18 régions de véhicules à moteur.

La plupart des véhicules à moteur appartenaient aux régions de Budapest, de la banlieue budapestoise et de Székesfehérvár. L'effectif des voitures a relativement moins monté à Budapest qu'en province. Dans la capitale, le nombre des automobiles proprement dites s'est élevé de 10·1% et celui des motocyclettes, de 8·4%; en province, le premier a augmenté de 18·5%, le second de 17·0%. A la fin de 1938, 57·3% des automobiles étaient en usage à Budapest; la proportion était de 30·9% pour les motocyclettes.

Parmi les véhicules à moteur, on voit représentées les marques de tous les grands pays. L'effectif des automobiles pour le transport des personnes comprend 164 différentes marques; celui des camions, 130; celui des motocyclettes, 173.

De l'ensemble des automobiles, 81·3% proviennent d'Allemagne, d'Italie et des Etats-Unis. Les voitures allemandes représentent 43·2% du total de ces automobiles; les voitures italiennes, 21·9%; les voitures américaines, 16·1%; les voitures hongroises y occupent le quatrième rang, avec 7·3%.

Parmi les camions automobiles, les voitures d'origine américaine figurent pour 38·3%; les voitures d'origine hongroise, pour 32·0%.

Des motocyclettes, 86·4% sont originaires d'Allemagne, de Grande-Bretagne et de Hongrie. La proportion des motocyclettes allemandes est de 36·9%; celle des motocyclettes anglaises, de 32·7%; celle des motocyclettes hongroises, de 16·8%.

Des automobiles pour le transport des personnes, 79·7% ont une carrosserie couverte; 15·3%, une carrosserie ouverte; 5·0%, une carrosserie combinée. Parmi les camions, 78·1% ont une carrosserie ouverte. Des automobiles pour le transport des personnes, 79·0% sont à 3 ou 4 places; 6·2%, à 1 ou 2 places. Ces voitures emploient toutes, à l'exception d'une seule, de l'essence ou du motalko.

Parmi les automobiles pour le transport des personnes, 51·4% ont un moteur de 6·1 à 10·0 CV; 33·2%, un moteur de 10·1 à 20·0 CV. Le nombre de celles ayant un moteur de 6·1 à 10·0 CV, s'élevant particulièrement, a monté en un an de 1.904. — Des camions, 72·8% ont un moteur de 10·1 à 20·0 CV. — Parmi les automobiles pour le transport des personnes, 59·5% sont de 4 cylindres; 29·5%, de 6 cylindres; 4·2%, de 8 cylindres ou de plus de 8 cylindres. La proportion des voitures de 1 à 2 cylindres, s'accroissant sensiblement, a monté à 6·8%.

En ce qui concerne la contenance des cylindres, la plupart (57·6%) des automobiles pour le transport des personnes sont de la catégorie de 1·5 litre et au-dessous; 26·9% sont de celle de 1·6 à 2·5 litres; 15·15%, de celle de plus de 2·5 litres. En un an, le nombre des voitures de la catégorie de 1·1 à 1·5 litre a monté de 1.429; celui des voitures de la catégorie de moins d'un litre, de 848. Parmi les camions, 44·3% ont un moteur d'une contenance cylindrique de 3·1 à 4·0 litres; 23·0 sont munis d'un moteur d'une cylindrée de 2·1 à 2·0 litres. A l'exception des voitures d'une cylindrée de 2·1 à 3·0 litres, le nombre des autres voitures accuse une augmentation.

Des motocyclettes, 65·1% sont de 1 cylindre; 33·3%, de 2 cylindres; 1·6%, de 4 cylindres. Dans toutes ces catégories, le nombre des motocyclettes a monté. — Parmi les motocyclettes, 37·5% ont un moteur de 2·0 CV ou au-dessous; 29·3%, un moteur de 2·1 à 3·0 CV; 24·0%, un moteur de 3·1 à 4·0 CV. En un an, dans la première de ces catégories, le nombre des motocyclettes a monté de 767; dans la seconde, de 388. — 39·1% des motocyclettes ont une contenance cylindrique de 250 cm³ ou moins; 22·2%, une contenance cylindrique de 251 à 350 cm³; 27·9%, une contenance cylindrique de 351 à 500 cm³.

A la fin de 1938, on comptait 9.970 véhicules à moteur retirés de la circulation (5.265 automobiles pour le transport des personnes, 226 autres automobiles et 3.085 motocyclettes).

Az az örvendetes állománynövekedés, amely hazánkban az utolsó években az újonnan forgalombahelyezett gépjárműveknél észlelhető volt, az 1938. év folyamán is folytatódott, sőt egyes gépjárműfajtánál, így a teher- és egyéb kocsiknál, de különösen a mótorkerékpároknál lényegesen meggyorsult. A személygépkocsik száma az év folyamán 3.451 drb. új kocsival gyarapodott és ez az évi szaporodás csak 190 kocsival maradt alatta az előző évinek. A csökkenés elsősorban az őszi vásárlások elmaradásának tulajdonítható, mert az európai válság és a mozgósítások miatt az autóvásárló közönség tartózkodott a nagyobb befektetést jelentő személygépkocsik megvételétől. Egyébként az utolsó öt évben forgalombahelyezett új gépjárművek a következő megoszlást mutatják:

Év	Személy	Teher	Egyéb	Mótor- kerékpár	Összesen
	k o c s i				
1934	904	127	44	257	1.332
1935	1.725	204	18	330	2.277
1936	2.612	262	88	394	3.356
1937	3.641	307	56	744	4.748
1938	3.451	379	139	1.262	5.231

Mint látjuk, az újonnan forgalombahelyezett személykocsik száma öt év alatt majdnem négyszeresére, a teher és egyéb kocsik száma háromszorosára, a mótorkerékpárok száma pedig ötszörösére emelkedett. A személykocsik számának emelkedését nagymértékben elősegítette a kiskocsik megjelenése, melyeknek megszerzése és üzemeltetése jóval kevesebb anyagi megterhelést jelent tulajdonosaikra.

Az 1938. év végén Magyarország területén (a visszacsatolt felvidéki rész nélkül) 35.045 gépjármű volt forgalomban és 9.970 gépjármű pedig üzemben kívül állott. Az egész állomány egy évi gyarapodása 13,8%-ot, a forgalomban levő kocsik számának növekedése pedig 13,9%-ot tett. Az évvégi állomány 4.275 gépjárművel volt magasabb az előző évinél. Ezek a legfontosabb adatok is azt mutatják, hogy hazánk gépjárműállományában évek óta tapasztalt növekedés tovább tartott, sőt meggyorsult. Különösen örvendetes az a tény, hogy az év végén jóval kevesebb gépjárművet vontak ki a forgalomból, mint az előző években és ezáltal az év végén forgalomban levő gépjárművek száma lényegesen meghaladta az előző évek adatait.

1. A gépjárművek száma az 1910–1938. évek végén.

Nombre des véhicules à moteur à la fin de 1910–1938.

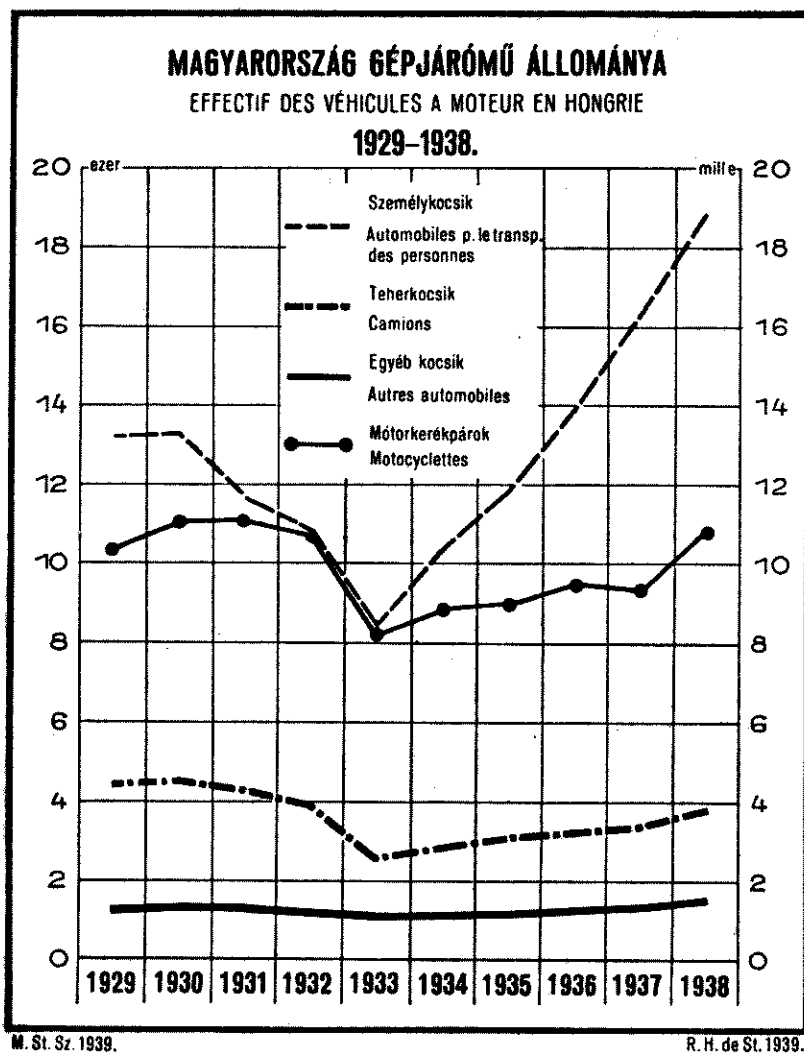
Év, Années	Személy — Autom. pour le transport des personnes	Teher — Camions	Egyéb — Autres automobiles	Gépkocsik összes Automobiles au total	Mótorkerékpárok Motocyclistes	Gépjárművek mindössze Ensemble des véhicules à moteur
	kocsik			s z á m a — n o m b r e		
1910	937	110		1.047	—	1.047
1911	1.460	151		1.611	—	1.611
1912	1.926	252		2.178	—	2.178
1913	2.612	264		2.876	—	2.876
1914	2.877	316		3.193	—	3.193
1915	2.748	293		3.041	—	3.041
1916	2.478	386		2.864	—	2.864
1917	2.829	345		3.174	—	3.174
1918	Nincs adat — Il n'y a pas de données					
1919	Nincs adat — Il n'y a pas de données					
1920	1.413	259		1.672	—	1.672
1921	2.184	380		2.564	161	2.725
1922	2.342	531		2.873	430	3.303
1923	3.078	721		3.799	650	4.449
1924	4.027	968		4.995	970	5.965
1925	4.943	1.472		6.415	1.462	7.877
1926	6.712	1.950	629	9.291	2.941	12.232
1927	9.259	2.886	856	13.001	4.905	17.906
1928	11.480	3.609	1.113	16.202	8.048	24.250
1929	13.293	4.401	1.358	19.052	10.365	29.417
1930	13.394	4.493	1.377	19.264	11.041	30.305
1931	11.716	4.304	1.323	17.343	11.166	28.509
1932	10.889	3.996	1.272	16.157	10.795	26.952
1933	8.472	2.552	1.157	12.181	8.206	20.387
1934	10.325	2.834	1.190	14.349	8.885	23.234
1935	11.807	3.064	1.211	16.082	9.005	25.087
1936	13.987	3.276	1.312	18.575	9.512	28.087
1937	16.451	3.486	1.358	21.295	9.475	30.770
1938	18.896	3.803	1.509	24.208	10.837	35.045

¹⁾ Az „egyéb kocsik“ részben a személy-, részben a teherkocsik között szerepelnek. — Les „autres automobiles“ figurent en partie parmi les automobiles destinées au transport des personnes, en partie parmi les camions.

Az állomány alakulására vonatkozólag megjegyezzük, hogy úgy a személygépkocsiknál, mint a mótorkerékpároknál a kis ürtartalmú gépek dominálnak, melyeknek előretörése nemcsak hazánkban, hanem más országokban is észlelhető. A gépjárművek számának növekedése az 1938. évben oly nagyarányú volt, hogy ezelőtt egy évben sem találunk hasonló nagyságú állományszaporulatot, s ha az őszi hónapokban az európai válság ki nem tört volna, az állományszaporulat még kedvezőbb alakulást mutatna.

A következőkben először a forgalom-

ban levő, azután a forgalomból kivont gépjárművekkel foglalkozunk.

I. A forgalomban levő járművek.

1. A gépjárművek nemek szerinti megoszlása.

Az ország területén az 1938. év december hó 31-én 35.045 gépjármű volt üzemben, melyek közül 18.896 darab, az állománynak 53.9%-a a személykocsikra, 3.803

darab, 10.9%-a a teherkocsikra, 1.509 darab, 4.3% az egyéb kocsikra esett. A szóló mótorkerékpárok 7.912 darabbal az állománynak 22.6%-át, az oldalkocsis mótorkerékpárok pedig 2.925 darabbal 8.3%-át képviselték. Az állomány az egyes gépjármű fajták szerinti megoszlása az előző évhez hasonlóan alakult, bár kis eltolódás észlelhető a személykocsik és a szóló mótorkerékpárok javára.

Az egyes gépjármű fajták állománya egy év alatt jelentős emelkedést mutatnak. A személykocsik gyarapodása 14.9%-ot, a teherkocsiké 9.1%-ot, az egyéb kocsiké pedig 11.1%-ot tett. Az év végi gépjárműfeldolgozás 13.7%-kal több gépkocsit talált üzemben az előző évi létszámnál. A mótorkerékpárok állománya is megnövekedett. Itt különösen a szóló mótorkerékpárok gyarapodása volt tekintélyes, melyeknek száma 19.1%-kal növekedett. Az oldalkocsis mótorkerékpárok szaporodása lassabb ütemű és egy év alatt 3.3%-ot tett. Az összes mótorkerékpárok a tárgyalt év folyamán 14.4%-os emelkedést értek el.

A 2. számú tábla a gépjárműállomány havonkénti alakulását tartalmazza. A forgalomban levő gépjárművek száma legkisebb volt január hó végén, innen kezdve fokozatosan emelkedve a legnagyobb létszámot 36.428 darabbal szeptember hó végén érte el. Ettől kezdve csökkent és december hó végén a forgalomban levő gépjárművek száma valamivel magasabb volt a június havi létszámnál. Az egyes gépjármű fajták közül a személy-

2. Gépjárműállomány alakulása 1938. évben havonként.

Nombre, par mois, de l'effectif des véhicules à moteur en 1938.

Hónap — Mois	Személy- Automob. pour le transport des person.	Teher Camions	Egyéb Autres auto- mobiles	Gépkocsik összes Automobiles au total	Motocyclistes			Gépjármű- művek mindössze Nombre total des véhicules à moteur
					Oldal- kocsis avec sidecar	Oldalkocsi nélküli sans sidecar	Összes au total	
					mótorkerékpárok			
száma a hónap végén — nombre des véhicules à la fin de chaque mois indiqué								
Január — Janvier	16.205	3.351	1.339	20.895	2.637	6.540	9.177	30.072
Február — Février	16.412	3.374	1.350	21.136	2.669	6.605	9.274	30.410
Március — Mars	17.053	3.439	1.380	21.872	2.902	6.828	9.730	31.602
Április — Avril	17.703	3.505	1.429	22.637	3.237	7.157	10.394	33.031
Május — Mai	18.204	3.568	1.468	23.240	3.396	7.412	10.808	34.048
Június — Juin	18.592	3.587	1.479	23.658	3.543	7.645	11.188	34.846
Július — Juillet	19.070	3.633	1.509	24.212	3.644	7.855	11.499	35.711
Augusztus — Août	19.390	3.685	1.516	24.591	3.706	7.985	11.691	36.282
Szeptember — Septembre	19.547	3.759	1.511	24.817	3.567	8.044	11.611	36.428
Október — Octobre	19.283	3.795	1.498	24.576	3.290	7.988	11.278	35.854
November — Novembre	19.159	3.888	1.518	24.565	3.090	7.947	11.037	35.602
December — Décembre	18.896	3.803	1.509	24.208	2.925	7.912	10.837	35.045

kocsik állománya szeptember hó végén volt a legmagasabb 19.547 darabbal, majd fokozatosan csökkent és a december hó végi állomány a június és július havi állományok között helyezkedett el. A teherkocsik állománya kevésbé fluktuált s itt a legnagyobb létszám 3.888 kocsival november hó végén mutatkozik. A decemberi csökkenés csak 85 kocsit tesz és az évvégi állomány nagyság szerint mindjárt a november havi után következik. Az egyéb gépkocsik csoportjába tartozó gépjárművek a legmagasabb állományt 1.518 kocsival szintén november hóban érték el, s a december havi csökkenés e kategóriában csak 9 kocsit volt. Az oldalkocsival rendelkező mótorkerékpárok állománya augusztus hó végén volt a legnagyobb, amikor 3.706 darab volt üzemben. Innen kezdve fokozatosan csökkent s az évvégi létszám valamivel magasabb volt a március végénél. A legtöbb oldalkocsi nélküli mótorkerékpár, 8.044 darab szeptember hó végén volt forgalomban s számuk az év végéig csak 132 darabbal csökkent.

A gépkocsiknak az egész állományban

elfoglalt arányát tekintve megállapíthatjuk, hogy az az előző évhez hasonlóan alakult, amennyiben az év végén forgalomban volt gépjárművek számának 69·1%-a a gépkocsikra (1937-ben 69·2%), 30·9%-a pedig a mótorkerékpárokra (30·8%) esett.

2. A gépjárművek területi megoszlása.

Az ország gépjárműállományának a 18 gépjárműkerület szerinti megoszlását a 3. számú táblázat szemlélteti. Az elmúlt év végén a legtöbb gépkocsi, 13.426 a budapesti gépjárműkerületben volt lajstromozva. Ezt követi a budapestvidéki kerület 2.047 kocsival, a székesfehérvári 982-vel, a pécsi 899-cel, a szegedi 732 gépkocsival. A miskolci kerületben 726, a gyulai kerületben 656, a debreceni kerületben pedig 557 gépkocsi állott üzemben. A mótorkerékpárok területi megoszlása hasonló a gépkocsikéhoz, amennyiben a legtöbb mótorkerékpár, 3.172 drb. a budapesti kerületben, 1.995 drb. a budapestvidéki kerületben volt üzemben, ezután következik a székesfehérvári kerület 729 mótorkerékpárral, a

3. Gépjárműállomány kerületek szerint. — Répartition, par districts, des véhicules à moteur.

Gépjárműkerület megnevezése <i>Districts de véhicules à moteur</i>	N o m b r e e t d e s														Gépjárművek mindössze <i>Total des véhicules à moteur</i>		
	Személykocsik — autómob. pour le transp. des personnes	Közterület-ről		Telephelyről	Autóbuszok — autóbuzs	Teherkocsik camions	Telephelyről fuvarozó teherkocsik — camions à la disposit. du public dans les garages	Betegszállító - autómob. d'ambulance	Köztisztasági balayeurs et arroseuses	Tartány camions citernes	Tüzolók — autómob. pour pompiers	Vontató — remorqueuses	Egyéb rendeltetésű autómob. d'autres sortes	Gépkocsik összes autómobilis au total		motocyclettes	
		fuvarozó bérautók automob. de louage à la disposit. du public														Oldalkocsik avec sidecar	Oldalkocsi nélküli sans sidecar
		dans la rue	dans les garages														
s z á m a																	
Budapest	8.502	1.481	336	455	1.754	338	132	56	16	55	46	255	13.426	1.225	1.947	16.598	
Budapest vidék <i>Banlieue de Budapest</i>	1.275	109	63	30	377	116	12	22	2	27	7	7	2.047	468	1.527	4.042	
Debrecen	383	44	40	8	41	26	5	2	—	4	—	4	557	80	279	916	
Eger	281	48	40	7	62	14	4	1	1	4	—	2	464	80	173	717	
Győr	271	18	12	26	30	8	1	2	—	6	1	1	376	51	138	565	
Gyula	437	50	17	4	108	23	1	4	1	9	2	—	656	44	313	1.013	
Jászberény	71	8	18	9	9	17	—	—	—	2	—	1	135	27	57	219	
Kaposvár	330	26	23	5	30	11	—	1	1	2	—	—	429	55	184	668	
Kecskemét	290	30	27	3	83	35	2	2	1	5	—	1	479	67	341	887	
Miskolc	528	46	37	12	64	26	2	2	2	7	—	—	726	109	367	1.202	
Nagykanizsa	318	87	11	4	29	17	2	5	—	4	—	5	482	78	182	742	
Nyíregyháza	359	24	22	2	11	13	—	—	—	1	—	2	434	49	153	636	
Pécs	610	60	69	30	87	25	2	7	—	8	—	1	899	170	488	1.557	
Sopron	352	27	55	9	52	5	1	3	—	9	—	—	513	89	265	867	
Szeged	487	66	18	22	89	32	—	3	—	14	—	1	732	79	518	1.329	
Székesfehérvár	679	65	45	24	111	26	5	7	—	12	3	5	982	170	559	1.711	
Szolnok	249	43	18	14	92	13	—	—	—	1	1	2	433	39	207	679	
Szombathely	324	47	20	4	26	3	3	5	—	5	—	1	438	45	214	697	
Mindössze 1938	15.746	2.279	871	664	3.055	748	172	122	24	175	60	288	24.208	2.925	7.912	35.045	
Total général 1937	13.225	2.308	918	596	2.799	687	160	110	19	167	55	251	21.295	2.831	6.644	30.770	

pécsi kerület 658-cal, a szegedi 597-tel, a miskolci 476 mótorkerékpárral.

Az adatok azt mutatják, hogy a gépkocsik és mótorkerékpárok számának növekedése a fővárosban kisebb arányú volt, mint a vidéken. Az 1938. év végi feldolgozás a fővárosban 1.227 gépkocsival és 246 mótorkerékpárral többet talált üzemben, mint az előző év végén. Az emelkedés a gépkocsiknál 10·1%-ot, a mótorkerékpároknál 8·4%-ot tesz. Ezzel szemben a vidéki kerületek szaporodása 1.686 gépkocsi és 1.116 mótorkerékpár volt, ami 18·5 %-os, illetve 17·0%-os növekedésnek felel meg.

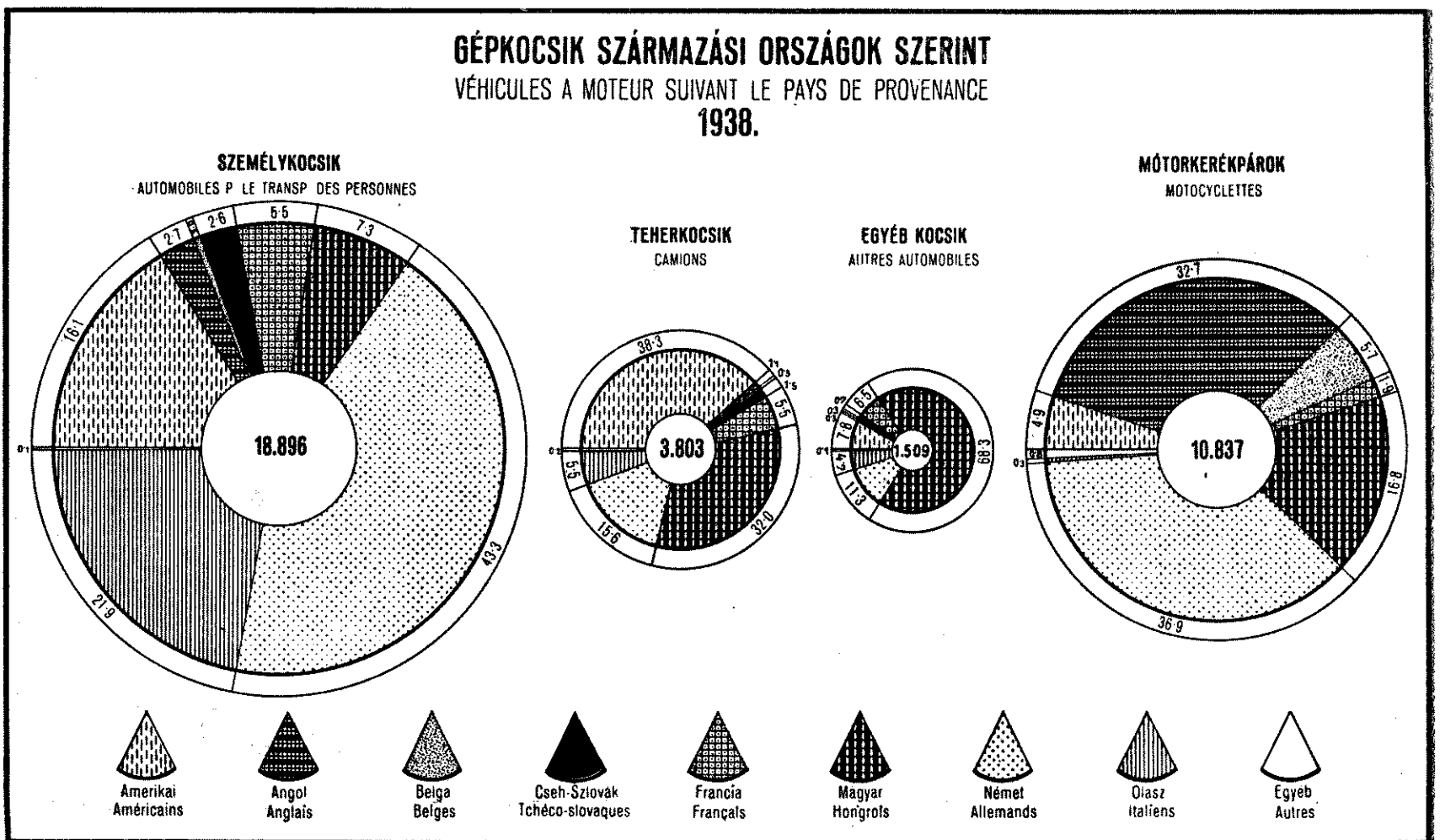
Az ország gépjárműállományának területi elhelyezkedésénél megállapítható, hogy a fővárosban üzemben tartott gépjárművek száma az ország egész állományához képest fokozatosan visszaesik, mert míg az 1937. év végén az üzemben volt gépkocsik 57·3%-a, a mótorkerékpároknak pedig 30·9%-a volt a budapesti kerületben üzemben, addig az 1938. év végi állományból a gépkocsiknak csak 55·5%-a, a mótorkerékpároknak pedig csak 29·3%-a tartozott a budapesti kerülethez.

A területi megoszlással kapcsolatban az állományok a népességhez viszonyított adatait az utolsó öt évre vonatkozólag a következő táblázat részletezi.

É v	Az egy-egy járműre eső lakosok száma			
	Személykocsi		Mótorkerék, ár	
	Budapest	Vidék	Budapest	Vidék
1934	169	1.881	340	1.347
1935	148	1.668	348	1.315
1936	127	1.399	342	1.233
1937	112	1.136	362	1.218
1938	103	934	336	1.045

3. A gépjárművek gyártmányok szerint.

Az 1938. év végén üzemben volt gépjárművek gyártmányok szerinti megoszlását a 4. számú táblázat tartalmazza. A magyar gépjárműállomány összetétele igen változatos képet ad és abban a világ valamennyi számottevő gépkocsi és mótorkerékpár márkája feltalálható. Az ez évi feldolgozásban szembeszökő a német gyártmányú gépkocsik és mótorkerékpárok nagyarányú állománygyarapodása, ami részben annak tulajdonítható, hogy az önálló Ausztria megszűnésével az előbbi években kimutatott ausztriai gyártmányú gépkocsikat és mótorkerékpárokat ebben az évben már Németország alatt mutattuk ki. A forgalomban volt személykocsik 164 féle márkából állanak (1937-ben 165), a teherkocsik állományában 130 gyártmány van képviselve (128), az egyéb kocsik kategóriájában 80 féle kocsit találunk (79), végül a mótorkerékpárok — mint az előző évben is — 173 fajtára oszlanak.

4. A gépjárművek gyártmányok szerint.
Véhicules à moteur en Hongrie, suivant les marques.

Származási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		Származási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		Származási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>	
	összesen <i>total</i>	Buda- pest		összesen <i>total</i>	Buda- pest		összesen <i>total</i>	Buda- pest
	1937	1938		1937	1938		1937	1938
	XII. 31.			XII. 31.			XII. 31.	
I. Személykocsik — Automobiles pour le transport des personnes			Magyarország — Hongrie			Spanyolország — Espagne		
Németország — Allemagne			Mág 1.319 1.275 1.137			Hispano-Suisa 15 12 11		
Opel 1.641 2.434 842			Weiss Manfréd 81 77 72			Személykocsik mindössze — <i>Autom. p. le transp. des personnes, au total</i> 16.451 18.896 10.319		
Steyr 1.061 1.202 704			Egyéb — <i>Autres</i> 117 20 15			II. Teherkocsik — Camions		
D. K. W. 669 1.055 412			Összesen — Total 1.517 1.372 1.224			Amerikai Egyes. Államok — Etats-Unis		
Adler 759 1.043 661			Franciaország — France			Ford 614 642 327		
Benz-Mercedes 699 889 630			Citroën 372 354 184			Chevrolet 568 541 192		
Wanderer 310 387 268			Renault 276 296 189			International 86 95 48		
B. M. W. 301 377 227			Peugeot 117 116 45			Owerland-Whippet 30 30 19		
Hanomag 261 277 176			Talbot 33 37 10			Buick 19 28 7		
Hansa-Lloyd 120 132 79			Mathis 37 34 7			Chrysler 10 16 6		
Austro-Daimler 131 111 43			Amilcar 2 32 12			G. M. C. 16 16 6		
Horch 73 79 69			Donnet-Zedel 28 22 9			Egyéb — <i>Autres</i> 91 89 45		
Stoewer-Detra 64 64 45			Bugatti 20 19 12			Összesen — Total 1.434 1.457 650		
Egyéb — <i>Autres</i> 131 118 52			Ballot 12 13 2			Magyarország — Hongrie		
Összesen — Total 6.220 8.168 4.211			Delage 11 13 11			Rába 453 524 233		
Olaszország — Italie			Egyéb — <i>Autres</i> 131 111 47			Mávag 360 414 194		
Fiat 3.058 3.455 1.577			Összesen — Total 1.066 1.047 528			Méray 112 98 94		
Lancia 352 389 276			Nagy-Britannia — Grande-Bretagne			Weiss Manfréd 48 48 43		
Bianchi 104 113 86			Austin 139 173 129			Mág 40 39 32		
Alfa-Romeo 76 90 76			Morris 138 162 102			Ganz (Fiat stb.) 30 32 25		
O. M. 37 26 6			Standard 24 30 23			Magyar Fiat 27 25 22		
Ansaldo 24 22 3			Hillman 19 25 22			Összesen — Total 1.106 1.217 668		
Diatto 17 16 3			Rover 12 16 10			Németország — Allemagne		
Egyéb — <i>Autres</i> 38 31 14			Singer 12 16 10			Opel 98 114 86		
Összesen — Total 3.706 4.142 2.041			Triumph 16 15 7			Benz-Mercedes 78 105 71		
Amerikai Egyes. Államok — Etats-Unis			B. S. A. 12 13 9			Steyr 53 66 47		
Ford 909 1.200 608			Egyéb — <i>Autres</i> 48 62 39			Adler 8 46 44		
Buick 339 344 228			Összesen — Total 420 512 351			Hansa-Lloyd 10 37 32		
Chevrolet 284 253 82			Cseh-Szlovákia — Tcheco-Slovaquie			Saurer 26 34 17		
Chrysler 262 215 103			Tatra 309 335 218			Austro-Fiat 47 33 20		
Hudson-Essex 216 201 92			Skoda 66 117 88			Graef-Stift 29 32 21		
Nash 197 179 96			Praga 31 30 11			D. K. W. 11 25 20		
Overland-Whippet 115 102 38			Egyéb — <i>Autres</i> 15 16 7			Egyéb — <i>Autres</i> 75 100 59		
Studebaker 113 97 46			Összesen — Total 421 498 324			Összesen — Total 435 592 417		
Packard 73 70 58			Belgium — Belgique					
Cadillac 45 44 41			Minerva 124 96 51					
Graham-Paige 48 44 26			F. N. . . . . 3 2 —					
Peerless 56 41 10			Métallurgique . . . . . 2 1 —					
Oldsmobil 34 37 26			Összesen — Total 129 99 51					
Egyéb — <i>Autres</i> 266 219 124								
Összesen — Total 2.957 3.046 1.578								

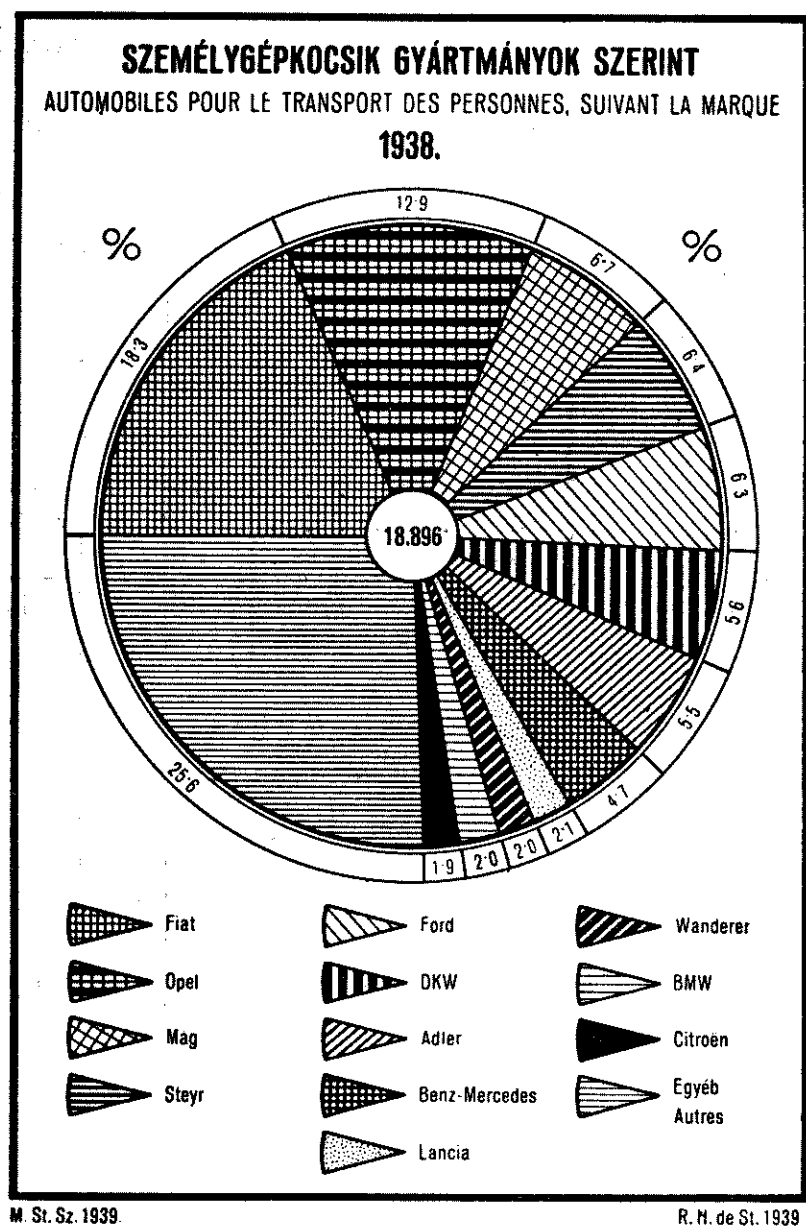
Szarmazási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		Szarmazási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		Szarmazási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>						
	összesen <i>total</i>	Buda-pest		összesen <i>total</i>	Buda-pest		összesen <i>total</i>	Buda-pest					
									1937	1938	1937	1938	1937
	XII. 31.			XII. 31.			XII. 31.						
Olaszország — Italie			III. Egyéb kocsik. <i>Autres voitures</i>			Belgium — Belgique							
Fiat	154	165	116	Magyarország — Hongrie			Minerva	4	4	2			
Lancia	15	17	9	Mávag	413	479	398	Nagy-Britannia — Gr.-Bretagne					
Spa	4	8	8	Rába	303	337	228	A. E. C.	1	1	—		
Egyéb — <i>Autres</i>	20	19	4	Mág	153	151	130	Carrier	1	1	1		
Összesen — <i>Total</i>	193	209	137	Méray	18	17	13	Crossley	1	1	—		
Franciaország — France			Németország — Allemagne			Spanyolország — Espagne							
Renault	82	93	73	Krupp	28	32	17	Hispano-Suisa	—	1	—		
Berliet	46	46	22	Benz-Mercedes	24	27	15	Svájc — Suisse					
Citroën	37	34	17	Steyr	26	26	17	Saurer	1	1	1		
Chenard-Walcker	6	8	5	Austro-Daimler	15	24	10	Egyéb kocsik mindössze — „Autres voitures“, au total					
Latil	11	6	5	Adler	2	20	18	1.358	1.509	1.015			
Egyéb — <i>Autres</i>	23	21	11	Austro-Fiat	21	13	—	IV. Mótorkerékpárok. <i>IV. Motocyclettes</i>					
Összesen — <i>Total</i>	205	208	133	Egyéb — <i>Autres</i>	27	29	20	Németország — Allemagne					
Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>			Amerikai Egyesült Államok <i>Etats-Unis</i>			Puch							
Tatra	25	28	26	Chevrolet	31	32	3	1.828	2.139	597			
Praga	17	18	12	Ford	33	30	5	Zündapp	235	545	171		
Laurin-Klement	10	10	5	Packard	23	22	18	N. S. U.-D. Rad	267	327	95		
Skoda	4	3	2	Hudson Essex	5	7	—	B. M. W.	228	293	110		
Összesen — <i>Total</i>	56	59	45	Buick	3	6	1	D. K. W.	259	283	46		
Nagy-Britannia — Gr.-Bretagne			Franciaország — France			Ardie							
Morris	17	17	11	Chenard-Walker	33	36	32	D. M. Triumph	54	88	22		
Manchester	8	7	6	Renault	25	22	6	Ardie	42	67	29		
Austin	4	5	5	Berliet	18	16	—	Viktoria	36	63	25		
Commer	—	5	3	Latil	5	7	1	Standard	30	37	16		
Egyéb — <i>Autres</i>	6	6	3	Egyéb — <i>Autres</i>	14	17	1	Egyéb — <i>Autres</i>	145	153	47		
Összesen — <i>Total</i>	35	40	28	Összesen — <i>Total</i>	95	98	40	Összesen — <i>Total</i>	3.124	3.995	1.158		
Belgium — Belgique			Olaszország — Italie			Nagy-Britannia — Gr.-Bretagne							
Minerva	10	10	9	Fiat	42	66	34	A. J. S.	507	511	148		
F. N.	1	1	1	Lancia	2	3	—	B. S. A.	356	364	116		
Métallurgique	1	1	—	Egyéb — <i>Autres</i>	2	2	1	Ariel	349	354	110		
Összesen — <i>Total</i>	12	12	10	Összesen — <i>Total</i>	46	71	35	Rudge	217	217	70		
Svájc — Suisse			Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>			Ariel							
Saurer	6	6	1	Laurin-Klement	9	8	8	Rudge	217	217	70		
Egyéb — <i>Autres</i>	3	3	3	Praga	1	1	1	Triumph	205	201	38		
Összesen — <i>Total</i>	9	9	4	Skoda	1	1	—	Matchless	186	194	60		
Spanyolország — Espagne			Amerikai Egyesült Államok <i>Etats-Unis</i>			James							
Hispano-Suisa	1	—	—	Tatra	1	1	1	Sunbeam	179	181	38		
Teherkocsik mindössze — Camions au total			3.486	3.803	2.092	Összesen — <i>Total</i>	12	11	10	Velocette	121	122	39

Szarmazási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		Szarmazási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		Szarmazási ország és a gyártmányok megnevezése <i>Pays de provenance et marque des véhicules</i>	A gépjárművek darabszáma <i>Nombre des véhicules à moteur</i>		
	összesen <i>total</i>	Buda- pest		összesen <i>total</i>	Buda- pest		összesen <i>total</i>	Buda- pest	
									1937
	XII. 31.			XII. 31.			XII. 31.		
Royal-Enfield . . .	102	104	32			Olaszország — Italie			
Douglas	87	92	35			Moto-Guzzi	16	16	10
A. K. D.	80	82	20			Frera	15	15	6
Raleigh	64	75	22			Egyéb — <i>Autres</i> .	5	5	1
Calthorpe	69	74	31			Összesen — <i>Total</i>	36	36	17
Egyéb — <i>Autres</i> .	819	845	256						
Összesen — <i>Total</i>	3.476	3.549	1.086			Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>			
						Laurin-Klement .	2	3	—
Magyarország — Hongrie			Amerikai Egyesült Államok <i>Etats-Unis</i>			Mótorkerékpárok mindössze — <i>Motocycl. au total</i>			
Méray	1.069	1.113	320			9.475	10.837	3.172	
Méray-Puch	256	535	113			Franciaország — France			
Nova	42	43	16			Monet-Goyon . . .	56	59	19
S. H. B.	10	29	16			Peugeot	34	34	11
Weiss Manfréd . .	11	28	9			Automoto	20	22	7
Egyéb — <i>Autres</i> .	73	71	27			Gnome-Rhône . .	14	17	1
Összesen — <i>Total</i>	1.461	1.819	501			Terrot-Jap	19	17	5
						La Panthère . . .	11	11	5
Belgium — Belgique			Franciaország — France			Svájc — Suisse			
F. N.	265	278	57			Motosacoche . . .	85	87	36
Sarolea	189	190	47						
Gillette	131	140	42						
Egyéb — <i>Autres</i> .	4	2	1						
Összesen — <i>Total</i>	589	610	147						

Az üzemben álló személykocsik 9 országból származnak, azonban 3 országban — Németországban, Olaszországban és az Amerikai Egyesült Államokban — gyártották a forgalomban levő személygépkocsiknak 81,3%-át. Legnagyobb a német gyártmányú személykocsik aránya, melyek 43,2%-ot tettek (1937-ben Ausztriával együtt 37,8%). A német gyártmányú kocsik között a legnagyobb számmal szerepel az Opel 2.434 drb., Steyr 1.202 drb., D.K.W. 1.055, Adler 1.043 és a Benz-Mercedes 889 drb. Az olasz gépek részesedése 21,9% (1937-ben 22,5%) volt. Az olasz személykocsik között első helyen állanak a Fiat gyártmányúak 3.455 darabbal, majd a Lancia következik 389 kocsival. Amerikai eredetű a személykocsik 16,1%-a (1937-ben 18,0%). Ezek között legtöbb a Ford gyártmányú, melynek létszáma 1.200 drb.-t tett. Ebben a létszámban benne foglaltatnak azok a Ford kocsik is, melyeket Budapesten és Kölnben szereltek össze. Ezt követi a Buick 344, a Chevrolet 253 és a Chrysler

215 kocsival. A negyedik helyen a magyar gyártmányú személykocsik következnek, melyek az összes személykocsik 7,3%-át tették (az előző évben arányuk 9,2% volt). A magyar kocsik között legtöbb a Mág gyártmányú, amelyből 1.275 drb. volt üzemben. Ezek legnagyobb részét a fővárosban forgalomban levő taxik képezik. Második helyen a Weiss Manfréd gyártmányú kocsik állanak 77 darabbal. A francia gyártmányú személykocsik közül legtöbb a Citroën márkájú, ilyen 354 volt üzemben, ezután a Renault következik 296, majd a Peugeot 116 kocsival. Az angol gyártmányú kocsik közül 173 drb. Austin és 162 drb. Morris kocsik voltak üzemben. Cseh gyártmányú kocsik összesen 498 volt forgalomban, ezek közül Tatra volt 335 drb. és Skoda 117 drb. A fenti adatok lényegesen módosulni fognak, ha hozzászámítjuk a Felvidék visszacsatolt részén levő cseh gyártmányú személykocsik számát. A becslések szerint a Felvidék visszacsatolt részén mintegy 2.000 drb. személykocsi van

üzemben, melyeknek 80—85%-a cseh gyártmányú. A belga kocsik között legtöbb a Minerva 96 drb., spanyol gyártmányúak pedig mind Hispano-Suisa márkájúak.

Lényegesen más képet ad a *teherkocsik* gyártmány szerinti megoszlása, mert míg a személykocsik gyártása hazánkban huzamosabb időn át megvalósítható nem volt, addig a hazai teherkocsik gyártása szépen fellendült úgy, hogy ma már a forgalomban levő tehergépkocsik 32,0%-a (1937-ben 31,7%) magyar gyártmányúakból áll. Ezek között legtöbb a Rába, Mávag, Méray és Weiss Manfréd gyártmányú. A magyar kocsik állományát csak az amerikai gyártmányú teherkocsik előzik meg, amelyek 38,3%-os (1937-ben 41,1%) részesedéssel első helyen állanak. Különösen sok Ford, Chevrolet és International teherkocsi van forgalomban. A németországi teherkocsik a harmadik helyen következnek, amelyek az összes kocsik 15,6%-át teszik. A legtöbb Opel, Benz-Mercedes és Steyr gyártmányú. Az olasz teherkocsik legnagyobb része Fiat gyártmányú. A francia

származású kocsik között legtöbb a Renault, a cseh gyártmányúak között pedig a Tatra és a Praga. Ezenkívül üzemben volt még több angol, belga és svájci teherkocsi is.

A *különleges célra szolgáló gépkocsik* között a magyar gyártmányok helyzete a személy- és teherkocsikénál még kedvezőbb, amennyiben az üzemben levő kocsik közül 68,3% (1937-ben 69,0%) volt magyar gyártmányú. E kategóriában a Mávag Rába és Mág gyártmányok vannak a legtöbb kocsival képviselve. Második helyen a német kocsik állanak, 11,3%-os részesedéssel, majd az amerikai és francia kocsik következnek, amelyek az összes teherkocsiknak 7,8, illetve 6,5%-át tették.

A forgalomban levő *mótorkerékpárok* 86,4%-a három országból, úgymint Németországból, Nagy-Britanniából és Magyarországból származik. A német mótorkerékpárok az összes mótorkerékpároknek 36,9%-át képviselték. Ezek között legtöbb volt a Puch gép 2.139 drb., Zündapp 545 drb., N. S. U.-D. Rad 327 drb., B. M. W. 293 drb. és D. K. W. 283 drb. Az angol mótorkerékpárok részesedése 32,7%-ot tett, ezek közül 511 drb. A. J. S., 364 drb. B. S. A., 354 Ariel, 217 Rudge és 201 Triumph márkájú volt. A magyar gyártmányú mótorkerékpárok a harmadik helyen következnek 16,8%-os részesedésükkel. A magyar mótorkerékpárok között legtöbb volt a Méray gyártmányú 1.113 drb., valamint a Méray-Puch gyártmányú 535 drb. Belga gyártmányú volt a gépek 5,6%-a és amerikai márkájú 4,9%. Forgalomban voltak még ezenkívül francia, svájci, olasz és cseh gyártmányú mótorkerékpárok is.

A forgalomban levő személy- és teherkocsik, valamint mótorkerékpárok közül legnagyobb számmal az alábbi márkák voltak képviselve:

Személykocsik: Fiat 3.455, Opel 2.434, Mág 1.275, Steyr 1.202, Ford 1.200, DKW 1.055, Adler 1.043. Benz-Mercedes 889, Lancia 389, Wanderer 387, BMW 377, Citroen 354, Buick 344, Tatra 335 darab.

Teherkocsik: Ford 642, Chevrolet 541, Rába 524, Mávag 414, Fiat 165, Opel 114, Benz-Mercedes 105, Méray 98, International 95, Renault 93 darab.

Mótorkerékpárok: Puch 2.139, Méray 1.113, Zündapp 545, Méray-Puch 535, AJS 511, BSA 364, Ariel 354, NSU-D Rad 327, BMW 293, DKW 283 darab.

4. A gépjárművek részletes adatai.

A forgalomban levő személykocsik *kocsiszekrényének* nemét vizsgálva, megállapítható, hogy a nyitott és kombinált szekrényű gépkocsik állománya tovább csökkent és csak a csukott kocsiszekrényvel bíró személykocsik száma emelkedett. Az évvégi feldolgozás adatai szerint csukott kocsiszekrényű volt a személykocsik 79,7%-a (1937-ben 74,1%), nyitott kocsiszekrényű volt a kocsik 15,3%-ának és kombinált kocsiszekrényvel rendelkezett a kocsik 5,0%-a. A teherkocsiknál a személykocsikkal ellentétben a nyitott kocsiszekrény dominál, amennyiben az összes teherkocsik 78,1%-ának (1937-ben 79,3%) nyitott volt a kocsiszekrény. Az egyéb kocsik csoportjába tartozó gépek között, azok rendeltetésének megfelelően a csukott kocsiszekrény van túlsúlyban s a különleges rendeltetésű kocsik 78,9%-a (1937-ben 78,1%) rendelkezett ilyen típusú kocsiszekrényvel.

Teherbírást tekintetében a személykocsik nagyobb része 3—4 ülőhellyel rendelkezik és az ilyen kocsik száma emelkedett a legnagyobb mértékben is. Az összes személykocsik 79,0%-a (1937-ben 76,5%) 3—4 személyes kategóriába tartozott. Az 1—2 személyes kocsik száma is növekedett, ezek az állomány 6,2%-át tették, viszont az 5—6 személyes autók száma visszaesett. A teherkocsik közül nagyobb szaporodást az 500 kg.-nál kisebb, a 751—1000 kg., a 2001—2500 kg. és a 3001—4000 kg. teherbírással rendelkező kocsik mutatnak. Az állomány 24,1%-a az 1001—1500 kg. teherbírást, 13,6%-a az 1501—2000 kg. teherbírással rendelkező, 15,2%-a pedig az 500 kg.-nál kisebb teherbírást kocsikra esett. Az egyéb kocsik közül a 16 és annál többszemélyes autóbuszok száma emelkedett a legnagyobb mértékben, úgyhogy ma már az a helyzet, hogy az állomány 42,0%-a ilyen nagy befogadóképességű autóbuszokból áll. A különleges kocsik másik csoportjában, mely nem személyszállításra szolgáló kocsikból áll, a legtöbb a 151—500 kg. és a 2001—3000 kg. teherbírással rendelkező gépkocsik száma.

A *motorok hajtóerejét* tekintve, az összes személykocsik — egy kivételével — benzint, illetve motalkót használnak üzemanyagul. A teherkocsik legnagyobb részének hajtóereje szintén a benzin, illetve a motalkó, azonban 62 kocsinál a meghajtást nyersolaj, 6-nál villamosság és 2-nél pedig

faszén-gáz végzi. Az egyéb rendeltetésű kocsik 80,1%-ának hajtóereje benzin, illetve motalkó, 15,9%-ának üzemanyaga nyersolaj, 4,0%-ának pedig villamosság.

A *motorok lóereje* szerint osztályozva a személykocsikat megállapíthatjuk, hogy az állomány 51,4%-ánál a motor 6,1—10,0 lóerővel, 33,2%-ánál pedig 10,1—20,0 lóerővel rendelkezett. A 6,0 és az azon aluli lóerővel bíró személykocsik az állomány 12,2%-át tették. A személykocsik közül egy év alatt a legnagyobb szaporodást a 6,1—10,0 lóerős kocsik állománya mutatja, amely 1,904-gyel növekedett. A 6,0 és azon aluli lóerejű kocsik száma 503-mal, a 10,1—20 lóerejűeké pedig 55-tel emelkedett. A 20,0 lóerőn felüli kocsik száma némi visszaesést szenvedett. A teherkocsik motorjainak legnagyobb része a 10,1—20,0 lóerős kategóriába tartozott s az állomány 72,8%-ának ily erősségű motorja volt. A teherkocsik 11,5%-a 20,1—30,0 lóerős, 8,5%-a pedig 6,1—10,0 lóerős motorokkal rendelkezett. A különleges rendeltetésű kocsik 60,2%-ának a motorja 10,1—20,0 lóerős, 21,6%-ának 20,1—30,0 lóerős, 10,8%-a pedig 30,1 és ezen felüli lóerővel rendelkezett.

A személykocsikat a *motorok hengerei*nek száma szerint osztályozva megállapíthatjuk, hogy a 4 hengeres kocsik évről-évre az állománynak nagyobb hányadát teszik s a feldolgozás szerint a személykocsik 59,5%-ának ilyen motorja volt. A 6 hengeres kocsik az összes kocsik 29,5%-át tették, 8 és annál több hengere volt a kocsik 4,2%-ának. Jelentékenyen megnövekedett az 1—2 hengeres kategóriába tartozó kocsik száma, ennek okát az e kategóriába tartozó 2 ütemű motorral rendelkező kis autók elterjedésében kell keresnünk. Ezek száma két év alatt megkét-szereződött, úgyhogy ma már az állomány 6,8%-át képviselik. A teherkocsik 72,6%-ának motorja 4 vagy annál kevesebb hengerral, 27,4%-a pedig 6 vagy annál több hengerral rendelkezett. Az egyéb kocsik között a 6 és annál több hengerek vezetnek 50,0%-kal, majd a 4 hengerek következnek 48,5%-kal s a kocsiknak csak 1,5%-ának van 1—2 hengeres motorja.

A *hengerűrtartalom* nagyságát tekintve megállapítható, hogy a személykocsik 57,6%-a 1,5 liter és azon aluli hengerűrtartalommal rendelkezett, ebből 35,3%-a az 1,1—1,5 literesekre, 22,3%-a pedig az 1,0 literes és azon aluli kocsikra

5. A gépjárművek részletes leíró adatai.

Données détaillées des véhicules à moteur en Hongrie.

A járművek megoszlása <i>Répartition des véhicules</i>	1937		1938		A járművek megoszlása <i>Répartition des véhicules</i>	1937		1938	
	XII. 31.					XII. 31.			
	összesen <i>Total</i>		Buda- pest			összesen <i>Total</i>		Buda- pest	
I. Személykocsik. <i>I. Automobiles pour le transport des personnes</i>					2. Teherbírás szerint: <i>Suivant la capacité de charge:</i>				
1. A kocsiszekrény neme szerint: <i>Suivant la carrosserie:</i>					500 kg és annál kisebb teherbírással — 500 kilos et moins	494	577	453	
Nyitott — <i>Ouverte</i>	3.218	2.886	1.066		501—750 } 751—1.000 } 1.001—1.500 } 1.501—2.000 } 2.001—2.500 } 2.501—3.000 } 3.001—4.000 } 4.001—5.000 }	74 425 925 505 365 247 264 152	86 475 916 517 433 255 326 176	60 293 472 212 154 139 181 102	
Csukott — <i>Couverte</i>	12.183	15.052	8.551		kg teherbírással kilos				
Kombinált — <i>Combinée</i>	1.050	958	702		5.000 kg-on felüli teherbírással — plus de 5.000 kilos	35	42	26	
2. Teherbírás szerint: <i>Suivant la capacité de charge:</i>					3. Az erőforrás neme szerint: <i>Suivant l'énergie employée:</i>				
1—2 } személy számára 3—4 } 5—6 } 6-nál több személy számára — plus de 6 personnes	992 12.580 2.781 98	1.174 14.927 2.693 102	611 8.059 1.586 63		Benzin — <i>Essence (benzine)</i>	3.444	3.733	2.042	
3. Az erőforrás neme szerint: <i>Suivant l'énergie:</i>					Villamosság — <i>Électricité</i>	6	6	6	
Benzin — <i>Essence (benzine)</i>	16.449	18.895	10.318		Nyersolaj — <i>Huile brute</i>	34	62	42	
Villamosság — <i>Électricité</i>	1	1	1		Faszéngáz — <i>Gaz de carbon de bois</i>	2	2	2	
Nyersolaj — <i>Huile brute</i>	1	—	—		4. Lóerő szerint: <i>Suivant les CV:</i>				
4. Lóerő szerint: <i>Suivant le nombre des CV:</i>					6·0 és azon aluli lóerővel — 6·0 CV et moins	198	210	188	
6·0 és azon aluli lóerővel — 6·0 CV et moins	1.800	2.303	996		6·1—10·0 } 10·1—20·0 } 20·1—30·0 }	235 2.595 416	325 2.770 434	259 1.348 254	
6·1—10·0 } lóerővel — CV 10·1—20·0 } 20·1—30·0 }	7.816 6.224 588	9.720 6.279 576	5.483 3.348 476		30·1-en felüli lóerővel — plus de 30·1 CV	42	64	43	
30·1-en felüli lóerővel — plus de 30·1 CV	23	18	16		5. A motor hengereinek száma szerint: ¹⁾ <i>Suivant le nombre des cylindres du moteur:¹⁾</i>				
5. A motor hengereinek száma szerint: ¹⁾ <i>Suivant le nombre des cylindres du moteur:¹⁾</i>					1—2 } 4 } hengerrel — <i>cylindres</i> 6 }	934 9.529 5.398	1.291 11.249 5.582	547 5.996 3.112	
1—2 } hengerrel — <i>cylindres</i> 4 } 6 }					8 és annál több hengerrel — 8 cylindres et plus	589	773	663	
8 és annál több hengerrel — 8 cylindres et plus	589	773	663		II. Teherkocsik. <i>II. Camions.</i>				
II. Teherkocsik. <i>II. Camions.</i>					1. A kocsiszekrény neme szerint: <i>Suivant la carrosserie:</i>				
1. A kocsiszekrény neme szerint: <i>Suivant la carrosserie:</i>					Nyitott — <i>Ouverte</i>	2.765	2.970	1.468	
Nyitott — <i>Ouverte</i>	2.765	2.970	1.468		Csukott — <i>Couverte</i>	711	821	614	
Csukott — <i>Couverte</i>	711	821	614		Kombinált — <i>Combinée</i>	10	12	10	
Kombinált — <i>Combinée</i>	10	12	10		6. Az abroncsolás neme szerint <i>Suivant le bandage:</i>				
					Pneumatik — <i>Pneumatique</i>	3.319	3.633	1.973	
					Tömörgumi — <i>Caoutchouc massif</i>	167	170	119	

¹⁾ Ezenkívül 1938-ban 1 db (1937-ben 1 db) villamossággal hajtott jármű. — *En outre, en 1938, 1 véhicule à m. électr. (en 1937, 1).* — ²⁾ Ezenkívül 1938-ban 6 db (1937-ben 6 db) villamossággal hajtott jármű. — *En outre, en 1938, 6 véhicules à m. électrique (en 1937, 6).*

A járművek megoszlása <i>Répartition des véhicules</i>	1937	1938		A járművek megoszlása <i>Répartition des véhicules</i>	1937	1938	
	XII. 31.				XII. 31.		
	összesen <i>Total</i>		Buda- pest		összesen <i>Total</i>		Buda- pest
III. Egyéb kocsik. <i>III. Autres voitures.</i>							
1. A kocsiszekrény neme szerint: <i>Suivant la carrosserie:</i>				5. A motor hengerei- nek száma szerint: ¹⁾ <i>Suivant le nombre des cyl. du moteur: 1)</i>			
Nyitott — <i>Ouverte</i>	282	304	159	1—2 } hengerrel — <i>cylindres</i>	22	23	18
Csukott — <i>Couverte</i>	1.061	1.191	847	4 } hengerrel — <i>cylindres</i>	657	709	366
Kombinált — <i>Combinée</i>	15	14	9	6 és annál több hengerrel — <i>6 c. et plus</i>	631	731	586
2. Teherbírás szerint: <i>Suivant la capacité de charge:</i>				6. Az abroncsolás neme szerint: <i>Suivant le bandage:</i>			
2 } személy számára	4	4	2	Pneumatik — <i>Pneumatique</i>	1.254	1.416	973
3—4 } személy számára	74	74	48	Tömörgumi — <i>Caoutchouc</i> <i>massif</i>	104	93	42
5—6 } személy számára	137	150	95				
7—10 } személy számára	76	79	45	IV. Mótorkerékpárok.²⁾ <i>IV. Motocyclettes.²⁾</i>			
11—16 } személy számára	49	42	21	1. Lóerő szerint: <i>Suivant le nombre des CV.</i>			
16-nál több személy számára <i>plus de 16 personnes</i>	553	634	446	1·0 és azon aluli lóerővel — <i>1·0 CV et moins</i>	54	130	45
150 kg és annál kisebb teher- bírással — <i>150 kilos et moins</i>	7	26	26	1·1—1·5 } lóerővel — <i>CV</i>	299	341	78
151—500 } kg teherbírással	68	83	68	1·6—2·0 } lóerővel — <i>CV</i>	2.944	3.593	874
501—750 } kg teherbírással	17	17	11	2·1—2·5 } lóerővel — <i>CV</i>	1.856	2.237	572
751—1.000 } kg teherbírással	32	33	17	2·6—3·0 } lóerővel — <i>CV</i>	936	943	342
1.001—1.500 } kg teherbírással	70	75	53	3·1—3·5 } lóerővel — <i>CV</i>	2.184	2.266	723
1.501—2.000 } kg teherbírással	27	31	10	3·6—4·0 } lóerővel — <i>CV</i>	304	336	135
2.001—3.000 } kg teherbírással	110	113	77	4·1 és azon felüli lóerővel — <i>4·1 CV et plus</i>	898	991	403
3.001—4.000 } kg teherbírással	49	51	25				
4.001—5.000 } kg teherbírással	40	46	28	2. A motor hengerei- nek száma szerint: <i>Suivant le nombre des cylin- dres du moteur:</i>			
5.000 kg-nál nagyobb teher- bírással — <i>plus de 5.000 kilos</i>	45	51	43	1) hengerrel — <i>cylindres</i>	6.392	7.059	2.016
3. Az erőforrás neme szerint: <i>Suivant l'énergie employée:</i>				2) hengerrel — <i>cylindres</i>	2.922	3.606	1.077
Benzin — <i>Essence (benzine)</i>	1.138	1.209	740	4) hengerrel — <i>cylindres</i>	161	172	79
Villamosság — <i>Electricité</i>	48	60	45				
Nyersolaj — <i>Huile brute</i>	172	240	230				
4. Lóerő szerint: <i>Suivant le nombre des CV.</i>							
6·0 és azon aluli lóerővel — <i>6·0 CV et moins</i>	25	46	43				
6·1—10·0 } lóerővel — <i>CV</i>	52	65	52				
10·1—20·0 } lóerővel — <i>CV</i>	887	909	542				
20·1—30·0 } lóerővel — <i>CV</i>	289	326	235				
30·1-en felüli lóerővel — <i>plus de 30·1 CV</i>	105	163	143				

¹⁾ Ezenkívül 1938-ban Magyarországon 46 db (1937-ben 48 db), Budapesten 45 db villamossal hajtott jármű. — *En outre, en 1938: en Hongrie, 46 véhicules à m. électrique (en 1937, 48); à Budapest, 45.*
²⁾ Közte 1938-ban Magyarországon 111 db (1937-ben 120 db), Budapesten 89 db háromkerékű árukihordó mótorkerékpár. — *Parmi elles, en 1938: en Hongrie, 111 triporteurs (en 1937, 120); à Budapest, 89.*

6. A gépjárművek hengerűrtartalom szerint.

Répartition des véhicules à moteur suivant la contenance de cylindre.

A) Személykocsik — Automobiles pour le transport des personnes.

É v Années	1-0 és azon aluli 1-0 litre et au-dessous	1-1—1-5	1-6—2-0	2-1—2-5	2-6—3-0	3-1—3-5	3-6—4-0	4-1—6-0	6-0-en felüli — plus de 6-0 litres	Elektromos gépek A moteur électr.	Személykocsik összesen Total des automo- biles pour le transport des personnes
	liter hengerűrtartalommal — contenance de cylindre, en litres										
1937	3.373	5.233	2.594	2.106	1.119	1.057	504	440	24	1	16.451
1938	4.221	6.662	2.740	2.349	995	961	538	407	22	1	18.896

B) Teherkocsik — Camions.

É v Années	2 és azon aluli 2 litr. et au-dessous	2-1—3-0	3-1—4-0	4-1—5-0	5-1—6-0	6-1—8-0	8-0-en felüli plus de 8-0 litr.	Elektromos gépek A moteur électrique	Teherkocsik összesen Total des camions
	liter hengerűrtartalommal — contenance de cylindre, en litres								
1937	531	897	1.519	184	56	238	55	6	3.486
1938	642	874	1.685	196	62	277	61	6	3.803

C) Egyéb kocsik — Autres véhicules à moteur.

É v Années	1-0 és azon aluli 1-0 litre et au-dessous	1-1—1-5	1-6—2-0	2-1—2-5	2-6—3-0	3-1—3-5	3-6—4-0	4-1—5-0	5-1—6-0	6-1—8-0	8-0-en felüli plus de 8-0 litr.	Elektromos gépek A moteur électr.	Egyéb kocsik összesen Total des autres véhic. à moteur
	liter hengerűrtartalommal — contenance de cylindre, en litres												
1937	23	33	29	186	194	115	299	63	40	285	43	48	1.358
1938	63	32	29	188	200	123	306	84	37	358	43	46	1.509

D) Mótorkerékpárok — Motocyclettes.

É v Années	125 és azon aluli 125 cm ³ et au-dessous	126—250	251—350	351—500	501—600	601—700	701—1000	1000-en felüli plus de 1000 cm ³	Mótorkerékpárok összesen Total des moto- cyclettes
	cm ³ hengerűrtartalommal — contenance de cylindre, en cm ³								
1937	85	3.066	2.234	2.968	519	59	459	85	9.475
1938	162	4.076	2.401	3.019	565	55	457	102	10.837

esett. Az 1-6—2-0 liter űrtartalmú kocsik az állomány 14-5%-át, a 2-1—2-5 litereseké pedig 12-4%-át tették. A legmagasabb kategóriába a kocsik 15-5%-a tartozott, amelyeknek hengerűrtartalma 2-6 és azon felüli liter volt. A legnagyobb növekedést egy év alatt az 1-1—1-5 liter űrtartalmú kocsik kategóriája mutatja, amely 1.429 kocsival növekedett. Az 1-0 liter és azon aluli hengerűrtartalmú kocsik száma 848,

a 2-1—2-5 literes kocsiké pedig 243 darabbal emelkedett. A nagyobb űrtartalmú kocsik állománya kissé visszaesett. A teherkocsik motorjának űrtartalma a kocsik 44-3%-ánál a 3-1—4-0 literes kategóriába tartozik, 23-0%-ának motorja a 2-1—3-0 literes űrtartalmú, a kocsik 16-9%-ának hengerűrtartalma pedig 2-0 literes vagy annál kisebb. Az elmúlt év folyamán a 2-1—3-0 liter hengerűrtartalmú kocsik kivételével az

összes többi kategóriák állománya megnövekedett. Az egyéb kocsik motorjai a kocsik rendeltetésének megfelelően inkább a nagyobb hengerűrtartalmú kategóriákba tartoznak. Az állomány növekedése is legnagyobb részben ezekben a kategóriákban észlelhető. A különleges rendeltetésű kocsik legtöbbször 3·6—4·0 literes és a 6·1—8·0 literes kategóriába tartozik.

A *mótorkerékpárok* részletes adatai azt mutatják, hogy a gépek 65·1%-a 1 hengerrel, 33·3%-a 2 hengerrel, 1·6%-a pedig 4 hengerrel rendelkezik. Mindhárom kategóriába tartozó mótorkerékpárok száma megnövekedett, az 1 és 2 hengeres mótorkerékpárok számának növekedése majdnem egyező, mert az 1 hengeresek száma 667 darabbal, a 2 hengereseké pedig 684 darabbal nőtt. A mótorkerékpárokat lóerő szerint osztályozva megállapíthatjuk, hogy 2·0 és azon aluli lóereje volt a gépek 37·5%-ának, az állomány 29·3%-a a 2·1—3·0 lóerős, 24·0%-a pedig a 3·1—4·0 lóerős kategóriába tartozott. A mótorkerékpárok 9·2%-ának motorja 4·1 vagy annál több lóerő kifejtésére volt képes. Az egy évi növekedés a 2·0 és azon aluli lóerővel rendelkező mótorkerékpárok csoportjában volt a legnagyobb, ezek száma egy év alatt 767 darabbal a 2·1—3·0 lóerős gépek száma pe-

dig 388 darabbal emelkedett. Az erősebb motorú gépek növekedése már kisebb arányú volt. Hengerűrtartalom szerint osztályozva a mótorkerékpárokat azt látjuk, hogy a 250 cm³ és azon aluli űrtartalmúak az állomány 39·1%-át képviselik, 251—350 cm³ űrtartalma van a gépek 22·2%-ának, 351—500 cm³ űrtartalmú motorral rendelkezik a gépek 27·9%-a. Az 501 cm³-en felüli kategóriába pedig az összes mótorkerékpárok 10·8%-a sorolható.

II. Forgalomból kivont járóművek.

Az 1938. év végén a hazai gépjárművek állományának statisztikája 9.970 olyan gépjárművet tartott nyilván, amelyek üzemben kívül voltak helyezve. Ezek között 5.265 személykocsi, 1.394 teherkocsi, 226 egyéb kocsi és 3.085 mótorkerékpár szerepelt. A valóságban ezeknek a gépjárműveknek a legnagyobb része már nincs üzemképes állapotban, elhasználódott, szétszedték, elégett, ócskavasnak eladták, vagy motorját kiszerezték és más célra használták. A tényleg használható állapotban levő kocsik pontos számát megállapítani nem áll módunkban, de azok száma mindenestre az itt közölt adatoknak csak kisebb része lehet.

Petrichevich-Horváth Miklós br. dr.

Az Államvasutak rendkívüli személyszállító vonatainak forgalma az 1938. évben.

Les services extraordinaires de trains de voyageurs des chemins de fer de l'Etat en Hongrie dans l'année 1938.

Résumé. En 1938, les Chemins de fer de l'Etat ont fait marcher plusieurs fois des trains de plaisir à tarif considérablement réduit. A cet égard, les résultats étaient dans la plupart des cas inférieurs à ceux de l'année précédente. Seuls les trains dits pour voyages culturels ont eu, pendant le Congrès eucharistique et les fêtes de Saint Etienne, un nombre de voyageurs bien considérable.

On a fait marcher 114 fois des rapides à tarif réduit, qui eurent ensemble 104.511 voyageurs et une recette moyenne de 3·87 pengős par voyageur. Le nombre des trains dits pour voyages culturels (108) augmentait par rapport à l'année précédente de 44; ils ont transporté 81.960 voyageurs et rapporté en moyenne 2·46 pengős par voyageur. Quant aux trains dits d'échange international, il en est venu 29 et parti 25, avec au total 23.142 voyageurs. Il y eut 128 trains de plaisir ne faisant que traverser la Hongrie, et 94 trains pour pèlerins; ces derniers ont eu 81.792 voyageurs et rapporté 204.716 pengős. Le nombre des trains à touristes (4) a été inférieur à celui

de l'année précédente; ils ont porté 3.968 voyageurs et rapporté 19.104 pengős.

*

A M. kir. Államvasutak az 1938. év folyamán is úgy, mint az előbbi években, fenntartották a jelentős menetdíjkezdvezményt biztosító és nagy népszerűségnek örvendő rendkívüli személyszállító vonatokat, és pedig a Filléres-gyorsokat, a Kultúr-vonatokat, a Nemzetközi Cserevonatokat, a Zárándkivonatokat és a Turistavonatokat. E vonatoknak 1938. évi teljesítményeit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy azok az előző évinél kisebbek, s csak egyedül a kultúr-vonatok forgalma mutat jelentékeny növekedést. A vonatok forgalmának csökkenéséhez nagyban hozzájárult a tavaszi és őszi hónapokban beállott európai feszültség, valamint a mozgósítások is, melyek nagymértékben akadályozták e népszerű vonatok forgalmának zavartalan lebonyolítását.

A *Filléres-gyorsok* forgalmi adatait az 1. sz. táblázat tartalmazza. Eszerint az 1938. év fo-

összes többi kategóriák állománya megnövekedett. Az egyéb kocsik motorjai a kocsik rendeltetésének megfelelően inkább a nagyobb hengerűrtartalmú kategóriákba tartoznak. Az állomány növekedése is legnagyobb részben ezekben a kategóriákban észlelhető. A különleges rendeltetésű kocsik legtöbbje 3·6—4·0 literes és a 6·1—8·0 literes kategóriába tartozik.

A *mótorkerékpárok* részletes adatai azt mutatják, hogy a gépek 65·1%-a 1 hengerrel, 33·3%-a 2 hengerrel, 1·6%-a pedig 4 hengerrel rendelkezik. Mindhárom kategóriába tartozó mótorkerékpárok száma megnövekedett, az 1 és 2 hengeres mótorkerékpárok számának növekedése majdnem egyező, mert az 1 hengeresek száma 667 darabbal, a 2 hengereseké pedig 684 darabbal nőtt. A mótorkerékpárokat lóerő szerint osztályozva megállapíthatjuk, hogy 2·0 és azon aluli lóereje volt a gépek 37·5%-ának, az állomány 29·3%-a a 2·1—3·0 lóerős, 24·0%-a pedig a 3·1—4·0 lóerős kategóriába tartozott. A mótorkerékpárok 9·2%-ának motorja 4·1 vagy annál több lóerő kifejtésére volt képes. Az egy évi növekedés a 2·0 és azon aluli lóerővel rendelkező mótorkerékpárok csoportjában volt a legnagyobb, ezek száma egy év alatt 767 darabbal a 2·1—3·0 lóerős gépek száma pe-

dig 388 darabbal emelkedett. Az erősebb motorú gépek növekedése már kisebb arányú volt. Hengerűrtartalom szerint osztályozva a mótorkerékpárokat azt látjuk, hogy a 250 cm³ és azon aluli űrtartalmúak az állomány 39·1%-át képviselik, 251—350 cm³ űrtartalma van a gépek 22·2%-ának, 351—500 cm³ űrtartalmú motorral rendelkezik a gépek 27·9%-a. Az 501 cm³-en felüli kategóriába pedig az összes mótorkerékpárok 10·8%-a sorolható.

II. Forgalomból kivont járóművek.

Az 1938. év végén a hazai gépjárművek állományának statisztikája 9.970 olyan gépjárművet tartott nyilván, amelyek üzemben kívül voltak helyezve. Ezek között 5.265 személykocsi, 1.394 teherkocsi, 226 egyéb kocsi és 3.085 mótorkerékpár szerepelt. A valóságban ezeknek a gépjárműveknek a legnagyobb része már nincs üzemképes állapotban, elhasználódott, szétszedték, elégett, ócskavasnak eladták, vagy motorját kiszerezték és más célra használták. A tényleg használható állapotban levő kocsik pontos számát megállapítani nem áll módunkban, de azok száma mindenestre az itt közölt adatoknak csak kisebbik része lehet.

Petrichevich-Horváth Miklós br. dr.

Az Államvasutak rendkívüli személyszállító vonatainak forgalma az 1938. évben.

Les services extraordinaires de trains de voyageurs des chemins de fer de l'Etat en Hongrie dans l'année 1938.

Résumé. En 1938, les Chemins de fer de l'Etat ont fait marcher plusieurs fois des trains de plaisir à tarif considérablement réduit. A cet égard, les résultats étaient dans la plupart des cas inférieurs à ceux de l'année précédente. Seuls les trains dits pour voyages culturels ont eu, pendant le Congrès eucharistique et les fêtes de Saint Etienne, un nombre de voyageurs bien considérable.

On a fait marcher 114 fois des rapides à tarif réduit, qui eurent ensemble 104.511 voyageurs et une recette moyenne de 3·87 pengős par voyageur. Le nombre des trains dits pour voyages culturels (108) augmentait par rapport à l'année précédente de 44; ils ont transporté 81.960 voyageurs et rapporté en moyenne 2·46 pengős par voyageur. Quant aux trains dits d'échange international, il en est venu 29 et parti 25, avec au total 23.142 voyageurs. Il y eut 128 trains de plaisir ne faisant que traverser la Hongrie, et 94 trains pour pèlerins; ces derniers ont eu 81.792 voyageurs et rapporté 204.716 pengős. Le nombre des trains à touristes (4) a été inférieur à celui

de l'année précédente; ils ont porté 3.968 voyageurs et rapporté 19.104 pengős.

*

A M. kir. Államvasutak az 1938. év folyamán is úgy, mint az előbbi években, fenntartották a jelentős menetdíjkezdvezményt biztosító és nagy népszerűségnek örvendő rendkívüli személyszállító vonatokat, és pedig a Filléres-gyorsokat, a Kultúr-vonatokat, a Nemzetközi Cserevonatokat, a Zárándkivonatokat és a Turistavonatokat. E vonatoknak 1938. évi teljesítményeit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy azok az előző évinél kisebbek, s csak egyedül a kultúr-vonatok forgalma mutat jelentékeny növekedést. A vonatok forgalmának csökkenéséhez nagyban hozzájárult a tavaszi és őszi hónapokban beállott európai feszültség, valamint a mozgósítások is, melyek nagymértékben akadályozták e népszerű vonatok forgalmának zavartalan lebonyolítását.

A *Filléres-gyorsok* forgalmi adatait az 1. sz. táblázat tartalmazza. Eszerint az 1938. év fo-

1. A „Filléres-gyors“ forgalma.

Services de rapides dits „à bon marché“.

Megnevezés — Désignation	1937	1938
A Budapestről vidékre indított vonatok — Trains allant de Budapest en province		
száma — leur nombre	88	53
utasainak száma — nombre de leurs voyageurs	92.492	53.504
A vidékről Budapestre indított vonatok — Trains allant de province à Budapest		
száma — leur nombre	46	26
utasainak száma — nombre de leurs voyageurs	48.314	25.459
A vidéki városból vidéki városba indított vonatok — Trains allant d'une ville provinciale dans une autre ville provinciale		
száma — leur nombre	42	35
utasainak száma — nombre de leurs voyageurs	26.692	25.548
Az összes indított vonatok — Ensemble des trains en question		
száma — leur nombre	176	114
utasainak száma — nombre de leurs voyageurs	167.498	104.511
Vonatkilométer teljesítmény — Trains-kilom. effectués	72.947	50.446
Bruttó bevétel pengőben — Recettes brutes en pengős	659.033	404.462

egyik vidéki városból a másik vidéki városba ment. A legnagyobb csökkenést a fővárosból indult és oda érkezett vonatok száma mutatja, míg a vidéki városok között közlekedett Filléres-gyorsok száma csak kisebb mértékben csökkent. A Filléres-gyorsok az év folyamán összesen 104.511 utast, 37,6%-kal kevesebbet szállítottak, mint az előző évben. Az ezezelegytonakilométer teljesítményük 28.320-ról 19.083-ra, a százkocsitengelykilométer összege pedig 24.781-ről 16.610-re csökkent. Kevesebb lett az előző évinél a vonatonkinti átlagos elegendyterhelés is, ami 388,2 tonnáról 378,3 tonnára esett. A vonatpáronkinti átlagos utasszám 917 volt, az előző évi 952-vel szemben. A vonatpárok bruttó bevétele 197 pengővel volt kevesebb és 3.548 pengőt tett, az utasonkinti átlagos bevétel 3,87 pengő volt, ami 6 fillérrel maradt alatta az előző évi átlagos bevételnek.

A Kultúrvonatok száma az 1938. év folyamán az előző évi 44-ről 108-ra, utasainak száma pedig 26.280-ról 81.960-ra növekedett. E jelentős emelkedést az elmúlt évben megrendezett Eucharistikus Kongresszus és Szent István évnek nagy utasforgalma eredményezte. A Kultúrvonatok bruttó bevétele az előző évi 68.741 pengőről 201.455 pengőre növekedett, az utasonkénti átlagos bevétel pedig 2,46 pengő volt.

A nemzetközi Cserevonatok adatait a 2. számú táblázat részletezi. Az 1938. évi Cserevonatok teljesítményei lényegesen alatta maradtak az előző éviéknél. Az év folyamán 29 vonat érkezett és 25 indult, az előző évi 61-gyel, illetve 46-tal szemben. A vonatokkal 11.738 utas érkezett külföldről és

lyamán összesen 114 vonat, 62-vel kevesebb indult, mint az előző évben. A vonatok közül 53 Budapestről vidékre, 26 vidékről a fővárosba, 35 pedig

2. A nemzetközi „Cserevonatok“ forgalma. — Services de trains „d'échange“ internationaux.

Megnevezés Désignation	Év — Années	Összesen Total	E b b ó l — D o n t											Átmenő vonatok En transit
			Bulgária Bulgarie	Cseh-Szlovákia — Tchecoslovaquie	Franciaország France	Jugoszlávia Yougoslavie	Nagy-Britannia Gr.-Bretagne	Németalföld Pays-Bas	Németország Allemagne	Olaszország Italie	Románia Roumanie	Svájc Suisse		
Az érkezett vonatok — Trains	1937	61	3	2	—	5	13	—	15	11	12	—	—	
	1938	29	3	5	2	2	5	—	4	1	6	1	—	
utasok — Voyageurs	1937	24.290	825	545	—	2.898	2.873	—	6.302	2.963	7.884	—	—	
	1938	11.738	1.202	2.365	499	1.235	851	—	793	362	3.920	511	—	
Az indult vonatok — Trains	1937	46	—	—	—	—	—	1	6	35	4	—	—	
	1938	25	—	—	—	5	—	—	8	12	—	—	—	
utasok — Voyageurs	1937	17.187	—	—	—	—	—	427	2.449	12.249	2.062	—	—	
	1938	11.404	—	—	—	1.449	—	—	5.600	4.355	—	—	—	
Az összes vonatok Total de ces trains	1937	107	3	2	—	5	13	1	21	46	16	—	128	
	1938	54	3	5	2	7	5	—	12	13	6	1	128	
utasok — Total de ces voyageurs	1937	41.477	825	545	—	2.898	2.873	427	8.751	15.212	9.946	—	41.289	
	1938	23.142	1.202	2.365	499	2.684	851	—	6.393	4.717	3.920	511	36.885	

11.404 utas távozott külföldre. Az érkezett vonatok közül legtöbb Nagy-Britanniából, Romániából és Cseh-Szlovákiából jött, az indított vonatok közül pedig a legtöbb Olaszországba ment. Magyarországon az év folyamán 128 Cserevonat ment át, amelyek egyik szomszédos országból a másikba szállították utasaikat. Ezek közül Cseh-Szlovákiából Jugoszláviába ment 62 vonat, Jugoszláviából Cseh-Szlovákiába 64, Németországból Romániába 1, Jugoszláviából Németországba pedig ugyancsak 1 vonat szállított utasokat.

Zarándokvonat az év folyamán 94 indult, 8-cal kevesebb, mint az előző évben. Ezek összesen 81.792 utast szállítottak, az előző évi 90.960 utassal szemben. A vonatok bruttó bevétele 204.716 pengőt tett, ami 2.357 pengővel volt több az előző évi bevételnél.

Turistavonat az elmúlt évben csak négy indult, az előző évi 11 vonattal szemben. A vonatok összesen 3.968 turistát szállítottak és bevételük 19.104 pengőt tett.

P.-H. M. br. dr.

ÁRAK, PÉNZÜGY

A világ gazdaságpolitikája a háború utáni időkben.¹⁾

La politique économique du monde après la guerre.¹⁾

I.

Előadásomat egy nem egészen helytálló jóslatom beismerésével kell kezdenem. 1932-ben történt, hogy a következőket állítottam: „A történetfilozófia a Nyugat alkonyáról beszél. A szociológia a kapitalizmus végét látja. A nemzetgazdaságtan a konjunktúra hosszú hullámáról szól, melynek leszálló szakaszán volnánk jelenleg. A napi politika, melynek esetleg a kormánykurzus nem tetszik, bármely konjunktúraoptimizmus ellen fordul. Dehát valószínű-e az, hogy a véletlen a mi szerencsétlen generációnkat az egész vonalon a gazdasági fejlődés végére helyezte, vagy pedig ez a felfogás nem csupán olyfajta pesszimizmus eredménye, ami borús időkben oly könnyen beáll? Ezért inkább felsőhajtanánk: a próféta ne tévessze össze a hullámhosszait! Nincs jogosultsága annak, hogy a ma jelenségeiből rögtön a jövőre nézve vonjunk le messzemenő következtetéseket! Hogy gazdasági rendszerünk hatalmas átalakulásának közepette állunk, azt bizonyára senki sem fogja tagadni.“

Amit állítottam, nem egészen helytelen. De én nyilvánvalóan azon a nézeten voltam, hogy nem túlságosan távoli időben

megint folytatódni fog a 19. század felfelé törekvő irányzata; emlékszem, hogy ezt különösen a világkereskedelem általános növekedéséről is hittem, ámbár hivatásomnál fogva csak rövid lejárátú prognózissal kellett foglalkoznom és abban természetesen igazam is volt, hogy e téren hamarosan ismét fellendüléssel számolhatunk.

Ma az a nézetem, hogy valójában az 1930—32. évek súlyos gazdasági válságával a világgazdaság új korszaka kezdődött. Most úgy tűnik fel előttem, hogy az 1925—1930. évek magas konjunktúrájában a világgazdaság kifejlődése elérte csúcspontját. Az egyes államok nemcsak az árugazdaság, hanem a pénzgazdaság szempontjából is rendkívüli mértékben közeledtek egymáshoz. Az az áru- és pénzpiacok olyan szolidaritásában nyilvánult meg, amely mindig erősebb gazdasági sorsközösséggé vált. Mindez azonban már bajok csíráit hordta magában. Amint egy erős híd bedőlhet, ha egy ezred katona ütemes léptekkel áthalad rajta, úgy roppant össze a liberális idők gazdasági korszaka, mikor az összes államok egyszerre akarták magukévá tenni a technikai és kereskedelmi vívmányokat. Az 1930—1932. évek válsága a legerősebben tükrözte vissza a világgazdaság összefonódását, de egyszersmind ez volt a fordulópontja a világgazdasági fejlődésnek. A világgazdaság szoros összeszövődése — úgy látom — oly fokot ért

¹⁾ A Magyar Statisztikai Társaságban 1939. február 6-án tartott előadás. — *De cette conférence, faite le 6 févr. 1939 à la Société Hongroise de Statistique, le Journal de la Société Hongroise de Statistique parlera également.*

11.404 utas távozott külföldre. Az érkezett vonatok közül legtöbb Nagy-Britanniából, Romániából és Cseh-Szlovákiából jött, az indított vonatok közül pedig a legtöbb Olaszországba ment. Magyarországon az év folyamán 128 Cserevonat ment át, amelyek egyik szomszédos országból a másikba szállították utasaikat. Ezek közül Cseh-Szlovákiából Jugoszláviába ment 62 vonat, Jugoszláviából Cseh-Szlovákiába 64, Németországból Romániába 1, Jugoszláviából Németországba pedig ugyancsak 1 vonat szállított utasokat.

Zarándokvonat az év folyamán 94 indult, 8-cal kevesebb, mint az előző évben. Ezek összesen 81.792 utast szállítottak, az előző évi 90.960 utassal szemben. A vonatok bruttó bevétele 204.716 pengőt tett, ami 2.357 pengővel volt több az előző évi bevételnél.

Turistavonat az elmúlt évben csak négy indult, az előző évi 11 vonattal szemben. A vonatok összesen 3.968 turistát szállítottak és bevételük 19.104 pengőt tett.

P.-H. M. br. dr.

ÁRAK, PÉNZÜGY

A világ gazdaságpolitikája a háború utáni időkben.¹⁾

La politique économique du monde après la guerre.¹⁾

I.

Előadásomat egy nem egészen helytálló jóslatom beismerésével kell kezdenem. 1932-ben történt, hogy a következőket állítottam: „A történetfilozófia a Nyugat alkonyáról beszél. A szociológia a kapitalizmus végét látja. A nemzetgazdaságtan a konjunktúra hosszú hullámáról szól, melynek leszálló szakaszán volnánk jelenleg. A napi politika, melynek esetleg a kormánykurzus nem tetszik, bármely konjunktúraoptimizmus ellen fordul. Dehát valószínű-e az, hogy a véletlen a mi szerencsétlen generációnkat az egész vonalon a gazdasági fejlődés végére helyezte, vagy pedig ez a felfogás nem csupán olyfajta pesszimizmus eredménye, ami borús időkben oly könnyen beáll? Ezért inkább felsóhajtanánk: a próféta ne tévessze össze a hullámhosszait! Nincs jogosultsága annak, hogy a ma jelenségeiből rögtön a jövőre nézve vonjunk le messzemenő következtetéseket! Hogy gazdasági rendszerünk hatalmas átalakulásának közepette állunk, azt bizonyára senki sem fogja tagadni.“

Amit állítottam, nem egészen helytelen. De én nyilvánvalóan azon a nézeten voltam, hogy nem túlságosan távoli időben

megint folytatódni fog a 19. század felfelé törekvő irányzata; emlékszem, hogy ezt különösen a világkereskedelem általános növekedéséről is hittem, ámbár hivatásomnál fogva csak rövid lejárátú prognózissal kellett foglalkoznom és abban természetesen igazam is volt, hogy e téren hamarosan ismét fellendüléssel számolhatunk.

Ma az a nézetem, hogy valójában az 1930—32. évek súlyos gazdasági válságával a világgazdaság új korszaka kezdődött. Most úgy tűnik fel előttem, hogy az 1925—1930. évek magas konjunktúrájában a világgazdaság kifejlődése elérte csúcspontját. Az egyes államok nemcsak az árugazdaság, hanem a pénzgazdaság szempontjából is rendkívüli mértékben közeledtek egymáshoz. Az az áru- és pénzpiacok olyan szolidaritásában nyilvánult meg, amely mindig erősebb gazdasági sorsközösséggé vált. Mindez azonban már bajok csíráit hordta magában. Amint egy erős híd bedőlhet, ha egy ezred katona ütemes léptekkel áthalad rajta, úgy roppant össze a liberális idők gazdasági korszaka, mikor az összes államok egyszerre akarták magukévá tenni a technikai és kereskedelmi vívmányokat. Az 1930—1932. évek válsága a legerősebben tükrözte vissza a világgazdaság összefonódását, de egyszersmind ez volt a fordulópontja a világgazdasági fejlődésnek. A világgazdaság szoros összeszövődése — úgy látom — oly fokot ért

¹⁾ A Magyar Statisztikai Társaságban 1939. február 6-án tartott előadás. — *De cette conférence, faite le 6 févr. 1939 à la Société Hongroise de Statistique, le Journal de la Société Hongroise de Statistique parlera également.*

el, mely az egyes nemzetek sajátos fejlődésével ellentétben állott. Össze kellett tehát omlania, mint Babel tornyának.

Így tehát a világgazdaság szétdarabolódott egyes gazdaságokra, melyekre már alig lehet egységes kifejezést találni. Három főcsoportra töredezett szét.

Az egyik csoport teljesen idegenként áll szemben a világgazdasággal. Idetartozik mindenekelőtt Oroszország és Kína. Súlyos éhínségek jellemzik — mint az európai középkort, — melyek időnkint rossz termés és egyéb elemi csapások következtében kitörnek és az emberek millióit pusztítják el. Több mint félmilliárd embert foglal magában.

Ezzel szemben áll a gazdaságilag többé-kevésbé mereven rendezett tekintélyuralmi blokk, melyhez Németország, Olaszország, Japán és Lengyelország mellett Európa délkeletének államai tartoznak, körülbelül szintén félmilliárd emberrel.

A föld lakóinak már csak a fele él a kapitalisztikus gazdasági rendszer régi szabályai szerint, és ezek is már csak erős korlátozásokkal. Az Amerikai Egyesült Államokat, a Brit-birodalmat, Franciaországot, Németalföldet és Belgiumot gyarmataikkal együtt, továbbá Svájcot és Skandináviát lehet hozzájuk számítani. Dél-amerika már nem számítható teljesen ehhez a csoporthoz, részben bizonyára már a tekintélyuralmi blokkhoz kell hozzászámítani.

Nem feladatunk az említett átalakulás mélyebben fekvő — politikai és kulturális — okainak kutatása. Jellemzői ennek a hatalmas folyamatnak a következők:

1. A világkereskedelem régi valutáris alapja megrendült. Az arany a teljes demonetizálás előtt áll. Helyébe tiszta devizagazdálkodás lépett, mely vagy kényszergazdálkodás alakját öltötte magára, vagy pedig a valuta stabilitásának feladásával a gazdálkodás és különösen a kereskedelmi politika eszközévé vált.

2. Ezzel összefüggésben kifejlődik az egyes országok pénzügyi autonómiája. A nemzetközi hitelkapcsolatok a végsőkéig összezsugorodnak. De a világkereskedelem súlyos terheként továbbra is fennállanak még a régi adósságok.

3. Az önállósítás tovább halad előre a világgazdaság egyes területein az agrárius

és nyersanyagtermelő államok iparosítása útján, melynek reakciója gyanánt az iparos államok a reagrárizálódást és — ami ennél sokkal fontosabb — a nyersanyagok szintétikus előállítását rendkívül előmozdítják.

4. Az eredmény persze nem a nemzetközi kapcsolatok teljes megszüntetését célozza. Sőt bizonyos élénkülések észlelhetők, melyek nagy gazdasági területek kialakulásához vezetnek. A kereskedelmi politika erre irányul. A legtöbb kedvezmény és a háromszögforgalom helyére egyrészt a preferenciák, másrészt a bilateralizmus léptek.

II.

A 19. század legnagyobb világgazdasági vívmánya bizonyára a valuták nemzetközi egységesítése volt, ámbár tényleges nemzetközi pénzt létrehozni nem sikerült. Még az angol birodalom fénykorában (mikor a londoni tőzsde vitathatatlanul uralkodott a pénz- és tőkepiacon), sem gondolt senki arra, hogy a font sterlinget emelje az összes országok valutáris egységévé. Ezt valóban nehezen is lehetett volna végrehajtani, bár maga a gondolat tisztán gazdasági szempontból kézenfekvő volt és a világpénz eszméje 1865-ben, a latin érmeunió megalkotásánál is szerepet játszott.

Különböző valutákat azonban csak akkor lehet egységesíteni, ha az egész pénzügyrendszernek teljesen közös igazgatását is keresztül viszik. Nevezetesen szükséges közös jegybank felállítása. Hogy miben állnak a nehézségek különböző valuták egybeolvasztásánál, könnyen megérthetjük, ha egy katonai szövetség különböző lehetőségeit képzeljük el. Két állam hadseregének összeműködése csak akkor lehet tökéletes, ha közös hadvezetésnek vetik alá magukat.

A különböző valuták vezérkarainak, vagyis a pénzügyi igazgatásnak összevonása a 19. században azonban bizonyára nem lett volna elérhető. És mégis, az egységes világpénz-rendszer ideáljához rendkívül közel jutottunk. Úgyszólván az összes államok valutái egymás között szoros közösséget alkottak s kialakult a valuták zárt területe. Az összefüggés rendkívül szoros volt, s különösen a valutáris kurzusok voltak az arany segítségével a legszorosab-

ban összekapcsolva. De tulajdonképeni világpénz ezzel még nem állott elő.

Arany és pénz között és így a különböző valuták között is mindig jelentkezett némi árfolyamingadozás. A világ valutái nem voltak oly szorosán összekovácsolva, hogy egy fémtükörhöz lettek volna hasonlíthatók, inkább a tenger enyhén hullámfodros tükréhez hasonlítottak.

A világháború szétrombolta ezt az egyensúlyt s a valuták mezeje most a háborgó tengerhez vált hasonlónvá. Az arany elvesztette közvetítő tevékenységét a nemzetközi fizetési forgalomban. A végső kiegyenlítő szerepét a fizetési mérlegek dinamikájánál annál kevésbé tudta teljesíteni, minél inkább összeáramlott kevés számú ország központi bankjaiba. Az aranyvalutánál hasonló a helyzet, mint a telefonforgalomnál, mely annál inkább veszt jelentőségéből, minél kevesebb résztvevő kapcsolódik bele. De azért persze nem igen akar eszébe jutni senkinek, hogy az arany mint fizetési eszköz és az aranyban való számítás valaha is meg fog szünni. Különösen kereskedők és bankárok azok, akik nem tudnak ehhez a gondolathoz hozzászokni. És mégis sok országban az arany már egyáltalán nem alapja többé a valutapolitikának. De amint egy uralkodó abban a veszélyben forog, hogy elveszti koronáját, ha a szomszédos államok köztársasági államformát vesznek fel, úgy az arany is nehezen tarthatja fenn magát, ha végül már csak kevés állam rendelkezik elegendő arannyal arra, hogy az aranyvalutát fentarthassa. Mikor nem sokkal több mint 50 évvel ezelőtt az arany ikertestvérét, az ezüstöt, megfosztották valutáris trónjától, ez oly körülmények között történt, melyek bizonyos mértékben az arany számára is vészjóslóak.

Mindenesetre sokan úgy vélik, hogy az arany, mint általános értékmérő nem nélkülözhető. Úgy mint annak idején az arany lépett az ezüst helyébe, úgy most is egy új anyagnak, mondjuk a platinának kell az arany helyébe lépnie az utóbbinak demonetizálása esetében. Ez a felfogás egy az árelmélet terén elkövetett súlyos tévedésen alapul. Mert a modern pénzelmélet bebizonyította, hogy sem az aranyat, sem egyéb jószágot tényleg sohasem használják értékmérésre. Megbontaná előadásom keréteit, ha erre az egyébként nagyon fontos kérdésre bővebben kitérnék.

Mindenesetre tény, hogy az arany demonetizálása teljes folyamatban van. Azt lehetne mondani: az aranyvaluta a sorvadásnak előrehaladó állapotában van. Az arany évtizedek óta lépésről-lépésre kiszorul valutáris pozícióból, éppen úgy, mint ahogy annak idején évtizedek folyamán az aranyvalutát fokról-fokra felépítették. Az arany már évezredek óta kedvelt csereeszköz, de a modern aranyvaluta csak a 19. században alakult ki. Bizonyos fokú virágkorát élte az ezüstnek a 70-es években történt demonetizálásától a világháború kitöréséig eltelt rövid időszakban. Épúgy, ahogy az öregedés jelei a szervezetben már akkor jelentkeznek, mikor az még a teljes érettség felé haladó virágzás állapotában van. Az arany demonetizálása már megkezdődött a 19. század közepe körül, persze távol Európától és oly körülmények között, hogy azt annak idején kizárólag egy szükségét szenvedő gyarmati pénzügyigazgatás szükségrendszabályának tekintették. A modern aranyvaluta, hogy úgy mondjuk elvesztette első fogát, mikor 1845-ben Holland-India főkormányzója egy egyszerű, de annál hatásosabb rendszabályhoz nyúlt, hogy szanálja a rábizott gyarmat valutáját, melyet az ottani jegybanknak 1843-ban történt összeomlásával erős meg rázkódtatás ért. Az indiai kormány által a németalföldi gyarmati minisztériumra kiállított váltókat bocsátott szilárdan meghatározott árfolyamon a piac rendelkezésére. Ámbár egyébként a fedezetlen bankjegyek forgalma megmaradt, a gyarmat valutája mintegy csoda által stabilizálódott.

Ezzel megtörtént az első lépés a modern pénzrendszerek alapvető átalakítására. Aki az aranyat értékmérőnek tekintette, ezt az eljárást a pokoli szemfényvesztésnek tekintette és rossz véget jósolt az ilyen szédelgésnek. Eszerint tehát a belföldön kizárólag olyan pénznek kellene forognia, amelynek csak csekély, vagy éppen semmi az értéke, külső értékelése pedig emellett stabil és az aranyvalutákkal egyenlő. Hogy végződhetne ez jól? A mutatóvány ennek ellenére sikerült és pedig a legváltozatosabb kombinációkban oly országokban is, mint Argentina, Brit-India, Mexikó stb.

A háború előtt a valutarendszernek ez a formája lényegileg a pénzügyileg gyenge gyarmati területekre szorítkozott. A háború után azonban a nagy ipari államok is, törvényesen, vagy ténylegesen letérték az

aranyforgalmú valutáról. Ehhez járult, hogy egyre több állam az arany mellett a devizákat is engedélyezte a bankjegyek fedezetéül.

Ha az arany forgalmának megszüntetését az aranytól való elfordulás első lépésének tekintjük, a devizafedezetre való átterést pedig a másodiknak, a harmadik bizonyára az, ha az aranynak országról-országra való szabad vándorlása és általában az aranynak korlátozás nélküli vétele és eladása tilalom alá kerül.

A háború alatt ez különleges okból történt, de megisméltődött a nagy válságban egészen napjainkig.

Sőt újabban a pénzrendszer hivatalos kezelésénél oly berendezések állottak elő, melyek az aranyvaluta leépítése negyedik (ha nem is utolsó) lépésének látszanak.

Az ú. n. valuta kiegyenlítő alapokat érttem ez alatt, amint azok Angliában, Franciaországban és az Egyesült Államokban, szóval azokban a fontosabb államokban, melyek még nagy aranykészlettel rendelkeznek, fel vannak állítva.

Ezek a valutaalapok talán további elvi szakítást jelentenek az aranyvaluta régi alapelveivel. Ezzel ugyanis áttörték a be- és kiáramló aranynak és devizáknak automatikus összefüggését a bankjegyeknek forgalomban levő mennyiségével. Ezek gyakorlatilag nem egyebek egy statisztikai központnál oly pénzforgalom számára, mely nincs közvetlen kapcsolatban a hitel-szervekkel. Amint mondani szokás, az aranynak a fizetési forgalomban való semlegesítésére szolgálnak.

De az aranyozgalmak semlegesítésétől az arany teljes kikapcsolásáig már csak egy lépés választ el.

Ez a lépés pedig a központi aranyálladékok tervszerű csökkentéséből állana. Mindenesetre képzelhető volna, hogy egyik állam a másik után rátérne erre az útra. Ez azonban csakhamar odavezetne, hogy az aranyárak már nem volnának szilárdan tarthatók és az arany ismét szabad piaci forgalomba kerülne.

És azután? Az arany ismét visszavonulna arisztokratikus rokonainak, a platinának, a drágaköveknek és a gyöngyöknek sorába. Mi akkor is tisztelni tudnánk ezt az előkelő urat a javak birodalmában, de az arany uralkodói szerepét, mint pénzhatalomét egyetlen könnyel sem fogjuk visszasírni. Mert egyéb-e most,

mint oly zsarnok, mely királyi hivatását, mint értékmérő, már régen nem tudja teljesíteni és akit vissza kell tartani attól, hogy önkényesen beleavatkozzék a hitel-piacok, sőt az árupiacok mozgalmába?

Az arany egyébként a gyakorlatban sohasem játszotta azt a szerepet, ahogyan nekünk egykor tanították. Erre már 1905-ben rámutatott Knapp, a nagy német valutateoretikus. Ma ez a tény már mindenki számára látható, miután a devizavaluta általános polgárjogot nyert. Az, amivel hivatkozunk, mikor a 19. század aranyvalutáját mint ideális berendezkedést állítjuk magunk elé, tulajdonképpen a valutapolitikának két alapelve, mely akkor érvényre jutott: először a valutastabilitás elve, azután pedig a valutáknak egymásközti tetszésszerű kicserélhetősége. El kell ismerni, hogy ebben az eredményben az aranynak van bizonyos érdeme. A szerep azonban, melyet játszott, nagyon szerény; ahhoz a szerephez hasonlít, melyet a távíró és a telefon feltalálása játszott a rádió felhasználásában, melynél az elektromágneses hullámok továbbítása drót nélkül történik.

Az a két oszlop, melyen a nemzetközi fizetési forgalom a háború előtt alapult, a stabilitás és a forgalom szabadsága, a világháborúban összeomlott, hogy azután fáradságosan — bár csak részben — újból felépíttessék. A világválság alatt azonban ismét rombadőltek. Sajátságos módon ekkor éppen az erős aranytartalékkal és kedvező fizetési mérleggel bíró államok csökkentették valutájuk értékét. Nagyon jól tudjuk, miért: többek közt azért, hogy a világpiacon való küzdelemben alacsonyabb árakkal léphessenek fel, szóval versenyképesebbek legyenek. Azonban az aranyban szegény, gyenge fizetési mérleggel bíró országok, szóval az adósállamok, nem annyira valutájuk értékállandóságát adták fel, mint inkább a valutaforgalom szabadságát. A devizákkal való kényszer-gazdálkodás oly finomsági fokot ért el, hogy az talán jobb sorsra volna méltó. Gondokkal küzdő államok, mint Németország, de mint Chile és Görögország is, vitték e téren a legmesszebbre.

Az értékbizonytalanságnak és a forgalmi kötöttségnek ez az állapota semmi esetre sem nevezhető szerencsésnek. Bizonyos, hogy nem lehet ezt az állapotot fenntartani. De valószínűleg csak akkor lehet majd leküzdeni, ha a világgazdaság és a

világkereskedelem egészen új alapon újból feltámadnak.

III.

A szilárd valuta elvének feladásával az egyes államok pénzügyi és hitelpolitikája más oldalról szabad kezet nyert arra, hogy azt a nemzeti gazdaságpolitikának sokkal hatásosabb eszközévé tegye, mint valaha is volt. De éppen ez az, amit a konzervatív, helyesebben ortodox gazdaságpolitikusok meggondolandónak tartanak. Még akkor is, ha már nem hódolnak annak a felfogásnak, hogy a pénznek csak az aranyból, vagy aranyértékű devizákból álló „fedezet” kölesönöz értékét, a pénzhigítási hajlam ellen csak a fizetési eszközöknek valamely értékes, vagyis viszonylag ritka jószággal való kapcsolatában találnak védelmet. Ilyenformán a bankjegyforgalom aranyfedezetét mint a pénzsaporítás aranyfékjét jellemezték. Ezért nincs minden pikantéria nélkül, hogy éppen ott, ahol, mint az Egyesült Államokban, az aranyfedezet ma különösen jelentékeny, a pénzsaporítás nem talál a legcsekélyebb korlátokra sem.

Oly államban, mint Németország, mely gyakorlatilag egészen csekély mennyiségű vert arany felett rendelkezik, megtanulták, hogy a túl nagy expanziót más módon elensúlyozhatják.

Rövid idővel ezelőtt az amerikai diplomáciának egy magasrangú képviselője megkérdezett engem, hogy miképpen képes Németország közpénzen oly hatalmas közmunkákat véghezvinni, anélkül, hogy valutája összeomlana. Kérdezte továbbá, hogy az Egyesült Államok is képesek lennének-e erre. Azt feleltem, hogy szabadon először a második kérdésre felelnem és kijelenttem, hogy nem hiszem, hogy Amerika erre képes volna, bár oly hatalmas aranykészlet és oly aktív fizetési mérleg felett rendelkezik. Németországban ellenben a nagyon erős államhatalom és az államgazdaságnak egységes vezetése, valamint a háborúban és inflációban iskolázott közigazgatás meg tudja teremteni azokat az előfeltételeket, melyek a túlságos hitelkiterjesztés ellensúlyául szolgálhatnak. Arra a kérdésre, hogy mit értek ez alatt, folytattam:

Az összes életnyilvánulások irányítása nyilván két „autagonisztikus”, azaz egymással ellentétes befolyáson alapul. A ner-

vus sympaticus pl. gyorsító, a nervus vagus ellenben lassító hatást gyakorol a szív működésre. Az életfolyamatot talán mint állandó egyensúlyzavarok sorozatát lehet fel fogni, melyek folyton ismétlődnek és korlátok közé szorítottatnak. Ugyanezen életelv szerint működik az egészséges gazdaság is. És így a hitelélet terén nyugodtan meg lehet kockáztatni új pénzmennyiségnek a forgalomba való szivattyúzását, ha csak arról gondoskodunk, hogy túltelítés esetén azonnal deflációs irányzat érvényesüljön. Háromszoros gazdaságpolitikai óvintézkedés biztosít bennünket arról, hogy a zabolázó erők ép oly erősek, mint a gyorsítók: és pedig a devizákkal való kényszer-gazdálkodás, az árpolitika és mindenek előtt a bérpolitika. Az Egyesült Államokban úgylátszik már csak óriási területe és az államok hatalmi köreinek különbözősége miatt sem lehetne erőteljes árszabályozást, de még kevésbé szigorú bérszabályozást keresztülvinni.

Különösnek hangzik talán az az állításom, hogy a bankjegyforgalmat tetszés szerint lehet emelni, anélkül, hogy az infláció veszélyének tennők ki magunkat. Hozzáteszem azonban, hogy ez csak akkor lehetséges, ha a gazdasági élet az államhatalom irányítása alatt áll. De hogy valóban érvényes, a következőkkel függ össze: A bankjegyforgalom és a pénzköltés a valóságban nem meghatározó tényezői a jövedelemnek, a jövedelem határozza meg a pénzforgalmat. De ha képesek vagyunk a béreket, mint a nemzeti jövedelem döntő részét változatlanul fenntartani és az árakat is hatékonyan ellenőrizni, akkor a forgalomba bocsátott fizetési eszközökből nem is lehet a gazdaságban túlsókat felhasználni, hanem be kell folyniok a bankokhoz. Az eredménye az ilyen túlhajtott pénzsaporításnak azután nem infláció, hanem kizárólag a bankok és a vállalatok likviditásának a növekedése.

Így tehát a modern pénzelőteremtő politikának a titka nem egyéb, mint az expanzív és kontraktív erőknek jól irányított mérkőzése.

Az a magas fok, melyet ezeknek az összefüggéseknek a felismerése útján a modern pénzelőteremtő művészet elért, nem jelent kevesebbet, mint az egyes nemzeti gazdaságoknak a nemzetközi tőke hatalma alól való felszabadulását. Gyenge állam-

hatalommal bíró országokban persze nehezebben lehet ezeket a módszereket alkalmazni, mert hiszen merev ár- és bérpolitikát csak akkor lehet keresztülvinni, ha erős államhatalom vállalkozik erre. Egészben véve azonban a nemzeti pénzautonómia előhaladásban van, részben persze csak azért, mert a gyengébb államok a külföldtől csak ki nem elégítő mértékben kapnak hitelt.

A nemzetközi hitelezések rendkívüli tartózkodó voltát felpanaszolták és azt állították, hogy ezzel a világkereskedelmet béklyóba verik. De talán a világforgalomnak ez az átalakulása inkább gyógyulási folyamat. A világkereskedelem válsága, mint már említettem, azért tudott oly messzehatóan elmélyülni, mert az összes országok konjunkturális mozgalmi nagyon is függttek egymástól. Ezt a konjunkturális összekötöttséget lényegileg arra kellett visszavezetni, hogy a termelésnek és a kereskedelemnek pénzzel való ellátása mindinkább nemzetközi alapra helyezkedett, úgyhogy a hitelrendszer összeomlása egyik országban rögtön átterjedt a többi államok bankrendszerére és ennek következtében a termelési és fogyasztási gazdálkodást az egész föld kerekéségén magával rántotta.

Minél jobban terjedt azonban az a felismerés, hogy végeredményben az állam az, mely a pénztökéket előteremti, amint hogy a valuta felett is uralmat és védelmet kell gyakorolnia, annál inkább terjedt az a belátás is, hogy a nemzetközi tőke hatalma, mely hosszú időn keresztül vad dühvel tombolt, egyszersmindenkorra összeropant, mikor az államok a nemzeti pénzautarchiát tették magukévá.

Ezzel a nemzeti pénzautarchia felé irányuló fordulattal azonban megakadályozták, vagy legalább is erősen meglágyították a hanyatlásnak azt a veszedelmet rejtő párhuzamosságát is, mely nemcsak az ipari államok között, hanem ipari és agrárállamok közt is bekövetkezett. A hitelrendszernek nemzeti önállósítás útján való pénzügyi függetlenítése azoknak az államoknak, melyek hozzáfordultak, nemcsak a gazdasági válságnak külföldi segítség nélkül való kiállítását teszi lehetővé, hanem bizonyos védelmet is ad hasonló gazdasági katasztrófa visszatérése esetén, mint amilyen az 1929—1932. években a föld népeit sújtotta.

IV.

Ha konjunktúra-politikai szempontból így a nemzeti pénzautarchia felé való fordulást örömmel üdvözljük is, ezzel még nem mondottunk véleményt az árugazdaság területén észlelhető autarchiás irányzatokról, melyek egyrészt az agrárterületek iparosodásában, másrészt pedig a régi iparos államok újszerű nyersanyagelőteremtésében nyilvánulnak.

Teljesen érthető az új- és félig kapitalisztikus államoknak az a törekvése, hogy saját ipart teremtsenek maguknak. Miután ezeknél már a háború rendkívüli mértékben előmozdította az iparosodást, a világválság ennek az irányzatnak újabb hatalmas ösztönzést adott. Úgy az adósságtörlesztés kényszere, mint az exportjövedelem erős csökkenése, az agrárius és nyersanyagtermelő államok behozatalát oly mértékben zsugorította össze — oly államban, mint Chile, rövid néhány év alatt nyolcadára csökkent, — hogy ez a helyzet csak azért nem vezetett vissza a barbarizmusba, mert az árukészletek kimerülése után mindinkább beállott a lehetőség, hogy a legsürgősebb szükségletek ipari termékekből a belső földön fedeztessenek.

Bizonyosra vehető, hogy az agrárius és nyersanyagtermelő vidékeken létrejött iparágak — bár a szükség szülöttjei — fenn fognak maradni. De természetesen itt sem nőnek a fák az égig. Mert különféle szervezeti nehézségek állanak fenn, melyek az új- és félig kapitalizált területek gyors industrializálódását akadályozzák.

Ily akadály pl. az új kapitalisztikus területeken a csekély népesség és ezzel összefüggően a ritkánlakottság és csekély fogyasztás. Az ipari tömegtermelésnek a belső szükséglet ellátása tekintetében nincs elegendő működési tere, míg az ipari export sok egyéb ok következtében, melyek főleg a magas termelési költségekben nyilvánulnak, egyelőre csak igen szerény ke- retek közt jöhet szóba.

Mindenekelőtt a közlekedési eszközök ezekben az államokban oly kevésbé vannak kifejlődve, hogy az erős kapitalisztikus központok az ő fogyasztásuk számára a fuvardíj szempontjából részben sokkal kedvezőbben fekszenek, nagyobb távolságuk dacára. Braziliában pl., melynek a maga 45 millió lakosával mindenesetre nagyon tekintélyes belső piaca van, egyes tartományok a fuvar tekintetében „közelebb” fekszenek Északamerikához vagy Euró-

pához, mint a braziliai Sao Paulo és Minas Gereas ipari kerületekhez. A félig kapitalisztikus területeken, tehát oly államokban, mint India és Kína, vannak ugyan tömegek a fogyasztás számára; ezek vásárlóképessége azonban egyelőre még nagyon csekély, úgyhogy rendszerint itt is hiányzik a nagyipart kielégítő piac.

Ha ezenkívül — mint Délamerikában és részben Ázsiában — a saját nehézipar felépítésének az előfeltételei, vagyis szén és vasérc is hiányzanak, akkor a régi iparos államok monopolisztikus helyzete, legalább is a termelési javak, de valószínűleg a nagyobb értékű fogyasztási javak tekintetében is, egyelőre alig rendíthető meg.

Másrészt azonban a régi iparos államok nem ringathatják magukat abba az illúzióba, mintha ők nyugodt szemlélői maradhatnának az agrárius és nyersanyagtermelő területek iparosítási törekvéseinek, anélkül, hogy idejében felkészüljenek ezekre. Mert a régi agrárius államoknak és az új kapitalisztikus területeknek tőkével és emberanyaggal való telítése feltartóztatlanul előrehalad és az egykori tanulatlan munkástömeg, a fejletlen vállalati rendszer a tökéletes gazdasági érettség útján halad.

Abban a mértékben, amint a készárúk elhelyezése az agrárius és nyersanyagot termelő területeken nehézségekbe ütközik, a régi iparos államok arra kényszerülnek, hogy új nyersanyagforrások után nézzenek. Az, amit valaha ezen a téren lehetetlennek tartottak, most valósággá válik. A régi ipari államokban nemcsak „reagrarizálódás” folyik és a mezőgazdaság termelőképességének tartós emelése, hanem új trágyaanyagok, az állattenyésztés, a növénytermelés segítségével a régi termelési zónák határai messze kitolatnak. Még ezen túl sikerül egyik nyersanyagot a másik után vagy nélkülözhetővé tenni, vagy pedig új eljárásokkal a belföldön előállítani.

Az az óriási ipari előretörés, amely a 19. századot jellemezte, egészen újszerű ipari fejlődésnek adott helyet. Már akkor is az ipari előretörés abból állott, hogy a régi iparágak mellett, melyek egy része elhullott, legtöbbje azonban rendkívüli mértékben terjeszkedett, új iparágak jelentkeztek. Újonnan kifejlődött már a 19. század első felében a finom mechanika és az optika, a második felére esik pedig a kémia nagy korszakának kezdete. Ezekhez csatlakozott a kilencvenes években az elektrotechnikai

ipar. Később további iparágak tűntek fel, mint gépkocsipar és a rádióipar. Egészen új jelenség azonban, hogy a nyersanyagtermelés is az őstermelésből mindinkább magába az iparba vándorol. Ezzel a nemzetgazdaságtannak régi alapfogalmai halomra dőlnek. Phillipovichnál pl. ezt olvashattuk: „Az őstermelés feladata a nyersanyagtermelés. Idetartozik a mező és erdőgazdaság, vadászat, halászat; kertészet és a bányászat. Az ipar felöleli az anyagot feldolgozó tevékenységeket.”

A mi időnkben azonban az ipar részben maga is őstermeléssé változik. Sőt van egy nevezetes eset — a levegőből való nitrogéntermelés — melynél az „ipari nyersanyagtermelés” alapjául egy „szabad jószág” (a levegő) szolgál; talán ide lehetne számítani a vízierőkből való villanyenergia nyerését is. Újabban az őstermelésből nyert nyersanyagok kerülnek sorra, melyekből azonban egészen új, különleges rendeltetésű nyersanyagok állítatnak elő. Egyébként ezt a folyamatot alig lehet Sombart példájára a szerves anyagoknak a szervetlenekkel való helyettesítéseként jellemezni. A legtöbb esetben sokkal inkább az organikus termelés bizonyos ágazatai termelvényeinek továbbfejlesztése az elengedhetetlen előfeltétele az „ipari” nyersanyagtermelésnek. Technikailag ennél az új fejlődésnél tehát nem a „szerves világtól való szabadulás” a döntő, mint inkább a kémiai anyagváltozás — egy lépés az elemek felbontása felé. Gazdaságilag az a tény a döntő, hogy a nyersanyagtermelés függetlenebbé válik a telephelytől és megtör régi nyersanyag-monopóliumokat.

Hogy a régi ipari államok új nyersanyagforrásokat nyithatnak meg a maguk számára, jótékony ellenértéke annak, hogy az új- és félig kapitalizált államok a használati javak előállításán terén egyre jobban függetlenítik magukat és nem is nagyon távoli időkben talán a termelési eszközök tekintetében is önállósulnak.

Általában véve, ez minden idők legnagyobb gazdasági átalakulását jelenti. Nem jelent kevesebbet, mint hatalmas ugrást előre az emberiségnek a természethez való kötöttség alóli felszabadulása felé. Ezzel a forgalom gazdasági korszaka minden bizsonnyal új stádiumba lépett. Mert azoknak a kísérleteknek a nagyon is érthető reakciójaként, hogy saját gazdasági területeink hiányait idegen országok természeti kincseinek igénybevételével egyenlítsük ki,

most már mindinkább odatörekszünk, hogy a hazai talajt oly gazdaggá készítsük ki, saját lakóterületünket oly fokon önállóítsuk, hogy idegen területektől, melyekhez az embert a forgalom egyre jobban hozzáláncolta, függetlenebbé váljunk. Ez egyik formája az árugazdasági autarchiás törekvéseknek, mely korántsem az elszegényedés, az aszkézis és a megkötöttség jele alatt működik, hanem ellenkezőleg, a jólét, a magasabb anyagi fejlődés és a szabadság felé tör. Nagyon jól haladhat együtt a világpiac újabb nagy kiterjesztésével, mely azonban magasabb síkon fekszik, mint a készáruk és nyersanyagok közti elemi árucseré.

V.

Mindezekhez a különlegesen világgazdasági irányzatokhoz más irányzatok is csatlakoznak, melyek azonban túlnyomó részben tisztán nemzetgazdasági természetűek. Előadásom keretében felemlíteni sem tudom őket. Befejezésül mégis valamivel bővebben ki akarok térni egy jelenségre, mely úgy a nemzetgazdaság, mint a világgazdaság számára a legnagyobb jelentőséggel bír. Gyakran a magas fokban kapitalizált gazdaságok „öregedési válságának” nevezték, ámbár talán sokkal inkább az új idők pubertási válságának lehet tekinteni. Azt a jelenséget gondolom, hogy a szabad vállalkozáson alapuló gazdasági rendszer magára hagyva — úgy látszik — már nincs abban a helyzetben, hogy a népeket a munanéklüliségtől megszabadítsa, bár a termelés fokozása technikai szempontból ma már majdnem korlátlanul lehetséges.

A termelési apparátust azonban még a magas konjunktúra csúcspontján is csak részben tudták kihasználni, mint azt 1937-ben az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában láttuk. Pénztőkék parlagon hevernek. A hitelpiacok likviditása rendkívül nagy s a kamatláb alacsonyabb, mint valaha is volt a kapitalizmus történetében.

Ennek dacára a vállalkozási kedv gyenge és rendszerint külső behatásra van szükség, hogy egyáltalán jelentkezzék.

Hogy lehetséges ez?

Azt hiszem ezeknek a nehézségeknek a főoka abban van, hogy a régi ipargazdaság dinamikája teljesen megváltozott.

A háború előtt a régi iparos államok termelő erejük jelentékeny részét új termelési és letelepedési lehetőségek feltárására fordították. Mindnyájuk számára nyitva állottak azok a hasznot-hajtó lehetőségek,

aminőket tengeren túli területek feltárása vagy pedig — mint az Egyesült Államokban — saját fel nem tárt területeik nyújtottak.

Erős ösztönzője volt ezenkívül a beruházási tevékenység számára a népesség növekedése. Magángazdasági szempontból ez az ösztönzés főleg azért vált hatékonnyá, hogy a lakások és a lakberendezések szükségleteinek emelkedése azonnal a lakberek emelkedését vonta maga után, ha az építkezési tevékenység nem tartott lépést a népesség számának emelkedésével.

Végül nem kisebb jelentősége van, hogy a háború előtti időkben — és részben még a háború utániakban is — a technika haladása majdnem állandóan új beruházásokra nyújtott kedvező alkalmat. Emlékezzünk csak a forgalom kiépítésére, az elektrotechnika fejlődésére, a robbanó motor feltalálására, az olajtüzelés terjedésére stb. Mindezeknek a találmányoknak és új irányzatoknak közös sajátosságuk volt, hogy teljesen új iparágak megteremtését feltételezték és ezért a meglévő szükségletektől teljesen függetlenek voltak. Mindinkább arra bízhatták magukat, hogyha egyszer termékeik a piacokon megjelennek, a kereslet magától fog előállni, annál inkább, mert hiszen az új iparágak megszervezése a népesség vásárló erejét erősen emelte, úgyhogy ahhoz, hogy piacot biztosítsanak maguknak, nem volt szükség más ipari termékek iránti kereslet visszaszorítására.

Mindezek tekintetében a helyzet az utolsó évtizedben jelentékenyen megváltozott. Ami mindenek előtt a fel nem tárt vidékek felé irányuló expanzió lehetőségét illeti, bizonyára nem kell magyaráznom, hogy az „új földek” újabban arra törekednek, hogy gazdaságuk felépítését saját erejükkel és főleg saját tőkékkel vigyék véghez. Szabadjon itt arra utalnom, amit fentebb az új és félig kapitalizált államok növekvő pénzügyi autonomiájáról mondtam.

Hasonlóképpen a népesség növekedése jelentősen meglassult. Az Egyesült Államokban pl. a múlt században az átlagos népnövekedés évtizedenkint 30—35% volt. A századforduló körül ez az arány a még mindig tartó erős bevándorlás dacára mintegy 20%-ra süllyedt, a 20-as években már csak 16% körül volt s a folyó évtizedben alig fogja elérni a 7%-ot. A második legközelebbi évtizedben a népnövekedés valószínűleg egészen meg fog szünni.

Hasonló a helyzet Nagy-Britanniában.

Franciaországban a népesség a 80-as évek óta már csak kb. 1·9%-kal növekedett évtizedenkint; a háború után ez az arányszám 6·6%-ra emelkedett (amiben mindenesetre nagy része van a vándorlási nyereségnek), de már a folyó évtizedben nem számolnak újabb szaporulattal.

Amily mértékben csökken a szaporulat, ép úgy zsugorodik természetesen a beruházási szükséglet, mely azelőtt a növekvő népességgel arányosan és automatikusan növekedett. Már az utolsó évtizedben észlelhető volt pl. az iskolák stb. számára szükséges beruházások erős csökkenése az ifjabb korosztályokba tartozók fogyása következtében, és az Amerikai Egyesült Államokban észlelhető tartós építkezési válság avval függ össze, hogy a bevándorlásnak és a természetes szaporodásnak visszafejlődése a lakásszükséglet dinamikájában egészen más helyzetet teremtett.

De a beruházási szükséglet harmadik forrása, és pedig a technika előrehaladásának tekintetében is új helyzetben vannak ma a régi ipari államok. Én ugyanis azt a tételt állítanám fel, még ha abban a veszélyben forgok is, hogy a technikusok megköveznek, hogy jelenleg a technika előhaladásának hanyatló korszakában vagyunk. Természetesen nem azt akarom ezzel állítani, hogy technikusaink leleménye nem szállít nekünk többé találmányokat. El kell ismerni, hogy ma is állandóan új kombinációkat találnak, mellyel részben a termelés folyamatát javítják, részben új használati tárgyak előállítását teszik lehetővé. De ami mindezekből az újításokból nyilvánvalóan hiányzik, az az iparképző, vagy általában expanzív erő, mely a korábbi találmányoknak sajátossága volt. A robbanó motor feltalálása létre hozta a gépkocsipart és a repülőgépipart, új úthálózatot teremtett és sajátos javítóipart hívott életre, megindította a kőolajipar fellendülését és tágabb értelemben véve számottevően megváltoztatta a lakásviszonyokat és általában véve az életszokásokat (gondoljunk csak a kiránduló forgalomra). A huszas évek magas konjunktúrája, különösen az Egyesült Államokban, egészen ennek a befolyása alatt állott. Ma ellenben nem látok oly technikai újításokat, melyek iparképző erő és expanzív távolhatás tekintetében csak megközelítőleg is mérkőzhetnének az előbb említettekkel.

Másrészt pedig a gazdaság ehhez az új dinamikához még egyáltalán nem, vagy

csak nagyon tökéletlenül alkalmazkodott. A termelési eszközök ipara még mindig oly mértékben részesedik az egész ipari szervezetben, amely megfelelt annak a mértéknek, mikor abban az időszakban a nemzetgazdasági munkának igen nagy része új beruházásokra fordított, ma azonban sokszorosan túl van méretezve. És még most is az egyes országokban a nemzeti jövedelemből annyit takarítanak meg, mintha a tőke iránti kereslet még mindig ugyanakkora volna, mint az expanzió elmúlt periódusában.

Röviden tehát a válságjelenségeket, melyekkel a régi iparos államoknak, vagyis a liberális blokknak küzdenie kell, úgy jellemezhetjük, hogy a csökkent beruházási szükséglettel szemben túlnagyra méretezett a termelési eszközök ipara és a tőkeképződés. Szabatosan kifejezve talán azt mondhatjuk, hogy a régi iparos államokban az a hajlam uralkodik, hogy több tőkét takarítsanak meg s több tárgyi tőkét fordítsanak beruházási célokra, mint amennyi a kereslet jelenlegi sürgősségi foka mellett új beruházásokba rentabilisan befektethető.

VI.

Úgy látszik, nincs meg a lehetőség, hogy a régi kapitalizmus uralma alatt a beruházások és a fogyasztás között fennálló ez a visszás állapot megszüntetessék. Az utolsó évtized összes tapasztalatai legalább is azt tanítják, hogy kizárólag az államhatalom viheti végbe azt a hatalmas átszervezést, melynek szüksége fennáll. Még a kapitalizmus ősi fészkeiben, az Egyesült Államokban és Angliában is mindinkább tért hódít ez a megismerés, hiszen a válságjelenségek leküzdésének módszerei nem jelentenek egyebet, mint ennek az állapotnak az elismerését.

Ezzel tehát a szabad vállalkozáson alapuló gazdasági rendszernek a vége előtt állnánk? Azt hiszem rámutattam, hogy a vállalkozási rendszer öregedési válságáról nem lehet szó. Nem a fáradtság tünetei azok, melyek az iparosokat és a kereskedőket sajtáságos tartózkodásra készítenek, hanem nagyon is észszerű mérlegelések, oly mérlegelések, melyek oly reális tényeken nyugodnak, mint a népszaporodás csökkenése és a gyarmatosítható területek hiánya. A probléma megoldása csak abban állhat, hogy reális tényeket teremtsünk, melyek a vállalkozó kedvet új erő kifejtésre sarkalják. A tekintélyuralmi államokban

az állam az, mely felszínre hozza ezeket a realitásokat. A tekintélyuralmi államokban a vállalkozói kedv — mint azt mindenütt látjuk — rögtön újra éled, ha munkáját gyümölcsözőnek látja. Úgy hiszem, hogy azokhoz az alapelvekhez, melyek

a mi két népünket a gazdaság terén szellemileg összekötik, hozzátartozik az is, hogy az államnak szüksége van a vállalkozókra, a vállalkozóknak pedig bölcsen és erőteljesen kormányzó államhatalomra.

Wagemann Ernő dr.

A magyarországi községek 1936. évi költségelőirányzata.

Les prévisions pour 1936 des budgets communaux en Hongrie.

Résumé. L'Office central royal hongrois de statistique, soucieux de rendre compte des budgets communaux, avait publié plusieurs fois des documents à ce sujet. Pour des causes surtout d'ordre matériel, il n'avait dépouillé toutes les années les données concernant ces budgets; c'est pour les mêmes causes qu'il ne peut publier que maintenant les principaux chiffres des budgets de 1936. Du fait des principes d'économies dont s'inspirent de plus en plus les communes et des directives données par les autorités contrôlant les finances communales, les budgets des communes montrent peu de changement d'une année à l'autre. De sorte que les chiffres de 1936, donnant également une idée sur les années voisines, fournissent une base suffisante pour l'étude des finances communales.

Les communes, dont la population comprend environ deux tiers des habitations du pays, exercent l'autonomie communale sur la base de leurs budgets approuvés par l'autorité supérieure. En dehors de la partie des impôts mise à leur disposition, les communes couvrent elles-mêmes leurs dépenses; et si elles n'ont pas de recettes suffisantes, l'Etat leur accorde une subvention, ou bien elles lèvent un impôt dit additionnel communal.

En 1936, d'après les prévisions budgétaires des communes, les dépenses communales étaient de 72.9 millions de pengős, soit 1.6% de moins que l'année précédente. Cette diminution tenait à ce qu'elles avaient, pour des raisons d'économies, restreint leurs dépenses.

Du total des dépenses communales, il revenait, d'après les prévisions, en moyenne 21.917 pengős à une commune. La plus grande partie des dépenses (41.0%) était due aux traitements des fonctionnaires et autres employés communaux. Venaient ensuite les dépenses pour l'enseignement, (13.0%) y compris l'éducation physique, et celles, figurant parmi les dépenses extraordinaires, nécessaires pour acheter des biens meubles ou immeubles et effectuer de grosses réparations (10.9%).

L'ensemble des recettes prévues, y compris les subventions d'Etat (6.3 millions de pengős), représentait 47.2 millions. La plupart des recettes (40.5%) venaient de divers impôts de consom-

mation et des impôts dits sur le gain. Venaient ensuite les recettes provenant du revenu des biens communaux (18.9%) et celles dues aux subventions d'Etat; ces dernières constituaient la troisième ressource notable des communes (13.3%).

Le total des déficits budgétaires ayant été fixé en 1936 par les prévisions communales à 25.7 millions de pengős, 35.3% des besoins n'étaient pas couverts. Pour faire face au déficit prévu par elles, les communes ont le droit d'augmenter, selon un taux propre à combler le déficit, et les impôts qu'on doit à l'Etat sur les biens fonciers et la propriété bâtie, et l'impôt des sociétés, respectivement celui sur les tantièmes. Les assujettis à ces impôts ont payé à ces titres-là à l'Etat 44.2 millions de pengős d'impôts en 1936; cette somme a été majorée de 59.8% pour couvrir les 25.7 millions de déficit prévu par les budgets communaux. Ainsi donc, en plus de leurs impôts dus à l'Etat aux trois titres indiqués plus haut, les contribuables communaux ont dû payer, pour couvrir ledit déficit, une somme d'une proportion notable.

En raison de la situation économique peu favorable et du contrôle supérieur exigeant de restreindre les dépenses, l'esprit d'économie se faisait valoir de plus en plus ces derniers temps dans les budgets des communes. De sorte que, inspirées de justes principes financiers, elles diminuaient progressivement les charges communales et avec elles le taux de l'impôt dit additionnel communal.

*

Pénzügyi életünk statisztikai megfigyelést igénylő megnyilvánulásainak sorában igen fontos helyet foglalnak el a közületi háztartások. Az ország lakossága városokba és községekbe tömörülve, e közületek keretében fejt ki elsősorban önkormányzati tevékenységét s ennek viteléhez saját anyagi erőforrásaiból hoz néha nagyon is jelentős áldozatokat azoknak a feladatoknak a megoldására, amelyeket közegészségügyi, kulturális, szociális s nem utolsó sorban közbiztonsági és közigazgatási igényei teremtenek. A közületi közönség e tevékeny-

az állam az, mely felszínre hozza ezeket a realitásokat. A tekintélyuralmi államokban a vállalkozói kedv — mint azt mindenütt látjuk — rögtön újra éled, ha munkáját gyümölcsözőnek látja. Úgy hiszem, hogy azokhoz az alapelvekhez, melyek

a mi két népünket a gazdaság terén szellemileg összekötik, hozzátartozik az is, hogy az államnak szüksége van a vállalkozókra, a vállalkozóknak pedig bölcsen és erőteljesen kormányzó államhatalomra.

Wagemann Ernő dr.

A magyarországi községek 1936. évi költségelőirányzata.

Les prévisions pour 1936 des budgets communaux en Hongrie.

Résumé. L'Office central royal hongrois de statistique, soucieux de rendre compte des budgets communaux, avait publié plusieurs fois des documents à ce sujet. Pour des causes surtout d'ordre matériel, il n'avait dépouillé toutes les années les données concernant ces budgets; c'est pour les mêmes causes qu'il ne peut publier que maintenant les principaux chiffres des budgets de 1936. Du fait des principes d'économies dont s'inspirent de plus en plus les communes et des directives données par les autorités contrôlant les finances communales, les budgets des communes montrent peu de changement d'une année à l'autre. De sorte que les chiffres de 1936, donnant également une idée sur les années voisines, fournissent une base suffisante pour l'étude des finances communales.

Les communes, dont la population comprend environ deux tiers des habitations du pays, exercent l'autonomie communale sur la base de leurs budgets approuvés par l'autorité supérieure. En dehors de la partie des impôts mise à leur disposition, les communes couvrent elles-mêmes leurs dépenses; et si elles n'ont pas de recettes suffisantes, l'Etat leur accorde une subvention, ou bien elles lèvent un impôt dit additionnel communal.

En 1936, d'après les prévisions budgétaires des communes, les dépenses communales étaient de 72.9 millions de pengős, soit 1.6% de moins que l'année précédente. Cette diminution tenait à ce qu'elles avaient, pour des raisons d'économies, restreint leurs dépenses.

Du total des dépenses communales, il revenait, d'après les prévisions, en moyenne 21.917 pengős à une commune. La plus grande partie des dépenses (41.0%) était due aux traitements des fonctionnaires et autres employés communaux. Venaient ensuite les dépenses pour l'enseignement, (13.0%) y compris l'éducation physique, et celles, figurant parmi les dépenses extraordinaires, nécessaires pour acheter des biens meubles ou immeubles et effectuer de grosses réparations (10.9%).

L'ensemble des recettes prévues, y compris les subventions d'Etat (6.3 millions de pengős), représentait 47.2 millions. La plupart des recettes (40.5%) venaient de divers impôts de consom-

mation et des impôts dits sur le gain. Venaient ensuite les recettes provenant du revenu des biens communaux (18.9%) et celles dues aux subventions d'Etat; ces dernières constituaient la troisième ressource notable des communes (13.3%).

Le total des déficits budgétaires ayant été fixé en 1936 par les prévisions communales à 25.7 millions de pengős, 35.3% des besoins n'étaient pas couverts. Pour faire face au déficit prévu par elles, les communes ont le droit d'augmenter, selon un taux propre à combler le déficit, et les impôts qu'on doit à l'Etat sur les biens fonciers et la propriété bâtie, et l'impôt des sociétés, respectivement celui sur les tantièmes. Les assujettis à ces impôts ont payé à ces titres-là à l'Etat 44.2 millions de pengős d'impôts en 1936; cette somme a été majorée de 59.8% pour couvrir les 25.7 millions de déficit prévu par les budgets communaux. Ainsi donc, en plus de leurs impôts dus à l'Etat aux trois titres indiqués plus haut, les contribuables communaux ont dû payer, pour couvrir ledit déficit, une somme d'une proportion notable.

En raison de la situation économique peu favorable et du contrôle supérieur exigeant de restreindre les dépenses, l'esprit d'économie se faisait valoir de plus en plus ces derniers temps dans les budgets des communes. De sorte que, inspirées de justes principes financiers, elles diminuaient progressivement les charges communales et avec elles le taux de l'impôt dit additionnel communal.

*

Pénzügyi életünk statisztikai megfigyelést igénylő megnyilvánulásainak sorában igen fontos helyet foglalnak el a közületi háztartások. Az ország lakossága városokba és községekbe tömörülve, e közületek keretében fejt ki elsősorban önkormányzati tevékenységét s ennek viteléhez saját anyagi erőforrásaiból hoz néha nagyon is jelentős áldozatokat azoknak a feladatoknak a megoldására, amelyeket közegészségügyi, kulturális, szociális s nem utolsó sorban közbiztonsági és közigazgatási igényei teremtenek. A közületi közönség e tevékeny-

ségével az állami és részben a vármegyei közigazgatás kereteibe illeszkedik bele s éppen ezért elsőrendű fontosságú az, hogy a mai időkben, amikor az egyenlő tehervállalás érdekében egész közigazgatásunk racionális átszervezés előtt áll, a közületi háztartások állapotáról kimerítő, pontos és egységesen rendszerezett adatok álljanak a kormányzat rendelkezésére.

A hivatalos magyar statisztikai szolgálat ennek a kérdésnek nagy horderejét rég felismerte s a maga részéről mindent elkövetett, hogy a közületek háztartásai statisztikailag feltárhatók legyenek.¹⁾ Sajnos azonban az egyszer megindított munka rendszeres tovább folytatása elé mindenkor olyan anyagi nehézségek gördültek, amelyek a multban lehetlenné tették az anyagnak évről-évre való feldolgozását, a jelenben pedig — amikor a községi költségelőirányzatok rendszeres évi feldolgozása a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal állandó munkatervének egyik rendszeres adatgyűjtése — akadályozzák az évi feldolgozás kellő határidőre való befejezését.

A vázolt anyagi természetű nehézségek következtében az 1936. évi községi költségelőirányzatok statisztikai eredményei csak most kerülnek a nyilvánosság elé. Az adatok azonban jellegzetesek és hűen tárják fel a községek háztartási viszonyait. A takarékosági szellem következtében, amely a községek költségvetéseiben részint a gazdasági viszonyok kényszerítő hatásaképpen részint a felügyeleti szervek irányító tevékenysége folytán évről-évre egyre jobban mutatkozik, a költségvetésekben csak kis mértékű változások jelentkeznek és így egy adott esztendő adatai több évre nézve helytállóknak tekinthetők. Éppen ezért az 1936. évi községi költségvetési adatok most történő közlése kielégítő alapot nyújt a háztartási viszonyok beható tanulmányozására s ma is érdeklődésre tarthat számot.

¹⁾ V. ö.: Hivatalos Statisztikai Közlemények: „A községek háztartása és pótdójuk az 1881. évi jóváhagyott költségvetések alapján“, szerkesztette *Jekelfalussy József* dr. Magyar Statisztikai Közlemények, új sorozat 39. kötet. „Magyarország községeinek háztartása az 1908. évben“, bevezető tanulmányt írta *Buday László* dr.; 58. kötet „Magyarország városainak háztartása az 1910. évben“ bevezető tanulmányt írta *Laky Dezső* dr.; 93. kötet „Magyarország községeinek háztartási viszonyai az 1934. évi községi költségelőirányzatok szerint“, bevezető tanulmányt írta *Szigeti Gyula* dr.

1. A szükségletek alakulása.

Magyarország nagy- és kisközségeinek 1936. évi háztartási statisztikájában 3.328 községi közület költségelőirányzata van feldolgozva. Ezeknek a községeknek összes szükséglete 1936-ban 72,941.186 P volt, szemben az előző évi 74,079.072 P-vel, ami 1.6%-os egy év alatti csökkenést jelent. A szükségleteknek ez a nem nagyon jelentős visszaesése a takarékosági szempontoknak fokozottabb mértékben való érvényesítése

1. Az 1936. évi községi költségelőirányzatok fontosabb adatai.

Principales données des prévisions budgétaires des communes, relatives à l'année 1936.

Vármegye Comitats	Prévisions		Költségvetési hiány Déficit budgétaire	Pótdó kulcs Taux de l'impôt additionnel %
	Kiadási de dépenses	Bevételi de recettes		
	előirányzat		ezer pengőben en mille pengős	
Baranya	3.663	2.295	1.368	69.4
Fejér	2.978	1.614	1.364	53.6
Győr, Moson és Pozsony	1.838	1.196	642	54.5
Komárom és Észtergom	2.150	1.527	623	45.6
Somogy	3.867	2.219	1.648	60.0
Sopron ¹⁾	2.243	1.462	782	60.3
Tolna	3.699	2.485	1.214	48.6
Vas	2.532	1.581	951	56.2
Veszprém	2.494	1.575	919	51.9
Zala	3.487	2.152	1.335	65.8
Bács-Bodrog	1.905	1.232	673	64.3
Békés	3.888	2.576	1.312	55.2
Bihar	2.437	1.639	798	56.5
Csanád, Arad és Torontál	2.146	1.244	902	63.6
Csongrád	1.164	757	407	66.2
Hajdu	1.402	929	473	61.6
Jász-Nagykun-Szolnok	3.308	2.123	1.185	57.9
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	11.731	8.345	3.386	55.6
Szabolcs és Ung	3.469	2.135	1.334	89.1
Szatmár, Ugocsa és Bereg	1.539	1.044	495	63.3
Abauj-Torna	989	656	333	63.0
Borsod, Gömör és Kishont	2.974	2.012	962	58.1
Heves	3.364	2.018	1.466	78.7
Nógrád és Hont	2.362	1.578	784	68.4
Zemplén	1.312	876	436	57.2
Összesen¹⁾ — Total¹⁾	72.941	47.270	25.672	59.8

¹⁾ A sopronvármegyei Ágfalva 1936. évi költségvetésében 1.342 P költségvetési felesleg mutatkozott, ez az oka annak, hogy a költségvetési hiány nem egyezik pontosan a kiadási és bevételi előirányzat közötti különbséggel. — ¹⁾ *Le budget de 1936 de la commune Ágfalva (Comitat Sopron) dénotait un excédent budgétaire de 1.342 pengős; c'est à ce fait qu'il faut attribuer que le déficit budgétaire n'est pas exactement conforme à la différence entre les prévisions de dépenses et de recettes.*

folytán állott elő. A takarékoskodásnak esztendőik hosszú sora óta a kiadások csökkentésében megnyilvánuló eredménye a legutóbbi évek folyamán azonban észrevehetőleg lanyhulóbb ütemben jelentkeznek, s az 1936. évre kimutatott 72·9 millió P szükségleti főösszegnek további megszorítása — az egyes fejezetek részletes tételeinek beható vizsgálata alapján — alig látszik lehetségesnek, sőt erősen feltehető, hogy a következő esztendőben a szükségletek bizonyos fokú megnövekedéséről fognak tanuszkodni a költségvetések. A legutolsó évek folyamán a szükségletek végösszege a következőképpen alakult:

Év	A szükségletek végösszege millió P ¹⁾	Százalékos eltérés az előző évi eredményhez viszonyítva
1931	91·7	—
1932	83·7	— 8·7
1933	77·8	— 7·0
1934	74·2	— 4·6
1935	74·1	— 0·1
1936	72·9	— 1·6

¹⁾ Az 1931—33. évekre vonatkozólag a M. kir. Belügyminisztérium adatai vannak feltüntetve. Az 1931. évben kimutatott adatban nem szerepel a vármegyei szükségletekhez való hozzájárulás címén előirányzott összeg, amely alól a községek 1932 óta mentesítve vannak.

A szükségletek végösszege tehát 6 év alatt 91·7 milliőről 72·9 millióra, azaz 20·5 %-kal csökkent le, ami azt jelenti, hogy amíg 1931-ben a 91·7 millió szükségleti főösszeg kialakításában résztvevő 3.363 község közül 1—1 községre átlag 27.269 P szükségleti végösszeg esett, addig 1936-ban 1 község átlagban 21.917 P kiadást irányzott elő.

Az egyes községek között a szükséglet főösszegének nagyságrendjében 1936-ban Csepel áll első helyen 733.798 P összeggel. Ez a község lényegesen felemelte az előző évhez képest költségvetési kereteit, és pedig 17·4 %-kal. Három községben (Orosháza, Törökszentmiklós és Békés) 400 ezer P-n, egy községben (Szarvas) 300 ezer P-n felül van a szükségletek főösszege, 20 községben 200—300 ezer, 89 községben 100—200 ezer, 198 községben 50—100 ezer, 1.388 községben 10—50 ezer P között mozog az 1936. évi költségeloirányzatok összes szükséglete, végül 1.628 azoknak a községeknek a száma (tehát az összes községeknek 48·9 %-a), ahol a szükségletek főösszege nem éri el a 10 ezer P-t. A költségvetési szükségletek tervszerű lefaragása következtében egyre több lesz azoknak a községeknek a

száma, amelyeknek szükségleti főösszege 10 ezer P-n alul marad. 1935-ben a községeknek még csak 45·9 %-a esett ebbe a kategóriába. A szükségletek főösszegének nagyságrendjében a legutolsó helyet 943 P-vel a baranyavármegyei Püspökszentlászló és 456 P-vel a zalavármegyei Zala-köszvényes község foglalja el, ezek azok a községek, amelyeknek szükségleti főösszege az 1.000 P-t nem éri el.

Vármegye	Községek száma, amelyekben a szükségleti főösszeg				A községek összes száma	
	a 10.000 P-t nem éri el	10—200 ezer P között van		200.000 P-t meghalad		
Baranya	190	112	4	2	—	308
Fejér	13	73	12	2	—	100
Győr, Moson és Pozsony	34	62	4	1	—	101
Komárom és Esztergom	8	49	5	4	1	67
Somogy	268	32	5	2	—	307
Sopron	36	73	2	2	—	113
Tolna	17	84	9	4	2	116
Vas	223	42	3	2	1	271
Veszprém	89	81	6	1	—	177
Zala	302	85	2	2	1	392
Bács-Bodrog	—	7	14	4	1	26
Békés	—	5	7	11	5	28
Bihar	3	48	6	2	2	61
Csanád, Arad és Torontál	2	23	11	4	1	41
Csongrád	1	7	7	2	1	18
Hajdu	—	4	6	6	—	16
Jász-Nagykun-Szolnok .	—	27	12	6	2	47
Pest-Pilis-Solt-Kiskun .	8	134	50	21	5	218
Szabolcs és Ung	30	88	9	4	1	132
Szatmár, Ugocsa és Bereg	64	45	4	1	—	114
Abaúj-Torna	116	20	2	—	—	138
Borsod, Gömör és Kishont	111	79	4	2	1	197
Heves	17	86	7	2	1	113
Nógrád és Hont	57	90	5	—	—	152
Zemplén	39	32	2	2	—	75
Összesen:	1.628	1.388	198	89	25	3.328

A kiadások költségvetési fejezetenkint részletezett összegeinek a szükségleti főösszeg kialakításában elfoglalt súlyát az alábbi összeállítás érzékelteti:

Fejezetek	Szükségleti főösszeg ezer P	%
Igazgatás	29.877	41·0
Adókezelés	1.179	1·6
Tűzrendészet	3.824	5·2
Köz- és állategészségügy	5.964	8·2
Tanügy- és testnevelés .	9.496	13·0
Közművelődés és egyház	2.544	3·5
Szegényügy és népjólét .	2.261	3·1
Közlekedés	5.119	7·0
Vagyonigazgatás	4.663	6·4
Különfélék	118	0·2
Rendkívüliek	7.896	10·8
Összesen:	72.941	100·0

Ez az összeállítás elég élesen bemutatja azt a terhet, amit a közigazgatással kapcsolatos kiadások jelentenek a községekre nézve. Az itt kimutatott 30 millió P összegnek a legnagyobb része természetesen személyi kiadás, ami — habár a takarékosági törekvés érvényesülése kétségkívül megállapítható — még az 1930:XLVII. t.-c. szellemében történő állás-megszüntetések ellenére is természeténél fogva alig-alig csökkenthető s például az elég nagyszámú fizetési osztályba sorolt tisztviselők fokozatos előlépése folytán inkább növekedő tételnek tekinthető. Ilyen nagy személyi teher mellett a központi igazgatás dologi természetű szükségletei a legminimálisabb keretek között mozognak és alig negyed-részt teszik az összes igazgatási kiadások országos végösszegének.

Az igazgatási költségelőirányzat jelentősége vármegyénként különböző. Legnagyobb a somogyvármegyei községeknél, ahol

az összes kiadások 48·9%-át a központi igazgatás emésztí fel. Utána a szatmárvármegyei községek azok, amelyeknek igazgatási kiadásai 45·8%-ot képviselnek az összes költségek sorában. Hasonlóan magas, átlagban 44—45%-os igazgatási kiadást tüntet fel az északi megyék, valamint Zala vármegye községeinek költségelőirányzata. Viszonylag legkevesebb az igazgatási költség a sopron- és a békésvármegyei községekben (33·4, illetve 34·7%). Olyan vármegyét, ahol az igazgatási kiadás az összes költségek egyharmadának alatta lenne, egyet sem találunk. Az igazgatási költségek magas aránya nem jelenti feltétlenül azt, hogy azok a községek, amelyekben ez a tünet jelentkezik, az igazgatásra sokat költenek. Ennek a magas részesedésnek az oka gyakran abban található, hogy az igazgatási költségek mellett egyéb kiadásokra viszonylag szerény összeg jut.

2. A szükségletek százalékos megoszlása költségvetési fejezetek szerint.

Répartition % des besoins d'après les chapitres budgétaires.

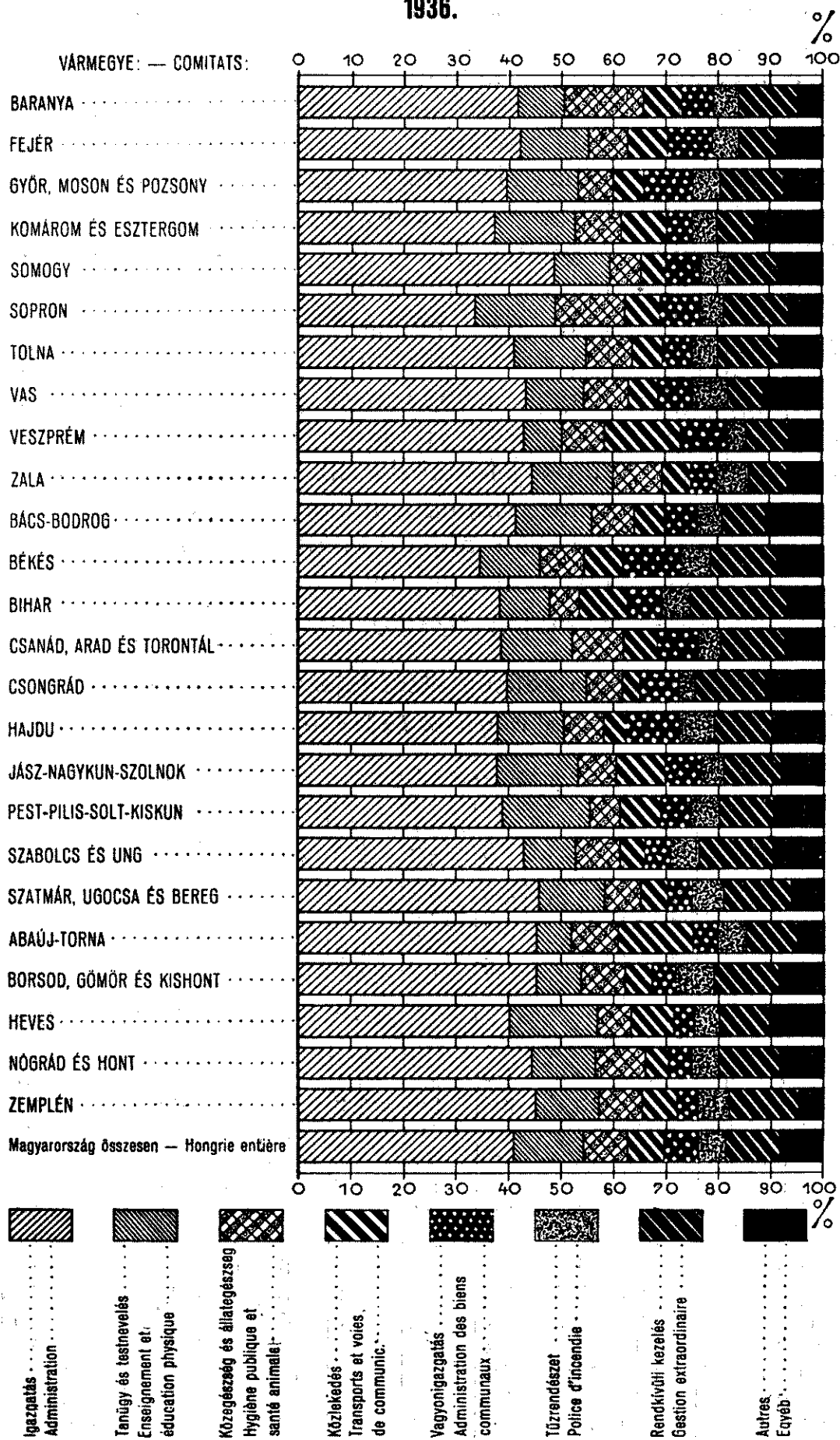
Vármegye Comitats	Rendes kezelés — <i>Gestion ordinaire</i>											Rendkívüli kezelés <i>Gestion extraordinaire</i>	Összes szükséglet <i>Besoins totaux</i>
	Igazgatás <i>Administration</i>	Adókezelés <i>Gestion des impôts</i>	Tűzrendészet <i>Police d'incendie</i>	Köz- és állategészség <i>Higiène publique et santé animale</i>	Tanügy és testnevelés <i>Enseignement et éducation physique</i>	Közművelődés és egyház — <i>Culture intellectuelle et Eglises</i>	Szegényügy és népjólét — <i>Assistance et prévoyance sociale</i>	Közlekedés <i>Transports et voies de communication</i>	Vagyongazgatás <i>Administration des biens</i>	Külfönték <i>Divers</i>	Rendes kezelés összesen — <i>Gestion ordinaire au total</i>		
Baranya	41·8	1·1	4·9	15·0	8·6	1·9	2·1	7·1	6·0	—	88·5	11·5	100·0
Fejér	42·3	1·3	4·9	7·7	13·1	3·8	3·2	7·9	8·6	—	92·8	7·2	100·0
Győr, Moson és Pozsony	39·6	1·2	5·1	6·7	13·9	4·3	1·7	5·9	9·4	0·1	87·9	12·1	100·0
Komárom és Esztergom	37·2	0·9	4·5	8·9	15·3	4·0	4·8	8·6	5·0	0·4	89·6	10·4	100·0
Somogy	48·9	0·9	5·1	6·1	10·7	4·5	2·8	4·8	6·7	0·0	90·5	9·5	100·0
Sopron	33·4	1·4	4·6	13·2	15·4	3·1	2·0	6·9	7·5	—	87·5	12·5	100·0
Tolna	41·0	1·8	5·0	9·0	13·8	3·4	2·7	5·9	5·8	0·0	88·4	11·6	100·0
Vas	43·3	1·2	6·4	8·8	11·3	5·6	4·1	5·8	6·6	—	93·1	6·9	100·0
Veszprém	42·9	0·9	3·5	8·2	7·4	3·7	1·7	14·6	8·8	—	91·7	8·3	100·0
Zala	44·6	1·6	6·1	9·5	15·6	2·3	2·7	5·8	4·7	0·0	92·9	7·1	100·0
Bács-Bodrog	41·3	1·5	4·9	8·0	14·6	7·8	1·6	5·9	6·3	—	91·9	8·1	100·0
Békés	34·7	1·5	5·4	8·6	11·4	1·8	5·4	7·1	11·2	0·0	87·1	12·9	100·0
Bihar	38·3	1·4	5·4	5·9	9·4	3·2	2·0	9·1	6·7	—	81·4	18·6	100·0
Csanád, Arad és Torontál	38·7	1·2	4·1	9·5	13·7	1·9	4·5	6·5	7·3	—	87·4	12·6	100·0
Csongrád	39·8	1·8	3·0	6·9	15·3	4·2	4·8	3·3	7·3	—	86·4	13·6	100·0
Hajdu	37·8	2·6	6·7	7·5	12·8	1·3	5·8	4·2	10·1	—	88·8	11·2	100·0
Jász-Nagykun-Szolnok	37·8	2·4	4·3	7·2	15·4	2·7	2·8	9·1	6·9	0·2	88·8	11·2	100·0
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	38·9	2·4	5·5	5·8	16·7	3·3	3·8	7·6	5·8	0·0	89·8	10·2	100·0
Szabolcs és Ung	42·9	2·4	5·4	8·6	10·0	3·1	3·4	4·9	4·9	0·3	85·9	14·1	100·0
Szatmár, Ugocsa és Bereg	45·8	1·1	6·2	6·9	12·6	2·5	2·3	5·2	4·5	—	87·1	12·9	100·0
Abaúj-Torna	45·4	1·0	5·7	8·9	6·5	0·6	2·9	14·6	4·4	0·1	90·1	9·9	100·0
Borsod, Gömör és Kishont	45·4	1·9	7·3	8·6	8·2	4·0	2·7	5·2	4·5	0·0	87·8	12·2	100·0
Heves	40·2	1·4	5·0	6·6	16·5	6·8	2·0	8·2	3·8	0·3	90·8	9·2	100·0
Nógrád és Hont	44·4	1·5	5·2	9·6	12·1	4·9	1·6	4·7	4·3	—	88·3	11·7	100·0
Zemplén	45·0	1·0	6·0	8·1	12·1	1·5	2·3	6·9	3·8	0·0	86·7	13·3	100·0
Összesen — Total	41·0	1·6	5·2	8·2	13·0	3·5	3·1	7·0	6·4	0·1	89·1	10·9	100·0

A KÖZSÉGI KÖLTSÉGELEÍRÁNYZATOK JELENTŐSEBB SZÜKSÉGLETEI.

BESOINS NOTABLES DES COMMUNES, D'APRÈS LES BUDGETS COMMUNAUX.

1936.

A fenti összeállításból kitűnőleg az igazgatási költségek után a legnagyobbak a tanügyi és testnevelési tevékenységgel kapcsolatos kiadások. Ezeknek 9,5 millió P-s országos végösszege 13,0%-a az összes kiadásoknak. A költségvetések összeállításának mai rendszerében az idevágó kiadások a kívánatos egyöntetűséggel nem deríthetők fel, s egyes tételek összefolynak a köz-

művelődési fejezet tételeivel. Főként a felekezeti iskolák dologi, de leginkább személyi kiadásaihoz való hozzájárulást sok község egyházi segélynek fogja fel s a VI. (közművelődés és egyház) fejezetben mint az egyházközségnek nyújtott segélyt irányozza elő, holott azok helyesen a tanügyi fejezetbe volnának beállítandók. Mindaddig, amíg ebben a vonatkozásban egységes költségvetési irányelvek alkalmazása nem érhető el, az ebben a két fejezetben szereplő összegek összehasonlítása csak bizonyos elővigyázatossággal történhetik. Az iskolafenntartási hozzájáruláson felül a községek fokozódó gondot fordítanak a gazdasági iskolák fenntartására és más tanügyi intézmények támogatására, valamint a polgári lövészegyletek támogatásával kapcsolatban a testnevelés kérdésére. Az említett 9,5 millió P összeg árnyalati visszaesést mutat az előző év megfelelő végösszegével szemben, de százalékos arányszáma 1936-ban is ugyanannyi volt, mint 1935-ben.

Ilyen természetű kiadást aránylag legnagyobb mértékben a pest- és a hevesvármegyei községek irányoztak elő, az előbbieket összes kiadásaik 16,7%-át, az utóbbiak pedig 16,5%-át fordították tanügyi célokra. Legkevésbé tudtak áldozni a közoktatásügynek a veszprémi és az abaúji községek;

ezek összes kiadásaiknak csak 7,4, illetve 6,5%-át fordították ilyen feladatok ellátására.

Az ország kis- és nagyközségeibe tömörült mintegy hatmilliónyi lakosságnak higiéniáját és túlnyomólag agrárfoglalkozásuk sikeres folytatásához szükséges állatállományuk egészségi ápolását célzó költségek az elérendő célhoz viszonyítva csak nagyon

széreny mértékben szerepelnek az előirányzatban. A 72·9 millió P szükségleti főösszegeből csak kereken 6 millió P volt előirányozható köz- és állategészségügyi célokra. Örvendetes azonban, hogy ebben a fejezetben a megelőző évhez viszonyítva mintegy 300 ezer P emelkedés észlelhető, ami az idevonatkozó kiadások arányát az összkiadásokhoz viszonyítva az előző évi 7·7%-ról 8·2%-ra emelte. Közegészségügyi vonatkozásban ez az emelkedés részben a kutak karbantartására, tisztítására fordított kiadásokra esik, sokkal jelentősebb azonban az az emelkedés, amely a járványok terjedésének meggátlása céljából eszközölt kiadások, ezenkívül a községi, főként a járási járványelkülönítők építése s az ezeknek a költségeihez való hozzájárulás címén beállított összegek növelése következtében állott elő. Állategészségügyi vonatkozásban a tenyészállatok eltartásával és a gyepmesteri telepek fenntartásával járó költségek tételeiben mutatkozik emelkedés. Emelkedés jelentkezik mindezekon felül a személyi kiadásoknál is.

Az országos arányszámot meghaladóan legnagyobb mértékben, az összes kiadások 15·0%-ában a baranyavármegyei községek irányoztak elő közegészségügyi kiadásokat. Megközelíti ezt az arányszámot Sopron vármegye községeinek 13·2%-os arányszáma. Legkevesebbet fordítottak ilyen kiadásokra a pest- és a biharvármegyei községek, az előbbiek 5·8, az utóbbiak pedig 5·9%-át összes kiadásaiknak.

A rendes költségvetési kezelés körébe tartozó egyéb fejezetekben előirányzott kiadások jelentősége aránylag csekély. A közlekedés fejlesztését szolgáló kiadások éppen úgy megszorítást szenvedtek, mint a tűzrendészettel, a közművelődéssel s a vagyongazgatással kapcsolatos költségek is. Az országos szükségleti főösszegekben csekély jelentőséggel bíró szegényügyi kiadások említést érdemelnek azért, mert az egyik évről a másikra több mint 10%-os növekedést mutatnak. A szegényügyi kiadások 2·3 millió P összege 3·1%-át teszi az összes kiadásoknak. Ezt az országos átlagot jóval meghaladó mértékben irányoznak elő szegényügy címén a hajdu- és békésvármegyei (5·8, illetve 5·4%), valamint a komárom- és a csongrádvármegyei községek (4·8%), legkevésbé a bácsbodrog- és a nógrádvármegyei községek.

Az eddigiekben tárgyalt kiadások mellett figyelemre méltóak még a rendkívüli kezelés során előirányzott költségek. Ezeknek 1936. évi 7·9 millió P-s végösszege 10·9%-át tette az összes kiadásoknak és 900 ezer P-vel kevesebb, mint 1935-ben, amikor 11·9% volt az arányszámuk. Az idevágó kiadások közül az új beruházásokra, valamint a tatarozásokra és nagyobb javításokra szolgáló kiadások lényeges emelkedést, az összes többi címeken előirányzott rendkívüli kiadások pedig nagyon is erős mértékű megszorítást mutatnak. Így elsősorban megemlítendő a kölcsönszolgálattal kapcsolatban kiadásba helyezett összegeknek a visszaesése. Félmillió pengővel kevesebb kamat- és tőketörlesztést teljesítettek a községek 1936-ban, mint egy évvel azelőtt. Ugyancsak visszaesett az itt elszámolandó zárszámadási hiány is, mintegy negyedmillió pengővel.

2. A fedezetek alakulása.

Az ország községeinek 1936. évi költségvetéseiben előirányzott fedezetek végösszege a Községek Segélyezési Alapjából nyert államsegéllyel együtt 47,270.387 P volt, 2%-kal kevesebb, mint a megelőző évben. A szükségleti és fedezeti végösszegek évenkénti hullámozását nézve, a mindkét oldalon jelentkező fokozatos lemorzsolódás mellett megállapítható, hogy a fedezetek előirányzásában az óvatosság fokozottabban jelentkezik, mint a szükségleteknél. Ez a jelenség a költségvetések megelőző évi statisztikai feldolgozásának végeredményeiből is kitűnt.

Az egyes községek közül a fedezetek főösszegének nagyságrendjében ugyancsak Csepel áll első helyen 666.696 P-s összeggel. Egy községben (Orosháza) 400 ezer, egy községben (Törökszentmiklós) 300 ezer, 5 községben (Keszthely, Békés, Szarvas, Soroksár, Hatvan) 200 ezer P-n felül van a fedezetek főösszege, 53 községben 100—200 ezer, 116 községben 50—100 ezer, 947 községben 10—50 ezer P között mozog a fedezetek végösszege és 32 az olyan községek száma, ahol az összes bevételi előirányzatok 1.000 P alatt voltak, ezek közül 10-ben az előirányzott bevétel még a 750 P-t sem érte el. Legkevesebbet irányzott elő bevételként a baranyavármegyei Püspökszentlászló és a zalavármegyei Zalaköszvényes község, az előbbi 389, az utóbbi 264 P-t. A községeknek a fedezeti főösszeg

nagyságcsoportjai szerinti megoszlását a következő táblán mutatjuk be:

Vármegye	községek száma, ahol a fedezeti főösszeg				A községek összes száma	
	5.000 P-n alul van	5-10 ezer P között van	10-50	50-100 100.000 P-n felül van		
Baranya	161	93	52	1	308	
Fehér	11	33	51	4	100	
Győr, Moson és Pozsony	24	37	39	—	101	
Komárom és Esztergom .	7	19	33	6	67	
Somogy	169	93	41	3	307	
Sopron	29	31	51	—	113	
Tolna	12	31	64	6	116	
Vas	210	44	12	2	271	
Veszprém	80	62	31	4	177	
Zala	279	90	19	3	392	
Bács-Bodrog	—	1	14	9	26	
Békés	—	1	13	5	28	
Bihar	1	9	47	1	61	
Csanád, Arad és Torontál	3	4	27	6	41	
Csongrád	1	3	9	2	18	
Hajdu	—	—	8	5	16	
Jász-Nagykun-Szolnok .	—	—	36	7	47	
Pest-Pilis-Solt-Kiskun .	9	21	141	34	218	
Szabolcs és Ung	29	45	50	6	132	
Szatmár, Ugocea és Bereg	51	34	27	1	114	
Abaúj-Torna	109	17	11	1	138	
Borsod, Gömör és Kishont	85	72	35	2	197	
Heves	8	31	70	3	113	
Nógrád és Hont	35	66	48	3	152	
Zemplén	29	25	18	2	75	
Összesen:	1.342	862	947	116	61	3.328

Az egyes költségvetési fejezeteknek az országos fedezeti főösszeg kialakításában elfoglalt súlyát a következő összeállítás érzékelteti:

Fejezetek	Fedezeti végösszeg ezer P	%
Központi igazgatás	2.341	5.0
Adókezelés	19.172	40.5
Tűzrendészet	2.960	6.3
Köz- és állategészségügy	2.473	5.2
Tanügy és testnevelés . .	273	0.6
Közművelődés és egyház	326	0.7
Szegényügy és népjólét .	507	1.1
Közlekedés	2.823	6.0
Vagyonigazgatás	8.938	18.9
Allamsegély	6.313	13.3
Rendkívüliek	1.144	2.4
Összesen:	47.270	100.0

Az ország kis- és nagyközségeinek egyetlen komoly s nagyon lassú ütemben emelkedő bevételi forrását a részükre átengedett közszolgáltatások teszik. Az adó-

kezelés keretében jelentkező 19.2 millió P bevétel 40.5%-a az összes bevételi előirányzatnak, amely összeg az előző évi költségvetési eredményekkel szemben ke-
reken 200 ezer P visszaesést jelent, de az összes fedezet százalékos elosztását tekintve jelentősége árnyalatilag növekedett, amennyiben 1935-ben az adóbevételek aránya az összes fedezetek sorában 40.2% volt. A különböző adóbevételi források közül a legfontosabbak s jellegüknek fogva a leg-
állandóbb bevételt biztosítják a kereseti adóból, valamint a fogyasztási adókból származó bevételek. E tételek együtt ke-
reken 15 millió P-t jelentettek a községeknek. A lakosság fogyasztóképességének és gazdasági helyzetének bizonyos fokú javulására enged következtetni a fogyasztási adóbevételi előirányzatokban mutatkozó emelkedés. A bor- és húsfogyasztási adó, valamint a sör- és szeszfogyasztási adópótlék címén előirányzott bevételek végösszege 1936-ban mintegy 170 ezer P-vel volt nagyobb, mint egy évvel azelőtt. Ez a növekedés csak körülbelül 2%-os, de egyes vidékeken a községi előjáróság bizonyos bátorsággal emeli az e címen beállítandó előirányzatot. Megjegyzendő azonban, hogy sok vármegyében nem annyira a községek, mint inkább a vármegyei alispánok néznek némi optimizmussal a községek adóbevételei elé s ők emelik az előirányzatot ott, ahol az előjáróság csak a múlt évi eredményt állítja be. A fogyasztási adóbe-
vétel növekvő mértékben való előirányzá-
sának indokolt vagy indokolatlan volta tekintetében a zárszámadások nyujtanának megbízható támpontot.

Az egyes községek gazdálkodásában vármegyénként más és más jelentősége van az adóbevételeknek. A komáromvármegyei községek bevételeinek több mint a felét — pontosan 54.4%-át — az adók teszik. Itt a bányavidék és más ipartelep lakosságának nagyobb fogyasztóképessége magyarázza az adóbevételek viszonylagos nagyságát. Hasonló értelmű megállapítás tehető a pestvármegyei községek adóbevételeinél is. Az 51.5%-os adóbevétel indoka a sok nagylélekszámú község, különösen a pestkörnyéki, főként ipari foglalkozású lakosság nagyobb fogyasztásában kereshető. Ez a két vármegye az, amelyeknek községeiben az összes fedezetnek több mint a felét az adók teszik. Legkevesebb az adóbevétel Sopron és Szatmár vármegye községeiben, az előbbiben 30.9, az utóbbiban

3. A fedezetek százalékos megoszlása költségvetési fejezetek szerint.

Répartition % des recettes d'après les chapitres budgétaires.

Vármegye Comitats	Rendes kezelés — Gestion ordinaire												Rendkívüli kezelés Gestion extraordinaire	Összes fedezet Recettes totales
	Igazgatás Administration	Adókezelés Gestion des impôts	Tűrendészet Police d'incendie	Köz- és állategészségügy Hygiène publique et santé animale	Tanügy és testnevelés Enseignement et éducation physique	Közművelődés és egyház Culture intellectuelle et Eglises	Szegényügy és népjólét Assistance et prévoyance sociale	Közlekedés Transports et voies de communication	Vagyonigazgatás Administration des biens	Államsegély Subventions	Különfélék Divers	Rendes kezelés összesen Gestion ordinaire au total		
Baranya	9.9	32.3	5.8	11.7	0.3	—	0.4	4.8	16.0	15.9	—	97.1	2.9	100.0
Fejér	6.2	44.2	7.1	5.2	0.5	0.0	1.8	3.4	21.3	9.9	—	99.6	0.4	100.0
Győr, Moson és Pozsony	2.1	37.4	5.9	4.6	0.2	0.3	0.8	6.9	31.2	9.4	—	98.8	1.2	100.0
Komárom és Esztergom	2.2	54.4	4.3	4.4	1.8	1.4	1.0	4.2	9.5	11.3	—	94.5	5.5	100.0
Somogy	3.5	38.7	7.0	3.8	0.2	3.8	0.6	8.1	14.4	16.5	0.0	96.6	3.4	100.0
Sopron	3.1	30.9	4.6	9.1	1.3	1.1	0.8	7.6	20.9	12.3	—	91.7	8.3	100.0
Tolna	7.6	41.1	6.6	7.0	0.2	1.6	0.9	5.8	18.3	6.4	—	95.5	4.5	100.0
Vas	2.9	36.6	6.7	8.6	0.4	0.0	1.4	1.9	21.4	17.1	—	97.0	3.0	100.0
Veszprém	2.9	41.7	3.4	5.5	0.2	0.9	0.9	12.5	18.5	8.8	—	95.3	4.7	100.0
Zala	2.6	38.2	6.8	4.0	0.3	0.1	1.1	6.6	15.0	23.3	—	98.0	2.0	100.0
Bács-Bodrog	7.4	35.4	6.9	8.2	0.4	6.7	1.2	2.5	23.1	6.7	—	98.5	1.5	100.0
Békés	5.5	37.0	5.2	5.0	0.5	—	1.7	9.7	31.8	2.9	—	99.3	0.7	100.0
Bihar	7.3	34.7	6.5	4.5	0.0	0.0	0.8	8.3	21.9	15.5	—	99.5	0.5	100.0
Csanád, Arad és Torontál	7.6	31.0	5.6	6.1	0.3	0.3	1.2	3.2	26.4	13.5	—	95.2	4.8	100.0
Csongrád	5.7	34.8	4.0	4.4	0.5	1.3	1.7	5.5	32.0	8.7	—	98.6	1.4	100.0
Hajdu	5.7	40.5	6.8	5.4	0.7	—	2.0	7.0	23.1	8.6	—	99.8	0.2	100.0
Jász-Nagykun-Szolnok . .	4.4	42.0	5.9	4.4	1.0	0.4	1.0	12.6	22.6	5.1	—	99.4	0.6	100.0
Pest-Pilis-Solt-Kiskun . .	4.9	51.5	6.5	4.1	1.2	0.2	0.9	3.9	18.1	7.1	—	98.4	1.6	100.0
Szabolcs és Ung	3.0	37.6	7.3	4.2	0.8	0.1	1.8	4.2	14.5	24.7	—	98.2	1.8	100.0
Szatmár, Ugocsa és Bereg	3.5	30.3	7.8	3.0	0.4	0.0	1.3	5.3	12.1	34.1	—	97.8	2.2	100.0
Abaúj-Torna	2.5	32.7	6.9	2.8	0.2	0.1	1.1	7.5	16.2	28.6	—	98.6	1.4	100.0
Borsod-Gömör és Kishont	3.1	46.1	7.3	3.1	0.1	0.3	0.7	5.2	11.8	19.7	—	97.4	2.6	100.0
Heves	8.4	34.7	6.9	3.8	0.1	0.2	0.8	8.0	14.5	21.1	—	98.5	1.5	100.0
Nógrád és Hont	4.9	35.6	5.9	4.7	0.5	0.6	0.8	2.9	13.9	26.9	0.0	96.7	3.3	100.0
Zemplén	3.5	40.0	7.5	5.1	0.3	—	1.8	5.9	16.2	16.5	—	96.8	3.2	100.0
Összesen — Total	5.0	40.5	6.3	5.2	0.6	0.7	1.1	6.0	18.9	13.3	0.0	97.6	2.4	100.0

csak 30.3%-ot képvisel az összes fedezetek sorában.

A községeknek másik legjelentősebb bevételi forrása saját vagyonuk hozadékából származik. Nem rendelkezünk megbízható adatokkal a községek összes vagyonának értékére nézve, ennél fogva a vagyonigazgatásból származó bevétel, mint a vagyon-tömeg gyümölcsötetésének eredménye a rentabilitás szemszögéből nem vizsgálható. A közel 9 milliós bevétel csak nyers képét mutatja annak, hogy a községi vagyon mennyiben járul hozzá a községi feladatok ellátásához. Ez az összeg az összes fedezetnek 18.9%-a. Legjelentősebb tétel — 5.3 millió P — az ingatlanok jövedelme, amely némi emelkedést mutat. Másik jelentős tétel a vásártartási jog hasznosításából származó bevétel (1.4 millió P), amely azonban a tárgyalt évben kissé visszaesett.

A vagyonigazgatással kapcsolatos bevé-

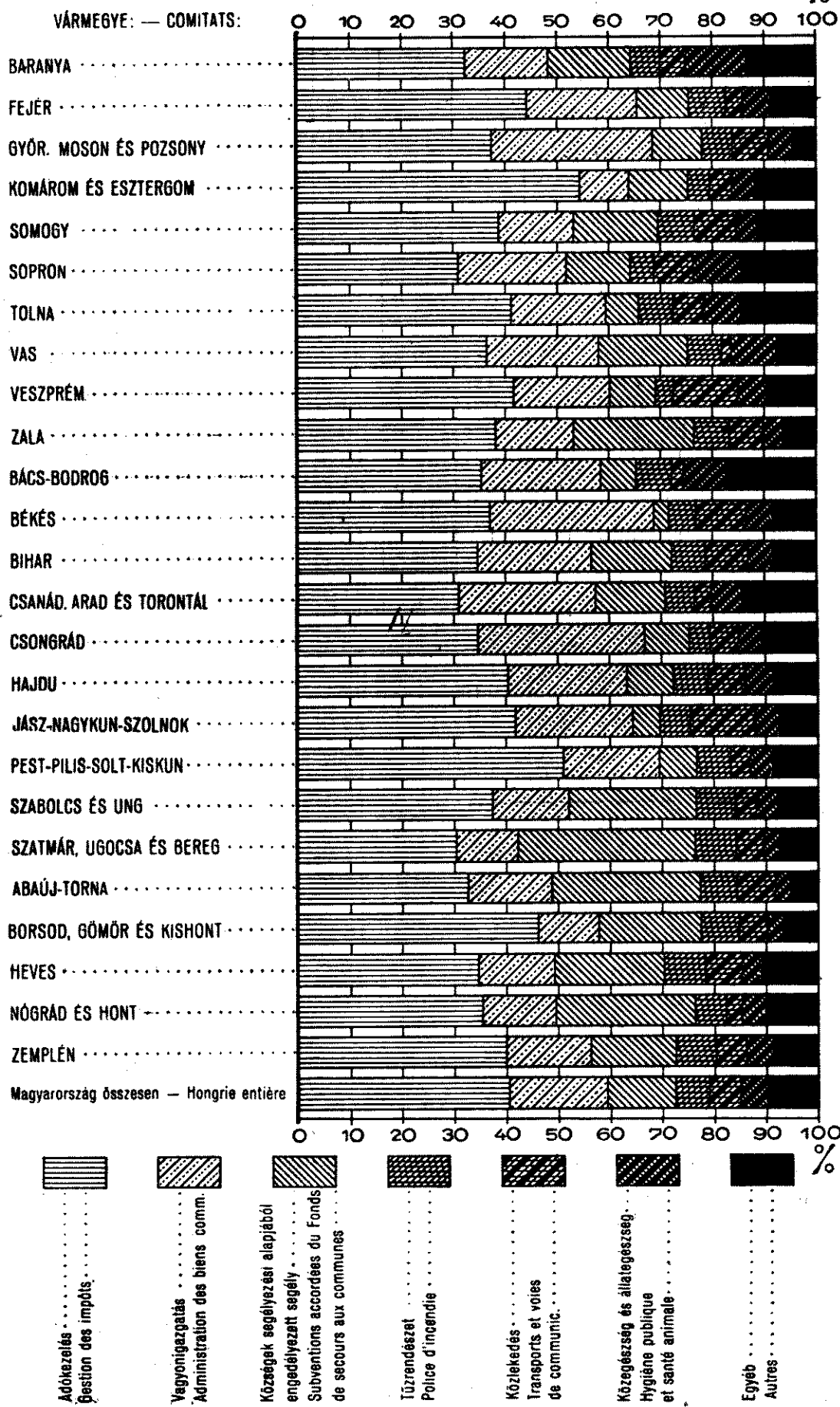
teleknél vármegyénként nagy eltolódás mutatkozik. Az országos átlagot messze meghaladóan jelentős az e címen előirányzott fedezet Csongrád vármegye községeinél, ahol az összes bevételek 32.0%-a vagyonhozadék. Ugyancsak jelentős ez a bevétel Békés és Győr vármegye községeinél, amelyek közül az előbbiek 31.8%-ban, az utóbbiak pedig 31.2%-ban vagyonukból szerzik bevételeiket. Ezzel szemben a komárom- és a borsodvármegyei községek összbevételében a vagyonigazgatásból eredő összegek a legkisebb szerepet játszóak, az előbbiekben 9.5, az utóbbiakban pedig csak 11.8%-ban.

A rendes költségvetési kezelés összes többi fejezeteiben előirányzott fedezetek végösszege — kivéve az államsegélyt — a községek gazdálkodásában külön-külön alárendelt szerepet játszik s együttvéve is csak mintegy 27.3%-a az összes fedezetnek.

A KÖZSÉGI KÖLTSÉGELEÍRÁNYZATOK JELENTŐSEBB FEDEZETEI.

RECETTES NOTABLES DES COMMUNES, D'APRÈS LES BUDGETS COMMUNAUX.

1936.

Ezek közül nyers végösszegeik viszonylagos nagysága miatt megemlítendő a tűrendészet, a köz- és állategészségügyi és a közlekedésüggyel kapcsolatos bevételek, azonban ezeknek a legnagyobb hányada, egyes esetekben az idevonatkozó összegnek úgyszólván teljes egésze átfutó jelleggel bír s mint ilyen a községek rendelkezésére álló erőforrások sorában gyakorlati jelentőségük nem mondható. Igen nagy azonban az olyan községeknek a száma, amelyek megnövekedett feladatuk ellátására saját erejükkel képtelenek a szükséges fedezetet előteremteni, s ezért az állam támogatására szorúlnak.

Az adóbevétel, valamint a vagyonkezelésből származó bevétel után legfontosabb s a községi lakosság teherviselésére legelhatározóbb jelentőségű bevételi forrás a Községek Segélyezési Alapjából folyósított államsegély. A segélyek helyes elosztása s a megfelelő

helyekre való juttatása egyik legnehezebb és legtöbb körültekintést igénylő problémája a községi közgazgatás pénzügyi racionalizálásának, amely több évi tapasztalatok következtében egyre jobban a helyes irányba terelődik. A községek részére 1936-ban folyósított államsegélyek országos végösszege 6,313.029 P volt, ami a községek bruttó bevételében 13,3%-ot

jelentett. 1935-ben még 6,716.834 P volt az államsegély (13,9%), egy év alatt tehát több mint 400 ezer P-vel kevesebb segély folyósított, ugyanakkor pedig úgy a költségvetési hiány országos végösszegeiben, mint a pótdókulcs országos arányában is — bár nagyon szerény mértékű —

mérséklődést mutatnak a statisztikai feldolgozás eredményei. A takarékosági szempontok józan alkalmazása tehát egyrészt az alap kezelésénél, másrészt és főleg a községi lakosság önkormányzati terheiben üdvös hatást eredményezett.

Az ország 3.328 községe közül 1.060, vagyis az összes községek 31,9%-a nem szorult állami segélyre, a 6,3 millió P segély-

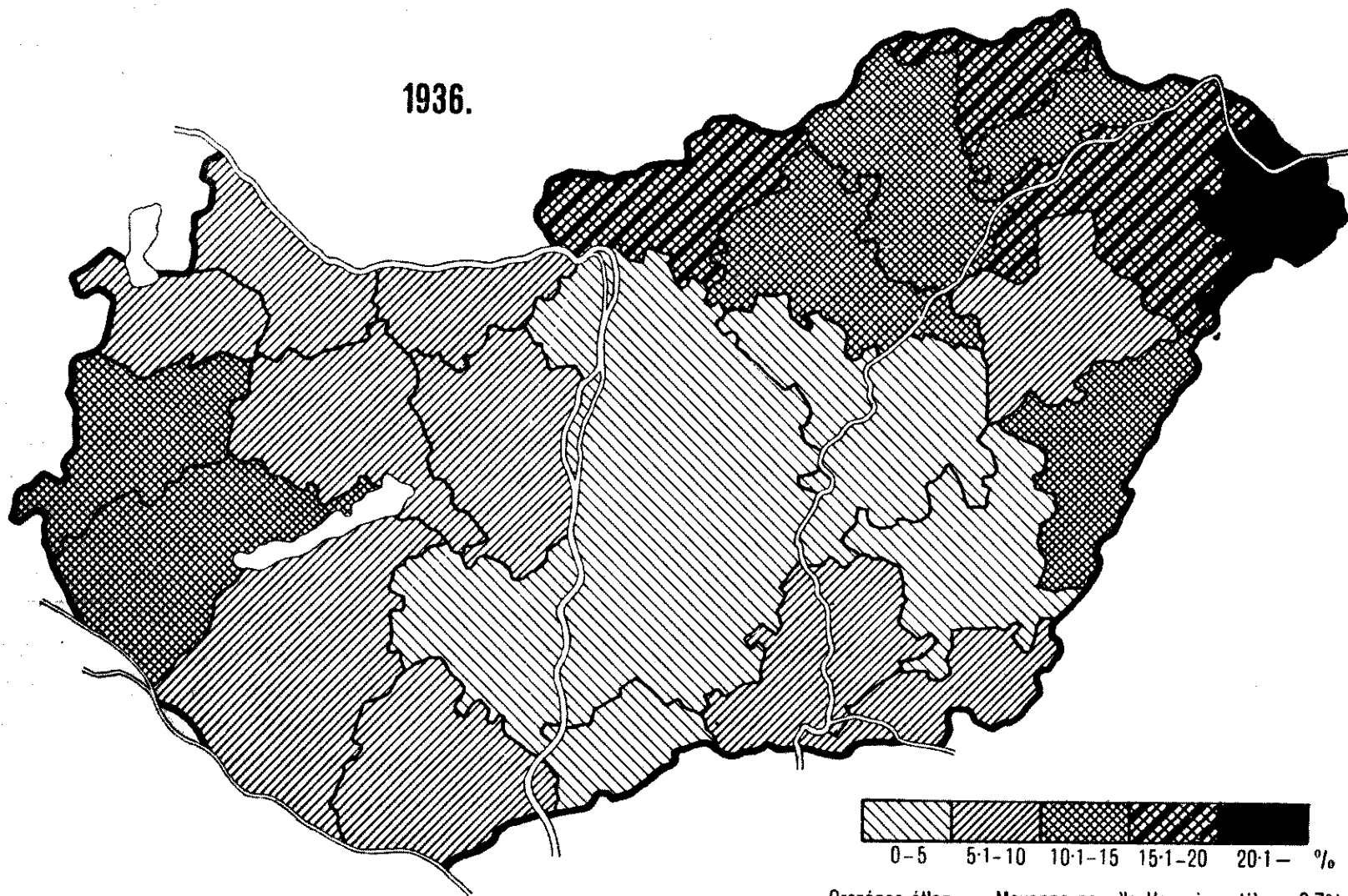
zésére álló erőforrások sorában gyakorlati jelentőségük nem mondható. Igen nagy azonban az olyan községeknek a száma, amelyek megnövekedett feladatuk ellátására saját erejükkel képtelenek a szükséges fedezetet előteremteni, s ezért az állam támogatására szorúlnak.

A KÖZSÉGEK SEGÉLYEZÉSI ALAPJÁBÓL FOLYÓSÍTOTT SEGÉLY AZ ÖSSZES KIADÁSI ELŐIRÁNYZAT VÉGÖSSZEGÉHEZ VISZONYÍTVA.

SUBVENTIONS ACCORDÉES DU FONDS DE SECOURS AUX COMMUNES, PAR RAPPORT AU TOTAL DES DÉPENSES PRÉVUES.

1936.

Országos átlag — Moyenne pour la Hongrie entière 8.7%

M. St. Sz. 1939

R. H. de St. 1939

összeg tehát 2.268 község között oszlott meg. Ha csak azt az egy arányszámot állítjuk szembe az előző évi hasonló adattal, már ez is kedvező képet mutat a segélyezésnél beállott változásról. 1935-ben ugyanis 1.001 község költségvetése volt segély nélkül egyensúlyba hozható, ezek a községek akkor 30.0%-át tették az összes kis- és nagyközségeknek. A segélyben részesült 2.268 község között 1.711 község (az összes segélyben részesült községek 75.4%-a) a segély összegéből kiadásainak 50%-ot meg nem haladó részét fedezte. 282 községben az államsegély 51—60%-a, 200 községben 61—70%-a, 64 községben 71—80%-a és 11 községben 81—90%-a volt az összes fedezeteknek.

Az államsegély jelentősége az egyes vármegyék községeiben különböző. Szatmár vármegye községeiben a fedezetek végösszegének 34.1%-a államsegély. Az országban ebben a vármegyében volt a legnagyobb a segélyezés szükségessége. Ennek a vármegyének 114 községe közül csak 4

nem szorult államsegélyre és 47 községben a fedezetek végösszegében több mint 50% volt a segély összege. Fokozottan szükséges volt még segélyezni az abaújszántói községeket. Itt vármegyei viszonylatban az összes fedezetnek 28.6%-a volt államsegély. Ugyancsak nagy volt aránylag az államsegély mértéke a nógrádi- és a szabolcsi községekben, az előbbiekben 26.9, az utóbbiakban 24.7% volt a segély összege. Ezzel szemben Békés vármegye községei azok, ahol alig-alig merült fel a segély folyósításának a szükségessége. Az összes községek fedezeteinek mindössze 2.9%-át tette az az államsegély. Ennek a vármegyének 28 községe közül 19 egyáltalán nem kapott segélyt, a többi 9 községben pedig a segély csak 50%-on aluli résszel szerepelt az összes fedezetben. Az államsegély kisjelentőségű a jásznagykunszolnokvármegyei, a tolnavármegyei és a bácsbodrogvármegyei községekben, az előbbiekben 5.1, illetve 6.4, az utóbbiban pedig csak 6.7% a segély. Általában megállapítható, hogy Észak vármegyéinek községei az országos arányszá-

mot jóval meghaladó mértékben lettek segélyezve.

Ha az államsegély kikapcsolásával vizsgáljuk a községek gazdálkodásának pénzügyi eredményét, akkor számszerűleg áll előttünk az önfenntartásra irányuló erőfeszítésnek az a képe, amelyet a sok helyen még mindig nem elégséges állami segélyezés csak némileg enyhít. Mindenekelőtt megállapítható, hogy a 72·9 millió P előirányzott s tovább már alig csökkenthető kiadás fedezésére mindössze 41·0 millió P-s bevétel mutatkozik államsegély nélkül. Ezzel az összeggel csak 56·2%-a térül meg a kiadásoknak és 32·0 millió P fedezetlenül marad, illetőleg ha államsegély nem volna, teljes egészében pótdából volna fedezendő. Ennek a költségvetési hiánynak az eltüntetésére átlag 74·5%-os pótdó kivetésére volna szükség, míg az államsegély betudása mellett csak 59·8% az országos átlagban mutatkozó pótdókulcs.

Az államsegély nélküli fedezet főösszegében az adóbevétel országos viszonylatban, 46·8%. Ezt az arányszámot az egyes vármegyék megfelelő arányszáma sok esetben figyelemreméltóan meghaladja. Így a komáromvármegyei községek államsegély nélküli fedezeteiben az adóbevétel 61·3%-kal szerepel s ugyancsak magas még ez az arányszám Borsodvármegyében (57·4%), Pestvármegyében (55·4%), Szabolcsvármegyében (49·9%), valamint Zala- (49·8%) és Fejérvármegyékben (49·1%). Legalacsonyabb ez az arányszám Sopron- és Csanád vármegyék községeiben, az előbbieken csak 35·3, az utóbbiakban 35·9%.

A községi bevételek alakulása szempontjából második legjelentősebb tényező a vagyongazgatással kapcsolatos bevétel, amelynek 8·9 millió P-s országos végösszege — figyelmen kívül hagyva az államsegélyt — az összbevétel 21·8%-a. Ezt az országos arányszámot lényegesen meghaladja a csongrádvármegyei községek vagyongazgatásából származó bevétel arányszáma, ebben a megyében a községek összes bevételeinek 35·0%-a innen ered. Magas még ez a százalékszám Győr- (34·5) és Békésvármegyében (32·9), legalacsonyabb Komáromvármegyében, ahol a községek 1·4 millió P bevételeiben vagyongazgatás címén csak 0·14 millió P, azaz 10·8% volt előirányozva 1936-ban.

Az adó- és vagyongazgatási bevételnek 28·1 millió P együttes összege 68·6%-a volt a községek államsegély nélküli összbevéte-

lének. Az egyéb fejezetekben mutatkozó bevételek közül nyers végösszegükkel számottevők még a tűzrendészeti s a közlekedési bevételek. E két tétel legnagyobb része azonban — mint fentebb már érintettük — átfutó jellegű s különösebb jelentősége ezért nincsen.

3. A költségvetési hiány, valamint a pótdókulcs alakulása.

Magyarország 3.328 községe közül az 1936. évben 8 községben a szükségletek teljes kiegyenlítést találtak a fedezetekben, sőt közülük két községben, a sopronvármegyei Ágfalván és a veszprémvármegyei Bódén az államsegély nélküli fedezet némileg meg is haladta a szükségleti előirányzatot.¹⁾ Ebben az évben költségvetési előirányzatát több ezer pengő felesleggel záró községet — mint az 1934-ben volt — nem találunk.

A községek költségvetési hiánya 25·7 millió P volt, amely 0·7%-kal kisebb mint az előző évi. A fedezetek és szükségletek alakulásának tárgyalása során említést nyert, hogy a fedezetek megszorítása valamivel erősebb fokú volt, mint a szükségleteké, ugyanakkor a folyósított államsegély összegében mutatkozó 400 ezer P visszaesés, valamint a pótdóalapok végösszegének bár jelentéktelen, de mégis észlelhető árnyalatnyi csökkenése következtében a költségvetési hiány alig szenvedett változást.

Az államsegély rendeltetészerű hivatásából származnék, hogy azokban a községekben, ahol az fokozottabban volt folyósítva, ott a költségvetési hiány csökkenjen és megfordítva, ahol kisebb mértékben került az államsegély folyósításra, a hiány növekedése ezzel részben indokolható. Az országos arányszámok tükrében ez a logikai következetesség nem eléggé jelentkezik, mert a hiány árnyalatnyi visszaesése mellett az államsegély 6%-os csökkenése mutatkozik. A költségvetések ezen két fontos elemének vármegyék szerinti vizsgálata kétértelműen bizonyosságot tesz arról, hogy az esetek legnagyobb részében az államsegély bőkezűbb folyósításával párhuzamosan a hiány zsugorodása következett be és megfordítva. Vannak azonban olyan esetek, ahol az államsegély növelése, illetve csökkentése mellett — az itt következő tábla

¹⁾ Ez a 8 község a következő: Albertfalva, Alsógöd, Ágfalva, Bóde, Dorog, Horvátjáfalu, Kaposszentjakab, Oroszvár.

adatai szerint — a hiány növekedése, illetve visszaesése is észlelhető.

Vármegye	A Községek Segélyezési Alapjából föl ósított segélyek összege ezer P-ben az		Százalékos eltérés az előző évhez viszonyítva	Az államsegély betudásával számított költségvetési hiány ezer P-ben az		Százalékos eltérés az előző évhez viszonyítva
	1935	1936		1935	1936	
	évben			évben		
Baranya	346	366	+ 5·8	1.425	1.368	— 4·0
Fejér	173	159	— 8·1	1.329	1.364	+ 2·6
Győr, Moson és Pozsony	163	112	— 31·3	553	642	+ 16·1
Komárom és Esztergom	160	173	+ 8·1	645	623	— 3·4
Somogy	359	366	+ 1·9	1.633	1.648	+ 0·9
Sopron	177	180	+ 1·7	747	783	+ 4·8
Tolna	211	159	— 24·2	1.162	1.214	+ 4·5
Vas	265	270	+ 1·9	935	951	+ 1·7
Veszprém	148	138	— 6·8	929	919	— 1·1
Zala	515	503	— 2·3	1.337	1.335	— 0·2
Bács-Bodrog	65	82	+ 26·2	700	673	— 3·9
Békés	160	76	— 52·5	1.345	1.312	— 2·5
Bihar	269	255	— 5·2	768	798	+ 3·9
Csanád, Arad és Torontál	137	168	+ 22·6	933	902	— 3·3
Csongrád	35	66	+ 88·6	428	407	— 4·9
Hajdu	71	80	+ 12·7	478	473	— 1·1
Jász-Nagykun-Szolnok	197	108	— 45·2	1.246	1.185	— 4·9
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	704	587	— 16·6	3.493	3.386	— 3·1
Szabolcs és Ung-Szatmár, Ugo- csa és Bereg	572	528	— 7·7	1.331	1.334	+ 0·2
Abaúj-Torna	205	188	— 8·3	325	332	+ 2·2
Borsod, Gömör és Kishont	429	398	— 7·2	949	962	+ 1·4
Heves	487	427	— 12·3	1.457	1.346	— 7·6
Nógrád és Hont	354	425	+ 20·0	815	784	— 3·8
Zemplén	171	144	— 15·8	401	436	+ 8·7
Összesen :	6.717	6.313	— 6·0	25.861	25.672	— 0·7

E táblázat adatsoraiban tehát 9 olyan vármegyét találunk, ahol az államsegély s a hiány változása között egyenes arány mutatkozik. Az ilyen esetekben, amikor a költségvetési hiányban beállott változás nem tulajdonítható teljes kizárólagossággal az államsegély megkevesbedett összegben való kiutalásának, kétségkívül olyan, a községek gazdálkodására hatással bíró tényezők fokozottabban való jelentkezésére kell gondolnunk, amelyek csak az érintett költségvetések részletes, fejezetenkénti és rovatonkénti vizsgálata alapján lennének felderíthetők. A két tétel egyenes arányú, de csökkenő tendenciájú változása látható pl. a hevesvármegyei községeknél, ahol a 7·6%

4. A községek számának megoszlása az államsegélynek az összes fedezetekben elfoglalt jelentősége szerint.

Nombre des communes suivant l'importance de la subvention de l'Etat par rapport à toutes les recettes.

Vármegye Comitats	A községek összes száma Nombre total des communes	A községek száma, amelyeknek költségvetésében a Községek Segélyezési Alapjából kapott segély címén előirányzott összeg Nombre des communes					
		a fedezetek előirányzott végösszegének — ayant dans leur budget, du Fonds de secours aux communes, une subvention représentant					
		1—50	51—60	61—70	71—80	81—90	
Baranya	308	91	194	16	6	1	—
Fejér	100	57	39	4	—	—	—
Győr, Moson és Pozsony	101	39	57	4	—	—	1
Komárom és Eszterg.	67	32	21	7	3	3	1
Somogy	307	120	147	20	17	2	1
Sopron	113	32	80	—	1	—	—
Tolna	116	76	39	—	1	—	—
Vas	271	91	136	25	16	3	—
Veszprém	177	90	76	3	8	—	—
Zala	392	83	184	55	45	22	3
Bács-Bodrog	26	13	12	—	1	—	—
Békés	28	19	9	—	—	—	—
Bihar	61	13	45	1	2	—	—
Csanád, Arad és Torontál	41	10	25	5	1	—	—
Csongrád	18	9	9	—	—	—	—
Hajdu	16	7	9	—	—	—	—
Jász-Nagykun-Szolnok	47	23	24	—	—	—	—
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	218	119	92	6	1	—	—
Szabolcs és Ung-Szatmár, Ugo- csa és Bereg	132	21	82	18	8	3	—
Bereg	114	4	63	21	19	6	1
Abaúj-Torna	138	13	81	24	13	6	1
Borsod, Gömör és Kishont	197	42	98	29	21	6	1
Heves	113	23	62	9	12	6	1
Nógrád és Hont	152	17	86	26	18	4	1
Zemplén	75	16	41	9	7	2	—
Összesen — Total	3.328	1.060	1.711	282	200	64	11

kal csökkent hiánnyal szemben az államsegély 12·3%-os visszaesése mutatkozik. Egyébként a hevesmegyei községek azok, amelyeknél a költségvetési hiány összezsugorodása a legnagyobb. Ezen az egy eseten kívül a hiány csökkenésében oly számszerű kilengéseket, mint amilyenek a hiány növekedésében láthatók, nem találunk. Másodszorban legnagyobb mértékben a csongrádi községekben esett vissza a költségvetési hiány (4·9%-kal), ezzel szemben itt az államsegély összege nagyon is jelentős mértékben ugrott fel.

A költségvetési hiány növekedése 11 vármegye, csökkenése pedig 14 vármegye községeinél észlelhető. Legnagyobb mérvű hiánynövekedés tapasztalható a győrvármegyei községeknél, ahol ez a növekedés 16·1% volt. Ezekben a községekben ugyan-

akkor a kiutalt államsegély végösszege 31·3%-os megszorítást szenvedett. A zempléni vármegyei községeknél a hiány 8·7%-os növekedése mellett az államsegély 15·8%-os visszaesése jelentkezik.

A községi pótdadó kivetésének alapjául szolgáló adónemek végösszege 1936-ban 44·2 millió P volt. Ez az összeg az egyes

adónemek között a következőképpen oszlott meg:

földadó	28.603 ezer P, azaz 64·7%
házaadó	13.919 " " " 31·5 "
társulati és tantième adó	1.671 " " " 3·8 "
összesen	44.193 ezer P, azaz 100·0%

Ugyanakkor a mentesek adója 1.247 ezer P-t tett ki, a községi pótdadóalap tehát 42.946

5. A községek számának megoszlása a pótdadókulcsok nagysága szerint; a legfontosabb bevételek szerepe a szükségletek kielégítésében.

Nombre des communes suivant l'importance du taux de l'impôt additionnel; rôle des recettes les plus importantes pour la couverture des besoins.

Vármegye Comitats	A községek száma, amelyek költségvetési hiányának kiegyenlítésére — <i>Nombre des communes qui pour combler le déficit</i>										A szükségletek hány százaléka nyer fedezetet <i>Pourcentage des besoins couverts par</i>				Az államsegély <i>Déficit calculé</i>				
	a Községek Segélyezési Alapjából engedélyezett segély nélkül <i>anraient eu besoin, sans la subvention accordée du Fonds de secours aux communes, d'un impôt additionnel de</i>										a Községek Segélyezési Alapjából engedélyezett segély beállításával <i>avaient besoin, malgré la subvention accordée du Fonds de secours aux communes, d'un impôt additionnel de</i>				nélkül <i>sans</i>		be- tudása mellett <i>en</i> tenant compte <i>de</i>		
	0-50	51-75	76-100	101-150	151-200	201-300	301-400	401-500	500-on felül	0-50	51-75	76-100	101-150	la subvention de l'Etat		mutatkozó költségvetési hiány a pótdadó alapján hány százaléka — <i>par rapport à la base de l'impôt additionnel</i> %			
	százalékos pótdadó lett volna szükséges — %										százalékos pótdadó volt szükséges — %				a rendes és rendkívüli bevételekből (államsegély nélkül) les recettes ordinaires et extraord. (sans la subvention de l'Etat)		az államsegélyből — <i>une subvention d'Etat</i>		a pótdából <i>un impôt additionnel</i>
Baranya	10	83	83	100	23	5	1	1	2	10	256	42	—	52·7	10·0	37·3	87·9	69·4	
Fejér	29	40	17	12	2	—	—	—	—	29	69	2	—	48·8	5·4	45·8	59·9	53·6	
Győr, Moson és Pozsony	17	34	22	24	4	—	—	—	—	18	71	12	—	59·0	6·1	34·9	64·0	54·5	
Komárom és Esztergom	24	9	12	7	7	7	1	—	—	24	35	8	—	63·0	8·0	29·0	58·3	45·6	
Somogy	29	128	77	59	9	5	—	—	—	29	274	4	—	47·9	9·5	42·6	73·4	60·0	
Sopron	13	26	32	38	4	—	—	—	—	13	53	47	—	57·1	8·0	34·9	74·2	60·3	
Tolna	47	32	21	15	1	—	—	—	—	47	62	7	—	62·9	4·3	32·8	55·5	48·6	
Vas	49	79	67	56	16	4	—	—	—	50	214	7	—	51·8	10·7	37·5	72·1	56·2	
Veszprém	44	63	42	25	2	1	—	—	—	44	129	4	—	57·7	5·5	36·8	59·7	51·9	
Zala	27	59	88	122	58	29	7	1	1	27	245	116	4	47·3	14·4	38·3	90·1	65·8	
Bács-Bodrog	5	7	8	5	1	—	—	—	—	5	9	12	—	60·4	4·4	35·2	72·2	64·3	
Békés	9	13	4	2	—	—	—	—	—	9	19	—	—	64·3	2·0	33·7	58·3	55·2	
Bihar	10	16	22	8	4	1	—	—	—	13	47	1	—	56·8	10·5	32·7	74·5	56·5	
Csanád, Arad és Torontál	2	10	11	15	1	2	—	—	—	2	32	7	—	50·2	7·8	42·0	75·5	63·6	
Csongrád	2	7	3	4	2	—	—	—	—	2	11	5	—	59·3	5·7	35·0	76·9	66·2	
Hajdu	3	6	7	—	—	—	—	—	—	3	12	1	—	60·6	5·7	33·7	72·0	61·6	
Jász-Nagykunszolnok	8	21	14	4	—	—	—	—	—	8	36	3	—	60·9	3·3	35·8	63·2	57·9	
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	80	41	33	46	14	4	—	—	—	80	108	29	1	66·1	5·0	28·9	65·3	55·6	
Szabolcs és Ung	3	6	10	50	38	22	3	—	—	3	6	112	11	46·3	15·2	38·5	124·3	89·1	
Szatmár, Ugocsa, Bereg	1	11	31	49	15	6	1	—	—	1	108	4	1	44·8	23·0	32·2	108·7	63·3	
Abaúj-Torna	—	23	40	47	12	13	1	1	1	1	137	—	—	47·4	19·0	33·6	98·7	63·0	
Borsod, Gömör és Kishont	20	34	40	57	30	14	2	—	—	18	161	15	3	54·3	13·4	32·3	82·1	58·1	
Heves	3	7	27	32	12	19	10	2	1	3	8	93	9	47·3	12·7	40·0	103·6	78·7	
Nógrád és Hont	6	17	32	51	30	12	3	1	—	6	105	40	1	48·8	18·0	33·2	105·5	68·4	
Zemplén	8	16	22	21	4	4	—	—	—	8	65	2	—	55·8	11·0	33·2	76·1	57·2	
Összesen — Total	449	788	765	849	289	148	29	6	5	453	2.272	573	30	56·2	8·7	35·1	74·5	59·8	

ezer P volt, amely 201 ezer P-vel maradt alatta az előző évi póttadóalaprak. A 25·7 millió költségvetési hiány eltüntetésé céljából az 1936. évi adóalapot pontosan 59·8% -kal kellett országos átlagban pótlékolni. A póttadókulcs ilyen alakulása igazolja a megelőző években végrehajtott községi háztartási statisztikai feldolgozás eredményeiből leszűrt azt a megállapítást, hogy a községi póttadókulcs normális felső határául inkább 75% -ot lehet tekinteni, mint a vonatkozó jogszabályokban elvként kifejezésre jutó 50% -ot. Ezt a megállapítást az alábbi fejtegetések is alátámasztani látszanak.

Az ország községei közül mindössze 8 volt olyan, amely póttadó nélkül tudott gazdálkodni. 445 község póttadókulcsa 1—50% között, 2.272 községé 51—75% között, 573 községé 76—100% között mozgott és 30 község kényszerült 100% -nál nagyobb póttadót kivetni. A községeknek tehát a legnagyobb hányada 51—75% -os, egy másik nagy hányada 76—100% -os póttadót vetett ki s ebbe a két kategóriába együttvéve 2.845 község tartozott. Ez azt jelenti, hogy a községeknek 85·5% -a 51—100% -os póttadóval gazdálkodott. 1935-ben ebbe az összevont kategóriába még csak 79·0% -a tartozott a községeknek, 1934-ben pedig 71·5% -a. E két határ középarányosa, a 75% -os kulcs az a kristályosodási pont, amely köré évről-évre egyre több községi költségvetés tömörül, tehát az állami segélyezés mértékének megállapításánál a 75% -os póttadókulcs szem előtt tartása látszik indokoltnak.

Amint mondottuk, 30 olyan község találtatott 1936-ban, amely 100% -nál nagyobb póttadót kényszerült kivetni. Ez rosszabbodást jelent az 1935. évi eredményekkel szemben, mert akkor mindössze csak 2 ilyen község volt az országban. 1934-ben még 116 község dolgozott 100% -on felüli póttadóval. A magasabb póttadókulcs újabb kedvezőtlen alakulása éppen abban a Szabolcs vármegyében jelentkezett ismét, ahol a vármegyéhez tartozó 133 község közül 1934-ben 114 község gazdálkodott 100% -on felüli póttadóval.

1936-ban ismét 11 szabolcsi község volt kénytelen ilyen magas póttadót kivetni. Ennek a vármegyének a lakossága, amely nagy szegénysége ellenére az országban a legkiválóbb születési hányadost szolgáltatja, az önkormányzati terhek viselésének megkönnyítésére 1936-ban 7·7% -kal kevesebb segélyt kapott, mint egy évvel azelőtt, aminek a hatása a póttadókulcs megnövekedésében jelentkezik. A szabolcsi községeken kívül 100% -on felüli póttadókulcsot alkalmazott 9 hevesmegyei, 4 zalamegyei, 3 borsodmegyei és 1—1 pest-, szatmár- és nógrádmegyei község.

A községeknek saját erőforrásuk alapján való gazdálkodására fényt vetnek azok az adatok, amelyek annak a póttadókulcsnak az alakulását vázolják, amely akkor lett volna alkalmazandó, ha a községek államsegélyt nem kaptak volna. Ebben a felállításban a községek a póttadókulcs százalékszámának széles skálája között oszlanak meg. Ezen az alapon 5 olyan községet találunk, amelyek 500% -on felüli póttadót lettek volna kénytelenek kivetni, további 6 község 400—500% közötti, 29 község 300—400% közötti, 148 község, 200—300% közötti, 1.138 község 100—200% közötti póttadókulcsot alkalmazott volna, és csak 765 község tudott volna 76—100% közötti, 788 község 51—75% közötti és 449 község 50% -on aluli póttadóval gazdálkodni.

Az eddigiekből kitűnőleg kétségkívül megállapítható, hogy a községek gazdasági életében a takarékoskodási szellem, valamint az állami segélyezés helyes alkalmazása a községi lakosság teherviselésére nézve kedvező hatást eredményezett. A takarékoskodás azonban egy bizonyos mértéken túl nem lévén fokozható, szükséges, hogy a községi gazdálkodás pénzügyi ellenőrzése a jövőben fokozottabban kísérje figyelemmel a háztartásvezetés minden mozzanatát, annál is inkább, mert erősen feltehető, hogy a következő esztendőben a szükségleti végösszeg nemhogy további csökkenést, hanem inkább némi emelkedést fog mutatni.

Gidófalvy Elemér dr.

hogy részletes adatokat közöljünk ebből a rendkívül érdekes munkából, csak a főbb eredményekre és a mai viszonyokkal való összehasonlításokra terjeszkedünk ki. Thirring megállapítása szerint 1787-ben a történeti Magyarbirodalom egész területén 9,516.000 lélek lakott; ez a szám a háború előtti utolsó népszámlálás szerint 20,886.000-re növekedett. Rendkívül nagy megcsonkítottságunkat mutatja, hogy a mai Magyarország területén csak egy félmillióval van több lakos, mint amilyen népessége a Magyarbirodalomnak 150 évvel ezelőtt volt. Érdekes, hogy akkor nagy férfitolébot volt az országban; 1000 férfira ugyanis csak 968 nő jutott, holott jelenleg, illetőleg 1930-ban, a trianoni területen 1000 férfi lakosra 1045 nő esik. Ma tehát a háború előtti nagy kivándorlás és főképp a világháború hatásaként nagy nőtolébot mutatkozik. A népesség családi állapot szerint való megoszlásából csak a házások arányát ismerjük, ami 1787-ben 39,5% volt, ma pedig 43,0%. Ma tehát látszólag jobb a helyzet ebben a tekintetben, de ez főképp csak annak a következménye, hogy a gyermekek száma jóval kevesebb, mint 150 évvel ezelőtt volt.

A vallásfelekezeti megoszlást Thirring az 1869. évi adatokkal hasonlítja össze. Ez az összehasonlítás is bizonyítja azt, hogy a keresztény vallásfelekezetek közül azok növekedtek meg legjobban a szóbanforgó 82 év alatt, amelyekben a magyarság a túlnyomó s legkevésbé növekedett a magyarságtól legidegenebb görögkeleti vallásúak száma. Ismét egy erős bizonyíték ez amellett, hogy a magyarság a XIX. század folyamán miért erősödött meg sokkal nagyobb mértékben, mint a nemzetiségek. Igen érdekes adatokat találunk a zsidóságra vonatkozólag, amelynek rendkívül nagy szaporodása éppen a II. József kora utáni nagymértékű bevándorlásnak tulajdonítható. 1787-ben az egész Magyarbirodalomban mindössze 83 ezer zsidó találtatott. A róluk készült térkép is mutatja, hogy egyrészt Nyitrától Sopronig, másrészt Zempléntől Máramarosig terjedő határszéli megyékben voltak akkor aránylag legtöbben, ami mutatja, hogy főképp Morvaországból és Galiciából vándoroltak be.

Ez a népszámlálás állapította meg első ízben pontosan a nemesség számát is, ami a nőkkel együtt Thirring számítása szerint 389 ezerre rúgott. Feltűnően különböző volt azonban vármegegyék szerint: Borsodban és Máramarosban a 15 %-ot is meghaladta, míg különösen a déli megyékben az 1% alá is süllyedt.

Kisebb értékük van a József-féle népszámlálás azon adatainak, amelyek a népesség társadalmi és foglalkozási viszonyaira vonatkoznak, mert a megnevezések nagyon általánosak (polgár, paraszt, zsellér stb.), de némi képet mégis adnak a népes-

ségnek az akkori jogi és társadalmi viszonyok szerinti megoszlásáról. A belső és külső vándorlások nagyságára és irányára is halvány világot vetnek a távollevőkre és a jelenlevő idegenekre vonatkozó adatok. Ezekből is bőséges szemelvényeket közöl a munka, sőt egyes városokról még városrészenként és bel- és külterületi részletezéssel is találunk adatokat.

Kétségtelen, hogy Thirring Gusztáv hervadhatatlan érdemet szerzett ezzel a nagy művével és csak örülnünk lehet, hogy a Gondviselés késő öregségében megadta neki a módot, hogy ezt a fáradságos munkát, amelyet még fiatal korában kezdett és amelyhez egyéb foglalatossága közben mindig szívesen vissza-visszatért, dicsőségesen befejezhesse.

Kovács Alajos dr.

Bernát Gyula dr.: Az új Magyarország agrárpolitikája 1867—1914.

Dr Jules Bernát: *La politique agraire de la Hongrie en 1867—1914.*

Budapest, 1938. 416 l. — p.

E mű folytatása és szerves kiegészítése a Bernát Gyula tollából pár év előtt „A jobbágyfelszabadítás eszmeáramlatai“, továbbá „Az abszolútizmus földtehermentesítése Magyarországon“ cím alatt megjelent tanulmányoknak, amelyek földbirtokrendszerünknek és mezőgazdaságunknak 1790-től a kiegyezésig végbement gyökeres átalakulását ismertetik az okok és következmények elmélyedő fejtegetése mellett.

E harmadik könyvben szerző a világháborút megelőző közel félévszázad liberális kapitalista irányzatához alkalmazkodó mezőgazdaságpolitika nehézségeit és mulasztásait tárgyalja részletesen, majd a múlt század utolsó két évtizedében az amerikai verseny, a filoxeravész és más okok miatt kimélyült mezőgazdasági válságot s annak pusztításait fejt ki. Részletesen ismerteti a gazdasztály talpraállítását és szövetkezeti megszervezését szolgáló erőteljes társadalmi és agrárpolitikai mozgalmat — amelynek gr. Károlyi Sándor és Darányi Ignác mellett Bernát István (szerzőnek apja) volt a vezetője — s az ezek eredményeként alkotott jogszabályokat, szövetkezeti és gazdaköri hálózatot, megindított segítőakciókat, a fokozott vámvédelmet stb. E korszak kitűnően felépített gazdaságtörténete keretében, gondos forrástanulmányok alapján tárja fel a külső és belső okok miatt természetes fejlődésében többször megzavart mezőgazdaságunk küzdelmeit s meg nem oldott egyes kérdéseit, amelyek aztán a világháború után s különösen napjainkban elemi erővel törtek fel. Tudományos és gyakorlati szempontból egyaránt értékes s ma különösen időszerű művének tárgyilagos megállapításait a szerző helyénvaló statisztikai adatokkal támasztotta alá.

Bodor Antal dr.

Folyóiratszemle. — *Revue.*

Bulletin de la Statistique générale de la France (27. köt. 4. sz., Páris 1938, fr.). — *Ulmer H.*: Franciaország és a francia gyarmatok külkereskedelmi forgalma.

Die Deutsche Fertigung (10. évf. 10. sz., Berlin 1938, német.). — Az osztrák gazdaság a nagynémet életben. — *Kerschbaum A.*: Néhány fontos fogyasztási készáru előállításának helye és ezek exportgazdasági jelentősége. — (11. sz.). — A dohányzás a fogyasztáskutatás tükrében. — Dohányfogyasztás a Birodalomban és a volt Ausztriában.

Die Volkswirtschaft (11. évf. 9. sz., Bern 1938, német.). — Csődök, telek kényszereladások és hagyatéki eljárások Svájcban 1937-ben. — Az alkalmazottak a szállodaiparban az 1938. évi nyári időnyelben. — A teljes munkanélküliség 1938 júliusában. — A munkanélküliek kor szerinti megoszlása 1938 júliusában. — (10. sz.). — Svájc köztörmelék és útburkoló-kő előállítása. — A lakásépítkezések az 1.000—2.000 lakosú községekben az 1926—1937. években. — Díjkifizetések, napi pénzsegély és általános járulékok a munkanélküli biztosításban 1924—1937. — Az adóteher és az adóbevételek. — (11. sz.). — Az autóval érkező külföldi vendégek 1938 nyarán.

Econometria (6. köt. 4. sz., Menasha, Wis., U. S. A., 1938, angol.). — *Morice E.*: A kereslet törvénye monopolisztikus alkalmazásban. — *Marschak J.*: Pénz- és készpénzelmélet. — *James R. W.* és *Belz M. H.*: A vegyes eltérés jellegzetes megoldásainak jelentősége és differenciális egyenletek. — (7. köt. 1. sz.). — *Schultz H.*: Félreértés az indexszám elméletben: a megélhetési indexszámok igazi Konüs feltétele és korlátozásai. — *Konüs A. A.*: A megélhetés igazi indexének problémája. — *Richardson E. A.*: A nemzet üzleti tevékenységének ellenőrzése.

Economica (5. köt. 17. sz., London 1938, angol.). — *Lange O.*: A kamatláb és a fogyasztásra való legnagyobb hajlandóság. — *Ford P.*: Családi jövedelem és személyes indítékok. — (18. sz.). — *Condliffe J. B.*: A nemzetközi kereskedelem értéke. — *Kuczynski R. R.*: A népmozgalmi statisztika elemzése. — *Tinbergen J.*: A gyorsítás elvének statisztikai bizonyítéka. — *Fowler R. F.*: A kínálat rugalmasságának vázlatos szemléltetése. — (19. sz.). — *Makower H.* és *Marschak J.*: Készpénz, árak és pénzügyi elmélet. — *Kuczynski R. R.*: A népmozgalmi statisztika elemzése: II. Születési és halálozási statisztika. — *Fleming J. M.*: A kamatláb meghatározása. — (20. sz.). — *Paish F. W.*: Az aranytermelés változásainak okai. — *Thomas B.*: A munkaerő beözönlése Közép-Angliába. — *Lachmann L. M.* és *Snapper F.*: Árukészletek a kereskedelemben.

Forschungen zur Alkoholfrage (46. évf. 4—5. sz., Berlin 1938, német., fr., angol.). — *Widmark E. M. P.*—*Hausen K.*: Alkohol és a forgalmi balesetek. — *Odermatt I.*: Visszapillantás Svájc ötvenéves antialkoholista politikájára.

Jahrbücher zur Nationalökonomie und Statistik (148. köt. 3. sz., Jena 1938, német.). — *Bottai G.*: A fasiszta korporációk forradalmi ereje. — *Masci G.*: A korporatív rendszer mint egy evolúciós eljárás eredménye. — *Gerbino G. de F.*: A korporativizmus alaptételei szemben az individualizmussal. — *Papi G. U.*: A korporatív rendszer természete és elemei. — *Fanno M.*: A korporatív gazdaság szerkezete. — *Serpieri*

A.: A termelés korporatív megszervezése. — *Lanzillo A.*: A kollektív-szerződések, gazdasági és szociális jelentőségük Olaszországban. — *Borgatta G.*: A korporatív gazdaság államának pénzpólitikája. — *Demaria G.*: A szabályozott devizaárfolyam és a korporatív autarkia-politika. — (4. sz.). — *Behrens Fr.*: A produktivitás és mérése. — *Köster K.*: Az ásványolaj a német nemzet- és pénzgazdaságban. — *Krüger H.*: Megjegyzések az új amerikai mezőgazdasági törvényhozásról.

Journal de la Société de Statistique de Paris (79. évf. 7. sz., Páris 1938, fr.). — *Delaporte P.*: A francia halandóság alakulása egy század óta. — *Forest R.*: Statisztikai tanulmány a képességi vizsgálatokról. — (8—9. sz.). — *Ulmer H.*: Statisztika a gyarmati országokban. — *Depoid*: Demográfiai krónika. — (10. sz.). — *Risler A.*: A részvénytársaságok statisztikája. — *Barriol M. A.*: A fizikai személyek adóterhe Svájcban.

Journal of the American Statistical Association (33. köt. 203. sz., Menasha, Wis., U. S. A., 1938, angol.). — *Wilson E. B.*: A depresszió társadalmi jelenségeinek tanulmányozása. — *Mc. Intyre F.*: A készletárak indexszámainak problémája. — *Fabricant S.*: A termelőképeség fizikai mennyisége mérésének problémái. — (204. sz.). — *Cohen J. B.*: Visszaélés a statisztikával. — *Eberle G. J.*: Községek népességi becslései. — *Täuber C.* és *I. B.*: Németország termékenységi változásainak mérése. — *Methorst H. W.*: A németalföldi népszámlálás új módszere. — *Kuznets S.*: Nemzeti jövedelem és tőkealakulás.

Journal of the Royal Statistical Society (101. köt. 4. rész, London 1938, angol.). — *Stocks P.*: A foglalkozás és kísérő körülményeinek hatása a halálozásra. — *Nixon J. W.*: A bérstatisztikára és munkaidőre vonatkozó nemzetközi megegyezés.

Magyar Kisebbség (17. évf. 18. sz., Lugos 1938, m.). — *Duka Zolyómi N.*: Az asszimilálódás a cseh-szlovákiai magyarság életében. — (19—20. sz.). — Csehek és szlovákok Cseh-Szlovákia szomszédos államaiban. — (21. sz.). — Ruszinszók. — A romániai magyar időszakai sajtóhelyzetképe. — (22. sz.). — *Vargha I.*: A felvidéki magyarság számadataiból. — Ruszinok a közhivatalokban.

Mitteilungen des Hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archiv (4. évf. 21. sz., Hamburg 1938, német.). — A négyéves terv feladatai a papírgazdaságban. — A német tengeri halászat. — Szászország helyzete a német gazdasági fellendülésben. — (22. sz.). — A német halipar. — A német bányáipar át- és újjáépítése. — (23. sz.). — Hamburg a tengeri kikötők versenyében. — *S. O.*: A német villamosipar. — (24. sz.). — *J. H.*: A „Vilmos császár csatorna“ gazdasági jelentősége. — *S. O.*: A német takarékpénztárak a kedvező konjunktúrában. — (5. évf. 1. sz.). — A Szudéta-föld gazdasági életének újjáépítése. — Regionális konjunktúrakutatás. — Nordmark a német gazdaság fellendülésében. — (2. sz.). — A német hajógyárak üzleti eredményei 1937-ben és a fellendülés éveiben. — (3. sz.). — A papíripar üzleti eredményei. — (4. sz.). — A német nemzeti jövedelem 1932—1937. — Középnémetország, az új ipari központ.

Munkaügyi Szemle (12. évf. 11. sz., Budapest 1938, m.). — *Bikkal D.*: Társadalom-

biztosítás a Felvidéken. — Szabados M.: Egészséges lakást a földmunkásnépnek. — Scheffer L.: A rheumakérdés szociális jelentősége. — (12. sz.). — Szeibert J.: A Felvidék visszatérésének fontosabb ipari szociálpolitikai kérdései.

Nation und Staat (12. évf. 1. sz., Berlin 1938, ném.). — A londoni nemzetiségi kongresszus emlékirata az angol alsóházhoz. — Hippus R.: Foglalkozási irányítás és alkalmassági vizsgálat egy népcsoport gazdasági életében.

Reichsarbeitsblatt (18. évf. 25. sz., Berlin 1938, ném.). — Wille: A kis telepítések kedvező továbbfejlődése. — Schulz E.: A gazdasági élet és a gazdasági helyzet fejlődése Danzigban. különös tekintettel a nemzeti szocialista felépítési politika sikereire. — (27. sz.). — Seldte Fr.: Államvezetés és gazdasági építés. — Martinek: Orvosi és munkahelyi gondoskodás a balesetbiztosításban. — (28. sz.). — Rouge A.: A „gazdaságilag önállóknak” az 1933 jún. 16-i nép-, foglalkozás- és üzemszámlálás szerint. — Schulz E.: A gazdasági és munkaviszonyok Lengyelországban két évtizedes önállóság után. — Schroeder W.: A közép-elbai gazdasági terület gazdasági és szociális helyzetének fejlődése 1933 óta. — (30. sz.). — Augustin G.: A járadékbiztosítások a délnémetikai államokban. — (31. sz.). — Haehling H.: A lakás- és településügy fejlődése Csehszlovákiában.

Revue de l'Institut International de Statistique (6. évf. 2. sz., Hága 1938, fr., ang., ném.). — Julin A.: Luigi Bodio és Quetelet egymásközi levelezése. — Verrijn Stuart C. A.: A rákhalandóság Hollandiában. — Bunle H.: A „falusi népesség” meghatározására alakult bizottság jelentése. — Sir Flux A. W.: A nemzetgazdaság beruházási javaiban beállott változások statisztikai mérése. — Idenburg Ph. I.: Irányelvek a különböző országok rádióleadás-statisztikájának kidolgozásához. — Nyström B.: Építkezés- és lakóhelystatisztikai bizottság. — Zanten J. H.: Alapok a közúti-forgalmi balesetek számának összehasonlítására. — Drexel K.: Statisztikai számcsoportok elhatárolása. — Wagemann E.: A statisztika mint az orvosi kutatás segítőeszköze. — Boehm: A vérkeringési betegségek statisztikájáról. — Wagemann E. és Wagenführ R.: A heti gazdaságstatisztikák és jelentőségük Németországban a gazdasági élet megfigyelése szempontjából.

Revue Internationale du Travail (38. köt. 6. sz., Genf 1938, fr.). — A közmunkák mint a gazdasági biztonság tényezője. — Walker R.: Munkabérpolitika és a gazdasági ciklusok. — Rajani Kanta Das: Munkaügyi törvényhozás az indiai államokban.

Sankhyā. The Indian Journal of Statistics (3. köt. 2. rész, Kalukta 1938, ang.). — Sinha J. C.: Devalváció és újra fellendülés Indiában. — Adarkar B. P.: India pénzügyi zavarai. — „Statisticus”: India pénzügyi zavarainak fejtegetése. — Dutt H. K. és Sinha H.: India külkereskedelme (1933—1937) és annak hatása a tőzsdei árfolyamokra. — Sinha A. R.: Tanulmány az indiai jutatermelés előzetes becsléséről. — Dutta J. M.: Rövid jegyzet a Bengal-i öngyilkosságokról, 1921—1930. — (4. köt. 1. rész.). — Mahalanobis P. C.: Az indiai statisztikai értekezlet 1938. évi első ülészakánál általános jelentése. — (2. rész.). — Sinka H. és Sinka J. C.: India a depresszió alatt. — Datka J.: A hivatalos statisztikák feldolgozási módjáról. — Ganguli B. N.: Bizonyos statisztikai fogalmak közgazdasági jelentősége a mezőgazdasági

közgazdaságtan számára. — Dotta Roy S. K.: Vasúti statisztika.

Soziale Praxis (47. évf. 4. sz., Berlin 1938, ném.). — Kerschensteiner A.: Keletporoszország szociális struktúrája. — (5. sz.). — Szociálkrónika számokban. — (6. sz.). — Heberle R.: A belső vándorlás a válság és a fellendülés alatt. — (7. sz.). — Jacobs A.: Gazdasági számítások a munkaháztartásokról Németországban és Angliában. — (8. sz.). — Jury H.: Német szociálpolitika Ausztriában. — Syrup F.: Munkalehetőség Ausztriában. — (9. sz.). — Zimmermann W.: Északnémetország gazdasági és szociális helyzete. I. — Vogelmann: Munkalehetőség a tengerhajózásban és a tengeri halászatban. — (10. sz.). — Storck: A szociális biztosítás önkormányzata. — (11. sz.). — Zimmermann W.: Északnémetország gazdasági és szociális helyzete. II. — (12. sz.). — Zimmermann W.: Északnémetország gazdasági és szociális helyzete. III. — (13. sz.). — Huhle F.: Bér és jövedelem. — (14. sz.). — Wirth P. K.: Nyilvános munkaközvetítés az Amerikai Egyesült Államokban. — (15. sz.). — Hardraht J.: Szászország szociális struktúrája. — (16. sz.). — Böhm: A munkaközvetítés és a munkanélküliség esetére való biztosítás birodalmi intézetének pénzügyi helyzete. — (17. sz.). — Most O.: A Ruhrvidék szociális struktúrája. — (18. sz.). — Leymann: A szakszervezeti balesetelhárítás 1936-ban. — (19. sz.). — Waffenschmidt W.: A németországi racionalizálás jelenlegi problémái. — (20. sz.). — Heberle R.: A munkások vándormozgalma és mozgékonyasága s ennek jelentősége az üzem, család és község szempontjából. — (21. sz.). — Ehrhardt J.: A német üzemi könyvtárak jelentősége és feladatai. — (21. sz.). — Lüders E.: A nők munkaszolgálata. — A német nehézipar szociális teljesítményei. — (23. sz.). — Krug: Bajorország társadalmi felépítettsége.

The American Economic Review (28. köt. 3. sz., Menasha, Wis., U. S. A. 1938, ang.). — Silberling N. J.: A fogyasztók pénzellátása és a beruházások hullámozása. — Blakey R. G. és Blakey G. C.: Az 1938. évi jövedelemtörvény. — Lachmann L. M.: Beruházás és termelési költségek.

The Journal of Political Economy (46. köt. 3. sz., Chicago 1938, ang.). — Egle W.: A tömegtermelés emelkedése és a német kisipar helyzete. — Barger H.: Spekuláció és kockázat. — (4. sz.). — Fagan E. D.: A progresszív adózás új és jelenlegi elméletei. — Mittelman E. B.: A német munkanélküli biztosítási alap felhasználása munkalkalmak létesítésére. — (5. sz.). — Ashton H.: Az útépítő munkások munkaképességének mérésére vonatkozó vélemények.

The Quarterly Journal of Economics (52. köt. 4. sz., Cambridge, Mass., U. S. A. 1938, ang.). — Tucker R. S.: A jövedelem megoszlása a jövedelemadófizetők közt az Egyesült Államokban, 1863—1935. — Bullock C. J.: A pénzügyi helyzet és a kamatos kamat elve. — (53. köt. 1. sz.). — Buchanan N. S.: Az osztalék szétosztásának elmélete és gyakorlata. — Gilboy E. W.: A fogyasztásra irányuló hajlam.

Városok Lapja (33. évf. 15. sz., Budapest 1938, m.). — Iskolaegészségügy Angliában és Hollandiában. — Pálffy-Budinszky E.: Városépítés Olaszországban és annak magyar tanulságai. — (16. sz.). — Tatay Z.: Gyermekjóléti intézmények Debrecenben. — M. P.: Hollandia szociálpolitikája. — (17. sz.). — Ruisz R.: Székesfehérvár és Esz-

tergom a statisztika tükrében. — (18. sz.). — *Dézna V.*: Földalatti városépítészet. — (19. sz.). — Iskolás gyermekek élelmezése Angliában és Hollandiában. — (20. sz.). — *Karay K.*: Ausztria városai a Németbirodalomban. — *Ruisz R.*: A Felvidék városai. — (22. sz.). — *Ruisz R.*: A visszatért magyar városok jelentősége a magyar nemzeti életre.

Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung (13. évf. 2. sz., Hamburg 1938, ném.). — *Seiler R.*: A világkereskedelem strukturális változásai. — *Mahnke K. G.*: A nemzetközi vasgazdaság fejlődési irányai az utolsó évtizedben. — *Bischoff H. H.*: Az új nemzedék hivatásbeli irányításának problémája.

Világgazdasági Szemle (5. évf. 10. sz., Budapest 1938, m.). — A gazdasági élet mozgása a háborús veszedelem napjaiban. — Cseh-Szlovákia gazdasági összetétele. — A magyar textilipar jelentősége. — (11. sz.). — *Varga I.*: Világgazdasági áramlatok. — Lengyelország erőgyarapodása. — Németország délkeleti politikája.

Wirtschaftsdienst (23. évf. 48. sz., Hamburg 1938, ném.). — *Krämer C.*: A munkateljesítmény fokozása az iparban. — *Pribilla M. E.*: Áralakulás a közszállításoknál. — *Schneider A.*: Lima — egy új „tengely” perspektívái. — (49. sz.). — *Reichard E.*: Területgazdaság az új világgazdaság formája? — *Gross H.*: A kereskedelem és a külpolitika összefüggése az Egyesült Államokban. — *Drews M.*: A német-angol kereskedelmi probléma. — Az állam és a gazdasági élet újjászervezése Cseh-Szlovákiában. I. — A magyar Felvidék visszacsatolása. — (50. sz.). — *Drews M.*:

A Távol-Kelet kiviteli problémája. — *Huhle F.*: Iparosítás és a munkalehetőség. — *Röhlk O.*: Iparosítás és külkereskedelem Brit-Indiában. — Az állam és a gazdasági élet újjászervezése Cseh-Szlovákiában. II. — (51. sz.). — *Minden G.*: Nagybritannia felfegyverzésének költsége és pénzellátása. — *Fürbringer G.*: A német kereskedelem Közel-Kelettel. — *Weising H.*: Az északi tengeri kontinentális kikötők versenyhelyzetéről. — (52. sz.). — *Biehl M.*: Hajózási út Délkelet-Európa felé. — *Diederichs F. W.*: Berlin kikötőváros. — *Schröder F. K.*: Magdeburg, mint ipari és átrakodóközpont. — *Bellmann G.*: Az Elbe és a szász ipar. — *Maier R.*: A szudétanémet kerület és a német belvízi hajózás. — *Oberascher L.*: Hamburg és Wien.

Wirtschaft und Statistik (18. évf. 22. sz., Berlin 1938, ném.). — Nép és gazdaság a hatalom átvétele óta. (A német nemzeti szocialista munkateljesítmény mérlegének főadatai.) — Gáztermelés és fogyasztás 1937-ben. — A dohányipar az 1937/38. költségvetési évben. — (23. sz.). — A mezőgazdaság földhasználata 1938-ban. — A burgonya-, hüvelyes- és nyerstakarmány-termelés 1938-ban. — Az alma és körte 1938-ban. — Építkezések a Németbirodalomban 1938 januártól szeptemberig. — A bőrelőállítás 1937. évben. — Az árak változása a Szudétaföldön. — A munkanélküliség külföldön. — A Németbirodalom népességének előrelátható valószínű alakulása. — (24. sz.). — A szudétanémet kerület mezőgazdasága. — A fagazdaság kérdése az 1939-es erdőgazdasági év kezdetén. — A német külkereskedelem 1938 novemberben. — Két év áralakulása. — Halálosvégű balesetek Németországban.

K Ü L Ö N F É L E

Magyar Statisztikai Társaság.

Société Hongroise de Statistique.

Előadóülések. — *Séances d'études.*

Résumé. Dans la séance du 6 février 1939, tenue sous la présidence de M. Jules de Konkoly Thege, M. Ernest Wagemann, membre honoraire, président du Deutsches Institut für Konjunkturforschung, fit en allemand une conférence intitulée *La politique économique du monde après la guerre.*

A Társaság 1939 február 6-án a Pázmány Péter Tudományegyetem dísztermében tartott előadóülésen előkelő külföldi vendég szerepelt. Ernst Wagemann, a Társaság tiszteletbeli tagja, németbirodalmi titkos kormánytanácsos, a Deutsches Institut für Konjunkturforschung elnöke tartott előkelő közönség jelenlétében németnyelvű előadást.

Konkoly Thege Gyula elnök üdvözölte az ilusztris előadót és a megjelenteket, ezek so-

rában Imrédy Béla miniszterelnököt, Kunder Antal minisztert, a Német Követség képviselőjében megjelent Karl Werkmeister követségi tanácsost és az Egyetem képviselőjét, Kenéz Béla prorektort, akinek az egyetemi aula rendelkezésére bocsátásáért köszönetet mondott.

Ernst Wagemann t. tag *Weltwirtschaftspolitik der Nachkriegszeit* címen megtartotta előadását, amelyet Szemlénk más helyén közlünk.

Konkoly Thege Gyula köszönetet mondott az előadásért. Ez a nagyszabású előadás — mondotta — mindannyiunk figyelmét teljesen lekötötte, nemcsak azért, mert annak tárgya hosszú idő óta és ma is a nemzetközi érdeklődés központjában áll, hanem főképpen azért, mert az ismert kérdés az autarchia és a szabadforgalom hosszú útjának állomáshelyein más-más megítélésre talál. Épp ezért különösen értékes volt ez az elő-

tergom a statisztika tükrében. — (18. sz.). — *Dézna V.*: Földalatti városépítészet. — (19. sz.). — Iskolás gyermekek élelmezése Angliában és Hollandiában. — (20. sz.). — *Karay K.*: Ausztria városai a Németbirodalomban. — *Ruisz R.*: A Felvidék városai. — (22. sz.). — *Ruisz R.*: A visszatért magyar városok jelentősége a magyar nemzeti életre.

Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung (13. évf. 2. sz., Hamburg 1938, ném.). — *Seiler R.*: A világkereskedelem strukturális változásai. — *Mahnke K. G.*: A nemzetközi vasgazdaság fejlődési irányai az utolsó évtizedben. — *Bischoff H. H.*: Az új nemzedék hivatásbeli irányításának problémája.

Világgazdasági Szemle (5. évf. 10. sz., Budapest 1938, m.). — A gazdasági élet mozgása a háborús veszedelem napjaiban. — Cseh-Szlovákia gazdasági összetétele. — A magyar textilipar jelentősége. — (11. sz.). — *Varga I.*: Világgazdasági áramlatok. — Lengyelország erőgyarapodása. — Németország délkeleti politikája.

Wirtschaftsdienst (23. évf. 48. sz., Hamburg 1938, ném.). — *Krämer C.*: A munkateljesítmény fokozása az iparban. — *Pribilla M. E.*: Áralakulás a közszállításoknál. — *Schneider A.*: Lima — egy új „tengely” perspektívái. — (49. sz.). — *Reichard E.*: Területgazdaság az új világgazdaság formája? — *Gross H.*: A kereskedelem és a külpolitika összefüggése az Egyesült Államokban. — *Drews M.*: A német-angol kereskedelmi probléma. — Az állam és a gazdasági élet újjászervezése Cseh-Szlovákiában. I. — A magyar Felvidék visszacsatolása. — (50. sz.). — *Drews M.*:

A Távol-Kelet kiviteli problémája. — *Huhle F.*: Iparosítás és a munkalehetőség. — *Röhlk O.*: Iparosítás és külkereskedelem Brit-Indiában. — Az állam és a gazdasági élet újjászervezése Cseh-Szlovákiában. II. — (51. sz.). — *Minden G.*: Nagybritannia felfegyverzésének költsége és pénzellátása. — *Fürbringer G.*: A német kereskedelem Közel-Kelettel. — *Weising H.*: Az északi tengeri kontinentális kikötők versenyhelyzetéről. — (52. sz.). — *Biehl M.*: Hajózási út Délkelet-Európa felé. — *Diederichs F. W.*: Berlin kikötőváros. — *Schröder F. K.*: Magdeburg, mint ipari és átrakodóközpont. — *Bellmann G.*: Az Elbe és a szász ipar. — *Maier R.*: A szudétanémet kerület és a német belvízi hajózás. — *Oberascher L.*: Hamburg és Wien.

Wirtschaft und Statistik (18. évf. 22. sz., Berlin 1938, ném.). — Nép és gazdaság a hatalom átvétele óta. (A német nemzeti szocialista munkateljesítmény mérlegének főadatai.) — Gáztermelés és fogyasztás 1937-ben. — A dohányipar az 1937/38. költségvetési évben. — (23. sz.). — A mezőgazdaság földhasználata 1938-ban. — A burgonya-, hüvelyes- és nyerstakarmány-termelés 1938-ban. — Az alma és körte 1938-ban. — Építkezések a Németbirodalomban 1938 januártól szeptemberig. — A bőrelőállítás 1937. évben. — Az árak változása a Szudétaföldön. — A munkanélküliség külföldön. — A Németbirodalom népességének előrelátható valószínű alakulása. — (24. sz.). — A szudétanémet kerület mezőgazdasága. — A gazdaság kérdése az 1939-es erdőgazdasági év kezdetén. — A német külkereskedelem 1938 novemberben. — Két év áralakulása. — Halálosvégű balesetek Németországban.

K Ü L Ö N F É L E

Magyar Statisztikai Társaság.

Société Hongroise de Statistique.

Előadóülések. — *Séances d'études.*

Résumé. Dans la séance du 6 février 1939, tenue sous la présidence de M. Jules de Konkoly Thege, M. Ernest Wagemann, membre honoraire, président du Deutsches Institut für Konjunkturforschung, fit en allemand une conférence intitulée *La politique économique du monde après la guerre.*

A Társaság 1939 február 6-án a Pázmány Péter Tudományegyetem dísztermében tartott előadóülésen előkelő külföldi vendég szerepelt. Ernst Wagemann, a Társaság tiszteletbeli tagja, németbirodalmi titkos kormánytanácsos, a Deutsches Institut für Konjunkturforschung elnöke tartott előkelő közönség jelenlétében németnyelvű előadást.

Konkoly Thege Gyula elnök üdvözölte az ilusztris előadót és a megjelenteket, ezek so-

rában Imrédy Béla miniszterelnököt, Kunder Antal minisztert, a Német Követség képviselőjében megjelent Karl Werkmeister követségi tanácsost és az Egyetem képviselőjét, Kenéz Béla prorektort, akinek az egyetemi aula rendelkezésére bocsátásáért köszönetet mondott.

Ernst Wagemann t. tag *Weltwirtschaftspolitik der Nachkriegszeit* címen megtartotta előadását, amelyet Szemlénk más helyén közlünk.

Konkoly Thege Gyula köszönetet mondott az előadásért. Ez a nagyszabású előadás — mondotta — mindannyiunk figyelmét teljesen lekötötte, nemcsak azért, mert annak tárgya hosszú idő óta és ma is a nemzetközi érdeklődés központjában áll, hanem főképpen azért, mert az ismert kérdés az autarchia és a szabadforgalom hosszú útjának állomáshelyein más-más megítélésre talál. Épp ezért különösen értékes volt ez az elő-

adás részünkre abból a szempontból is, hogy annak révén a világgazdaság problémáit annak az országnak kiváló tudósa ismertette, amely ország az önellátás terén a legbámulatraméltóbb eredményeket produkálja és amely országnak gazdasági élete sok tekintetben új utakon járván, a világgazdaság problémáit is különleges szempontok szerint ítéli meg. Azt a feszült érdeklődést, amelylyel nemcsak a Magyar Statisztikai Társaság, hanem az összes magyar szakkörök ezt az előadást várták, az előadó a legnagyobb mértékben kielégítette s gazdasági látókörünket sok érdekes és értékes szemponttal gazdagította.

Este *Konkoly Thege* Gyula, a Magyar Statisztikai Társaság elnöke *Wagemann* t. tag tiszteletére az Országos Kaszinó éttermében estebédet adott. *Konkoly Thege* Gyula az illusztris vendégre a következő pohárköszöntőt mondotta:

— Hosszú évek során már számtalan helyen részesültem abban a szerencsében, hogy Elnök úr kiváló és sokoldalú munkásságát a helyszínén megfigyelhettem. Berlinben úgy a birodalmi statisztikai hivatal, mint a Konjunktúrakutató Intézet nagyszabású berendezettsége, kiváló és mintaszerű munkássága dicsérte annak vezetőjét. Rómában a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet közgyűlésein elnök úr mezőgazdasági kérdésekkel foglalkozott rendkívüli szaktudással. A Népszövetség által összehívott gazdaságstatisztikusok genfi ülészakán Professzor úr annak a legfontosabb albizottságnak volt az elnöke, amely emlékezetem sze-

rint főleg az ipari termeléssel és az árindexekkel foglalkozott. Londonban és Athénben pedig a Nemzetközi Statisztikai Intézet ülészakain a legkülönbözőbb kérdéseket világította meg kiváló tudásával. Ma itt, minálunk Budapesten ismét újabb oldaláról ismerhettem meg Elnök urat. Nálunk kimondottan közgazdasági kérdéssel foglalkozott a szó legátfogóbb értelmében. Ez a széleskörű, sokoldalú és mégis mélyen alapos tudás emelte Elnök urat Németország legnagyobb tudósainak sorába, és ez a tudás biztosított Elnök úrnak ritka nemzetközi tekintélyt. A Magyar Statisztikai Társaság büszkén ünnepli Önben tiszteleti tagját abból az alkalomból, hogy személyesen is megjelent közöttünk. De örömmel üdvözlük az összes jelenlevőket, akik között magyar részről képviselve van a Magyar kir. Kormány, a minisztériumok tisztviselői kara, az egyetemek tanári kara, az Országos Statisztikai Tanács, a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, a Magyar Gazdaságkutató Intézet, a Közgazdasági Társaság, vagyis az országnak minden hivatalos és tudományos faktora. Azt hiszem kedves kötelességet teljesíték, ha az ő nevükben is hangot adok ennek az ünneplésnek és ismételten megköszönve a ma délután tartott kiváló előadását és körünkben való megtisztelő megjelenését, azt kívánjam, hogy a jövő még sok tudományos babért juttasson Elnök úrnak.

Wagemann az üdvözlést közvetlen szavakkal köszönte meg.

Nemzetközi jelzőtábla, 1937.

Tableau économique international, 1937.

Nemzetközi jelzőtáblánk általában az 1937. év adatait tartalmazza. Ezért benne Németországnak és Ausztriának össze nem vonható adatai külön szerepelnek s Csehszlovákiának a müncheni egyezmény előtti állapotát tüntettük fel. Magyarország

adatai is a trianoni terület adatai, azonban a visszacsatolt északi terület néhány rendelkezésre álló adatát — a lélekszámot a múlt év végén végrehajtott népszámlálás, a népmozgalmat 1937-re vonatkozó becslés alapján — külön sorban közöljük.

adás részünkre abból a szempontból is, hogy annak révén a világgazdaság problémáit annak az országnak kiváló tudósa ismertette, amely ország az önellátás terén a legbámulatraméltóbb eredményeket produkálja és amely országnak gazdasági élete sok tekintetben új utakon járván, a világgazdaság problémáit is különleges szempontok szerint ítéli meg. Azt a feszült érdeklődést, amelylyel nemcsak a Magyar Statisztikai Társaság, hanem az összes magyar szakkörök ezt az előadást várták, az előadó a legnagyobb mértékben kielégítette s gazdasági látókörünket sok érdekes és értékes szemponttal gazdagította.

Este *Konkoly Thege* Gyula, a Magyar Statisztikai Társaság elnöke *Wagemann* t. tag tiszteletére az Országos Kaszinó éttermében estebédet adott. *Konkoly Thege* Gyula az illusztris vendégre a következő pohárköszöntőt mondotta:

— Hosszú évek során már számtalan helyen részesültem abban a szerencsében, hogy Elnök úr kiváló és sokoldalú munkásságát a helyszínén megfigyelhettem. Berlinben úgy a birodalmi statisztikai hivatal, mint a Konjunktúrakutató Intézet nagyszabású berendezettsége, kiváló és mintaszerű munkássága dicsérte annak vezetőjét. Rómában a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet közgyűlésein elnök úr mezőgazdasági kérdésekkel foglalkozott rendkívüli szaktudással. A Népszövetség által összehívott gazdaságstatisztikusok genfi ülészakán Professzor úr annak a legfontosabb albizottságnak volt az elnöke, amely emlékezetem sze-

rint főleg az ipari termeléssel és az árindexekkel foglalkozott. Londonban és Athénben pedig a Nemzetközi Statisztikai Intézet ülészakain a legkülönbözőbb kérdéseket világította meg kiváló tudásával. Ma itt, minálunk Budapesten ismét újabb oldaláról ismerhettem meg Elnök urat. Nálunk kimondottan közgazdasági kérdéssel foglalkozott a szó legátfogóbb értelmében. Ez a széleskörű, sokoldalú és mégis mélyen alapos tudás emelte Elnök urat Németország legnagyobb tudósainak sorába, és ez a tudás biztosított Elnök úrnak ritka nemzetközi tekintélyt. A Magyar Statisztikai Társaság büszkén ünnepli Önben tiszteleti tagját abból az alkalomból, hogy személyesen is megjelent közöttünk. De örömmel üdvözlük az összes jelenlevők, akik között magyar részről képviselve van a Magyar kir. Kormány, a minisztériumok tisztviselői kara, az egyetemek tanári kara, az Országos Statisztikai Tanács, a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala, a Magyar Gazdaságkutató Intézet, a Közgazdasági Társaság, vagyis az országnak minden hivatalos és tudományos faktora. Azt hiszem kedves kötelességet teljesíték, ha az ő nevükben is hangot adok ennek az ünneplésnek és ismételten megköszönve a ma délután tartott kiváló előadását és körünkben való megtisztelő megjelenését, azt kívánjam, hogy a jövő még sok tudományos babért juttasson Elnök úrnak.

Wagemann az üdvözlést közvetlen szavakkal köszönte meg.

Nemzetközi jelzőtábla, 1937.

Tableau économique international, 1937.

Nemzetközi jelzőtáblánk általában az 1937. év adatait tartalmazza. Ezért benne Németországnak és Ausztriának össze nem vonható adatai külön szerepelnek s Csehszlovákiának a müncheni egyezmény előtti állapotát tüntettük fel. Magyarország

adatai is a trianoni terület adatai, azonban a visszacsatolt északi terület néhány rendelkezésre álló adatát — a lélekszámot a múlt év végén végrehajtott népszámlálás, a népmozgalmat 1937-re vonatkozó becslés alapján — külön sorban közöljük.

Nemzetközi jelzőtábla, 1937.

Ország	Territoire	Lélekszám	Népsűrűség — Densité	Ósterm. fogl. népesség ¹⁾	Élveszületés ¹⁾ — En-	Halálozás ¹⁾ — Décès ¹⁾	Term. szaporodás ¹⁾	Nyilvántartott munka-	Szántóföldterület ¹⁾	Búza-termés ¹⁾ — Pro-	Kőszéntermelés ¹⁾	Behozatal	Kivitel	Külföldi mérleg — Balance du
	1.000 km ²	1.000	1 km ² re par km ²	%	%	%		1.000	%	1.000 q	1.000 t.	1.000.000 P		
Am. Egy. Áll.	7.839	129.257	16.5	22.0	16.6	11.5	5.1	5.155	16.8	237.866	447.578	10.177	11.131	+ 954
Argentína . . .	2.793	12.762	4.6	16.8	24.0	11.8	12.2	.	9.1	50.295	.	1.630	2.560	+ 930
Ausztráliai														
Allam-Szöv. . .	7.704	6.867	0.9	22.9	17.4	9.6	7.8	42	1.5	49.129	11.553	1.677	1.965	+ 288
Belgium	30	8.331	277.7	19.1	15.0	12.5	2.5	105	34.8	4.232	29.681	3.121	2.908	- 213
Bolívia	1.313	3.000	2.3	.	.	.	.	.	.	.	.	58	144	+ 86
Brazília	8.511	42.395	5.0	.	.	.	.	.	1.1	1.500	650	1.130	1.184	+ 54
Brit-India	4.684	374.200	79.9	67.1	35.4	22.6	12.8	.	46.6	99.715	22.570	1.880	2.698	+ 818
Bulgária	103	6.319	61.3	81.0	24.0	13.5	10.5	.	35.0	17.666	120	204	207	+ 3
Cseh-Szlovákia ⁴⁾	140	15.239	108.9	28.2	17.2	13.3	3.9	409	41.7	13.953	16.951	1.294	1.411	+ 117
Csile	742	4.597	6.2	37.8	33.5	24.0	9.5	3	4.6	8.272	2.001	292	664	+ 372
Dánia	43	3.749	87.2	30.3	18.0	10.8	7.2	107	61.9	3.680	.	1.225	1.150	- 75
Délafrikai Unió	1.222	9.797	8.0	69.6	25.1	10.0	15.1	.	4.0	2.764	15.491	1.781	2.076	+ 295
Esztország	48	1.131	23.6	65.6	16.1	14.7	1.4	2	23.9	758	.	103	98	- 5
Finnország	388	3.603	9.3	63.4	18.1	13.1	5.0	4	7.3	1.720	.	673	692	+ 19
Franciaország . . .	551	41.950	76.2	35.6	14.7	15.0	- 0.3	379	38.3	69.002	44.319	5.739	3.230	- 2.509
Görögország	130	6.933	53.3	53.8	28.0	15.2	12.8	.	15.8	8.811	109	465	292	- 173
Holland-Kelet-														
India	1.904	66.400	34.9	.	26.9	19.6	7.3	.	59.0	.	1.364	916	1.752	+ 836
Ir szabad állam	69	2.944	42.7	52.1	19.2	15.3	3.9	82	19.0	1.902	128	727	372	- 355
Japán	382	71.253	186.6	50.3	30.7	17.0	13.7	295	15.8	13.720	44.000	3.627	3.040	- 587
Jugoszlávia	248	15.400	62.1	82.0	28.9	16.0	12.9	22	30.1	23.474	428	400	488	+ 88
Kanada	9.542	11.120	1.2	31.2	20.0	9.7	10.3	89	2.6	49.645	10.937	2.740	3.801	+ 1.061
Kína	11.103	450.000	40.5	.	.	.	.	.	.	173.215	15.034	944	831	- 113
Kolumbia	1.162	9.033	7.8	.	27.1	13.9	13.2	.	.	1.233	.	315	349	+ 34
Kuba	114	4.370	38.3	48.6	19.6	12.1	7.5	.	.	.	.	436	668	+ 232
Lengyelország . . .	388	34.534	89.0	76.0	24.9	14.0	10.9	375	47.7	19.262	36.218	805	767	- 38
Lettország	66	1.971	29.9	68.0	17.7	14.3	3.4	2	32.2	1.715	.	153	173	+ 20
Litvánia	56	2.550	45.5	65.9	22.2	13.1	9.1	3	48.8	2.207	.	121	119	- 2
Magyarország ⁵⁾	93	9.038	97.2	55.7	20.2	14.2	6.0	15	60.4	19.638	917	484	588	+ 104
A visszacsatolt felvidéki terület .	12	1.032	87.2	59.8	21.6	13.8	7.8	.	60.4	.	.	.	.	.
Mexikó	1.969	19.154	9.7	67.8	39.9	23.8	16.1	172	2.5	2.881	1.244	572	835	+ 263
Nagy-Britannia . . .	244	47.288	193.8	5.6	15.3	12.6	2.7	1.278	23.7	15.337	244.269	15.942	7.714	- 7.228
Németalföld	34	8.651	254.5	20.6	19.8	8.8	11.0	138	29.6	3.527	14.321	2.886	1.136	- 750
Németország	554	74.827	135.1	29.5	18.3	11.8	6.5	912	41.2	48.605	184.743	7.433	8.040	+ 607
Ausztria								321	23.6			921	771	- 150
Norvégia	323	2.908	9.0	35.3	15.3	10.3	5.0	29	2.7	680	297	1.068	681	- 387
Olaszország	310	43.142	139.2	47.3	22.7	14.0	8.7	.	41.7	80.562	963	2.460	1.854	- 606
Peru	1.249	7.000	5.6	.	.	.	.	.	1.2	824	90	203	316	+ 113
Portugália	92	7.301	79.4	51.1	27.2	16.1	11.1	.	.	3.957	260	353	185	- 168
Románia	295	19.646	66.6	.	30.8	19.3	11.5	11	47.2	37.601	304	471	775	+ 304
Spanyolország	503	25.050	49.8	56.1	25.7	15.6	10.1	.	31.2	33.065	.	.	.	.
Svájc	41	4.183	102.0	21.7	15.0	11.3	3.7	.	12.2	1.655	.	1.393	995	- 398
Svédország	449	6.285	14.0	40.7	14.3	12.0	2.3	67	9.1	7.000	460	1.818	1.719	- 99
Szovjetköztársaságok Uniója	21.176	175.500	8.3	84.9	.	.	.	.	10.6	308.298	104.500	865	1.106	+ 241
Új-Zéland	268	1.587	5.9	24.2	17.3	9.1	8.2	37	3.1	1.559	921	746	886	+ 140
Uruguay	187	2.093	11.2	.	19.7	9.6	10.1	.	6.1	4.124	.	212	263	+ 51
Venezuela	912	3.428	3.8	.	32.7	17.9	14.8	.	.	.	.	286	772	+ 486

¹⁾ Néhány államnál korábbi évi adat. — ²⁾ Évi átlag. — ³⁾ A motorkerékpárok nélkül. — ⁴⁾ Az 1938. évi müncheni és bécsi döntés következtében elszakított területek adataival együtt, mely területek levonásával Cseh-Szlovákia területe 98.912 km², lakossága 9.807 ezer lélek. — ⁵⁾ Az 1938. évi bécsi döntés után visszacsatolt felvidéki területtel együtt Magyarország területe 104.913 km², 10.111 ezer lakossal. — ⁶⁾ Az 1938. évi müncheni döntés által odaitélt Szudéta-föld adatai nélkül, melynek hozzáadásával a Németbirodalom területe 1938. végén 583.280 km², 78.517 ezer lakossal.

Tableau économique international, 1937.

Automobilállomány ³⁾ Nombre des automo- biles ³⁾	Aranytartálék Réserve-or	Bankjegyforgalom Billets de banque en circulation	Állami bevételek ¹⁾ Recettes de l'Etat ¹⁾	Állami kiadások ¹⁾ Dépenses de l'Etat ¹⁾	Államadósság ¹⁾ Dette publique ¹⁾	A pénzegység árfolyama Cours de l'unité monétaire		Bankkamatláb ²⁾ Taux en banque ²⁾	Nagykeresk. index ²⁾ Indice des prix de Gros ²⁾	Mégélhetési index ²⁾ Indice du coût de la vie ²⁾	Pays
						a pénzegység megnevezése unité monétaire	érme- paritás parité P				
1.000	1.000.000 P	az illető állam pénzegységének millió értékében — en millions (unités monétaires des pays resp.)					0/0	1929 = 100			
30.041	43.087	6.550	5.919	7.070	37.604	Dollár	5.718	1.33	90.6	88.4	Etats-Unis
264	1.584	1.359	1.153	1.152	3.806	Aranypeso	5.516	3.50	116.8	92.8	Argentine
750	11	50	111	111	1.263	Fontsterling	27.825	4.25	91.9	84.9	Commonwealth d'Australie
224	2.018	4.429	2.283	2.768	10.937	Belga	0.795	2.00	80.4	91.8	Belgique
		252	274	274	2.334	Boliviano	2.087	6.00			Bolivie
159		4.550	3.824	3.875	15.320	Milreis	0.684		81.3	123.1	Brésil
105	926	1.854	1.215	1.222	11.966	Rupia	2.087	5.00	72.3	106.0	Inde anglaise
4	80	3.822	7.200	7.200	22.202	Leva	0.041	6.00	62.8	58.1	Bulgarie
106	309	8.042	10.120	10.117	47.094	Cseh korona	0.169	3.00	82.0	94.3	Tchéco-Slovaquie ⁴⁾
41	97	752	1.622	1.621	4.027	Aranypeso	0.696	4.50	236.3	161.7	Chili
145	183	456	613	613	1.323	Dán korona	1.532	4.00	110.2	104.5	Danemark
324	640	20	41	40	255	Fontsterling	27.825	3.50	87.0	90.6	Union Sud-Afric.
5	51	53	99	99	124	Eszt korona	1.532	4.50	86.3	89.0	Estonie
42	91	2.052	4.436	4.235	4.400	Finn márka	0.144	4.00	104.6	85.8	Finlande
2.192	8.668	91.263	54.776	54.739		Francia frank	0.224	3.81	92.7	111.3	France
14	80	7.148	16.094	16.664	49.680	Drachma	0.074	6.01	126.0	113.6	Grèce
69	268	185				Hollandi forint	2.298	3.04	61.3	51.7	Indes Néerland.
60		17	36	36	49	Fontsterling	27.825	3.00		96.8	Etat libre d'Irlande
176	881	2.947	2.868	2.868	11.019	Yen	2.850	3.29	108.4	96.1	Japon
15	172	6.674	12.180	12.180	30.279	Dinár	0.101	5.00	74.3	65.1	Yougoslavie
1.306	623	207	485	405	3.543	Dollár	5.718	2.50	88.4	83.2	Canada
38		1.080	1.001	1.001		Sanghai-tael	3.822		123.5	122.2	Chine
	57	81	85	85	192	Aranypeso	5.565	4.00			Colombie
44			79	79	231	Aranypeso	5.718				Cuba
34	280	1.497	2.475	2.475	4.762	Zloty	0.641	4.98	61.7	61.7	Pologne
6	51	142	191	191	107	Lat	1.103	5.00	94.2	79.0	Lettonie
3	46	139	330	318	119	Lita	0.572			52.2	Lituanie
21	84	466	1.305	1.346	1.607	Pengő	1.000	4.00	78.0	87.3	Hongrie ⁵⁾
							1.000				Le territoire septentr. rétrocédé à la Hongrie
100		505	431	431	1.326	Aranypeso	2.850		118.9		Mexique
2.419	9.102	505	1.025	1.025	8.146	Fontsterling	27.825	2.00	95.2	93.9	Grande-Bretagne
148	3.139	869	887	1.056	4.066	Hollandi forint	2.298	2.00	76.4	81.8	Pays-Bas
1.613	97	7.479	7.806	8.221	17.633	Márka	1.362	4.00	77.2	81.2	Allemagne
	154	1.069	1.952	2.045	3.482	Schilling	0.805	3.50	87.0	94.3	Autriche
80	246	474	563	563	1.564	Norvég kor.	1.532	4.00	104.6	99.9	Norvège
440	703	16.525	26.036	25.448	108.637	Lira	0.301	4.50	93.4	90.7	Italie
21	74	124	166	166	720	Sol	1.601	6.00	110.1	96.4	Pérou
47		2.377	2.473	2.469	7.212	Escudo	0.253	4.50	101.5	89.0	Portugal
25	406	34.139	33.350	33.350	139.052	Leu	0.034	4.50	78.2	66.1	Roumanie
125						Peseta	1.103	5.00			Espagne
73	2.190	1.531	520	543	2.933	Svájci frank	1.103	1.50	78.8	84.9	Suisse
192	823	980	1.436	1.417	2.411	Svéd korona	1.532	2.50	97.9	95.3	Suède
514	1.286	11.256	98.070	97.120		Rubel	2.942				U. R. S. S.
240	80	15	35	34	288	Fontsterling	27.825	2.00	101.4	91.9	Nouvelle-Zélande
61	251	91	89	89		Aranypeso	5.913				Uruguay
23		122	255	255	33	Bolivar	1.103		78.0		Venezuela

¹⁾ Pour quelques Etats, années précédentes. — ²⁾ Moyenne annuelle. — ³⁾ Sans les motocyclettes.

⁴⁾ Y compr. les chiffres des territoires enlevés par les sentences de Munich et de Vienne (1938). Sans ces territoires, la Tchéco-Slovaquie a un territoire de 98.912 km² et 9.807 mille habitants. — ⁵⁾ Y compr. la zone restituée en vertu de la sentence de Vienne (1938), la Hongrie a un territoire de 104.488 km² et 10.111 mille habitants. — ⁶⁾ Sans les Sudètes rattachées à l'Allemagne en vertu de l'accord de Munich (1938), et avec lesquelles l'Allemagne avait à la fin de 1938 un territoire de 583.280 km² et 78.517 mille habitants.

Közigazgatási területi és névváltoztatások.

Changements de divisions territoriales et de noms de localités en Hongrie.

Az 1937. évi Helységnévtár megjelenése utáni közlés.

2e communiqué depuis la publication du Dictionnaire des Communes 1937.

- Abaújsáp, Rásony és Szárazberencs** (Abaúj-Torna vm., szikszói j.) község egyesítéséből Rásony ideiglenes néven alakított község végleges neve *Rásonysápberencs*.
- Alsószemenye, Felsőszemenye és Csernec** (Zala vm., letenyei j.) község egyesítéséből *Muraszemenye* ideiglenes néven alakított község neve ebben az alakban végleges.
- Antalháza** (Veszprém vm., veszprémi j.) külterületi lakotthely neve *Kerteskö* névre változtatott.
- Balatoncsehi és Orda** (Somogy vm., lengyeltóti j.) község 1939. január 1-én *Ordacsehi* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Balatonkáptalanfüred** (Zala vm., balatonfüredi j.) végleges neve *Káptalanfüred*. község alakított a somogyvármegyei, tabi járásbeli Balatonkiliti község határához tartozó Balatonújhely, Balatonszéplak, Fokihegy és Küszhegy nevű külterületekből.
- Berhida és Peremarton** (Veszprém vm., veszprémi j.) nagyközségek 1939. január 1-én *Berhida* ideiglenes néven nagyközséggé egyesítettek. — **Peremarton** mint törzskönyvezett lakotthely nyilvántartandó.
- Dávidháza és Kotormány** (Vas vm., szentgotthárd—muraszombati j.) község 1939. január 1-én *Dávidháza* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Balatonújhely** néven 1939. január 1-én új nagy-**Dobogókő** mint Pilisszentkereszt (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) községhez tartozó külterületi lakotthely nyilvántartandó.
- Felsőireg és Szemeséd** (Tolna vm., tamási j.) község 1938. október 31-én *Felsőireg* ideiglenes néven nagyközséggé egyesített.
- Gergelyi és Ugornya** (Bereg és Ugocsa k. e. e. vm., vásárosnaményi j.) község 1939. január 1-én *Gergelyugornya* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Kemenesmihályfa és Kemenessömjén** (Vas vm., celldömölki j.) község 1939. január 1-én *Sömjénmihályfa* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Kemesmál és Taródfa** (Vas vm., körmend—németújvári j.) község *Kemestaródfa* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Kistormás és Kölesd** (Tolna vm., simontornyai j.) község 1938. július 30-án *Tormáskölesd* ideiglenes néven nagyközséggé egyesített.
- A „köcski körjegyzőség“ (Vas vm., celldömölki j.) székhelye Köcsk községből ideiglenes hatállyal *Egyházashetye* községbe helyeztetett át.
- Lakytelek** (Kecskemét tj. városhoz tartozó) külterületi lakotthely neve *Lakitelek* névben állapított meg.
- Monostorfalva** (Kecskemét tj. városhoz tartozó) külterületi lakotthely neve *Bugacmonostor* névre változtatott.
- Nagycsákány és Ráhadoroszló** (Vas vm., körmend—németújvári j.) község 1939. január 1-én *Csákánydoroszló* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Nagyhortobágy** (Debrecen tj. városhoz tartozó) külterületi lakotthely neve *Hortobágy* névre változtatott.
- Rákoscaba, Rákoskeresztúr és Rákosliget** (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., központi j.) községek 1939. március 1. hatállyal a *gödöllői* járásba helyeztetnek át.
- Senyeháza és Örbajánháza** (Vas vm., szentgotthárd—muraszombati j.) község 1939. január 1-én *Bajánsenye* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Sorokújfalu** (Vas vm., szombathelyi j.) és **Sorkipolány** (vasvári j.) község 1939. január 1-én *Sorokpolány* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Táplánfa és Gyöngyösszentkereszt** (Vas vm., szombathelyi j.) község 1939. január 1-én *Táplán-szentkereszt* ideiglenes néven kisközséggé egyesített.
- Tata és Tóváros** (Komárom vm., tatai j.) község 1938. július 1-én *Tatatóváros* ideiglenes néven nagyközséggé egyesített.
- Vigánt és Zalapetend** (Zala vm., tapolcai j.) község egyesítéséből *Vigántpetend* ideiglenes néven alakított község neve ebben az alakban végleges.
- A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területek és az ezekkel a területekkel határos részek vármegyei és járási beosztását a Budapesti Közlöny 1939. évi február hó 8-án megjelent 31. száma tartalmazza. — A visszacsatolt felvidéki községek névjegyzéke a Szemle folyó évi 1. számában is közöltetett.

Összefoglaló helyzetjelentés.

Résumé de la situation en Hongrie.

I. Az 1938. év adatai. — Chiffres de 1938.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Mezőgazdaság. — Ipar és bányászat. — Fogyasztás. — Kereskedelem és közlekedés — Áralakulás. — Pénz és hitel.

Évi gazdasági jelzőtábla.

Rajzok az évi gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Agriculture. — Industrie et mines. — Consommation. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique annuel.

Graphiques au tableau économique annuel.

Résumé. Nous présentons les chiffres relatifs à 1938:

Le mouvement de la population a été en général légèrement inférieur à celui de l'année précédente. En raison des appels sous les drapeaux nécessités par la tension de politique extérieure des mois d'automne, le nombre et la proportion des nouveaux mariages (73.287, 8·1 pour 1.000 habitants) accusaient une diminution. Pour les naissances vivantes (176.733, soit 19·5‰), on constate également une régression. Le nombre des décès (129.345, soit 14·3‰) a légèrement monté. L'accroissement naturel (47.388 unités, soit 5·2‰) a été un peu au-dessous de celui de l'année précédente.

Pendant le premier semestre, la variation saisonnière du chômage différait fort de celle des années moyennes. Le nombre des chômeurs a atteint son minimum en septembre (13.555); il s'est élevé à la fin de l'année à 17.144, chiffre inférieur de 1·3% à celui de la même époque de l'année précédente. Toutefois, à la fin de l'année, dans plusieurs professions, le chômage était supérieur à celui de 1937. Ajoutons qu'en 1938, les salaires ont été encore augmentés par plusieurs patrons.

La récolte a été supérieure à celle de 1937. Les prix des produits agricoles étaient assez rémunérateurs. Mais ceux des bestiaux ont baissé. La production de froment, grâce aux bonnes conditions atmosphériques et à l'extension de cette culture (+111 mille ha), a été de 26·1 millions de q, chiffre inférieur seulement à ceux de 1928 et de 1933. Pour le seigle, l'orge et l'avoine, la production a été à peu près pareille à celle de la moyenne des 10 dernières années (seigle, 7·8 millions de q; orge, 6·7 millions; avoine, 2·8 millions). La production de maïs (25·8 millions de q) et celle de pomme de terre (23·2 millions de q), ont fort dépassé la moyenne des dix dernières années. Pour les principaux produits agricoles, la récolte moyenne a été, à l'exception du maïs et de la pomme de terre,

supérieure à celle de l'année d'avant. Le cheptel, s'accroissant considérablement, a augmenté pour les bêtes à cornes de 126 mille, s'élevant à 1.882 mille. Le nombre des chevaux, progressant de 16 mille, monta à 814 mille; celui des porcs, s'accroissant de 486 mille, s'est élevé à 3·1 millions.

Les circonstances économiques étaient à certains égards moins bonnes que celles de l'année précédente, et les événements extérieurs ont troublé pour quelque temps la production. Malgré cela, l'activité économique n'a pas diminué notablement, car les choses défavorables ont été compensées par la bonne récolte et la mise à exécution des grands travaux.

La production de charbon a continué à monter. Pour la houille, s'élevant très fort, elle monta à 10·4 millions de q, dépassant de 13·6% même celle de l'année d'avant. Pour le lignite, progressant de 2·5 millions de q, elle s'est élevée à 83 millions de q (+3·1% par rapport à l'année précédente). La production de minerai de fer a été de 3 millions de q, dépassant de 2·8% celle de l'année d'avant. La zone récemment restituée à la Hongrie a produit pendant les deux derniers mois de l'année 944 mille q de minerais de fer. La production de la fonte à affiner a été de 3·3 millions de q, baissant de 6·2% par rapport à l'année précédente; comparativement à cette année-là, la production d'acier — 6·5 millions de q — a diminué de 2·7%. Pour la production d'énergie électrique, représentant 360 millions de kWh, on voit une augmentation de 4% sur l'année précédente. Les chiffres relatifs à la consommation montrent de bons résultats, à l'exception de celle de coke qui a fléchi de 11·6%. La consommation de charbon (intérieur et étranger) a été de 87·8 millions de q, dépassant de 3·2 millions (+3·8%) celle de 1937. La quantité des charbons intérieurs utilisés par l'industrie, montant de 0·6 million de q, s'est élevée à 34·5 millions. La consommation d'huile lubrifiante, de pétrole et d'essence ont monté, la

première de 8·4%, la deuxième de 6·0%, la troisième de 17·1%.

En 1938, les importations ont représenté 418·2 millions de pengős; les exportations, 521·9 millions. Par rapport à l'année précédente, les premières ont diminué de 65·4 millions de p. (—13·5%); les secondes, de 66·1 millions (—11·2%). Toutefois, l'excédent de la balance — 103·7 millions de p. — n'a été dépassé que de deux cents mille pengős par celui de l'année précédente, le meilleur depuis le traité de Trianon.

Parmi les importations, celles de bois bruts et ouvrés, continuant à tenir la première place, représentaient environ $\frac{1}{8}$ de la valeur totale des marchandises importées; il est à remarquer cependant qu'elles ont diminué de 14% par rapport à 1937. La deuxième place était occupée (avec 5·5%) par les métaux bruts où l'on voit comparativement à l'année d'avant une augmentation de quantité de 31%. Du fait de la baisse à l'étranger de ces métaux, ces importations nous ont coûté bien moins que l'année précédente. Il en était de même de celles de coton brut, lesquelles, par rapport à 1937, montrent une diminution de quantité d'un demi pour 100 seulement. Les achats de fibres et soies artificielles, de jute brut, de drilles, ont aussi diminué; parmi les achats faits pour les matières étrangères importantes nécessaires à l'industrie textile, seuls ceux de laine ont augmenté. Les importations de peaux brutes ont baissé; celles de minerais de fer, de fonte brute, de ferraille, d'huile minérale brute, de pâte à papier, de caoutchouc brut, ont diminué dans une mesure plus forte.

L'exportation dépend en Hongrie surtout des possibilités d'exporter des produits agricoles. En 1938, ces exportations ont été de 342·5 millions de pengős, contre 392·7 millions en 1937. Dans chacune de ces 2 années, les exportations de produits agricoles (y compris ceux de l'industrie agricole) ont représenté environ les $\frac{2}{3}$ des exportations totales (65·6% en 1938, 66·8% en 1937). L'ensemble des exportations a été de 66·1 millions de pengős au-dessous de celui de 1937. Les exportations agricoles figurant pour la plus grande part dans cette régression, ont baissé de 50·2 millions. Seules les exportations de froment et de viandes (fraîches ou préparées) ont monté notablement. Pour quelques autres produits, on constate une augmentation moindre. Somme toute, pour les importants produits agricoles (y compris ceux de l'industrie agricole), l'exportation a fort baissé par rapport à 1937; et il en était de même des articles industriels, à l'exception de ceux de l'industrie lourde.

Les chiffres concernant le trafic ferroviaire indiquent, à certains égards, une régression, due au fait que les circonstances économiques étaient

moins bonnes que pendant l'année précédente. La quantité des marchandises transportées — 9·6 millions de q — a baissé de 2% par rapport à 1937, bien que le territoire national ait été augmenté en novembre dernier (les chiffres comprennent pour novembre et décembre ceux de la zone restituée à la Hongrie). Mais le nombre des voyageurs accuse une augmentation: il s'est élevé à 80·6 millions, dépassant de 9% celui de l'année d'avant.

Le trafic postal a fort progressé. Pour le nombre des correspondances, il s'est élevé à 516·3 millions (+43·2 millions, soit +9·1%). Sur le territoire d'avant novembre dernier, le nombre des postes téléphoniques principaux s'est élevé en un an de 8.046; et comme la zone restituée à la Hongrie pendant ce mois-là avait 3.758 postes de cette sorte, le pays entier comptait à la fin de l'année 123.584 postes téléphoniques principaux. Sur le territoire selon le traité de paix, le nombre des postes récepteurs radiophoniques a, en 1938, monté de 35.710, s'élevant à 419.215.

Le nombre des véhicules à moteur en usage s'est élevé à 35.045, montant de 4.275 (+13·9%); ces chiffres ne comprennent pas la zone récemment rétrocédée à la Hongrie. L'effectif des automobiles pour le transport des personnes, progressant de 2.521, a monté à 15.746 (+19·1%); celui des camions, grandissant de 317, s'est élevé à 3.803 (+9·1%).

L'indice général des prix de gros montrait de fortes variations. Ayant baissé en février à 93, il s'élevait ensuite rapidement et montait à 101 en mai, pour redescendre notablement en novembre. A la fin de l'année, il était à 94 (—1 point par rapport à la même époque de 1937). Ajoutons que le niveau moyen des prix de gros dépassait celui de l'année précédente. Les fluctuations dont nous venons de parler ont été dues à celles des prix agricoles. Le niveau des prix de gros des denrées coloniales n'a pas changé. Pour celui des prix de gros industriels, on ne constate pas de variation considérable. L'indice dit „des autres industries“, baissant de 1 point, est descendu à 118. Celui de l'agriculture et de l'élevage, qui était au début de l'année à 83, a baissé à 81 à la fin de février et monté, de 12 points, à la fin de mai à 93, niveau dépassant de 40 points celui de la période la plus grave de la crise économique; pendant le reste de l'année cet indice s'est remis à baisser, tombant à la fin de l'année à 83, niveau égal à celui de la même époque de l'année d'avant. Les prix des produits agricoles ont été en général favorables pour les producteurs. Entre les prix agricoles et les prix industriels, la disparité a légèrement diminué.

L'indice du coût de la vie a, après de variations notables, baissé à la fin de l'année à 107·1 (—2·3 points par rapport à la même époque précédente).

Là, la baisse a été due à celle des prix de détail des vivres.

D'après les chiffres de la Banque Nationale de Hongrie, la circulation des billets de banque, augmentant considérablement du fait des besoins de la zone rétrocedée à notre pays, s'est élevée à la fin de l'année à 863·4 millions de pengős, dépassant de 397·2 millions de pengős celle de l'année d'avant et accusant une augmentation par rapport à chacune des années précédentes. Les monnaies tchéco-slovaques échangées contre des monnaies hongroises ont représenté environ 77 millions. Le total des prêts accordés par la Banque a, du fait des circonstances exceptionnelles, monté grandement. Le Portefeuille, se gonflant de 61·7 millions de pengős, représentait à la fin de l'année 511·4 millions. L'encaisse métallique, augmentant de 71·2 millions de pengős, s'élevait à la fin de l'année à 220·6 millions.

Les dépôts d'épargne, baissant de 102·6 millions, sont tombés à 685·5 millions. Pour les dépôts en compte courant, on voit une augmentation. A la fin de l'année, les dépôts en banque représentaient 1·433 millions de pengős, soit 67 millions de moins qu'à la même époque de l'année précédente.

A la Bourse de Budapest, la baisse ayant continué, l'indice des actions tombait à 82·8 (—60·6 points), niveau le plus bas noté ces derniers temps. On a vendu à cette Bourse 2·4 millions d'actions contre 4·3 millions en 1937.

C'est dans le commerce, souffrant particulièrement des fluctuations défavorables dont nous avons parlé plus haut, qu'il y eut le plus d'insolvabilités. Le total des cas d'insolvabilité a été de 911, dépassant de 186 (+25·7%) celui de l'année précédente.

*

Népmozgalom.

Az 1938. év népmozgalmát a házasságkötések számának az őszi események okozta megcsappanása, az elveszületési szám sajnálatos továbbcsökkenése és a halandóság némi megromlása jellemezte. A természetes szaporodás 1938-ban kedvezőtlenebb volt az előző évinél.

Az évi gazdasági jelzőtábla az 1938. esztendő előzetes népmozgalmi eredményeit a korábbi évek végleges adataival állítja szembe. Minthogy a végleges adatok — az elkésztett, utólagos anyakönyvi bejelentések miatt — az előzetes eredményeknél valamivel magasabbak, a gazdasági jelzőtábla nyújtotta összehasonlítás a tárgyalt utolsó (1938.) esztendő népmozgalmának irányzatáról a házasságkötési és a születési mozgalom szempontjából a valóságosnál kedvezőtlenebb, a halálozási mozgalom nézőszögéből viszont egy árnyalattal

kedvezőbb képet fest. Ezt figyelembevéve is kétségtelen azonban, hogy a házasságkötések 1938. évi száma (73.287) és ezer lakosra számított aránya (8·1) mélyen az előző évi alatt maradt. Ennek főoka közismert: az őszi hónapok feszültsége s katonai intézkedéseinek sorozata (behívások, magasabb létszámú katonaság fegyverben tartása, csaknem az év végéig tartó katonai közigazgatás a felszabadult területen, stb.). Az *élveszületési mozgalomban* mutatkozó sajnálatos zsugorodás a végleges eredmények tükrében valamivel kisebb lesz a jelzőtáblából kitetsző visszaesésnél; az 1938. évi *élveszületések* száma (176.733) és aránya (19·5‰) azonban így is igen alacsony. Az arányszám a késedelmes bejelentések számbavételével is aligha fogja a 20‰-es határvonalat elérni. A *halálozások* száma 1938-ban 129.345, aránya ezer lakosra 14·3 volt; mindkét adat magasabb az előző évinél. A csecsemő- és gyermekhalandóság némi javulásával szemben a 7 évnél idősebb korban meghaltak száma — főleg az év első hónapjaiban — meglehetősen megnagyobbodott; egyébként a csecsemőhalálozási arány (száz *élveszületésre* 13·4 egy évnél fiatalabb halott) sem áll még — kétségtelen javulása ellenére — a kívánatos szinten. A *gümőkóros* halottak száma kielégítően alakult. Az amúgyis tulajdonképpen csak látszólagos *természetes szaporodás* 1938. évi adatai (47.388 lélek, 5·2‰) az ország népmozgalmi mérlegének, ha nem is nagymérvű, de sajnálatos megromlásáról számolnak be. A *ki- és visszavándorlási mozgalom* alakulásában a korábbi évekhez képest a kivándorlók számának árnyalatnyi emelkedése és a visszavándorlók számának apadása jelent említést érdemlő eltolódást.

Munkapiac.

A gazdasági élet változásai folytán a munkapiaci helyzet az elmúlt évben kedvezőtlenebb volt, mint 1937-ben. A zavarok főleg a munkanélküliség idényszerű lefolyásában nyilvánultak meg. A kimutatott munkanélküliek évi átlaga jóval magasabb volt az előző évinél.

Az elmúlt évben a munkanélküliek hullámozása szabálytalan volt. Az idényszerű tetőpont 20.378 munkanélkülivel már január végén, tehát egy hónappal korábban jött létre s az egy év előtti 8·8%-kal múlta felül. A február hónapban megindult idényszerű hanyatlás, mely a korábbi években mindig az őszi hónapokig tartott, március végén megállott. Ez időtől fogva egészen június végéig, az idényhullámozás törvényszerűségének ellenére, a munkanélküliek száma ismét gyors ütemben kezdett emelkedni, úgy, hogy az év közepén a munkanélküliek száma az éveleji tetőpontot is meghaladta (20.405). Az év második felében azonban a munkanélküliek számának alakulása már

ismét szabályos képet mutatott. Az évi mélypont, a szokáshoz híven, 13.555-tel október végén jött létre. Az ezt követő fűdényszerű feszültség hatása alatt a munkanélküliek száma azután ismét emelkedni kezdett, de ez nem volt nagyarányú. A december hó végén kimutatott 17.144 munkanélküli így 1·3%-os hanyatlást mutatott az egy év előttihez képest. A munkapiaci helyzettel kapcsolatban megállapítható, hogy általában az év folyamán a munkapiacra valamivel nagyobb feszültség uralkodott, mint az előző évben. 1937-ben a munkanélküliek évi átlaga ugyanis 15.224, 1938-ban pedig 17.796 volt.

Az év folyamán az egyes iparágak különbözőképpen voltak foglalkoztatva. Voltak időszakok, amikor az egyes szakmákban igen kedvezőtlen volt a helyzet. Az év végén számos szakma mutatott rosszabbodást az 1937. évi helyzettel szemben. Különösen a faipari, építőipari és a bőripari szakmákban emelkedett jelentős arányban a munkanélküliek száma (+64%, +23%, +10·3%). A ruházati ipar helyzete az előző év végén volt a legkedvezőtlenebb, 1938-ban 24%-os javulás jött létre.

A szakmunkások munkabére a világgazdasági válság folyamán Magyarországon 1935-ben állott a legalacsonyabban. Az azóta megindult javulás még mindig tart s az 1938. esztendőre is áttért. A munkabérek múlt évi javulásában nagy része volt annak, hogy a konjunktúra lassúbbodását a folyamatba tett beruházási és hadseregfelszerelési munkálatok megállították s egyes iparágakban az 1937. évinél is kedvezőbb helyzetet teremtettek.

Mezőgazdaság.

A mezőgazdaság helyzete a jó terméseredmények és az árviszonyok némi javulása folytán a kedvezőtlen állatértékelési viszonyok ellenére is jobb volt a megelőző évinél. Az átlagos mezőgazdasági árnívó jóval az előző évi felett maradt. A terméseredmények két főtermény kivételével mind jobbak voltak a megelőző évinél, a búzatermés eredménye pedig rekordmagasságot ért el. A burgonya és a tengeri kivételével a termésátlagok igen kedvezően alakultak s számottevő emelkedés jött létre. Ugrásszerűen emelkedett a búza termésátlaga. Állatállományunk is örömdetesen gyarapodott.

Az elmúlt évben a mezőgazdaság helyzete a kedvező terméseredmények és a mezőgazdasági termények kielégítő áralakulása folytán — jóllehet az állatértékelési viszonyok kedvezőtlenek voltak — nem rosszabbodott, sőt némileg javult is az előző évihez képest. A mezőgazdasági termények árjavulása ugyan április hó folyamán megállott s ezt követően elég számottevő árlemorzsolódás következett be, az átlagos mezőgazdasági ár-színvonal mégis magasabb volt az 1937. évinél.

A vetésterületben nem következett be lényegesebb változás, csak a búza vetésterülete nőtt na-

gyobb arányban, 111 ezer ha-ral 1·6 millió ha-ra. A rozs vetésterülete 18 ezerrel 633 ezer ha-ra emelkedett. A többi főtermények vetésterületében hanyatlás jött létre. A legnagyobb arányban hanyatlott az árpa vetésterülete, mely 22 ezerrel 454 ha-ra esett. A zabnál 12 ezer ha-os, a tengerinél 29 ezer ha-os csökkenés következett be. A vetésterületben létrejött változás főleg a búzatermésnél éreztette hatását.

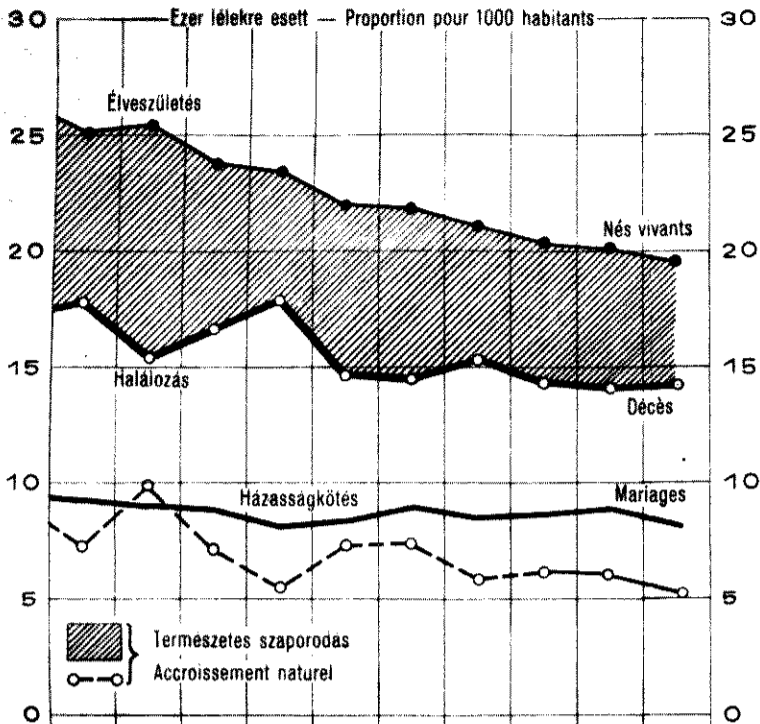
Terméseredmények szempontjából az 1938. esztendő kielégítő volt. A hét főtermény legfontosabbikának a búzának terméseredményét, a termésátlag ugrásszerű emelkedése mellett, a bevett terület növekedése is kedvezően befolyásolta. A búza termése 6·5 millióval 26·1 millióra emelkedett. Ennél csak az 1928. és 1933. évek eredménye volt jobb (27·0, 26·2 millió q). A 7·8 millió q-t kitevő rozstermés 1·6 millió q-val múlta felül az 1937. évi viszonylag igen gyöngye terméseredményt. Árpából 6·7 millió q-t termeltünk, 1·1 millió q-val többet, mint a megelőző évben, amikor a termés jóval az átlag alatt maradt. A zab termése árnyalatilag emelkedett és megközelítette a 2·8 millió q-t. A rozs, árpa és zab terméseredménye az elmúlt 10 év átlaga körül mozgott. A tengeri terméseredményében érezhető volt a vetésterület csökkenése is. A termés azonban még így is jóval az átlagon felüli volt s 25·8 millió q-t tett, az előző évi 27·6 millió q-val szemben. Burgonya termésünk 2·4 millió q-val 23·2 millióra esett s jó közepes volt. Cukorrépából 10·5 millió q-t termeltünk az 1937. évi 10·1 millió q-val szemben. A dohánytermés tovább hanyatlott, nem érte el a 200 ezer q-t. A vetésterület csökkenésének itt is szerepe volt. A tengeri és a burgonya terméseredménye jelentékenyen meghaladta az utolsó tíz év átlagát.

A főtermények *termésátlagai* a burgonya és a tengeri kivételével számottevő gyarapodást értek el. A búza termésátlaga 16·2, a rozsa 12·4, az árpáé 14·6, a zabé 12·3, a cukorrépáé 237·7, a dohányé pedig 14·8 q volt ha-kint, az előző évi 13·2, 10·2, 11·9, 11·7, 215·3 és 14·1 q-val szemben. A tengeri termésátlaga ellenben 1·1 q-val 22 q-ra, a burgonyáé pedig 7·2 q-val 79·6 q-ra esett. Meg kell jegyeznünk, hogy a búza múltévi termésátlagánál eddig csak az 1933. évi volt nagyobb (16·5 q/ha). A cukorrépa termésátlaga az elmúlt 19 esztendőben tavaly érte el a maximumát.

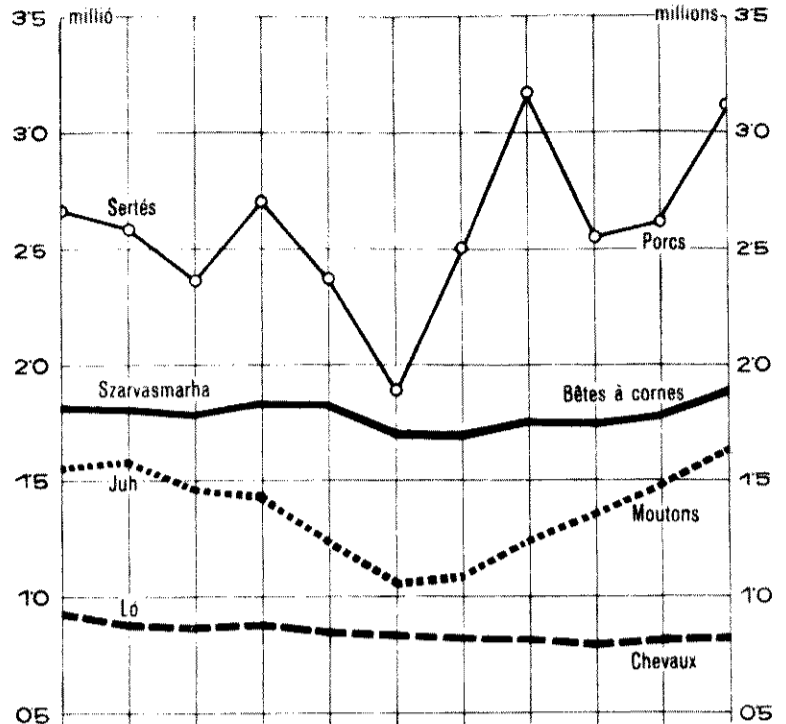
Magyarország *állatállománya* az 1937. évihez képest jelentős gyarapodást ért el. Az állatszámolás által kimutatott 1.882 ezer szarvasmarha, Csonka-Magyarország legjobb eredményét tünteti fel. A megelőző évihez képest is 126 ezer volt a növekedés. Lóállományunk 16 ezerrel 814 ezerre emelkedett. A sertésállomány pedig 486 ezerrel 3·1 millióra nőtt. Ennél csak az 1935. évi volt jobb.

RAJZOK AZ ÉVI GAZDASÁGI JELZŐTÁBLÁHOZ. — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE ANNUEL.

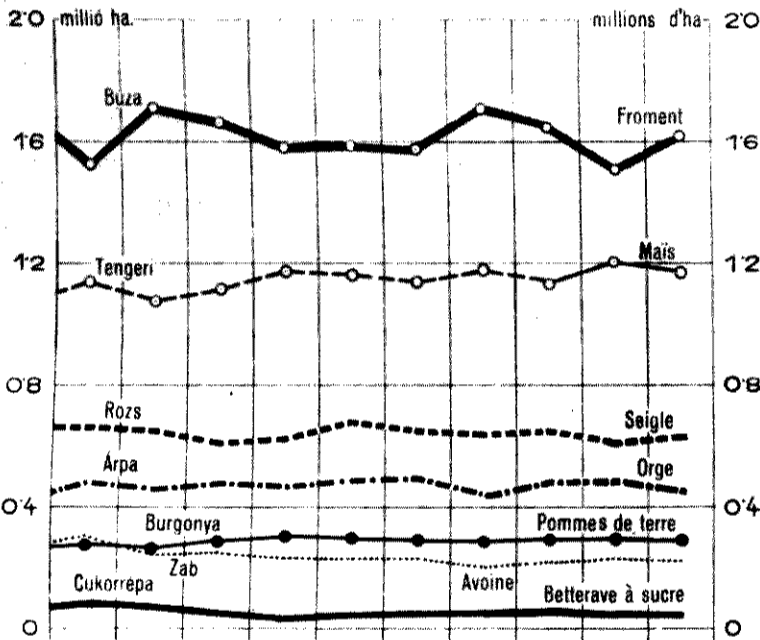
NÉPMOZGALOM. — MOUVEMENT DE LA POPULATION.

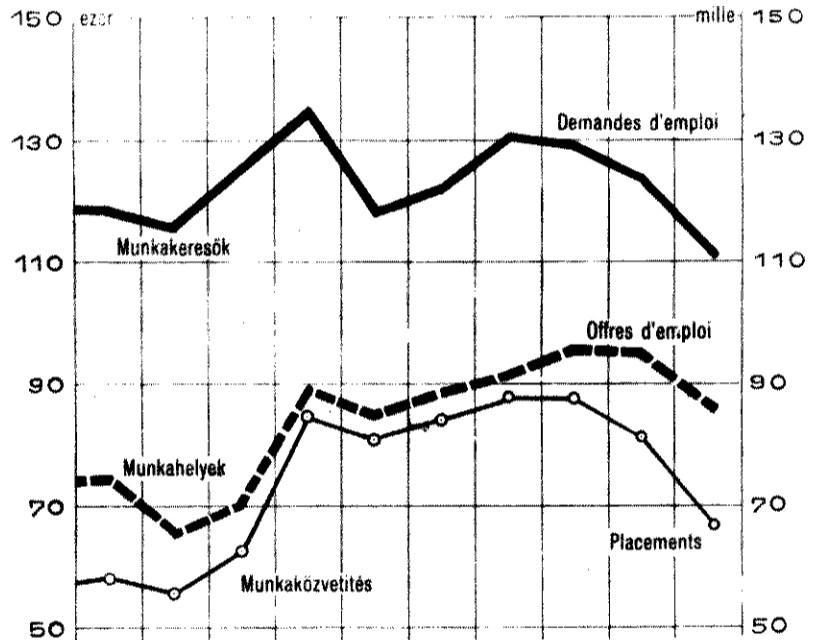
ÁLLATÁLLOMÁNY. — CHEPTEL.

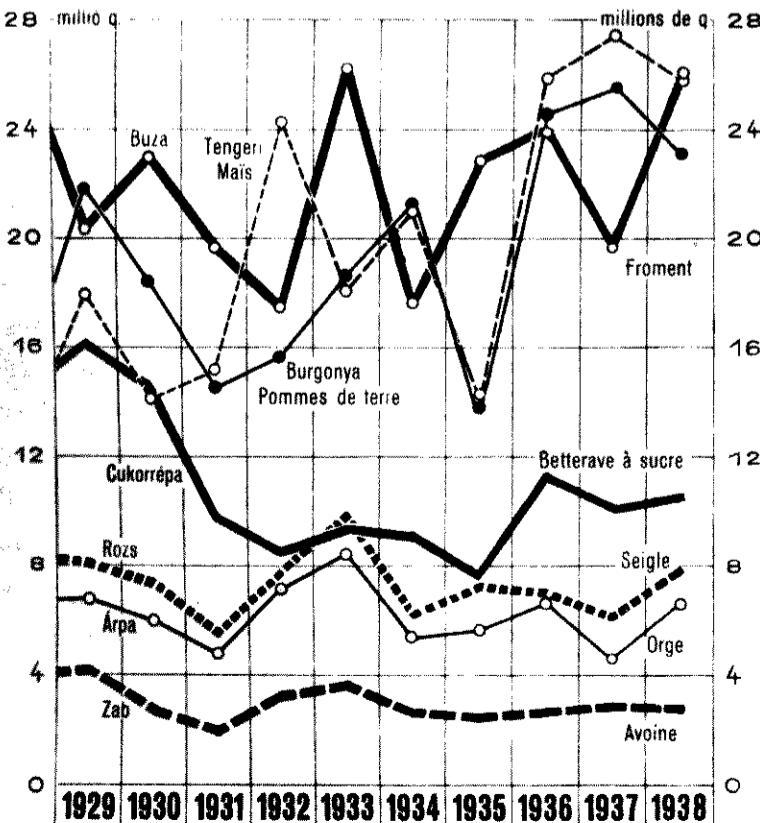
VETÉSTERÜLET. — SUPERFICIE ENSEMENCÉE.

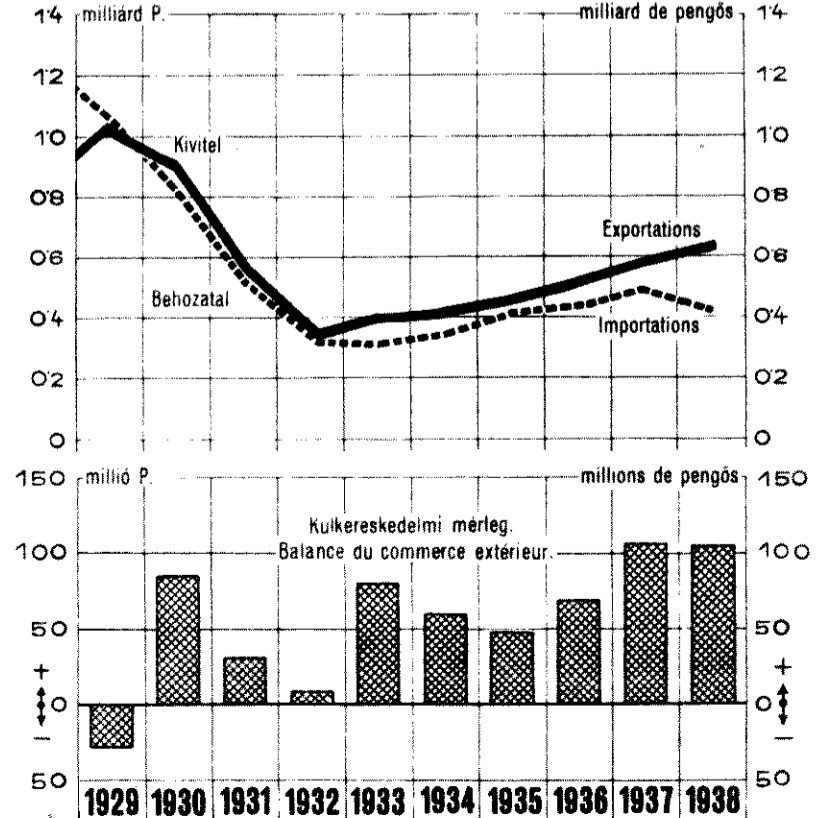
MUNKAPIAC. — MARCHÉ DU TRAVAIL.

TERMÉS. — PRODUCTION.

KÜLKERESKEDELMI FORGALOM. — COMMERCE EXTÉRIEUR.

valamivel. Jelentős gyarapodás következett be a juhállományban is, mely 145 ezerrel 1·6 millióra emelkedett.

A szőlőterületben némi emelkedés következett be, a musttermés ellenben nem volt kielégítő s 1·2 millió hl-rel 3·3 millió hl-re esett.

Ipar és bányászat.

Az elmúlt évben külső tényezők játszottak közre abban, hogy a világszerte megindult konjunktúrahanyatlás nem terjedt messzire. Főleg a beruházási munkálatok megindítása támasztotta alá a magyar gazdasági életet. A fontosabb termelési adatok egyrésze némi emelkedést ért el, de másik részükénél sem következett be számottevő hanyatlás. A konjunktúrafordulat eddig tehát még nem tudta éreztetni kedvezőtlen hatását.

Magyarország gazdasági élete az elmúlt esztendőben mindvégig ellentétes irányú tényezők hatása alatt állott. A világ gazdasági helyzet általános rosszabbodása a teljes fellendülés jegyében álló ipari termelésünkre főleg az első félévben volt depresszív hatással. A kedvezőtlen tényezők között szerepeltek még az átmeneti zavarokat okozó fontos külpolitikai események is. Ezekkel szemben a kormány által tervbevett nagyszabású beruházási program, a jó terméseredmények és a Felvidék egy részének visszacsatolásával kapcsolatos előkészületek élénkítették a magyar gazdasági életet. Az 5 évre tervezett beruházási munkálatok megindítása az év második felében kellő alátámasztást adott a termelésnek és megakadályozta a kedvezőtlen konjunktúrális erők érvényesülését.

A szén behozatalának több, mint 0·5 millió q-val történt visszaesése, nemkülönben a hazai szén fogyasztásának fokozódása folytán széntermelésünk emelkedett. Az 1938. évi 10·4 millió q-s termeléssel a kőszéntermelés újabb tetőpontot ért el s a megelőző évinél is 1·3 millió q-val (+13·6%) állott magasabban. Az új gazdasági fellendülés folyamán az 1934. évi legmélyebb szinthez képest már kereken 38% a javulás. A barnaszéntermelés az elmúlt évben mérsékelt arányban, 2·5 millióval 83 millió q-ra emelkedett (+3·1%). Ebben a mennyiségben nincs benne a visszacsatolt felvidéki rész november és december havi 118 ezer q-t kitevő, tehát viszonylag csekély mérvű termelése. Az 1938. évi barnaszéntermelés egyébként újabb tetőpontot jelez, jóllehet a termelés ütemében az elmúlt év folyamán némi lassúbbodás következett be.

A vasérc és vassalak termelésének ütemében ellenben már lényeges lassúbbodás volt észlelhető. Összesen 2·975 ezer q vasércet termeltünk az 1937. évi 2·895 ezer q-val szemben (+2·8%). Ebben nincs benne a visszacsatolt felvidéki rész november és december havi igen jelentős termelése, mely 944 ezer q-t tett. Csonka-Magyarországon novem-

berben és decemberben összesen 499 ezer q vasércet termeltünk. A visszacsatolt felvidéki rész termelése tehát a kétszeresét teszi eddigi termelésünknek.

A finomításra való nyersvas termelése 230 ezer q-val 3·3 millió q-ra esett (−6·2%). Az acéltermelés is hanyatlott s 6·5 millió q-t tett az előző évi 6·7 millió q-val szemben (−2·7%). Villamosáramtermelésünk 13·8 millió kwó-val 360 millió kwó-ra emelkedett (+4·0%). A szesztermelés némileg hanyatlott. Az 1938. évi 334 ezer hl termelés 131 ezer hl-rel maradt az előző évi mögött.

A jelenlegi gazdasági fellendülés méreteire nézve jellemző, hogy a gyáripari termelés értéke, mely 1933-ban, a gazdasági válság mélypontján 1·763 millió pengőt tett, 1937-ig 2·952 millióra emelkedett. Az 1938. évre vonatkozólag a gyáripari termelés értékadata még nem áll rendelkezésre, így a változás nem állapítható meg.

Fogyasztás.

A fogyasztási adatok alakulásából nem lehet következtetni a konjunktúra hanyatlására. Kevés kivételtől eltekintve a fontosabb fogyasztási számsorok jelentős százalékos arányban emelkedtek.

A fontosabb fogyasztási számsorokban a kedvezőtlen konjunktúrális tényezők hatása csak a kokszt fogyasztásában jelentkezett, amely 11·6%-os visszaesést szenvedett. A hazai és külföldi szénfogyasztás 3·2 millió q-val 87·8 millió q-ra emelkedett (+3·8%). Csupán a hazai szénfogyasztás 4%-kal gyarapodott. A hazai szénből ipari célokra 34·5 millió q használtatott fel, az előző évi 33·9 millió q-val szemben (+1·8%). A mezőgazdaság szénfogyasztása is 178 ezer q-val 2·337 ezer q-ra emelkedett. (+8·3%). A villamosáram-felhasználás is fokozódott s 12·5 millió kwó-val 302·9 millióra emelkedett. Az 1938. évi fogyasztásból ipari célokra 167·7 millió kwó esett, kereken 6 millióval több, mint a megelőző esztendőben. Magyarország cukorfogyasztása 1938 folyamán tovább süllyedt, a fogyasztott mennyiség 54 ezer q-val 1·1 millióra hanyatlott. A kenőolaj-, petróleum- és a benzinfogyasztás ellenben jelentős százalékos arányban emelkedett. (+8·4%, +6·0%, +17·1%).

Kereskedelem és közlekedés.

Csaknem valamennyi fontos ipari alapanyag behozatala mennyiségileg kisebb-nagyobb mértékben visszaesett, a világpiaci áresés folytán pedig az értékbeli visszaesés általában ennél nagyobb méretű volt. Az év végén azonban több alapanyagnál mennyiségi emelkedés mutatkozott. A kivitelben mind a mezőgazdasági termelvények, mind az ipari termékek visszaesést szenvedtek.

A gazdasági életben jelentkezett nehézségek a vasúti áruforgalomban némileg éreztették hatásukat, a hanyatlás azonban nem terjedt messzire. Az utasforgalom ellenben továbbra is megtartotta emelkedő irányzatát.

A posta adatsorainak egyrészében már a visszacsatolt felvidéki rész forgalma is szerepel. A postaforgalom továbbra is emelkedő irányzatot mutat.

Magyarország gépjárműállományára vonatkozó évrégi adatok 1938 végével újabb tetőpontot értek el.

Külkereskedelem. A magyar külkereskedelmi forgalom a behozatal oldalán 418·2 millió pengős, a kivitelben 521·9 milliós értékkel zárult 1938-ban. Osztozott tehát abban az általános világgazdasági áramlatban, amely a világ külkereskedelmi forgalmának visszafejlődésében jelentkezett. A behozatali érték 65·4 millió pengővel, 13·5%-kal, a kiviteli 66·1 millióval, 11·2%-kal volt alacsonyabb az előző évinél. Kedvező jelenség, hogy a külkereskedelmi mérleg 103·7 millió pengős aktív egyenlege csak hétszáz ezer pengővel maradt el az előző évi aktívum mögött, ami pedig a csonkaország életében a maximális aktívumot jelentette, s így közgazdaságunk nagyobb nehézségek nélkül láthatta el magát a nélkülözhetetlen külföldi áruk megszerzéséhez szükséges devizával.

A világgazdasági külső befolyáson kívül, ami sok fontos ipari nyersanyagunk árcsökkenésében is jelentkezett, kedvezően befolyásolta külkereskedelmi forgalmunkat a búza kitűnő terméseredménye. A magyar külkereskedelem alakulására rendkívül erős hatást gyakorolt Ausztriának a Németbirodalomhoz való csatlakozása. A legfontosabb, bár hatása teljes egészében még nem fejlődhetett ki, az év novemberében bekövetkezett az a történelmi esemény, hogy a november 2-i bécsi döntőbírósi határozat értelmében több mint egymillió testvérünk a csonkaországhoz visszatért. Intenzív mezőgazdasági kultúrával bíró területekkel, vasérc-, magnezit-, kaolinbányákkal növekedett így a magyar közgazdaság területe, ami külkereskedelmi szempontból mezőgazdaságunk kiviteli teljesítőképességének növekedését, a növekvő belső fogyasztás következtében egyes ipari nyersanyagok behozatalának fokozását, a visszatért területen előforduló nyersanyagokból pedig a behozatal csökkenését vonja majd maga után.

Behozatalunkban 1938-ban is a *nyers és megmunkált fa* foglalja el az első helyet. Az egész behozatali összértéknek mintegy 8-ad része esett ezekre az árúkra, annak ellenére, hogy 14%-kal kevesebbet hoztunk be, mint 1937-ben. Az építési konjunktúra visszafejlődése mellett Németországban az osztrák fára életbeléptetett kiviteli tilalma, az év utolsó negyedében az északi határ elzárása, mind gátolták az importot. A második helyen 5·5%-os részesedéssel a *nyers fémek* állanak. Mennyiség szerint igen jelentékeny, 31%-os a behozatal fokozása, míg az érték valamivel (1·5%-kal) alacsonyabb az előző évinél annak következtében, hogy a világpiacon a fémeknél általában erős ár-

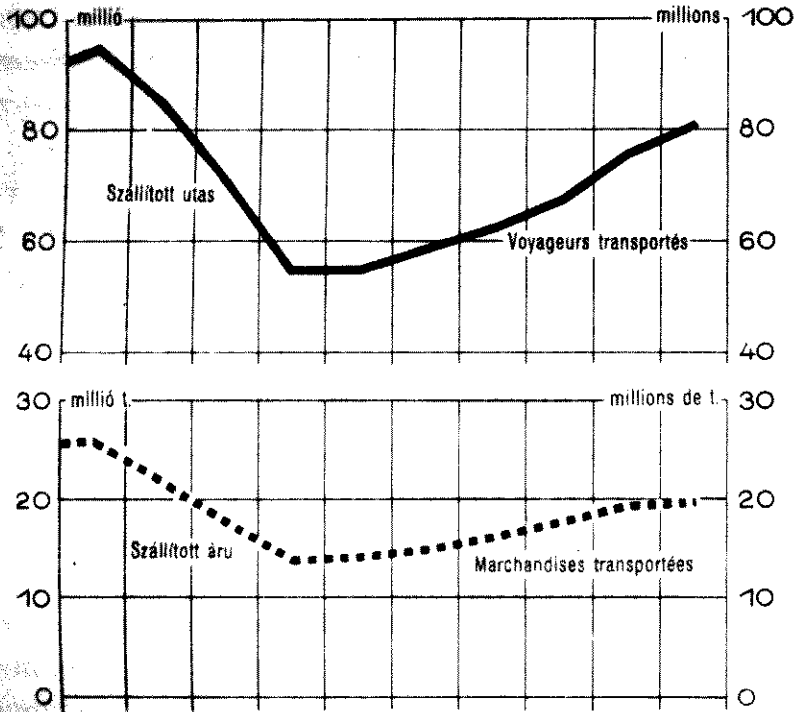
csökkenés lépett fel. A *nyerspamutnál* ugyancsak a világpiacon áresés hatása érvényesül erős mértékben: míg az importált mennyiség csak alig valamivel, fél százalékkal volt kisebb az 1937. évinél, addig az érte kifizetett összeg 17%-kal volt alacsonyabb. A *textilipari* egyéb alapanyagok közül a műrostnál, a pamut póttanyagánál 42%-os visszaesés állott elő, a selyemipar pedig műselyemfonalból szintén csaknem ilyen mértékben, 40%-kal vásárolt kevesebbet. Csökkent a nyers juta, továbbá a rongy beszerzése is, csak a nyers gyapjúnál mutatkozott jelentékeny, 29%-os emelkedés. Visszaesett a nyersbőr importja, még erősebb mértékben (a fémeken kívül) a nehézipari alapanyagoké (vasérc, nyers- és ócskavas), bár a visszaesés az év utolsó negyedében alakult ki, nyilván a visszacsatolás következményeképpen. Nyers ásványolajból, papirosanyagból, nyers kaucsukból szintén jóval kevesebbet vásároltunk. Megjegyzendő, hogy az említett nyers pamutnál és nyers bőrnél — nyilván a visszacsatolás folytán megnövekedett belső szükséglet következtében — az év utolsó negyedében a behozatal már jóval felülmúlta az előző évit.

Kivitelünk alakulását az agrárexport helyzete dönti el. Ennek értéke 1938-ban 342·5 millió pengőt tett az 1937. évi 392·7 millió pengővel szemben. Mind a két évben kivitelünknek mintegy $\frac{2}{3}$ része (1938-ban 65·6%, 1937-ben 66·8%) állott tehát mezőgazdasági termelvényekből. Egész kivitelünk 66·1 millióval volt kisebb értékű az 1937. évinél, amiből 50·2 millió mezőgazdasági kivitelünk visszaeséséből állott elő. Agrárexportunk főbb tételei közül a búzánál 6·1 millió pengős többlet mutatkozik, s a 68·3 millió pengős összértékkel egész kivitelünknek mintegy nyolcad részét foglalta el. A gyógynövényeknél, a paprikánál, a friss főzelékféléknél elért többletek már jóval szerényebbek voltak. Az állattenyésztés termékei közül a friss és elkészített húsnál mutatkozik igen jelentékeny, 3·7 millió pengős emelkedés. Javult a tojás és baromfi kivitele is.

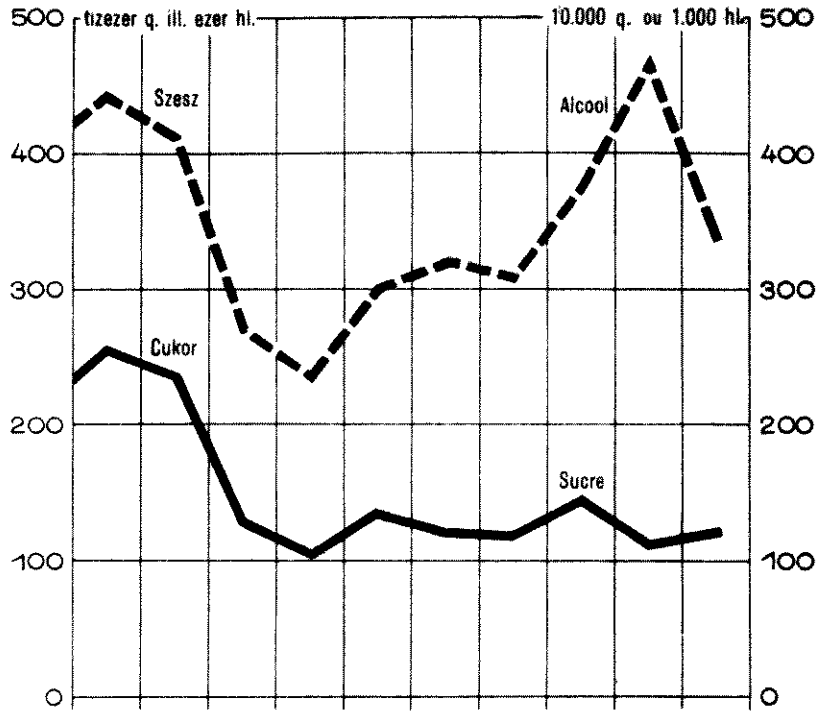
A felsorolt tételeknél elért többletet jóval meghaladták azok a visszaesések, amelyek a többi fontos mezőgazdasági cikknél érték közgazdaságunkat. Így a rozsnál 9·9 millió, a tengerinél 6·1 millió, a lóhere- és lucernamagnál 4·3 millió és az olajosmagvaknál 570 ezer pengővel volt kevesebb a bevétel. Az állattenyésztés termékei közül a vágó- és igásállatok tétele 5·2 millió pengővel zárta kedvezőtlenebbül az 1938. évet. E tételnél az olaszországi szarvasmarhákivitelünk 18·5 millió pengős visszaesése volt érezhető. A tollnál 5·3 millió, a vajnál — a szarvasmarhaállományban fellépett száj- és körömfájás miatt bekövetkezett kisebb tejhozam és így kevesebb vajexportfelesleg folytán — 3·7 millió, a disznósír és szalonnánál 2·1 millió pengő

RAJZOK AZ ÉVI GAZDASÁGI JELZŐTÁBLÁHOZ. — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE ANNUEL.

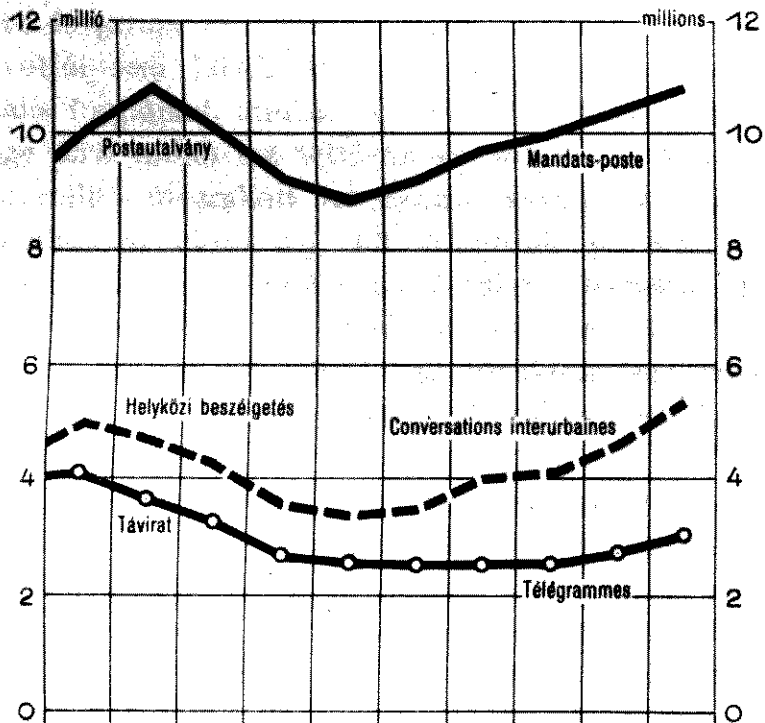
VASÚTI FORGALOM. — TRAFIC DES CHEMINS DE FER.

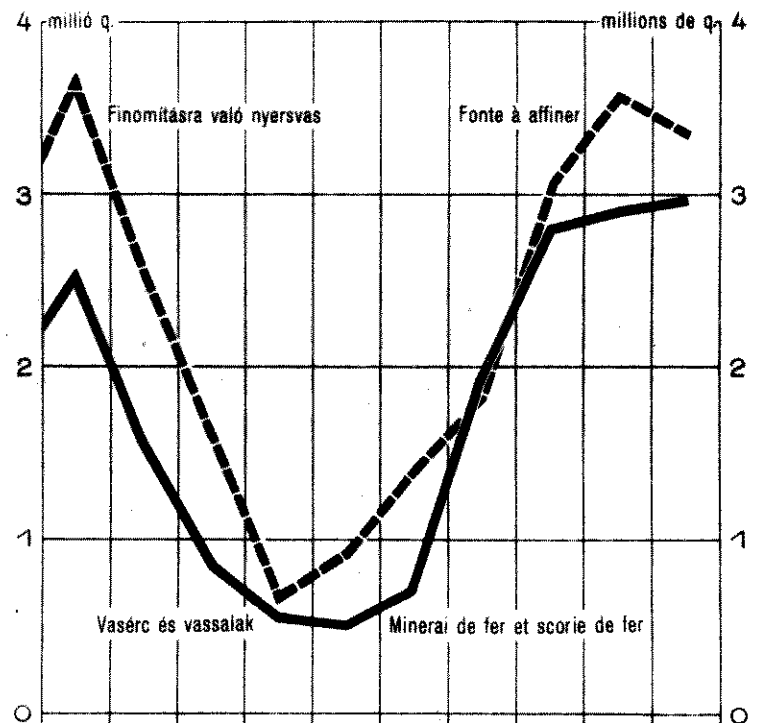
CUKOR- ÉS SZESZTERMELÉS. — PRODUCTION DE SUCRE ET D'ALCOOL.

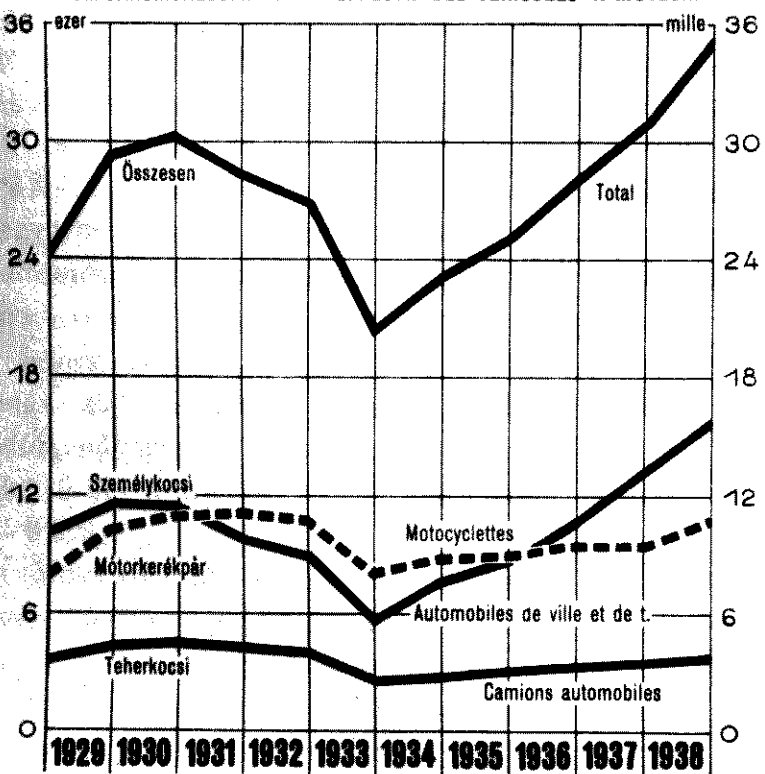
POSTAFORGALOM. — TRAFIC POSTAL.

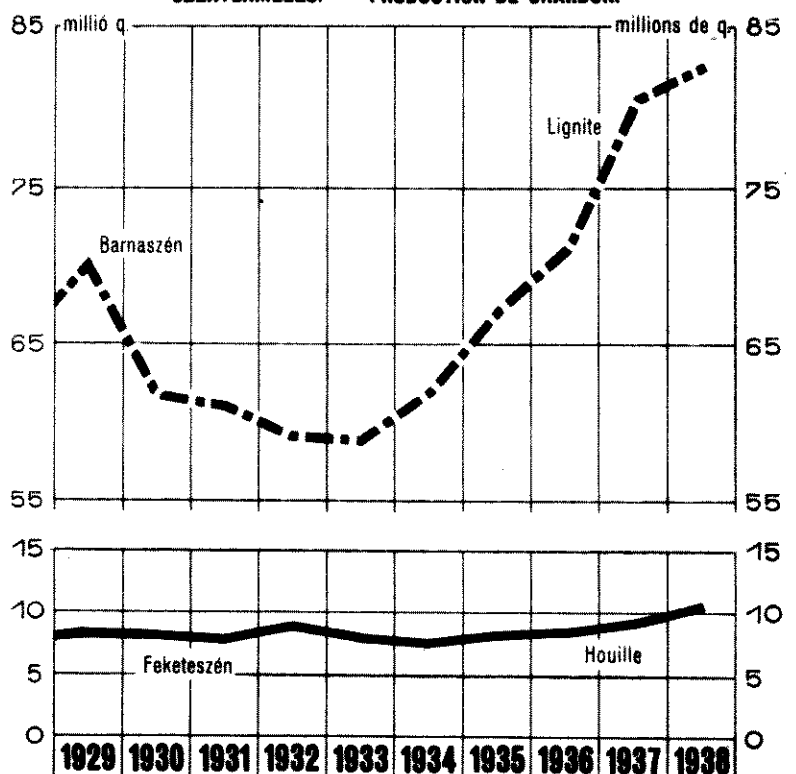
VASTERMELÉS. — PRODUCTION DE FER.

GÉPJÁRÓMŰÁLLOMÁNY. — EFFECTIF DES VÉHICULES A MOTEUR.

SZÉNTERMELÉS. — PRODUCTION DE CHARBON.

volt a kiesés. Kedvezőtlenebb volt végül a mezőgazdasági iparok exporthelyzete is: lisztből 6 millió, malátából 2·7 millió, cukorból 2·7 millió és szeszből 1·9 millió pengő értékűvel kevesebbet helyeztek el külföldön.

Ipari kivitelünk általában kedvezőtlen volt, s az exportvisszaesés a múlt évvel szemben 14·3 millió pengőt tett. Csak a nehéziparban mutatkozott 6 millió pengős emelkedés, elsősorban a sínautó-export folytán, a textilipar azonban 7·8 millió pengővel, a konfekciós ipar 6 millióval, a bőr- ipar és a faipar 1·9—1·9, a vegyészeti ipar 1·6 millió pengővel kevesebb bevételt könyvelhetett el.

Vasúti forgalom. A vasúton szállított áruk mennyisége 19·6 millió q-t tett, 0·4 millióval kevesebbet (—2·0%), mint a megelőző évben. A gazdasági válság mélypontjához az 1933. évi 14·1 millió q-hoz képest azonban, több, mint 39%-os javulás mutatkozik. Jóllehet az elmúlt év utolsó két hónapjának eredményében már a visszacsatolt felvidéki rész forgalma is bennfoglaltatik, a forgalom még távolról sem közelítette meg az 1929. évi maximális forgalmat, amikor is a szállított áruk mennyisége 23·0 millió q-t tett. Az év folyamán összesen 1·4 millió megrakott teherkocsi került szállításra, szemben az előző évi 1·3 millióval (+5·1). Az utasforgalom is tovább emelkedett. Összesen 80·6 millió utas került szállításra az 1937. évi 75·3 millióval szemben (+7·0%). Az utaskilométer számsoránál még nagyobb arányú 7·9%-os emelkedés mutatkozik.

Postaforgalom. A Felvidék egyrészének visszacsatolása folytán a postaforgalom az év utolsó két hónapjában megduzzadt, s ezzel a forgalmi adat-sorok emelkedő irányzata további alátámasztást nyert. A *levélküldemények* darabszáma 43·2 millióval 516·3 millióra emelkedett (+9·1%). A *csomagküldemények* darabszámánál 8·4%-os, a *postautalványok* összegénél pedig 9·3%-os javulás következett be. A *postautalványok* száma ellenben 4·3 %-kal emelkedett. A *táviratok* darabszámánál 11·7% volt a gyarapodás, a *helyközi beszélgetéseknél* 19·4%-os emelkedés következett be. Az év végén Magyarországon összesen 123.584 volt a *távbeszélő-állomások* száma, ebben azonban a visszacsatolt felvidéki rész 3.758 állomása is bennfoglaltatik. Egy év leforgása alatt Csonka-Magyarországon a gyarapodás 8.046-ot tett. Csak Csonka-Magyarország *rádióvevőberendezéseinek* száma az év végével 419.215-öt tett. Az évi szaporulat 35.710 volt (+9·3%).

Magyarország *gépjároműállománya* az 1938. év végén 35.045-re rugott, s 4.275-tel (+13·9%) emelkedett a tavalyi szint fölé. Az évi szaporulathoz a személykocsik állagára 2.521 esett (+19·1%). A teherkocsik száma 317-tel 3.803-ra nőtt (+9·1%). Az év végével 10.837 mótorkerékpár volt forgalomban,

1.362-vel (+14·4%) több, mint egy évvel azelőtt. A benzinkutak száma 11-gyel 989-re emelkedett. A kimért benzin és benzinszeszkeverék mennyisége 3·1 millió literrel 34·5 millió literre nőtt.

Áralakulás.

A nagykereskedelmi árszínvonal erőteljes hullámzást végzett, de az átlagos árszínvonal valamivel magasabb volt az 1937. évinél. Az árszínvonal változásaira első sorban a mezőgazdasági termékek árhullámzása volt kihatással. Az ipari termékek ára nem szenvedett lényeges változást, a lefelé irányuló árszínvonal csak árnyalatilag hanyatlott.

Az elmúlt évben a kiskereskedelmi árak is erőteljes hullámzást mutattak, az 1937. évihez képest és így a létfenntartási költségek indexe is nagyobb kilengést végzett. Az év végén azonban az index mégis alacsonyabban állott, mint egy évvel azelőtt.

A hivatalos nagykereskedelmi árindex az év folyamán február hó végén 93-mal érte el legalacsonyabb állását és ekkor pontosan az egy év előtti szinten állott. Áprilisban gyors ütemben javulás vette kezdetét, mely azonban csak rövid ideig, május hó végéig tartott. Ez alatt az idő alatt az index 8 ponttal 101-re emelkedett s ezzel az új fellendülésben elérte a legmagasabb állását. Az ekkor megindult hanyatlások novemberben öltöttek nagyobb arányokat, amikor is a főindex három ponttal 94-re esett. Ezt megelőzőleg az index fokozatosan hanyatlott. Az index az év végén is 94-en állott, 1 ponttal alacsonyabban, mint egy évvel azelőtt. Az árviszonyok azonban értékesítés szempontjából, mégis kedvezőbbek voltak az 1937. évinél. Az átlagos árszínvonal ugyanis magasabban állott. A főindex évi átlaga 96·4 volt, az 1937. évi 94·4-del szemben. Az árszínvonalat a mezőgazdasági termékek árváltozásai tartották egész éven át mozgásban. A gyarmatárak egyébként is merev árszintje változatlan volt. A csoportindex az év végén is 178-on állott és semmi változást nem mutatott az előző év azonos időpontjához képest. Az iparcikkek nagykereskedelmi ára is szűk keretek között ingadozott. Az év végén az „egyéb ipar“ indexe 118-on állott, egy ponttal alacsonyabban, mint 1937. év végén. Annál nagyobb mozgást végzett a mezőgazdasági termékek árszínvonala. A „mezőgazdaság és állattenyésztés“ csoportindexe, mely 1937 végén 83-on állott, februárig 81-re süllyedt, majd április végéig gyors ütemben, 12 ponttal 93-ra emelkedett. A mezőgazdasági termékek indexe a világgazdasági válság mélypontja óta ekkor érte el maximális állását s ezideig 40 ponttal emelkedett. Az árszínvonal április végétől kezdve ismét hanyatlásnak indult. Augusztus végén már 85 volt az index állása, majd az átmeneti javulás után az év végéig 83-ra, az előző évvégi szintre hanyatlott. Az átlagos mezőgazdasági árszínvonal természetesen az indexnek az év folyamán bekövetkezett maximális állása

folytán kedvezőbb volt az 1937. évinél. Az index évi átlaga 85·8 volt, 5·4-del magasabb, mint 1937-ben. A mezőgazdasági termékek és az iparcikkek ára között mutatkozó diszparitás, az ipartermékek árának mérsékelt hanyatlása folytán, az egy év előttihez képest árnyalati javulást ért el.

A megélhetési költségek indexe. Az elmúlt év folyamán az indexben szereplő árucikkek kiskereskedelmi árának hullámzása erőteljesebb volt, mint a megelőző, az 1937. évben. Így a létfenntartási költségek indexe is nagyobb kilengést végzett. A kiskereskedelmi árak az év első hónapjában érték el tetőpontjukat. A megélhetési költségek indexe is ekkor kulminált 110·5-del. Februárban azonban megkezdődött az árak lassú lemorzsolódása. A megélhetési költségek indexe július végéig 4·1 ponttal 106·4-re esett. Az év végéig ugyan ismét 107·1-ig javult, de még így is 2·3 ponttal állott alacsonyabban, mint egy évvel ezelőtt. Az egész évre vonatkozólag azonban a megélhetési viszonyok valamivel kedvezőtlenebbek voltak az előző évinél. A csoportindexek közül a „ruházati“ cikkeké mutat némi változást, mely 2·4 ponttal 134·3-re esett. Az „élelmezés“ cikkek indexe erőteljesebb hullámzást szenvedett. Január végén az index 98·2-del kulminált. Az ekkor megindult hanyatlás július végéig az indexet 5·5 ponttal 92·7-re szállította alá. Az év végén az index 93·7-en állott, 2·7 ponttal alacsonyabban, mint egy évvel ezelőtt.

Pénz és hitel.

A jegyforgalom nagyarányú emelkedése részben a betételvonásokkal és teaurálásokkal, részben pedig a megnövekedett pénzszükséglettel áll szoros összefüggésben. A leszámított váltók állományának emelkedését is a rendkívüli viszonyok indokolták. Az érckészlet örvendetes gyarapodást ért el. Az alapszabályaink módosítása folytán a Nemzeti Bank a jövőben fokozottabb mértékben állhat a gazdasági élet rendelkezésére..

A betétállományban a betételvonások folytán létrejött csökkenés az év végéig csak részben térült meg.

A tőzsdei depresszió, a váltakozó irányzat ellenére, az év folyamán még jobban kimélyült s az árfolyamok az év végén érték el a legalacsonyabb szintet.

A gazdasági élet változásait főleg a hitelbiztonsági viszonyok érezték meg, amelyek lényegesen rosszabbak voltak, a megelőző évinél.

A Magyar Nemzeti Bank az év folyamán az alapszabályváltozások révén módot nyert arra, hogy fokozottabb mértékben állhasson a gazdaságpolitikai célkitűzések szolgálatába, és az ötéves terv végrehajtását is kellőképen tudja elősegíteni.

A jegyforgalom mindjárt az év elejétől fogva gyors ütemben kezdett emelkedni, s az év végén 863·4 millió pengővel érte el eddigi legmagasabb állását, s ekkor 397 millióval állott magasabban, mint egy évvel ezelőtt. A jegyforgalom emelkedését a háborús nyugtalanság által előidézett betét-

elvonások és részben pedig a megnövekedett pénzszükséglet idézték elő. Az évvégi emelkedést a visszacsatolt felvidéki terület fizetési eszközökkel való ellátása idézte elő. A beváltott cseh-szlovák fizetőeszközök értéke 77 millió pengő körül mozgott. A rendkívüli viszonyok folytán a jegybankkal szemben támasztott igényeket is megnövelték. A *leszámított váltók* állománya szeptember hó végén 567·3 millió pengővel kulminált s az év végén is 511·4 millió volt, az egy év előtti 449·7 millióval szemben. Az *aranykészlet* 124·1 millió pengőt tett, a devizák állománya pedig 96·5 millióra rúgott az egy év előtti 84·1, illetve 58·5 millióval szemben. A *váltópénznélküli érckészlet* 71·2 millióval 220·6 millió pengőre emelkedett. A *fedezeti arány* számításában az év folyamán változás állott be. Az új eljárással számított havi átlag december hóban 25·0% volt s árnyalatilag alacsonyabban állott, mint egy évvel ezelőtt.

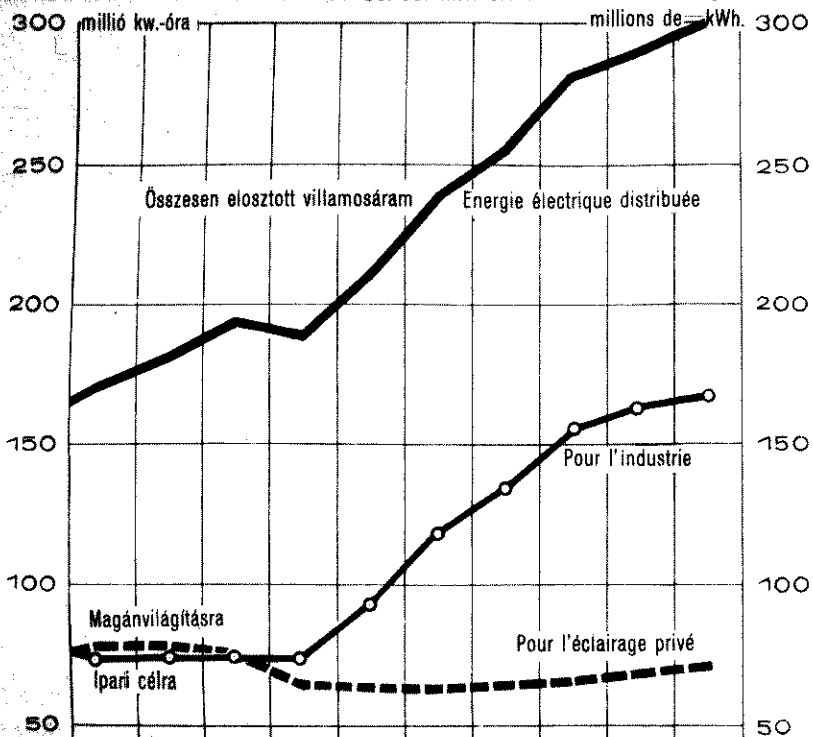
A *betétállomány* lényeges változást szenvedett. A betételvonások folytán a takarékbetétek állaga 102·6 millióval 685·5 millióra esett, amelyet csak részben ellensúlyozott az a körülmény, hogy a folyószámlabetéteké 36 millióval 748 millió pengőre nőtt. A háborús nyugtalanság által előidézett takarékbetételvonások így a folyószámlabetétek növekedése révén csak részben térültek meg. A Póstatakarékpénztárnál és a P. K. budapesti pénzüintézeteinél elhelyezett összes betétállomány az év végén 1.433 millió pengőt tett s 67 millió pengővel állott alacsonyabban, mint egy évvel ezelőtt.

Tőzsde. Az 1937 második negyedében megindult tőzsdei besszperiódus az év folyamán még jobban kimélyült. A hanyatló irányzatot azonban két ízben is igen jelentős árfolyamjavulások tartották fel. Ezek azonban csak rövid ideig érvényesültek s ha számottevő javulás létre is jött, az újabb árhanyatlások azokat megsemmisítették s végül is a hanyatló irányzat kerekedett felül. A részvényindex az év végén 82·8-del érte el a besszperiódusban legmélyebb állását. Egy év leforgása alatt az index 60·6 pontot esett. Az 1937 elején kialakult tetőponthoz képest pedig a részvényindex már 102·7 ponttal állott alacsonyabban. Az árhullámzások folytán a tőzsdei forgalom sem volt egyenletes. Legnagyobb arányú volt áprilisban, amikor is közel 336 ezer részvény cserélt kezét, a legalacsonyabb pedig augusztusban, amikor az eladott részvények darabszáma alig valamivel haladta meg a 85 ezer darabot. 1938 folyamán összesen 2·4 millió részvény cserélt kezét az előző évi 4·3 millióval szemben. A szállítások és átvételek összege az árhanyatlások folytán szintén összezsugorodott s mindössze 147·1 millió pengőt tett s a felét sem érte el az 1937. évinek.

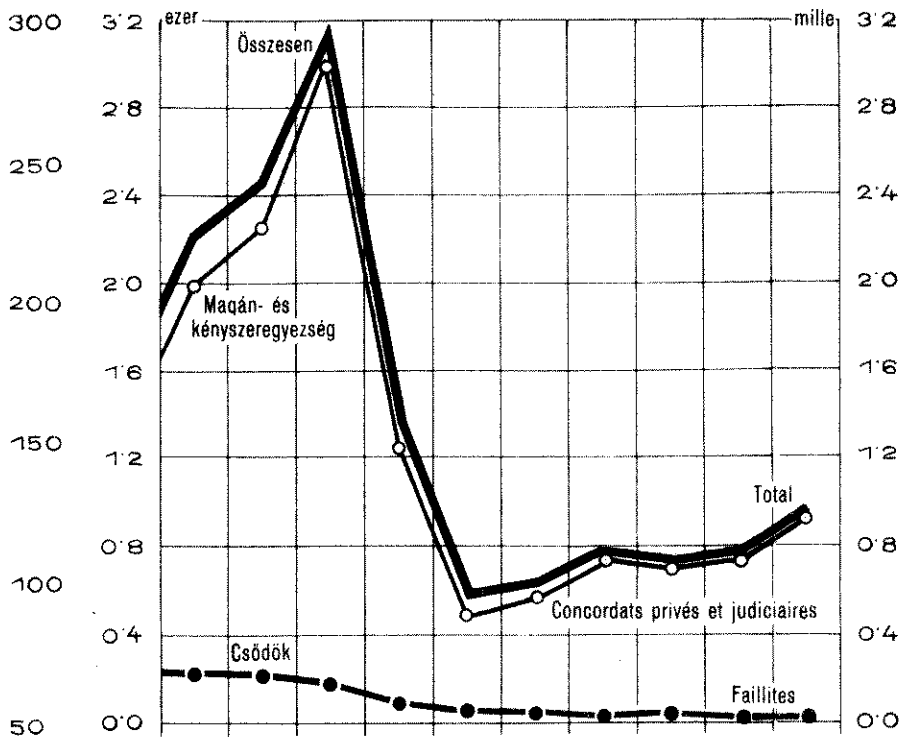
Hitelbiztonság. A gazdasági életben jelentkező kedvezőtlen hullámzásokat főleg a kereskedelem

RAJZOK AZ ÉVI GAZDASÁGI JELZŐTÁBLÁHOZ. — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE ANNUEL.

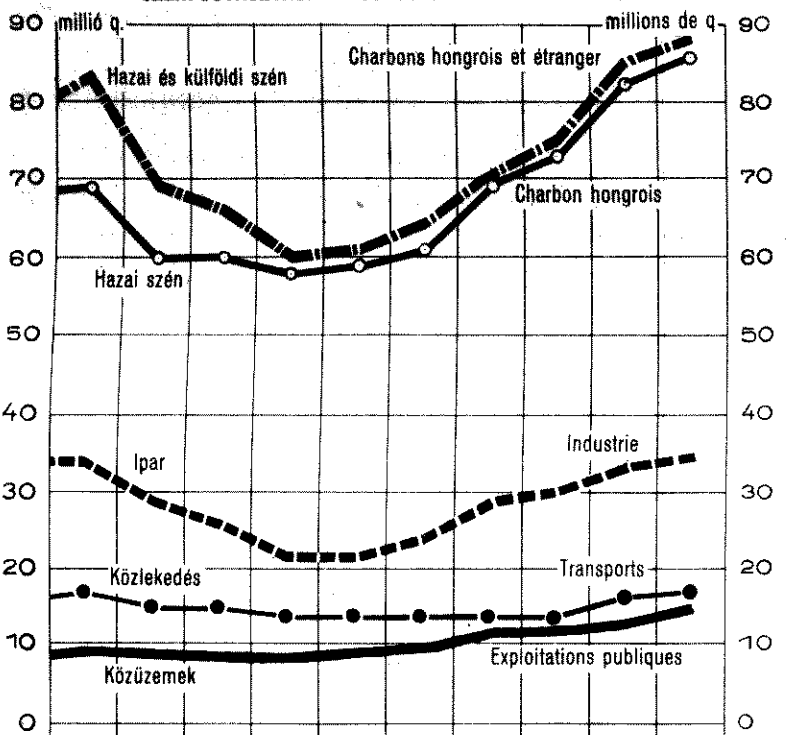
VILLAMOSÁRFYGYASZTÁS. — CONSOMMATION D'ÉNERGIE ÉLECTRIQUE.

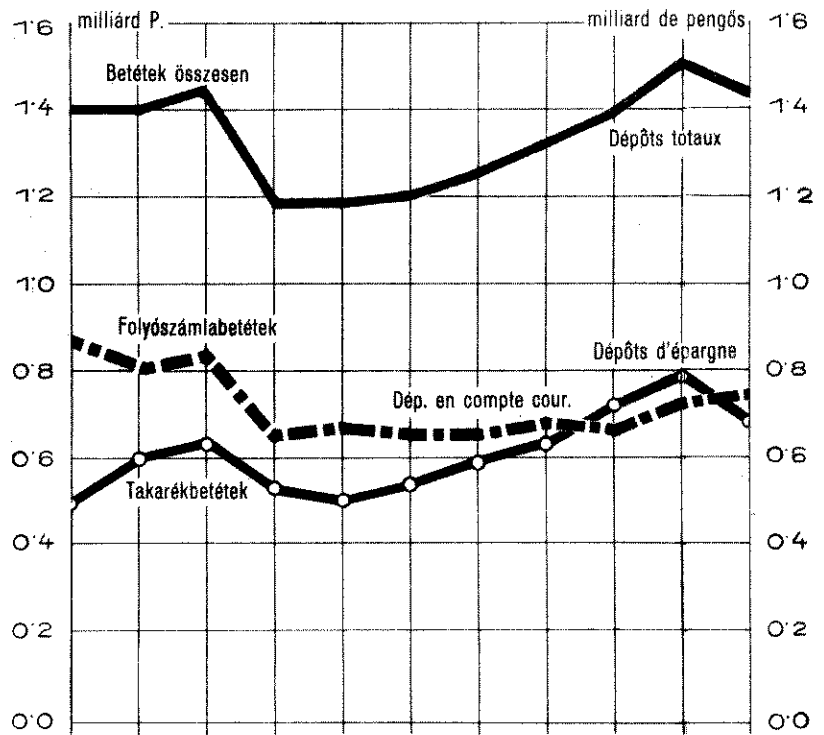
FIZETÉSKÉPTELENSÉG. — INSOLVABILITÉS.

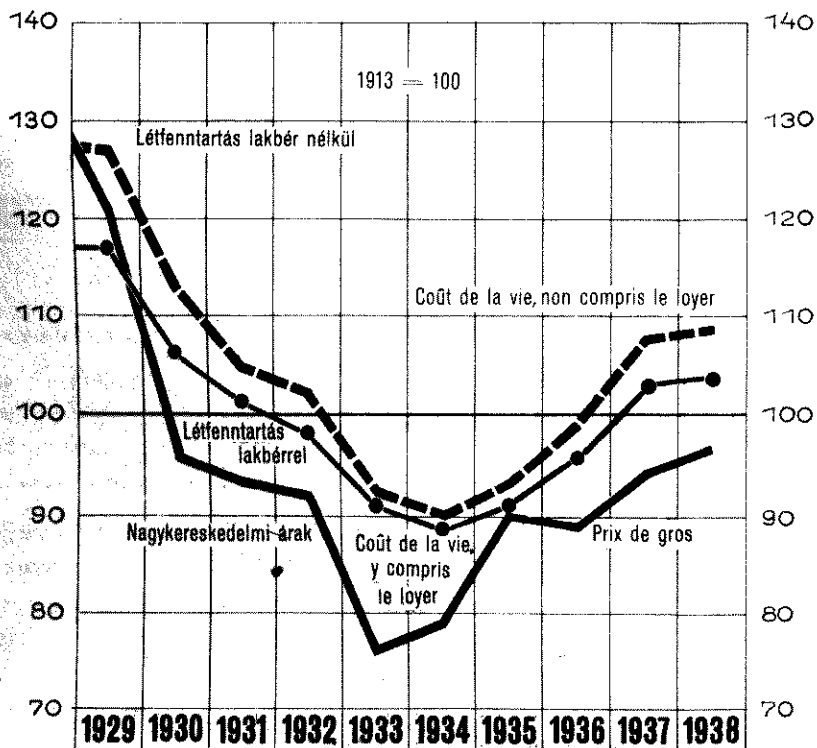
SZÉNFOGYASZTÁS. — CONSOMMATION DE CHARBON.

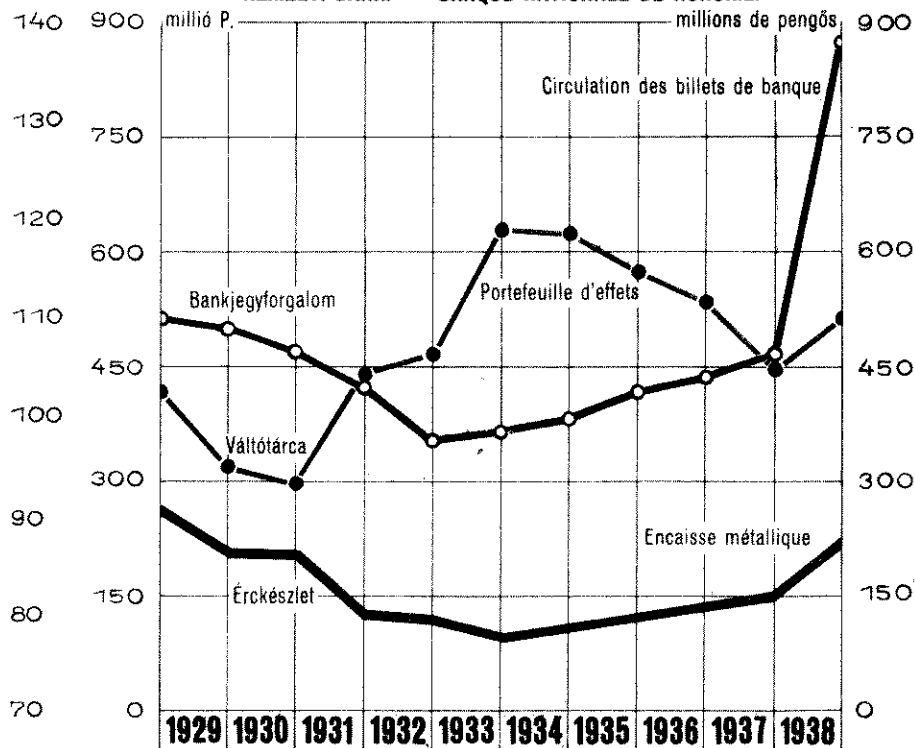
BETÉTEK. — DÉPÔTS.

ÁRINDEX. — INDICES DE PRIX.

NEMZETI BANK. — BANQUE NATIONALE DE HONGRIE.

Évi gazdasági jelzőtábla. — *Tableau économique annuel.*

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Egység <i>Unités</i>	1933	1934	1935	1936	1937	1938
1. Népmozgalom.¹⁾ — <i>Mouvement de la population.¹⁾</i>							
Népesség — <i>Population</i>	1.000	8.841	8.898	8.943	8.991	9.038	9.078
Házasságkötés — <i>Mariages</i>	szám — <i>nombre</i>	73.080	78.843	75.905	77.217	80.259	73.287
Házasságkötés 1.000 lélekre — <i>Mariages pour 1.000 habitants</i>	„ „	8-3	8-9	8-5	8-6	8-9	8-1
Élveszülött — <i>Enfants nés vivants</i>	„ „	193.911	194.279	189.479	183.369	182.449	176.733
Élveszülött 1.000 lélekre — <i>Enfants nés vivants, pour 1.000 habitants</i>	„ „	22-0	21-9	21-2	20-4	20-2	19-5
Halálozás — <i>Décès</i>	„ „	129.913	129.049	136.923	128.333	128.049	129.345
Halálozás 1.000 lélekre — <i>Décès pour 1.000 habitants</i>	„ „	14-7	14-5	15-3	14-3	14-2	14-3
Egy éven aluli elhalt — <i>Décédés au-dessous d'un an</i>	„ „	26.426	28.721	28.812	25.489	24.347	23.605
Egy éven aluli elhalt 100 élveszül. — <i>Décédés de moins d'un an, p. 100 enfants nés vivants</i>	„ „	13-6	14-8	15-2	13-9	13-4	13-4
Gümőkórban elhalt — <i>Décès par tuberculose</i>	„ „	14.959	14.013	14.194	13.646	13.441	12.405
Gümőkórban elhalt 1.000 lélekre — <i>Décès par tubercul. p. 1.000 hab.</i>	„ „	1-7	1-6	1-6	1-5	1-5	1-4
Természetes szaporodás — <i>Accroissement naturel</i>	„ „	63.998	65.230	52.556	55.036	54.400	47.388
Természetes szaporodás 1.000 lélekre — <i>Accroissem. naturel p. 1.000 hab.</i>	„ „	7-3	7-4	5-9	6-1	6-0	5-2
Kivándorolt — <i>Émigrés</i>	„ „	847	909	1.110	1.080	1.533	1.613
Visszavándorolt — <i>Émigrés rentrés</i>	„ „	1.422	1.687	1.439	990	485	233
2. Munkapiac. — <i>Marché du travail.</i>							
Társadalombiztosítás — <i>Assurances sociales:</i>							
Kötelezőleg biztosított tag ²⁾ — <i>Membres ass. obligatoirement²⁾</i>	1.000	851-1	911-8	956-2	1.024-0	1.093-8	.
Férfi — <i>Hommes</i>	„	529-6	576-5	613-6	663-2	719-8	.
Nő — <i>Femmes</i>	„	321-5	335-3	342-6	360-8	374-0	.
Munkanélküli ²⁾ — <i>Chômeurs²⁾</i> :							
Szociáldem. szakszervezeti — <i>Aux syndicats social-démocrates</i>	szám — <i>nombre</i>	26.716	22.291	18.315	15.637	14.279	16.703
Ker. szoc. szakszervezeti — <i>Aux syndicats soc. chrétiens</i>	„ „	1.085	996	967	800	945	1.093
Szakszervezeti munkanélküli együtt — <i>Chômeurs synd. au total</i>	„ „	27.801	23.287	19.282	16.437	15.224	17.796
Hatósági munkaközvetítés ³⁾ — <i>Offices de placement³⁾</i> :							
Munkahely — <i>Offres d'emploi</i>	„ „	84.639	88.154	91.806	95.051	94.901	85.826
Munkakereső — <i>Demandes d'emploi</i>	„ „	117.986	122.335	130.187	129.443	123.498	110.618
100 munkahelyre esett munkakereső — <i>Demandes pour 100 offres</i>	„ „	139	139	142	136	130	129
Munkaközvetítés — <i>Placements</i>	„ „	81.197	84.271	87.881	87.572	81.537	66.880
100 munkahelyre esett közvetítés — <i>Placem. pour 100 offres</i>	„ „	95-9	95-6	95-7	92-1	85-9	77-9
Felajánlott órabér ⁴⁾ — <i>Salaires horaires offerts⁴⁾</i> :							
Bádogos — <i>Ferblantiers</i>	Pengő — <i>pengős</i>	0-49	0-49	0-47	0-51	0-58	0-63
Asztalos — <i>Menuisiers</i>	„ „	0-41	0-41	0-43	0-46	0-51	0-55
Szabó — <i>Tailleurs</i>	„ „	0-39	0-37	0-38	0-39	0-55	0-61
Kőműves — <i>Maçons</i>	„ „	0-56	0-54	0-54	0-56	0-63	0-71
Napszámos — <i>Journaliers</i>	„ „	0-35	0-33	0-30	0-31	0-35	0-42
Gyári munkásnő — <i>Ouvrières de fabrique</i>	„ „	0-22	0-21	0-20	0-20	0-23	0-24
Napszámosnő — <i>Journalières</i>	„ „	0-28	0-26	0-28	0-27	0-28	0-35
3. Mezőgazdaság. — <i>Agriculture.</i>							
Vetésterület ¹⁾ — <i>Superficie ensemencée¹⁾</i> :							
Búza — <i>Froment</i>	1.000 ha	1.593	1.587	1.707	1.648	1.510	1.621
Rozs — <i>Seigle</i>	„	681	656	646	656	615	633
Árpa — <i>Orge</i>	„	486	491	437	474	476	454
Zab — <i>Avoine</i>	„	233	230	205	216	237	225
Tengeri — <i>Maïs</i>	„	1.151	1.137	1.179	1.141	1.204	1.175
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	„	297	291	287	298	296	292
Cukorrépa — <i>Betteraves à sucre</i>	„	44	45	48	49	47	44
Dohány — <i>Tabac</i>	„	18	17	15	15	15	14

¹⁾ Az 1938. évi adatok előzetes eredmények. — ¹⁾ Pour 1938, chiffres provisoires. — ²⁾ Évi átlagos létszám. — ³⁾ Effectif annuel moyen. — ³⁾ A havonként be nem töltött munkahelyek és el nem helyezett munkakeresők nélkül. — ³⁾ Sans les places restées vacantes mensuellement et les demandes non satisfaites. — ⁴⁾ A Budapesten felajánlott órabérek mérlegelt átlagai. — ⁴⁾ Moyennes pondérées des salaires horaires offerts à Budapest.

Megnevezés — Désignation	Egység Unités	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Termelés¹⁾ — Récolte¹⁾:							
Búza — Froment	1.000 q	26.224	17.642	22.922	23.892	19.638	26.091
Rozs — Seigle	"	9.565	6.193	7.277	7.141	6.179	7.810
Árpa — Orge	"	8.415	5.439	5.564	6.583	5.569	6.672
Zab — Avoine	"	3.576	2.594	2.459	2.620	2.704	2.785
Tengeri — Maïs	"	18.093	20.981	14.183	25.931	27.587	25.808
Burgonya — Pommes de terre	"	18.557	21.187	13.927	24.513	25.594	23.172
Cukorrépa — Betteraves à sucre	"	9.443	9.222	7.690	11.244	10.126	10.531
Dohány — Tabac	"	239	182	214	228	204	199
Termésátlag¹⁾ — Rendements moyens¹⁾:							
Búza — Froment	q/ha	16.5	11.5	13.7	14.7	13.2	16.2
Rozs — Seigle	"	14.1	9.6	11.7	11.0	10.2	12.4
Árpa — Orge	"	17.4	11.4	13.0	14.0	11.9	14.6
Zab — Avoine	"	15.5	11.6	12.1	12.2	11.7	12.3
Tengeri — Maïs	"	15.9	18.6	12.3	22.8	23.1	22.0
Burgonya — Pommes de terre	"	63.2	73.0	49.5	82.6	86.8	79.6
Cukorrépa — Betteraves à sucre	"	216.9	207.2	163.4	228.5	215.3	237.7
Dohány — Tabac	"	13.0	11.1	14.1	15.4	14.1	14.8
A szántóföldi termelés értéke — Valeur de la prod. des terres labourées	1,000.000 P	744	1.053	1.329	1.383	1.511	.
Szőlőtermelés — Production des vignes:							
Szőlőterület — Superficie des vignes	1.000 ha	211	212	215	214	217	218
Musttermés — Production de moût	1.000 hl	3.083	2.542	2.858	4.539	4.473	3.259
Allatállomány — Cheptel:							
Szarvasmarha — Bêtes à cornes	1.000 db — têtes	1.697	1.678	1.756	1.742	1.756	1.882
Ló — Chevaux	"	820	803	807	794	798	814
Sertés — Porcs	"	1.899	2.502	3.176	2.554	2.624	3.110
Juh — Moutons	"	1.056	1.087	1.228	1.350	1.484	1.629
4. Ipar és bányászat. — Industrie et mines.							
Termelés — Production:							
Kőszén ¹⁾ — Houille ¹⁾	1.000 q	8.001	7.563	8.228	8.268	9.170	10.421
Barnaszén ¹⁾ — Lignite ¹⁾	"	59.072	61.991	67.177	71.050	80.551	83.058
Vasérc és vassalak ¹⁾ — Minerai de fer et scorie de fer ¹⁾	"	500	689	1.924	2.797	2.895	2.975
Finomításra való nyers vas ¹⁾ — Fonte à affiner ¹⁾	"	931	1.402	1.859	3.063	3.572	3.349
Acél — Acier	"	2.277	3.154	4.461	5.525	6.653	6.475
Alumíniumérc — Minerai d'aluminium	"	724	1.850	2.111	3.291	5.327	.
Mangánérc — Minerai de manganèse	"	62	—	63	272	251	.
Villamosáram ²⁾ — Energie électrique ²⁾	1.000 kw.óra - kWh	258.137	289.323	307.159	337.003	346.209	360.046
Szesz — Alcool	1.000 hl	298.6	324.8	308.2	375.8	464.5	333.8
Cukor — Sucre	1.000 q	1.355	1.198	1.169	1.438	1.110	1.118
A gyáripari termelés értéke — Valeur de la production manufact.	1,000.000 P	1.763	1.954	2.201	2.582	2.952	.
Illetmények és bérek a gyáriparban — Traitement et salaires dans l'industrie manufacturière:							
Tisztviselők — Employés	1.000 P	57.625	59.357	76.508	82.555	91.519	.
Művezetők — Contremaîtres	"	13.829	13.696	14.011	15.081	16.298	.
Munkások — Ouvriers	"	203.060	224.102	243.968	284.232	323.877	.
Szolgák — Gens de service	"	9.852	10.293	13.702	14.951	16.092	.
Összes alkalmazottak — Total	"	284.366	307.448	348.189	396.819	447.786	.
5. Fogyasztás¹⁾ — Consommation¹⁾							
Hazai ³⁾ és külföldi szén — Charbon indigène ³⁾ et étranger	1.000 q	60.741	63.835	70.488	74.872	84.580	87.792
Koksz — Coke	"	1.422	1.778	1.781	2.733	3.708	3.278
Hazai szénfogyasztás — Consom. de charbon indigène	"	58.859	61.461	68.602	72.952	82.496	85.837
Ebből — Dont:							
Ipar ⁴⁾ — Industrie ⁴⁾	"	22.146	24.269	27.503	30.313	33.919	34.531
Közlekedés — Transports	"	14.245	14.454	13.997	13.999	16.114	16.813
Közüzemek — Exploitations publiques	"	8.896	9.495	11.381	12.470	13.774	14.638
Fűtés — Chauffage	"	12.140	11.722	13.821	14.096	16.529	17.517
Mezőgazdaság — Agriculture	"	1.432	1.521	1.900	2.076	2.159	2.337
Kivitt szén ⁵⁾ — Exportations de charbon ⁵⁾	"	2.753	2.450	2.627	2.593	3.201	3.467

¹⁾ Az 1938. évi adatok előzetes eredmények. — ²⁾ Pour 1938, chiffres provisoires. — ³⁾ Csak Budapest adatai. — Seulement Budapest. — ⁴⁾ A bányák által felhasznált szénmennyiség és készlet nélkül. — ⁵⁾ En ne comptant pas les charbons employés par les mines, ni les stocks. — ⁶⁾ A gázgyárak, vízművek s áramfejlesztő telepek nélkül. — ⁷⁾ Non compris: les usines à gaz, le service des eaux, les usines électriques. — ⁸⁾ A bánya feladási lapok alapján számítva. — ⁹⁾ Calculé d'après les bulletins d'expédition des mines.

Megnevezés — Désignation	Egység Unités	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Összes elosztott villamosáram ¹⁾ — Total de l'énergie électr. distrib. ¹⁾	1.000 kw.óra - kWh	209.928	237.797	255.419	280.868	290.446	302.889
Ebből — Dont:							
Ipari célra — Pour l'industrie	„	93.279	118.629	133.535	153.387	161.819	167.700
Magánvilágításra — Pour l'éclairage privé	„	65.324	63.476	64.127	65.232	69.183	71.304
Közvilágításra — Pour l'éclairage public	„	10.441	10.885	11.257	11.825	12.429	13.355
Egyéb célokra — A d'autres fins	„	40.884	44.807	46.500	50.424	47.015	50.530
Cukorfogyasztás — Consommation de sucre	1.000 q	1.034.0	1.220.6	1.054.3	1.115.3	1.159.8	1.105.6
Kenőolajfogyasztás — Consommation d'huile de graissage	1.000 q	111.1	117.1	132.3	120.2	131.2	142.2
Petróleumfogyasztás — Consommation de pétrole	„	545.6	570.1	601.4	665.5	674.6	714.9
Benzinfogyasztás — Consommation d'essence (benzine)	„	450.3	448.1	484.8	496.0	547.5	641.1
6. Kereskedelem és közlekedés. — Commerce et transp.							
Külkereskedelem²⁾ — Commerce extérieur²⁾:							
Behozatal — Importations	1.000.000 P	312.6	344.9	402.3	436.5	483.6	418.2
Kivitel — Exportations	„	391.3	404.2	451.5	504.4	588.0	521.9
Behozatali (—) v. kiv. (+) többlet — Excéd. des imp. (—) ou des exp. (+) ...	„	+78.7	+59.3	+49.2	+67.9	+104.4	+103.7
Behozatal rendeltetés szerint³⁾ — Importation³⁾:							
Élelmezési és élvezeti cikkek — Comestibles, boissons	1.000 P	28.752	23.875	29.643	27.555	30.413	33.143
Élőállatok — Animaux vivants	„	376	418	301	362	931	567
Mezőgazdaság és ipar segédanyagai — Matières dites auxil. de l'agric. et de l'industrie	„	16.894	23.076	55.598	47.554	27.396	30.235
Ipar — Industrie	„	266.621	297.528	316.803	361.067	424.841	354.224
Kivitel rendeltetés szerint³⁾ — Exportation³⁾:							
Élelmezési és élvezeti cikkek — Comestibles, boissons	1.000 P	163.032	185.635	210.224	236.623	244.413	222.825
Élőállatok — Animaux vivants	„	58.776	44.233	56.500	62.547	72.890	66.335
Mezőgazdaság és ipar segédanyagai — Matières dites auxil. de l'agric. et de l'industrie	„	43.516	24.746	18.318	23.012	47.631	33.962
Ipar — Industrie	„	126.013	149.584	166.474	182.200	223.081	198.813
Fontosabb áruk behozatala³⁾ — Import. des princip. marchandises³⁾:							
Nyers és megmunkált fa — Bois bruts et ouvrés	1.000 q 1.000 P	5.796 27.028	8.197 38.020	7.893 36.720	9.572 47.892	10.916 61.983	9.348 50.539
Nyers pamut — Coton brut	q 1.000 P	231.064 24.452	257.344 26.150	242.708 26.329	287.072 29.759	268.474 27.523	267.200 22.745
Papiros és papirosárak — Papier et articles en papier	q 1.000 P	548.654 18.573	638.018 20.031	655.414 20.283	833.571 24.380	838.831 28.510	624.952 21.908
Nyers bőr — Peaux brutes	q 1.000 P	94.442 11.695	140.629 17.622	133.098 18.256	137.551 21.567	160.236 29.848	158.092 20.258
Szén — Charbon	1.000 q 1.000 P	3.300 10.942	4.191 13.601	3.666 11.076	4.646 13.731	5.798 16.575	5.237 14.813
Ásványolaj — Huile minérale	1.000 q 1.000 P	1.752 13.775	2.338 13.422	1.740 10.505	2.579 15.253	2.801 22.294	2.096 16.141
Nyers fémek — Métaux bruts	q 1.000 P	134.038 9.573	204.280 13.031	204.117 12.987	215.364 15.278	258.817 23.420	338.328 23.068
Gépek és készülékek — Machines et appareils	q 1.000 P	58.359 9.554	58.821 11.861	50.573 11.958	70.999 17.806	72.911 19.713	63.599 20.805
Selyem és selyemfonál — Soie et fils de soie	q 1.000 P	19.929 10.016	25.774 10.445	30.317 11.610	35.661 12.654	39.501 12.851	24.143 8.646
Kátrányfestőanyagok — Teintures dérivées du goudron	q 1.000 P	13.773 8.473	13.336 9.021	14.843 10.451	14.052 10.042	16.173 10.789	17.167 10.164
Gyapjúfonál — Fils de laine	q 1.000 P	14.591 7.924	12.890 7.450	10.039 6.659	6.998 4.283	6.166 3.958	2.469 1.739
Vill. gépek és kész. — Machines et appareils électriques	q 1.000 P	5.253 2.687	12.929 5.762	12.584 4.350	24.009 5.326	24.171 6.659	26.826 7.206
Pamutfonál és -cérna — Fils de coton et fils à coudre, de coton	q 1.000 P	21.084 6.871	21.200 5.554	17.369 4.733	16.889 4.664	12.187 3.776	8.364 2.412
Déli gyümölcs — Fruits du Midi	q 1.000 P	208.323 5.604	222.059 5.677	227.660 6.670	236.871 6.717	255.192 6.908	255.486 8.208
Gyapjúszövet — Tissus de laine	q 1.000 P	3.495 4.771	3.742 5.335	3.587 6.048	3.640 5.454	3.854 5.701	3.689 5.105
Pamutszövet — Tissus de coton	q 1.000 P	5.560 4.338	7.816 5.393	6.438 4.953	7.397 4.812	7.298 4.552	5.691 3.585

¹⁾ Csak Budapest adatai. — ²⁾ Seulement Budapest. — ³⁾ A motalkó céljaira felhasznált szeszmennyiséggel együtt. — ⁴⁾ Y compris les alcools utilisés pour faire du „motalko”. — ⁵⁾ Az 1938. évi adatok előzetes eredmények. — ⁶⁾ Pour 1938, chiffres provisoires.

Megnevezés — Désignation	Egység Unités	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Fontosabb áruk kivitele¹⁾ — Export. des princip. marchand.:¹⁾							
Búza — Froment	1.000 q 1.000 P	4.504 43.695	4.558 54.189	3.308 52.721	5.706 80.397	3.578 62.226	4.361 68.302
Vágó- és igásállatok — Animaux de boucherie et de trait	drb — tête 1.000 P	309.521 53.998	250.021 40.608	307.357 53.313	307.600 59.338	330.715 69.722	319.214 64.492
Ebből — Dont:							
Szarvasmarha — Bêtes à cornes	drb — tête 1.000 P	71.839 21.688	70.216 18.315	69.617 19.634	77.440 24.252	107.515 37.675	54.661 23.517
Sertés — Porcs	drb — tête 1.000 P	159.552 23.998	125.897 16.455	183.147 25.204	175.449 24.934	165.292 24.308	228.901 34.482
Ló — Chevaux	drb — tête 1.000 P	22.726 6.879	13.907 5.014	18.927 7.639	19.024 9.497	13.955 6.922	11.849 6.059
Vill. gépek és készülékek — Machines et appareils électriques	q 1.000 P	17.102 25.208	20.761 33.921	21.285 26.997	25.426 26.250	30.492 28.140	26.760 25.448
Baromfi — Volaille	q 1.000 P	232.194 27.124	269.433 28.414	253.445 26.689	205.912 22.260	261.069 25.672	251.380 26.396
Disznósír, szalonna — Lard et saindoux	q 1.000 P	59.762 6.701	134.752 15.883	241.887 27.795	192.938 18.531	210.580 18.932	185.273 16.793
Toll — Plumes	q 1.000 P	26.588 8.099	35.410 13.988	25.984 10.459	28.112 10.354	31.800 18.449	25.582 13.163
Gépek és készülékek — Machines et appareils	q 1.000 P	38.874 6.416	57.542 9.932	70.879 13.777	63.538 15.888	71.500 14.305	85.443 16.406
Liszt — Farine	1.000 q 1.000 P	524 9.209	491 9.570	528 10.933	542 10.046	583 14.264	352 8.298
Lóhere- és lucernamag — Graines de trèfle et de luzerne	q 1.000 P	81.593 7.097	71.787 9.170	85.031 7.453	142.833 11.176	154.123 13.648	120.242 9.398
Vasárak — Ouvrages en fer	q 1.000 P	153.019 7.685	177.427 9.204	331.013 11.828	358.434 12.431	462.539 18.981	336.648 15.884
Vasfélgyártmány — Demi-produits en fer	q 1.000 P	264.033 4.753	549.367 8.268	1,119.531 13.017	1,042.739 12.333	1,091.075 16.036	1,102.074 17.462
Tojás — Oeufs	q 1.000 P	115.156 9.573	95.057 8.092	82.556 7.768	69.331 6.068	114.539 9.202	140.826 10.581
Kikészített bőr — Peaux ouvrées	q 1.000 P	8.549 7.559	7.090 7.320	10.311 10.975	11.420 9.428	12.009 10.529	8.784 7.536
Friss gyümölcs — Fruits frais	q 1.000 P	398.556 7.834	290.048 6.771	184.578 5.256	584.242 13.785	390.609 9.650	306.626 9.794
Gyapjú — Laine	q 1.000 P	18.009 2.614	32.789 6.610	5.043 921	7.868 1.081	6.304 1.109	1.876 224
Bor — Vin	q 1.000 P	254.145 5.415	218.542 6.061	195.580 5.328	250.875 5.375	382.676 7.202	402.415 8.125
Vasúti forgalom^{1) 7)} — Trafic des chemins de fer:^{1) 7)}							
Szállított áru ²⁾ — Marchandises transportées ²⁾	1.000 t	14.098	14.857	16.101	17.771	20.022	19.623
Árutonna-kilométer ²⁾ — Tonneskilom. ²⁾	1,000.000 km	1.874	2.036	2.142	2.331	2.641	2.621
Megrakott teherkocsi — Wagons chargés	1.000	1.024	1.043	1.103	1.207	1.301	1.367
Vonatkilométer ²⁾ — Trainskilom. ²⁾	1.000 km	38.427	38.721	39.596	41.020	43.263	45.678
Szállított utas ²⁾ — Voyageurs transportés ²⁾	1.000	55.201	59.218	62.825	67.496	75.289	80.558
Utaskilométer ²⁾ — Voyageurskilomètres ²⁾	1,000.000 km	1.802	1.869	1.962	2.065	2.292	2.473
Postaforgalom^{1) 7)} — Trafic postal.:^{1) 7)}							
Levélküldemény ³⁾ — Correspondances ³⁾	1.000 db. - pièces	362.695	354.668	399.604	445.790	473.110	516.280
Csomagküldemény — Colis	" "	8.776	8.890	8.793	9.373	9.809	10.632
Postautalvány ⁴⁾ — Mandats-poste ⁴⁾	1,000.000 P	774	802	867	931	990	1.082
Távirat — Télégrammes	1.000 db - pièces	2.576	2.556	2.573	2.607	2.821	3.150
Budapesti helyi beszélgetés — Conversations locales à Budapest	1.000	103.274	107.560	116.907	122.175	128.472	134.022
Helyközi beszélgetés — Conversations interurbaines	"	3.365	3.507	3.974	4.138	4.594	5.486
Rádióvevőberendezés ⁵⁾ — Postes récepteurs de T. S. F. ⁵⁾	szám — nombre	328.179	340.117	352.907	365.354	383.505	419.215
Távbeszélő főállomás ⁶⁾ — Postes téléphoniques principaux ⁶⁾	" "	76.631	84.920	92.150	102.454	111.780	123.584
Gépjárműállomány⁵⁾ — Effectif des véhicules à moteur⁵⁾:							
Gépjármű Budapesten — Véhicules à moteur à Budapest	drb — unités	10.211	11.556	12.529	14.017	15.125	16.598
Gépjármű Magyarországon — Véhicules à moteur en Hongrie	" "	20.387	23.234	25.087	28.087	30.770	35.045
Ebből: — Dont:							
Személykocsi — Automobiles de ville et de tourisme	" "	5.839	7.567	8.915	10.910	13.225	15.746
Bérajtó — Automobiles de louage	" "	2.633	2.758	2.892	3.077	3.226	3.150

1) Az 1938. évi adatok előzetes eredmények. — 2) Pour 1938, chiffres provisoires. — 3) Az adatok csak a fizető teljesítményekre vonatkoznak. — 4) Seulement les transports payants. — 5) A hírlapküldeményekkel együtt. — 6) Y compris les journaux. — 7) A posta pénzforgalmába bekapcsolt intézmények forgalmával együtt. — 8) Y compris les autres sortes d'envois d'argent. — 9) Évvégi adatok. — 10) Chiffres de fin d'année. — 11) A szolgálati és közvetlen állomások nélkül. — 12) Non compris les postes de service (post., télégr. et téléph.) ni les postes directs. — 13) A visszacsatolt felvidéki rész forgalmával együtt. — 14) Y compris la zone septentrionale rétrocedée à la Hongrie. — 15) A visszacsatolt felvidéki rész nélkül. — 16) Non compris la zone septentr. rétrocedée.

Megnevezés — Désignation	Egység Unités	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Autóbusz — <i>Autobus</i>	drb — unités	519	527	536	587	596	668
Teherkocsi — <i>Camions automobiles</i>	„ „	2.552	2.834	3.064	3.276	3.486	3.803
Egyéb gépkocsi — <i>Autres automob.</i>	„ „	638	663	675	725	762	841
Motorkerékpár — <i>Motocyclottes</i>	„ „	8.206	8.885	9.005	9.512	9.475	10.837
Benzinkutak száma — <i>Nombre des distributeurs d'essence</i>	szám — nombre	1.152	1.165	1.117	1.188	978	989
Kimért benzin és benzinszeszkeverék — <i>Benzine (essence) et mél. de benzine et d'alc.débités</i>	1.000	19.183	18.646	19.924	26.891	31.359	34.457
7. Áralakulás.¹⁾ — Mouvement des prix.¹⁾							
Nagykereskedelmi árindex ²⁾ — <i>Indice des prix des gros</i> ²⁾	1913=100	76	79	90	89	94	96
Mezőgazdaság és állattenyésztés — <i>Agriculture et élevage</i>	„	62	66	79	75	80	86
Gyarmatárak — <i>Denrées coloniales</i>	„	148	155	170	177	175	178
Malom- és cukoripar — <i>Minoterie et industrie sucrière</i>	„	101	100	106	105	112	111
Egyéb ipar — <i>Autres industries</i>	„	105	107	110	117	125	118
Agrárrolló ³⁾ — „ <i>Ciseaux agricoles</i> ” ³⁾	„	41.3	38.5	28.2	35.7	35.4	27.2
Megélhetési index — Indice du coût de la vie:							
Lakbérrel — <i>Y compris le loyer</i>	„	91	89	91	96	103	103
Lakbér nélkül — <i>Sans le loyer</i>	„	92	90	93	99	108	103
8. Pénz és hitel. — Monnaie et crédit.							
Magyar Nemzeti Bank⁴⁾ — Banque Nationale de Hongrie⁴⁾							
Jegyforgalom — <i>Circulation des billets de banque</i>	1,000.000 P	368.6	381.4	417.4	436.4	466.2	863.4
Leszámtolt váltók és előlegek — <i>Effets escomptés et avances</i>	„	624.8	619.5	574.4	535.1	449.7	511.4
Érckészlet — <i>Encaisse métallique</i>	„	99.2	109.0	121.2	132.6	149.4	220.6
Ebből: — Dont:							
Arany — <i>Or</i>	„	78.8	78.9	78.9	84.1	84.1	124.1
Deviza és valuta — <i>Devises et monnaies</i>	„	12.1	20.3	33.3	42.4	58.5	96.5
Fedezeti arány — <i>Proportion de la couvert. métallique</i>	%	23.5	24.9	24.9	24.1	25.1	25.0
Leszámtolási kamatláb — <i>Taux d'escompte</i>	„	4.5	4.5	4.0	4.0	4.0	4.0
Elsőr. üz. váltók kamattétele — <i>Taux d'effets de comm. de premier ordre</i>	„	5.94	6.00	5.50	5.25	5.25	5.37
Betéti kamatláb lekötésre — <i>Taux de dépôts à préavis de 3 mois</i>	„	4	3.5	3	3	3	3
Betéti kamatláb lekötés nélkül — <i>Taux de dépôts à vue</i>	„	3	2.5	2	2	2	2
Betéti állomány⁴⁾ — Dépôts⁴⁾							
Takarékbetét — <i>Dépôts d'épargne</i>	1,000.000 P	535.8	587.9	627.2	⁵⁾ 710.3	788.1	685.5
Folyószámlabetét — <i>Dépôts en compte courant</i>	„	660.8	662.2	686.7	⁵⁾ 682.8	711.7	747.7
Betétek együtt — <i>Ensemble des dépôts</i>	„	1.196.6	1.250.1	1.313.9	⁵⁾ 1.393.1	1.499.8	1.433.2
Tőzsde — Bourse:							
Részvényindex ¹⁾ — <i>Indice des actions</i> ¹⁾	1926=100	79.1	73.1	98.6	130.6	162.4	111.1
Eladott részvény — <i>Actions vendues</i>	1.000 drb. — act.	753.4	940.2	2.209.4	4.044.7	4.278.1	2.350.9
Szállítások és átvételek összege — <i>Montant des livraisons et des réceptions</i>	1,000.000 P	38.9	33.7	131.1	305.2	304.9	147.1
Hitelbiztonság — Sécurité du crédit:							
Ujfizetésképtelenségek Magyarországon — <i>Nouv. insolv. en Hongrie</i>	szám — nombre	550	623	781	746	765	950
Ebből: — Dont:							
Csőd — <i>Faillites</i>	„ „	60	51	40	44	40	39
Magán- és kényszeregyezség — <i>Concordats privés et judiciaires</i>	„ „	490	584	748	702	725	911
Magán- és kényszeregyezség = <i>Concord. privés et judiciaires</i> { aktiva — actifs ..	1.000 P	26.024	22.523	13.633	12.640	15.284	22.002
{ passzíva — passifs	„	33.138	29.602	21.519	21.553	24.284	34.658
Óvatolt váltók Magyarországon — <i>Lettres de ch. prot. en Hongrie</i>	szám — nombre	59.516	40.803	40.452	35.696	34.050	40.102
{	1.000 P	38.850	23.887	20.648	18.056	17.111	17.372
Óvatolt váltók Budapesten — <i>Lettres de change prot. à Bpest</i>	szám — nombre	23.363	17.007	16.814	16.379	16.258	17.185
{	1.000 P	18.926	11.999	10.285	9.889	9.283	8.970
Zálogfelvétel Bpsten — <i>Engagem. aux monts-de-piété de Bpest</i>	1.000	2.288	2.405	2.719	2.944	3.059	3.064
{	1.000 P	51.724	52.402	56.942	59.308	61.879	61.479
Zálogkiváltás Bpsten — <i>Dégagem. aux monts-de-piété de Bpest</i>	1.000	2.286	2.329	2.578	2.889	2.989	3.132
{	1.000 P	52.503	51.467	55.060	58.759	60.625	63.143
Zálogálladék Budapesten ⁵⁾ — <i>Effect. des gages aux monts-de-piété de Budapest</i> ⁵⁾	1.000	997	1.072	1.215	1.273	1.342	1.275
{	1.000 P	23.280	23.766	25.647	26.194	27.450	25.786
Kényszerárverésre került Budapesten — <i>Ventes par contrainte aux monts-de-piété de Budapest</i>	tétel - reconnaiss.	82.376	75.036	82.461	93.349	89.457	98.622

¹⁾ Átlag. — ¹⁾ Moyenne. — ²⁾ 1931 I. 1-től 1934 VI. 30-ig a boletta ára is figyelembe vétetett. — ³⁾ Du 1er janv. 1931 au 30 juin 1934, calculé avec le prix du „bulletin de blé.” — ⁴⁾ „Mezőgazdaság és állattenyésztés” és az „egyéb ipar” indexek közötti különbség, ha „egyéb ipar” indexe = 100. — ⁵⁾ La différence entre l'indice de l'„agriculture et l'élevage” et celui „des autres industries”, si l'indice des „autres industries” = 100. — ⁶⁾ Év végi adatok. — ⁷⁾ Chiffres de fin d'année. — ⁸⁾ A P. K. budapesti pénzügyintézeténél és a postatakarékpénztárnál elhelyezett betétek. — ⁹⁾ Dépôts placés dans les établissements financiers budapestois membres de l'Institut Central des Sociétés Financières et à la Caisse d'épargne postale. — ¹⁰⁾ Dec. havi átlag. — ¹¹⁾ Moyenne de décembre.

érezte meg. A hitelbiztonsági viszonyok lényegesen rosszabbak voltak az előző évinél. Összesen 911 fizetésképtelenségi eset fordult elő, 186-tal több, mint 1937-ben. (+25,7%). A magán- és kényszer-egyességek által érintett passzívák összege azonban lényeges emelkedést mutatott s 42,7%-kal múlta felül az 1937. évit. A váltóóvási statisztika is kedvezőtlenül alakult, az óvatolt váltók száma 6 ezerrel 40 ezerrel emelkedett (+17,8%), az óvatolt váltók összegénél már lényegesen kisebb, mindössze csak 1,5%-os emelkedés jött létre.

Kétségtelen, hogy az elmúlt esztendőben a gazdasági élet belső erői mellett a gazdasági helyzet kialakításában a külső tényezőknek is nagy szerep jutott. Főleg ezeknek tudható be, hogy a világszerte megindult konjunktúrális hanyatlás

nem tudta megállítani a magyar gazdasági életet fejlődésében. A Felvidék egy részének visszacsatolásával az ország gazdasági ereje is megnövekedett. A visszacsatolt rész nemcsak, mint fogyasztóterület, de főleg, mint nyersanyagforrás is nagy szerepet fog betölteni a jövőben az ország gazdasági életében. A visszacsatolt terület erdői főleg tűzifát szolgáltatnak s így csökkenteni fogják tűzifabehozatalunkat. Az új vasércbányák termelése teljesen pótolni fogja az eddigi hiányt, de ezek mellett még más nyersanyagokhoz is jutotunk, amelyeket eddig részben, vagy egészben importálnunk kellett. A visszacsatolt területrészen agrárjellegű s így mezőgazdasági exportfeleslegünk is emelkedni fog, ipartermékeink számára pedig ezzel a területrésszel új piac nyílt meg.

II. 1939. január havi adatok. — *Chiffres de janvier 1939.*

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel.

Gazdasági jelzőtábla.

Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les chiffres de janvier 1939:

D'après les chiffres comprenant la zone récemment réincorporée, le nombre des nouveaux mariages a été de 7.207, soit 8,4 pour 1.000 habitants; celui des naissances vivantes, de 16.750 (19,5‰); celui des décès, de 15.285 (17,8‰), de sorte que l'accroissement naturel fut de 1.465 unités (1,7‰). Sans les chiffres de ladite zone, c'est-à-dire, sur le territoire du traité de Trianon, le nombre des nouveaux mariages (6.800, soit 8,8‰) moindrait un accroissement dû au fait qu'en janvier, il y eut beaucoup de mariages différés pendant les derniers mois de l'année précédente. La natalité (15.144 naissances vivantes, soit 19,6 pour 1.000) n'a guère varié. Mais la mortalité (13.936 décès, soit 18,1‰) a, à cause d'une forte épidémie de grippe, bien augmenté. De sorte que l'accroissement naturel (1.208 unités, 1,5‰) accusait une régression.

Le chômage saisonnier a fort augmenté. D'après les syndicats ouvriers, le nombre des sans-travail y inscrits, montant de 4.908, s'est élevé à 22.052 (28,6%), accusant un accroissement de 8,2% sur le chiffre d'un auparavant. Le chômage a partout augmenté, à l'exception de l'industrie de l'alimentation.

Pour la production de houille, on constate une petite régression, compensée d'ailleurs par la progression de la production de lignite. Du fait de la réincorporation de la zone récemment rétrocédée à notre pays, le nombre des gisements de fer a bien augmenté chez nous, cette zone pro-

duisant plus de minerais de fer que la Hongrie du traité de Trianon. En janvier dernier, notre pays a produit 492 mille q de minerais de fer contre 230 mille à la même époque précédente; grâce à cela notre importation a, pour le minerai de fer, baissé considérablement. La production de la fonte à affiner n'a pas augmenté du fait de la réincorporation de ladite zone; en janvier le reste du territoire national a produit 284 mille q de fonte brute de cette catégorie, contre 269 mille pendant le même mois précédent (+5,5%).

Aux usines électriques de la Ville de Budapest, la production de l'énergie électrique a été de 35,6 millions de kWh, baissant de 1,8% par rapport au mois précédent. La quantité de l'électricité employée par moteurs a diminué de 1,4% comparativement à décembre dernier et augmenté de 13% par rapport à janvier de l'année précédente. Cette employée pour l'éclairage a monté par rapport à décembre (+7,5%) et baissé de 4,5% par rapport à janvier précédent.

Parmi les importations, en ce qui concerne les principales matières de base nécessaires à l'industrie, on voit pour les bois bruts et ouvrés une forte régression (30%) et une diminution insignifiante (1%) pour le coton brut. L'importation de minerais de fer et d'huile minérale brute a également baissé, mais cela tenait principalement à l'augmentation, concernant les mêmes produits, de notre production. On constate à l'importation une progression pour les autres matières de base nécessaires à l'industrie textile (fils de soie artificielle, laine, jute brut, drilles), pour les matières

premières employées par l'industrie lourde (fonte brute, ferraille, métaux bruts), ainsi que pour les peaux brutes, le caoutchouc brut, la pâte à papier.

L'exportation a augmenté de ce fait que la possibilité d'exporter avantageusement augmentait pour les produits agricoles. Mais, sous ce rapport, la situation était défavorable pour l'ensemble de l'industrie agricole; il en était de même pour presque toutes les industries, surtout pour l'industrie lourde.

Les importations représentant 39·4 millions de pengős et les exportations 50·1 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldé par un excédent de 10·7 millions. Même en tenant compte de l'augmentation, due à la sentence arbitrale dite de Vienne, du territoire national et du nombre des habitants, la balance peut être considérée comme favorable. La valeur des importations, dépassant de 43% le chiffre correspondant de l'année dernière, était à peu près pareille au maximum enregistré pendant les 8 dernières années; celle des exportations, atteignant le point le plus haut constaté au cours des 8 dernières années accusait une augmentation de 15% sur janvier 1938. Quant à l'excédent de la balance, il a été de 32% inférieur au chiffre correspondant de l'année dernière.

Le trafic ferroviaire a légèrement progressé (+0·8%). Pour la quantité des marchandises transportées (1.606 mille tonnes), on constate sur janvier précédent une augmentation de 14·6%, attribuée pour une certaine part à la réincorporation de la zone rétrocedée à notre pays. Le nombre des voyageurs, diminuant assez fort (-6·3%) par rapport à décembre dernier, monta de 11·0% comparativement à janvier de l'année précédente.

L'indice général des prix de gros était, comme à la fin de décembre, à 94. Les éléments de l'indice général n'ont pas accusé de variation, à l'exception de l'indice dit des autres industries, qui a baissé de 1 point par rapport à décembre et de 2 points par rapport à janvier précédent, où il était à 118.

L'indice du coût de la vie a baissé à 101·4 (-0·7 point), diminuant de 3·3 points comparativement au mois de janvier précédent. La régression était due surtout à celle du prix des vivres.

La circulation des billets de banque, diminuant de 32·3 millions, est tombée à 831·1 millions. Le Portefeuille de la Banque Nationale, se dégonflant de 40·7 millions, représentait 470·7 millions.

Les dépôts d'épargne, montant de 5·7 millions, s'élevèrent à 691·8 millions. Les dépôts en compte courant, baissant de 23·8 millions, sont tombés à 723·9 millions. Le total des dépôts en banque — 1.415·7 millions — montrait par rapport à décembre une baisse de 17·5 millions, accusant également une diminution (71·3 millions) sur janvier précédent.

A la Bourse de Budapest, où l'on a vu une baisse exceptionnelle à la fin de l'année dernière, il y eut de fortes hausses en janvier. L'indice des actions a monté à 91 (+8·2 points). On a vendu un peu moins de 200 mille actions. Le montant des livraisons et des réceptions n'a été que de 9·2 millions de pengős, contre 12·2 millions en décembre.

En raison des échéances de fin d'année, le nombre des cas d'insolvabilité a été assez considérable (115), montant de 32 par rapport à décembre et de 16 par rapport au mois de janvier précédent (+38·6% et +16·2%).

*

Népmozgalom.

1939 januárjában a házasságkötések száma és aránya jelentősebben emelkedett. Az elveszületési mozgalom viszont alig élénkült, a halálesetek száma és aránya pedig határozottan kedvezőtlenül alakult.

1938 novemberében és decemberében a visszacsatolt északi területről a népmozgalmi statisztikai lapok még meglehetősen hiányosan futottak be a Központi Statisztikai Hivatalhoz. 1939 január óta azonban az adatgyűjtések rendszeresen folynak, bár hiányos és késedelmes adatszolgáltatás természetesen még ebben a hónapban is gyakrabban fordult elő, mint a trianoni területen. A felszabadult felvidéki területsávra, valamint az egész mai országterületre vonatkozó adatok tehát ezidőszent sem olyan teljesekek, mint a bécsi döntés előtti területre vonatkozó eredmények. Ezért jobb összehasonlítás céljából a trianoni és a felszabadult területre vonatkozó 1939 januári adatok külön vizsgálata is szükséges:

	Trianoni terület	Visszacsatolt északi terület	Együtt
Házasságkötés	6.800	407	7.207
Házasságkötés ezer lélekre . .	8·8	4·7	8·4
Élveszületés	15.144	1.606	16.750
Élveszületés ezer lélekre . .	19·6	18·3	19·5
Halálozás	13.936	1.349	15.285
Halálozás ezer lélekre	18·1	15·4	17·8
Egy éven aluli elhalt	1.788	268	2.056
Egy éven aluli elhalt száz élveszülöttre	11·8	16·7	12·3
Gümőkórban elhalt	1.272	103	1.375
Gümőkórban elhalt ezer lélekre	1·65	1·17	1·60
Természetes szaporodás	1.208	257	1.465
Természetes szaporodás ezer lélekre	1·5	2·9	1·7

A trianoni területre vonatkozó népmozgalmi arányszámok az 1938. évvégi kiszámított lélekszám, a visszacsatolt északi területsáv arányszámai pedig az 1938. december 15-i népösszeírás adatai alapján állapították meg. Az a körülmény, hogy a visszakerült felvidéki részen igen kevés há-

zasság került 1939 januárjában megkötésre, a viszonyok rendkívülisége miatt nem bír nagyobb jelentőséggel. A trianoni területtel szemben a visszacsatolt északi részeken az élveszületési mozgalom és a csecsemőhalandóság kedvezőtlenül, a halálozás és a természetes szaporodás elég kedvezően alakult. Az amúgy is csupán egy hónapra vonatkozó adatok hiányossága miatt mindehhez korai volna komolyabb következtetéseket fűzni. Tény azonban, hogy az 1939 januári népmozgalom a trianoni és a felszabadult felvidéki területen egyformán meglehetősen hátrányosan alakult, hiszen a mai egész országterületre vonatkozó ezrelékek közül csupán a házasságkötéseké kielégítő (8·4), az élveszületéseké ellenben a 20‰-es határ alatt marad (19·5), sőt a halálozásoké kifejezetten kedvezőtlen (17·8); ez a természetes szaporodás szinte minimálisra zsugorodását (1·7) is maga után vonta.

Az előző év megfelelő hónapjával természetesen csupán a *trianoni területre vonatkozó* adatokat lehet pontosabban összevetni. E szerint a *házasságkötések* száma (6.800) és aránya (8·8‰) lényegesen az előző januári fölé (5.675 ill. 7·4‰) emelkedett. A házasságkötési szám emelkedésében ugyan annak is lehet némi része, hogy a farsang ezidén valamivel korábban záródott, mint tavaly, tehát a nagybőjt előtti házasságok ezúttal egy kissé rövidebb időre torlódtak; a házassági mozgalom élénkülését azonban az is előidézhetette, hogy az előző hónapokban katonai és egyéb okokból elmaradt házasságok pótlólagos megkötése december végén megkezdődött és azóta is tovább folyt. Az *élveszületések* száma (15.144) és aránya (19·6‰) pontosan az 1938 januári szinten (15.071 ill. 19·6‰) mozgott; ezúttal esés nem mutatkozott, sajnos azonban a szint már távolról sem kielégítő. Rendkívül kedvezőtlenül alakult a halálozási mozgalom; a halálesetek száma (13.936) és aránya (18·1‰) nemcsak az előző januári (12.472 ill. 16·2‰) fölé szökött igen erősen, hanem magasabb mint az évtized bármelyik évében. Ezt elsősorban az erősebben fellépő influenzajárvány okozta, és pedig valószínűleg azzal kapcsolatban, hogy az őszi-téli hónapok izgalmai miatt főleg az idősebbkorúak szervezetének ellenállóképessége is meggyengült. A csecsemő- és a gyermekhalottak számának csökkenésével ellentétben (az egy évnél fiatalabb korban elhunytak száma a tavaly januári 2.019-cel szemben most 1.788, az 1—6 éveseké pedig 507-tel szemben 505 volt) a 7 évnél idősebb halottak száma igen nagy mértékben — 9.946-ról 11.643-ra — megnőtt; ez szintén az influenza súlyosabb voltának jele. 1938 januárjához képest az idei év első hónapjában nemcsak a kimondottan influenza-halottak száma emelkedett (77-ről 290-re), hanem a rejtett influenzás eseteké ill. az influenzával kapcsolatos egyéb halálokok áldozataié,

mint pl. a gümőkóré (1.186-ról 1.272-re), a tüdőlobé (1.631-ről 2.036-ra), a hörghuruté (59-ről 87-re) és a szervi szívujjé (702-ről 851-re). A sok kedvezőtlen tünettel szemben csupán az jelent javulást, hogy száz élveszületőre ezúttal magyarországi viszonylatban kedvezőnek mondható számú (11·8) csecsemőhalott jutott. Az általában kedvezőtlen halálozási mozgalom a *természetes szaporodást* is szinte egészen minimálisra (1.208 lélek, 1·5‰) nyomta le; adatai még az ugyancsak alacsony előző évi eredményeket (2.599 lélek, 3·4‰) sem érik el.

Munkapiac.

Januárban a munkapiaci feszültség a kedvezőtlen évszaki behatásokra tovább emelkedett s a munkanélküliek számának növekedése lényegesen meghaladta a szokásos kereteket. A konjunktúralis hanyatlás folytán a tavalyihoz képest is jelentős emelkedés mutatkozik. Az élelmezési ipar kivételével a tárgyalt hóban az összes szakmában jelentős rosszabbodás következett be.

A kedvezőtlen évszaki erők januárban teljes erővel érvényesültek. Egy hónap leforgása alatt a munkanélküliek száma 4.908-cal 22.052-re nőtt (+28·6%). Az emelkedés lényegesen meghaladta a szokásos idényszerű kereteket. A január hó végén kimutatott munkanélküliek száma 1.674-gyel (+8·2%) múlta felül a tavalyit. Foglalkozás szerint az előző hónappal szemben csak az élelmezési iparban csökkent a munkanélküliek száma 7·5%-kal. A többi iparágban kivétel nélkül jelentős százalékos arányú emelkedések jöttek létre. A munkanélküliek száma az építőiparban 82·0%, a faiparban 55·8%, a bőriparban 26·2% és a sokszorosító iparban 15·8%-kal emelkedett. Ezek mellett a jelentősebb százalékos arányú emelkedések mellett kisebb arányban, de mégis növekedett a munkanélküliek száma, az egyéb iparban 9·6%-kal, a szállodai alkalmazottaknál 4·2%-kal és a ruházati iparban 0·6%-kal.

Termelés.

A kőszéntermelésben jelentkezett január havi visszaesést a barnaszén termelésének jelentős arányú növekedése teljesen pótolta. A visszacsatolt felvidéki rész bányáinak termelésével együtt a vasérctermelésünk több mint a duplájára emelkedett. A finomításra való nyersvas termelése főleg a múlt évvel szemben mutat lényegesebb növekedést.

Az elektromosáram termelésében bekövetkezett hanyatlást az ipari célokra felhasznált áram mennyiségének csökkenése idézte elő.

Az év első hónapjában összesen 887 ezer q *kőszent* termeltünk, közel 50 ezer q-val kevesebbet, mint a megelőző hóban és 18 ezerrel kevesebbet, mint tavaly. (—5·2%, —2·0%). A *barnaszéntermelés*, amelyben már bennfoglaltatik a visszacsatolt felvidéki rész egy szénbányájának a termelése is 9·3 millió q-ra rúgott s 728 ezer q-val ha-

ladta meg az előző havit (+8.5%), a múlt év azonos hónapjának eredményét pedig 745 ezer q-val (+8.8%) múlta felül.

A Felvidék visszacsatolása révén gazdag vasérc bányákhoz jutottunk, úgy, hogy a visszacsatolt rész területének termelése jóval meghaladja Csonka-Magyarország vasérctermelését. Ennek szemléltetésére megemlítjük, hogy a csonkaország *vasérc-termelése* a múlt év december havában 220 ezer, 1938 januárjában pedig 230 ezer q volt. Az idei január havi termelés ellenben kereken 492 ezer q-t tett, 262 ezer q-val haladta meg a múlt évi január havit. A területmagnagyobbodás folytán tehát vasérctermelésünk 113.8%-kal emelkedett. Ugyanakkor vasércbehozatalunk az 1938. évi 319 ezer q-val szemben már mindössze csak 100 ezer q-t tett. A vissza került új vasércbányák termelése folytán a vasérc behozatala majdnem feleslegessé vált. A *finomításra való nyersvas* termelését az ország területi magnagyobbodása nem érintette. Az év első hónapjában 284 ezer q finomításra való nyers vasat termeltünk, az előző havi 277 ezer és a tavalyi január havi 269 ezer q-val szemben. (+2.6%, +5.5%).

Budapest székesfőváros *elektromosáramtermelése* 1.652 ezer kwó-val 34.5 millió kwó-ra esett. (—4.5%). A tavalyihoz képest azonban még így is 7.8% volt a növekedés. Az áramtermelés esetét az ipari célokra felhasznált áram mennyiségének csökkenése idézte elő, mely 1.4%-nak felel meg. A *motorikus célokra* felhasznált áram mennyisége azonban még így is elég magas szinten van és a múlt évihez képest 12.6%-os, növekedés mutatkozik. A *magánvilágítási célokra* elosztott áram mennyisége a tárgyalt hó folyamán idényszerűleg több, mint 0.3% millió kwó-val 8.3 millió kwó-ra emelkedett (+4.1%). A múlt évi január havához képest azonban 7.6%-os hanyatlás következett be, ami az áramfogyasztók növekedésének ütemében bekövetkezett lassúbbodással áll szoros összefüggésben. Decemberről januárra az áramfogyasztók száma mindössze csak 375-tel emelkedett a múlt évi 1.219-cel szemben. Az Elektromos Műveknek a hó végén összesen 273.972 áramfogyasztója volt.

Kereskedelem és közlekedés.

A behozatalban az ipari alapanyagok beszerzése — a nyers és megmunkált fát kivéve — általában kedvezően alakult. Kivitelünk emelkedését az agrárcikkek fokozott exportja tette lehetővé, míg az ipari export visszaesett.

A vasúti forgalom idényszerű hanyatlása egy hónappal korábban ért véget. A múlt évvel szemben mutatkozó növekedés megítélésénél nem szabad figyelmen kívül hagyni az ország területi és vasútforgalmi hálózatának növekedését sem.

Januári kereskedelmi mérlegünk 39.4 millió pengős behozatali, 50.1 millió pengős kiviteli ér-

tékkel, s így 10.7 milliós aktív egyenleggel zárult. A mérleg alakulása még akkor is kedvező, ha az időközben bekövetkezett népesség- és területgyarapodást tekintetbe vesszük. A behozatali érték, amely 43%-kal nagyobb a múlt évinél, az utolsó 8 év maximuma körüli szinten mozog, míg a kivitel értéke, amely 15%-kal több az 1938-asénál, az utolsó 8 év maximumát jelenti. Az aktív egyenleg 32%-kal alacsonyabb a tavalyinál.

A *behozatalban* az 5.877 vagonos nyers és megmunkált fa tétele 30%-kal kisebb a tavalyinál. A visszaesés a gömbfánál (1.549 vg) és a tűzifánál (2.646 vg) volt jelentékeny (—21, ill. —51%), míg a bárdolt és fűrészelt fa importja (1.682 vg) 58%-kal nagyobb volt a múlt évinél. A *textilipari* nyersanyagimport kedvezően alakult: csak a műrostnál volt jelentékenyebb, 10%-os visszaesés. Nyers pamutból (309 vg) már csak nem egészen 1%-kal kevesebbet szereztek be gyáraink, azonban műselyemből (+69%), gyapjúból, különösen pedig nyers jutából, s amellet rongyból is jóval többet vásároltak. Kedvező volt a nehézipari import is: mind a nyers és ócskavas (4.371 vg), mind a nyersfémek (765 vg) mennyisége többszöröse a múlt évinek. Csak a vasércnél mutatkozik természetes erős, 68%-os visszaesés, míg a kohókoksiz importja 32%-kal nőtt. A bőrpar 18%-kal több nyersbőrt szerzett be, a papirosipar 19%-kal több papirosanyagot. A gummiipar nyers kaucsukból 40%-kal, a szűcsipar kikészített prémbőrből 51%-kal emelte az importot. A nyers ásványolajnál mutatkozó visszaesés (—53%) legalább is részben a belső termeléssel indokolható. Az autók behozatala 36%-kal alacsonyabban zárult.

Kivitelünket a mezőgazdasági termékek jobb külföldi elhelyezése alakította ki kedvezően. Csak a legfontosabb idetartozó cikkek tekintve: a vágó- és igásállatok tételénél 4.1 millió pengő, a disznózsír és szalonna tételénél 1 millió, a búzánál 3.1 millió, a lóhere- és lucernamagnál 2.7 millió pengő a javulás. Visszaesett a tengeri (—1.7 millió P), kisebb értékkel a vaj, a friss és elkészített hús s a baromfi kivitele. Általában kedvezőtlen volt a mezőgazdasági ipar, valamint szinte kivétel nélkül a többi iparág kivitele is. Különösen a nehéziparban volt ez érezhető, ahol a sínautók, vasfélgépművek, villamos és egyéb gépek és készülékek tételénél együttvéve 3.2 millió pengős a visszaesés.

Vasúti forgalom. A teheráruforgalomban az idényszerű hanyatlás a szokástól eltérően korábban ért véget. Januárban idényszerű hanyatlás helyett már emelkedés volt észlelhető, mely ha nem is nagy arányban (+0.8%), de mégis 12 ezer tonnával emelte a szállított árúk mennyiségét. Ebben a forgalomban ugyan a visszacsatolt felvidéki rész

Gazdasági jelzőtábla.*)

Megnevezés	Egység	1937	1938	1 9 3 7								
		átlag ¹⁾ Moyennes ¹⁾		aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	
Népmozgalom.												
1	Házasságkötés	szám	6.613	6.107	5.486	5.987	8.895	10.799	5.949	5.675	8.728	3.979
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	8·8	8·2	7·2	8·1	11·6	14·6	7·8	7·4	12·5	5·2
3	Élveszületés	"	14.818	14.728	15.576	16.197	15.185	13.339	13.740	15.071	14.307	15.835
4	Élveszületés 1000 lélekre	"	19·8	19·6	20·4	22·0	19·9	18·1	18·0	19·6	20·6	20·6
5	Halálozás	"	10.566	10.759	10.276	9.692	10.338	9.296	10.452	12.472	10.917	12.728
6	Halálozás 1000 lélekre	"	14·1	14·3	13·5	13·2	13·5	12·6	13·7	16·2	15·7	16·6
7	Egy éven aluli elhalt	"	1.999	1.972	2.469	2.340	2.006	1.581	1.720	2.019	2.027	2.393
8	Egy éven aluli elhalt 100 élveszülöttre	"	13·4	13·3	15·8	14·4	13·2	11·9	12·5	13·4	14·2	15·1
9	Gümőkórban elhalt	"	1.082	1.033	853	801	799	854	965	1.186	1.089	1.307
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	1·45	1·38	1·12	1·09	1·05	1·16	1·26	1·55	1·57	1·70
11	Természetes szaporodás	"	4.252	3.969	5.300	6.505	4.847	4.043	3.288	2.599	3.390	3.107
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	5·7	5·3	6·9	8·8	6·4	5·5	4·3	3·4	4·9	4·0
13	Kivándorolt	"	128	134	137	93	175	208	134	120	120	176
14	Visszavándorolt	"	40	19	27	25	60	24	31	13	27	28
Munkapiac.												
15	Társadalombiztosító szervek taglétszáma	1.000	—	—	1.116·5	1.122·5	1.149·5	1.129·6	1.038·9	1.043·8	1.067·4	1.132·2
Ebből:												
16	Férfi	"	—	—	751·9	745·7	766·7	747·8	672·3	674·7	694·1	743·4
17	Nő	"	—	—	364·6	376·8	382·8	381·8	366·7	369·1	373·3	338·8
Munkanélküli:												
18	Szociáldem. szakszervezeti összesen	szám	14.279	16.703	12.584	12.895	12.896	13.840	16.163	19.108	18.142	17.486
19	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	8.030	9.861	7.275	7.758	7.809	8.353	9.199	10.271	10.181	9.876
20	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	945	1.093	843	864	896	1.116	1.211	1.270	1.211	1.150
21	Szakszervezeti munkanélküli együtt	"	15.224	17.796	13.427	13.759	13.792	14.956	17.374	20.378	19.353	18.636
Hatósági és ingyenes magánközvetítés:												
22	Munkahely	szám	18.106	17.380	19.334	19.301	17.939	16.393	13.117	14.104	14.881	18.566
23	Munkakereső	"	48.359	47.425	45.904	44.946	45.187	36.968	46.132	49.832	50.442	50.850
24	100 munkahelyre esett munkakereső	"	269	283	237	233	252	226	352	353	339	274
25	Munkaközvetítés	"	14.356	13.649	14.491	14.305	13.881	13.046	10.992	11.665	12.180	14.402
26	100 munkahelyre esett közvetítés	"	79·4	87·7	75·0	74·1	77·4	79·6	83·8	82·7	81·8	77·6
Felajánlott órabérek:												
27	Bádogos	Pengő	0·58	0·63	0·56	0·58	0·59	0·64	0·59	0·57	0·60	0·55
28	Asztalos	"	0·51	0·55	0·53	0·54	0·52	0·55	0·53	0·51	0·53	0·53
29	Szabó	"	0·55	0·61	0·63	0·59	0·53	0·55	0·55	0·58	0·61	0·54
30	Kőműves	"	0·63	0·71	0·69	0·64	0·70	0·66	0·67	0·66	0·65	0·68
31	Napszámos	"	0·35	0·42	0·36	0·37	0·37	0·40	0·36	0·38	0·36	0·38
32	Gyári munkásnő	"	0·23	0·24	0·23	0·28	0·21	0·19	—	0·21	0·22	0·19
33	Napszámosnő	"	0·28	0·35	0·28	0·36	0·35	0·22	0·29	0·32	0·34	0·33
Termelés.												
34	Kőszén	1.000 q	764·2	868·4	791·8	825·8	880·1	861·6	865·9	905·3	817·1	901·5
35	Barnaszén ⁴⁾	"	6.712·6	6.921·5	6.110·4	7.176·2	8.616·7	8.536·8	8.069·9	8.508·4	6.789·3	6.331·7
36	Vasérc és vassalak ⁴⁾	"	241·3	249·6	230·1	308·5	247·6	240·4	277·2	230·0	240·2	279·5
37	Finomításra való nyers vas	"	297·7	279·1	301·2	331·1	286·3	289·9	318·4	269·3	281·4	362·9
38	Szesz	1.000 hl.	38·7	27·8	11·8	17·2	47·5	76·6	77·7	51·6	39·0	31·9
39	Cukor ⁴⁾	1.000 q	92·5	93·2	0·2	6·6	739·6	364·1	0·0	0·0	0·0	0·0
Budapest Szföv. Elektromos művei:												
40	Villamosáram	1.000 kw. óra	28.851	30.004	26.874	28.693	31.523	32.912	33.078	32.046	29.157	30.176
41	Motorikus célra elosztott áram ²⁾	"	13.485	13.975	14.580	14.559	14.366	14.230	13.358	13.412	12.516	12.858
42	Magánvilágítási célra elosztott áram ²⁾	"	5.765	5.945	3.390	3.682	4.789	6.026	7.779	8.934	8.430	6.942
43	Egyéb célokra elosztott áram ²⁾	"	3.918	4.161	3.611	3.763	3.914	4.930	4.645	4.520	4.140	4.180
44	Elektromosáramfogyasztók	szám	—	—	257.899	260.065	261.764	264.226	266.807	268.026	268.272	268.422

*) A közölt adatsorok részletes magyarázata a Magyar Statisztikai Szemle 1932. évi 10. számának mellékletében található. (Gazdaságstatisztikai adatok 1926—32). — ¹⁾ Az évi átlagok ideiglenes jellegűek. Az 1939 január havi népmozgalmi adatokban a visszacsatolt felvidéki rész adatai is bennfoglaltatnak. — ²⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása nélkül. — ³⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása is bennfoglaltatik. — ⁴⁾ 1939 január havától a visszacsatolt felvidéki rész termelésével együtt.

Tableau économique.*)

1 9 3 8										1939	Unités	Désignation
április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier			
Mouvement de la population.												
5.457 7.4	7.789 10.1	5.652 7.7	3.870 5.0	5.125 6.7	6.171 8.3	7.089 9.2	7.658 10.3	6.114 8.0	7.207 8.4	nombre	Mariages	1
15.433 20.8	15.046 19.6	14.296 19.4	14.980 19.5	14.901 19.4	15.272 20.6	14.455 18.8	13.360 18.0	13.777 17.9	16.750 19.5	"	Mariages pour 1000 habitants	2
12.208 16.5	11.669 15.2	10.056 13.6	10.082 13.1	10.802 14.1	9.475 12.8	9.521 12.4	8.946 12.1	10.231 13.3	15.285 17.8	"	Nés vivants	3
1.849 12.0	2.058 13.7	1.737 12.1	1.988 13.3	2.559 17.2	1.986 13.0	1.895 13.1	1.444 10.8	1.603 11.6	2.056 12.3	"	Nés vivants pour 1000 habitants	4
1.398 1.89	1.341 1.75	1.143 1.55	958 1.25	865 1.13	748 1.01	797 1.04	726 0.98	847 1.10	1.375 1.60	"	Décès	5
3.225 4.3	3.377 4.4	4.240 5.8	4.898 6.4	4.099 5.3	5.797 7.8	4.934 6.4	4.414 5.9	3.546 4.6	1.465 1.7	"	Décès pour 1000 habitants	6
118 29	146 39	96 11	110 19	141 18	188 11	118 10	137 8	143 20	173 15	"	Décédés au-dessous d'un an	7
										"	Décédés au-dessous d'un an, pour 100 enf. nés viv.	8
										"	Décès par tuberculose	9
										"	Décès par tuberculose pour 1000 habitants	10
										"	Accroissement naturel	11
										"	Accroissement naturel pour 1000 habitants	12
										"	Émigrés	13
										"	Émigrés rentrés	14
Marché du travail.												
1.158.0	1.170.5	1.152.7	1.160.6	1.196.5	1.196.6	1.218.4	1.225.5	.	.	1.000	Nombre des membr. des caiss. d'assur. soc.	15
769.8	776.6	761.0	773.9	806.0	793.7	810.5	409.9	.	.	"	Dont:	
388.2	393.9	391.7	386.7	390.5	402.9	814.4	411.0	.	.	"	Sexe masc.	16
										"	Sexe fémin.	17
Chômeurs:												
18.476	18.767	19.191	19.134	15.534	12.889	12.664	12.953	16.103	20.952	nombre	Aux syndicats soc.-démocrates de Hongrie	18
10.164	10.299	10.915	10.834	10.140	8.175	7.677	8.043	9.758	11.830	"	Aux syndicats soc.-démocrates de Budapest	19
1.061	1.022	1.214	1.205	1.115	946	891	990	1.041	1.087	"	Aux syndicats soc. chr. de Budapest . .	20
19.537	19.789	20.405	20.339	16.649	13.835	13.555	13.943	17.144	22.052	"	Chômeurs syndiqués au total	21
Bureaux de placem., offic. et privés grat.:												
16.836	16.638	15.378	15.174	18.645	24.571	21.799	15.969	14.010	.	nombre	Offres d'emploi	22
47.423	46.445	45.415	45.454	47.659	47.413	45.328	43.631	49.216	.	"	Demandes d'emploi	23
281	279	295	299	255	192	207	273	352	.	"	Demandes pour 100 offres d'emploi . .	24
13.414	13.310	12.505	11.998	15.082	18.085	16.411	12.667	12.078	.	"	Placements	25
79.7	80.0	81.3	79.1	80.8	73.6	75.3	79.3	86.2	.	"	Placem. pour 100 offres d'emploi . . .	26
Salaires horaires offerts												
0.60	0.60	0.62	0.66	0.64	0.65	0.66	0.67	0.65	0.62	pengős	Ferblantiers	27
0.58	0.56	0.56	0.54	0.54	0.57	0.55	0.55	0.57	0.56	"	Menuisiers	28
0.61	0.62	0.58	0.60	0.65	0.63	0.68	0.65	0.68	0.58	"	Tailleurs	29
0.65	0.65	—	0.70	0.68	0.70	0.77	0.78	0.78	0.78	"	Maçons	30
0.36	0.34	0.36	0.38	0.39	0.45	0.46	0.41	0.41	0.39	"	Journaliers	31
0.25	0.24	0.25	0.24	0.24	0.24	0.24	0.25	0.25	0.26	"	Ouvrières de fabrique	32
0.39	0.30	0.34	0.31	0.31	0.38	0.34	0.34	0.30	0.34	"	Journalières	33
Production.												
821.3	849.7	781.6	836.1	819.0	876.4	942.4	934.5	935.6	887.4	1.000 q	Houille	34
5.658.8	5.630.7	5.300.7	5.581.8	6.240.3	7.280.5	8.495.8	8.715.1	8.525.2	9.253.6	"	Lignite ⁴⁾	35
219.3	227.2	252.1	259.0	232.2	295.6	241.3	279.3	219.6	491.8	"	Minerai de fer et scorie de fer ⁴⁾ . . .	36
232.5	271.6	300.4	277.5	292.3	326.2	172.1	285.7	276.9	284.1	"	Fonte à affiner	37
24.2	20.2	6.4	3.8	12.1	5.3	18.6	53.2	72.3	72.6	1.000 hl	Alcool	38
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	124.0	562.0	543.6	109.2	155.2	1.000 q	Sucre ⁴⁾	39
Usines Electr. de la V. de Budapest:												
27.539	27.306	25.282	26.486	27.956	29.810	33.055	35.019	36.215	34.563	1.000 kWh	Energie électrique	40
13.593	13.387	12.918	13.459	14.189	14.935	15.610	15.509	15.316	15.099	"	Energie él. d. comme force motrice ²⁾ . .	41
6.293	5.452	4.899	3.992	3.344	3.938	5.180	5.966	7.932	8.258	"	Energie él. distr. pour l'éclairage privé ²⁾	42
3.800	3.694	3.629	3.818	3.400	4.016	4.454	5.024	5.257	5.191	"	Energie él. distribuée à d'autres fins ²⁾ .	43
268.506	266.637	266.717	266.616	267.456	268.544	269.536	271.711	273.597	273.972	nombre	Consommateurs d'énergie électrique . .	44

*) Pour l'explication détaillée des séries de données ci-dessous, voir le supplément du no d'oct. 1932 de cette Revue (Données de statistique économique de Hongrie, 1926—1932). — ¹⁾ Les moyennes annuelles sont provisoires. Les chiffres du mouvement de la population comprennent, pour janvier 1939, ceux de la zone septentrionale rétrocedée. — ²⁾ Sans les villes situées aux environs de Budapest. — ³⁾ Y compris les villes situées aux environs de Budapest. — ⁴⁾ A partir de janv. 1938, y compr. le territoire septentr. rétrocedé.

Megnevezés	Egység	1937	1938	1 9 3 7								
		átlag ¹⁾ Moyennes ¹⁾		aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	
Kereskedelem és közlekedés.												
Külkereskedelem:												
45	Behozatal összesen	1,000.000 P	39·6	34·8	41·2	42·6	43·3	41·5	46·7	27·6	32·1	36·1
E b b ő l :												
46	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	905·6	779·0	899·8	1.192·5	918·6	1.133·8	1.110·9	840·6	918·2	672·2
47		1.000 P	5.056	4.212	5.919	6.899	5.069	6.143	6.071	2.833	3.740	3.563
48	Szén	1.000 q	482·7	436·4	462·8	415·7	502·6	540·1	578·7	481·1	462·9	526·8
49		1.000 P	1.380	1.234	1.332	1.177	1.409	1.532	1.653	1.384	1.329	1.511
50	Papiros és papirosárak	q	57.585	52.079	77.649	66.229	75.892	64.251	82.899	29.029	46.095	44.473
51		1.000 P	2.353	1.826	3.113	2.703	2.931	2.445	2.426	1.169	1.656	1.787
52	Nyers pamut	q	22.009	22.267	16.306	17.072	20.139	26.099	29.874	31.173	18.749	25.339
53		1.000 P	2.257	1.895	1.741	1.759	1.922	2.266	2.531	2.607	1.531	2.086
54	Gépek és készülékek	q	6.126	5.300	5.395	4.259	6.185	5.861	17.449	4.575	4.127	6.037
55		1.000 P	1.642	1.434	1.506	1.251	2.221	1.717	3.733	1.331	1.412	1.878
56	Nyers bőr	q	13.198	13.174	14.111	14.372	10.973	10.801	8.886	11.226	12.361	11.066
57		1.000 P	2.462	1.688	2.500	2.558	1.871	1.760	1.489	1.690	1.884	1.693
58	Nyers dohány	q	1.059	1.297	1.486	263	212	23	419	436	717	2.184
59		1.000 P	399	523	609	72	98	10	233	194	326	970
60	Selyem és selyemfonál	q	3.236	2.012	3.200	3.445	3.479	2.735	2.761	1.439	2.151	2.121
61		1.000 P	1.060	721	1.089	1.169	1.226	1.053	946	524	747	772
62	Ásványolaj	1.000 q	233·4	174·6	407·0	462·7	445·3	335·7	273·8	157·6	127·0	209·5
63		1.000 P	1.698	1.345	3.016	3.556	3.475	2.573	2.018	1.204	984	1.842
64	Pamutszövet	q	586	474	596	385	654	691	716	270	412	561
65		1.000 P	373	299	376	277	429	511	457	178	288	456
66	Kivitel összesen	1,000.000 P	49·1	43·5	48·6	47·0	48·9	50·6	60·2	43·4	43·2	47·0
E b b ő l :												
67	Szarvasmarha	drb	8.960	4.555	7.722	5.971	6.886	5.251	5.593	7.878	5.046	6.069
68		1.000 P	3.138	1.960	2.641	2.262	2.654	2.055	2.311	3.243	2.007	2.487
69	Baromfi	q	21.769	20.948	15.615	18.763	28.519	40.403	65.919	26.311	20.638	13.247
70		1.000 P	2.139	2.200	1.516	1.919	2.963	3.813	6.190	2.851	2.193	1.360
71	Búza	1.000 q	299·0	363·4	241·8	135·8	161·2	127·8	350·7	109·4	209·0	177·6
72		1.000 P	5.191	5.692	3.637	2.500	2.817	2.401	6.336	2.021	3.541	2.983
73	Liszt	1.000 q	48·6	29·3	27·8	38·7	36·5	131·6	43·7	13·8	30·7	20·8
74		1.000 P	1.189	692	621	900	828	3.860	1.039	309	688	488
75	Villamos gépek és készülékek	q	2.549	2.230	3.194	3.364	3.773	3.583	3.512	2.447	2.510	1.810
76		1.000 P	2.371	2.121	2.742	3.103	3.214	2.911	3.020	2.343	1.950	1.693
77	Sertés	drb	13.774	19.075	19.607	20.691	25.083	24.923	14.788	13.344	18.076	13.364
78		1.000 P	2.028	2.874	2.922	2.974	3.579	3.556	2.105	1.958	2.534	1.925
79	Prémbőr, kikészített	q	395	332	628	675	489	229	110	147	260	354
80		1.000 P	856	592	1.393	1.411	1.117	417	243	312	454	571
81	Tojás	q	9.551	11.736	4.956	5.126	4.453	4.938	3.035	1.699	26.599	24.627
82		1.000 P	767	882	382	451	429	430	274	188	2.174	1.594
83	Toll	q	2.650	2.132	2.480	1.522	3.317	2.181	3.243	2.742	2.801	2.973
84		1.000 P	1.539	1.097	1.681	911	2.202	1.363	1.984	1.818	1.444	1.459
85	Friss gyümölcs	1.000 q	32·6	25·6	154·4	68·1	38·2	2·9	1·4	0·4	0·1	0·1
86		1.000 P	805	816	2.955	1.234	736	78	43	15	9	5
87	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	+ 9·4	+ 8·6	+ 7·4	+ 4·4	+ 5·6	+ 9·1	+ 13·5	+ 15·8	+ 11·1	+ 10·9
Vasúti forgalom:^{1) 4)}												
88	Szállított áru ^{2) 3)}	1.000 t.	1.622	1.635	1.773	1.905	2.506	1.957	1.553	1.402	1.332	1.437
89	Árutonna-kilométer ^{2) 3)}	1,000.000 km	220·5	218·2	231·7	249·4	295·4	254·3	216·3	184·4	182·9	195·3
90	Megrakott teherkocsi ²⁾	szám	108.445	113.808	118.588	123.022	158.502	116.561	97.935	93.855	88.124	102.836
91	Szállított utas ³⁾	1.000	6.313·0	6.713·1	6.543·9	6.637·7	6.937·8	6.599·5	6.657·4	6.124·0	5.855·2	6.153·2
92	Utakilométer ^{2) 3)}	1,000.000 km	192·4	206·1	223·1	226·2	196·3	186·8	193·1	171·5	163·9	172·3

¹⁾ 50 q-n alul. — ²⁾ 500 pengőn alul. — ³⁾ Az évi átlagok ideiglenes jellegűek. — ⁴⁾ Az adatok csak fizetőteljesítményekre vonatkoznak. — ⁵⁾ Az utolsó 13 hónap adatai ideiglenesek. — ⁶⁾ 1938 november havától a viszsza- szacsatolt felvidéki rész forgalmával együtt.

1 9 3 8									1939	Unités	Désignation
április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier		
35·6	34·5	34·4	34·8	32·0	31·4	33·8	41·1	45·1	39·4	1,000.000 p	Commerce et transports.
Commerce extérieur :											
637·7	923·5	1.078·0	984·1	717·9	714·4	372·1	828·1	661·1	587·7	1.000 q	Importations totales 45
3.775	5.504	6.217	5.718	4.265	3.459	2.285	5.131	4.031	2.986	1.000 p	Dont :
478·7	460·1	449·6	456·6	441·5	406·9	145·9	338·1	587·1	660·8	1.000 q	Bois bruts et ouvrés 46
1.355	1.292	1.265	1.277	1.225	1.102	436	978	1.654	1.872	1.000 p	Charbon 48
53.056	51.005	55.261	60.213	59.547	33.169	40.927	74.070	78.107	33.208	q	Papier et articles en papier 49
1.843	1.752	2.009	2.178	2.055	1.239	1.431	2.317	2.473	1.007	1.000 p	Coton brut 50
17.030	13.077	20.036	17.462	13.907	16.793	28.744	34.325	30.565	30.938	q	Machines et appareils 51
1.428	1.135	1.710	1.470	1.127	1.470	2.420	3.003	2.757	2.767	1.000 p	Peaux brutes 52
4.418	6.922	5.756	3.625	7.357	4.443	4.331	3.936	8.079	3.568	q	Tabacs bruts 53
1.506	2.090	1.692	1.405	2.107	1.646	1.617	1.351	2.772	1.424	1.000 p	Soie et fils de soie 54
15.630	13.303	12.198	13.638	12.556	16.404	14.028	11.086	14.596	13.297	q	Huile minérale 55
2.107	1.666	1.555	1.592	1.465	1.862	1.719	1.410	1.614	1.477	1.000 p	Tissus de coton 56
2.392	1.997	5.211	707	—	137	942	271	573	532	q	
945	1.053	1.710	304	—	13	488	159	78	247	1.000 p	
1.702	1.468	1.372	2.242	2.164	2.217	2.367	2.718	2.249	2.458	q	
667	529	548	857	782	733	796	948	771	755	1.000 p	
189·2	240·6	135·1	215·3	222·5	185·8	138·9	112·5	161·7	92·6	1.000 q	
1.524	1.794	1.000	1.592	1.570	1.344	1.057	946	1.284	699	1.000 p	
450	379	349	498	461	443	499	748	623	308	q	
309	307	272	247	244	279	303	379	326	184	1.000 p	
41·6	39·9	36·5	38·2	46·8	56·6	44·4	40·4	44·7	50·1	1,000.000 p	Exportations totales 66
7.220	6.547	5.617	5.421	3.230	2.154	2.047	1.659	1.773	3.251	tête	Dont :
2.872	2.690	2.398	2.449	1.549	1.023	1.045	844	910	1.723	1.000 p	Bêtes à cornes 67
8.200	7.748	8.209	7.632	9.210	14.640	28.786	44.450	62.142	21.888	q	Volaille 68
862	927	981	867	1.033	1.574	3.036	4.720	5.990	2.497	1.000 p	Froment 69
156·2	108·7	40·7	19·8	571·7	1.542·1	863·3	424·7	141·1	372·4	1.000 q	
3.130	2.231	851	415	8.250	24.274	13.081	5.841	1.745	5.087	1.000 p	
30·1	10·3	59·8	2·7	2·9	5·4	31·7	78·5	66·8	18·2	1.000 q	
759	233	1.312	55	52	83	716	1.980	1.665	439	1.000 p	
1.724	1.826	1.395	1.715	2.099	2.295	3.236	2.264	3.439	1.367	q	Farine 70
1.554	1.781	1.519	1.850	2.045	2.226	3.092	2.387	3.048	1.852	1.000 p	Machines et appareils électriques 71
13.623	21.419	21.252	30.896	26.270	9.978	13.304	15.923	31.452	46.099	tête	Porcs 72
1.901	3.072	3.101	4.510	3.963	1.459	2.126	2.617	5.315	7.659	1.000 p	Pelletteries apprêtées 73
440	354	404	520	460	434	451	253	212	132	q	Oeufs 74
832	744	539	734	838	808	744	465	531	252	1.000 p	Plumes 75
24.591	26.348	17.494	6.684	1.990	3.043	951	3.055	3.745	1.430	q	Fruits frais 76
1.530	2.063	1.418	566	155	258	71	324	240	116	1.000 p	
1.938	1.525	1.104	1.913	1.941	1.207	2.031	1.918	3.489	4.072	q	
922	548	464	839	857	601	1.050	1.139	2.022	2.013	1.000 p	
0·1	0·0	6·0	33·4	147·3	90·6	26·6	1·2	0·8	0·6	1.000 q	
4	1	384	1.871	3.830	2.836	695	61	82	73	1.000 p	
+ 6·0	+ 5·4	+ 2·1	+ 3·4	+ 14·8	+ 25·2	+ 10·6	- 0·7	- 0·4	+ 10·7	1,000.000 p	Excédent des imp. (—) ou des exp. (+) 87
Trafic des chemins de fer :^{1) 4)}											
1.342	1.482	1.390	1.468	1.827	2.098	2.277	1.974	1.594	1.606	1.000 t.	Marchandises transportées ^{2), 3)} 88
179·5	196·5	183·4	188·1	250·1	288·6	284·6	264·2	222·9	224·0	1,000.000 km	Tonnes kilom. ^{2), 3)} 89
95.921	101.751	98.187	104.855	129.665	145.256	158.940	135.305	111.996	109.237	nombre	Wagons chargés ²⁾ 90
6.896·3	6.828·9	6.896·0	6.351·4	6.842·5	7.191·6	7.462·7	7.200·5	7.255·4	6.800·0	1.000	Voyageurs transportés ²⁾ 91
198·3	211·7	213·8	222·3	239·5	251·7	209·0	208·8	210·4	183·6	1,000.000 km	Voyageurs-kilomètres ^{2), 3)} 92

¹⁾ Au-dessous de 50 q. — ²⁾ Au-dessous de 500 pengós. — ³⁾ Les moyennes annuelles sont provisoires. — ⁴⁾ A partir de nov. 1938, y compr. le territoire septentr. rétrocedé.

Megnevezés	Egység	1937	1938	1 9 3 7					január Janvier	február Février	márc. Mars
		átlag ¹⁾ Moyennes ¹⁾	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.				
Postaforgalom:²⁾											
93 Levélküldemény ²⁾	1.000 db	39.426	43.023	36.112	41.180	41.926	40.125	50.134	38.783	37.008	45.046
94 Csomagküldemény	"	817.4	886.0	746.2	849.1	922.4	868.0	1.156.6	760.3	737.5	838.2
95 Postautalvány	1.000 db	866.8	903.8	823.0	839.5	972.5	835.4	1.026.2	834.1	829.1	852.2
96 Postautalvány	1.000 P	82.523	96.148	68.941	81.212	102.843	80.388	102.879	66.533	77.067	80.047
97 Távirat	1.000 db	235.0	262.4	278.4	251.3	256.8	228.5	233.8	211.6	199.1	226.5
98 Budapesti helyi beszélgetések	1.000	10.706	11.168	9.473	10.076	11.229	11.576	11.073	11.396	11.079	10.369
99 Helyközi beszélgetés	"	382.8	457.2	433.4	432.0	440.2	410.6	395.5	381.7	354.1	378.2
100 Távbeszélő főállomás	szám	—	—	107.737	108.835	109.765	110.733	111.765	112.545	113.329	114.020
101 Rádióvevőberendezések Magyarországon	"	—	—	371.287	372.240	374.719	378.797	383.274	389.056	392.251	394.711
102 Rádióvevőberendezések Budapesten	"	—	—	129.734	130.117	131.190	132.710	134.465	136.708	137.719	138.741
Gépjárművek:											
103 Gépjárműállomány Budapesten	szám	—	—	16.299	15.930	15.739	15.518	15.125	14.980	15.237	15.845
104 Gépjárműállomány Magyarországon	"	—	—	32.529	32.368	31.952	31.462	30.770	30.072	30.410	31.602
E b b ő l :											
105 Személykocsi	"	—	—	13.697	13.723	13.573	13.450	13.225	13.037	13.217	13.842
106 Bérautó	"	—	—	3.215	3.254	3.242	3.235	3.226	3.168	3.195	3.211
107 Autobusz	"	—	—	613	613	597	596	596	587	595	607
108 Teherkocsi	"	—	—	3.461	3.502	3.531	3.551	3.486	3.351	3.374	3.439
109 Egyéb gépkocsi	"	—	—	773	772	767	765	762	752	755	773
110 Mótorkerékpár	"	—	—	10.770	10.502	10.242	9.865	9.475	9.177	9.274	9.730
Benzinkutak forgalma:											
111 Kimért benzin	1.000 lit.	87.5	74.6	135.5	115.7	84.0	56.0	49.6	46.1	44.4	52.0
112 Kimért benzinszeszkeverék	"	2.525.7	2.797.7	3.355.0	3.062.2	2.948.2	2.408.0	2.273.1	1.974.3	2.052.7	2.384.1
Áralakulás.											
Nagykereskedelmi árindex:											
113 Összes áruk átlaga	1913 = 100	94.4	96.4	94	96	93	94	95	94	93	94
114 Mezőgazdaság és állattenyésztés	"	80.4	85.8	80	83	80	82	83	82	81	82
115 Gyarmatárúk	"	174.8	178.0	173	172	178	178	178	178	178	178
116 Malomipar és cukoripar	"	112.0	111.3	112	113	113	111	113	113	112	112
117 Egyéb ipar	"	124.5	117.9	125	123	121	120	119	119	119	119
118 Agrárálló ³⁾	"	35.4	27.2	36.0	32.5	33.9	31.7	30.3	31.1	31.9	31.1
Megélhetési index:											
119 Összesen lakbérrel	1913 = 100	102.5	103.1	102.3	103.5	103.5	103.2	103.8	104.7	103.7	103.8
120 Összesen lakbér nélkül	"	107.6	108.4	107.3	108.9	108.9	108.6	109.4	110.5	109.2	109.3
121 Élelmezés	"	93.9	95.4	93.3	95.8	95.7	95.2	96.4	98.2	96.3	96.4
122 Ruházat	"	136.6	134.9	136.7	136.7	136.7	136.7	136.7	136.2	136.2	136.0
123 Fűtés, világítás	"	137.5	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1	138.1
124 Lakás	"	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3
Nagykereskedelmi árak:											
125 Búza, tiszavidéki 78 kg-os	P/q	20.42	21.24	20.23	20.75	20.88	20.53	21.10	21.03	20.95	21.00
126 Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	18.94	16.58	19.18	18.93	18.75	18.65	19.05	18.95	18.85	18.70
127 0.-ás liszt	P/kg	0.39	0.38	0.39	0.39	0.39	0.38	0.39	0.39	0.38	0.38
128 2-es "	"	0.38	0.37	0.38	0.38	0.38	0.37	0.38	0.38	0.37	0.37
129 6-os "	"	0.30	0.31	0.30	0.30	0.31	0.30	0.31	0.30	0.30	0.30
130 Tengeri, dunántúli származású	P/q	11.89	15.43	11.95	13.40	11.05	11.65	12.60	12.45	12.70	12.90
131 Marhahús, elsőrendű, hátulja	P/kg	1.85	1.66	1.92	1.93	2.20	2.16	2.16	2.00	2.01	1.95
132 Borjú	P/kg élő súly	1.07	0.97	1.12	1.16	1.12	1.09	1.11	1.14	1.11	0.99
133 Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	1.11	1.06	1.05	1.06	1.09	1.08	1.12	1.11	1.11	1.12
134 Sertézsír	P/kg	1.69	1.60	1.68	1.64	1.64	1.64	1.62	1.62	1.62	1.62
135 Tojás, friss teatojás	P/kg	1.41	1.39	1.39	1.59	1.73	1.88	1.79	1.70	1.13	1.01
136 Borjúbőr	P/kg	2.54	1.75	2.65	2.60	2.35	1.90	1.90	2.00	2.00	2.00
137 Marhabőr	"	1.53	1.14	1.55	1.50	1.40	1.10	1.10	1.20	1.10	1.10
138 Nyers gyapjú	"	2.10	1.91	2.18	2.21	2.01	1.90	1.94	1.94	1.94	1.94
139 Nyers pamut, amerikai	"	1.86	1.50	1.67	1.56	1.53	1.51	1.52	1.50	1.60	1.54
140 Barnaszén, hazai	P/q	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22
141 Kőszén, porosz	"	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80

1) Az évi átlagok ideiglenes jellegűek. — 2) Az ajánlott küldemények is bentfoglaltatnak. — 3) A mezőgazdasági termékek és az ipari áruk ára közötti diszparitást jelzi. — 4) 1938 november havától a visszacsatolt felvidéki rész forgalmával együtt.

1 9 3 8										1939	Unités	Désignation	
aprilis Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	janvár Janvier				
											Trafic postal :⁴⁾		
41.804	39.244	36.239	39.618	39.268	44.079	44.822	50.423	59.946	.	1.000 unités	Correspondances ²⁾	93	
855·9	759·5	767·9	796·6	798·2	938·1	999·0	1.010·2	1.370·9	.	"	Colis	94	
978·8	823·7	838·5	925·7	926·3	902·6	1.049·8	880·6	1.004·6	.	1.000 unités	Mandats-poste	95	
96.626	65.928	76.481	88.364	114.568	117.869	109.098	77.579	111.611	.	1.000 p		96	
223·9	251·7	262·9	268·3	301·3	320·1	293·9	287·7	301·7	.	1.000	Télégrammes	97	
11.622	11.080	11.519	10.910	10.091	10.878	11.924	11.626	11.527	.	1.000	Conversations locales à Budapest	98	
398·1	400·9	445·0	500·4	542·1	563·3	559·3	480·7	482·7	.	"	Conversations interurbaines	99	
114.514	114.987	115.976	116.374	116.804	117.748	118.552	121.617	123.584	.	nombre	Postes téléphoniques principaux	100	
395.692	396.220	395.175	393.490	393.540	395.159	402.244	411.468	419.215	.	"	Postes récept. de T. S. F. en Hongrie	101	
139.141	139.135	138.880	138.136	137.685	138.011	140.192	142.854	145.316	147.605	"	Postes récept. de T. S. F. à Budapest	102	
											Effectif des véhicules à moteur :		
16.502	16.967	17.106	17.327	17.532	17.367	17.065	16.973	16.598	16.354	nombre	Véhicules à moteur à Budapest	108	
33.031	34.048	34.846	35.711	36.282	36.428	35.854	35.602	35.045	34.325	"	Véhicules à moteur en Hongrie	104	
											Dont :		
14.499	14.953	15.374	15.824	16.140	16.285	16.078	15.979	15.746	15.480	"	Automob. de ville et de tourisme	105	
3.204	3.251	3.218	3.246	3.250	3.262	3.205	3.180	3.150	3.115	"	Autom. de louage	106	
636	669	670	682	685	677	661	666	668	659	"	Autobus	107	
3.505	3.568	3.587	3.633	3.685	3.759	3.795	3.888	3.803	3.652	"	Camions automobiles	108	
793	799	809	827	831	834	837	852	841	833	"	Autres automob.	109	
10.394	10.808	11.188	11.499	11.691	11.611	11.278	11.037	10.837	10.586	"	Motocyclettes	110	
											Distributeurs d'essence :		
59·4	74·8	92·7	107·7	122·7	102·9	66·0	65·1	61·7	.	1.000 l.	Essence débitée	111	
2.651·7	2.847·4	3.231·2	3.476·6	3.498·8	3.451·2	2.897·8	2.646·9	2.462·2	.	"	Mélange d'essence et d'alcool débité	112	
											Mouvement des prix.		
											Indice des prix de gros :		
101	101	98	96	96	99	97	94	94	94	1913 = 100	Moyennes pour l'ensemble des marchand.	113	
93	92	88	85	85	89	87	83	83	83	"	Agriculture et élevage	114	
178	178	178	178	178	178	178	178	178	178	"	Denrées coloniales	115	
113	117	119	115	111	112	112	100	100	100	"	Minoterie et industrie sucrière	116	
118	117	117	117	117	118	118	118	118	117	"	Autres industries	117	
21·2	21·4	24·8	27·3	27·3	24·6	26·3	29·7	29·7	29·1	"	„Ciseaux agricoles“ ³⁾	118	
											Indice du coût de la vie :		
104·5	104·5	102·7	101·6	101·7	103·0	102·6	102·4	102·1	101·4	1913 = 100	Au total, y compris le loyer	119	
110·2	110·2	107·9	106·4	106·6	108·2	107·8	107·4	107·1	106·1	"	Au total, non compris le loyer	120	
97·8	97·8	94·8	92·7	92·9	95·3	94·6	94·2	93·7	92·2	"	Alimentation	121	
136·0	136·0	134·1	134·1	134·1	134·3	134·3	134·3	134·3	134·3	"	Vêtement	122	
138·1	138·1	138·1	138·1	138·1	138·1	138·1	138·1	138·1	138·1	"	Chauffage et éclairage	123	
86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	"	Logement	124	
											Prix de gros :		
22·28	23·98	23·28	20·23	20·25	20·50	20·68	20·38	20·40	20·50	1 q, en pengós	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg	125	
18·80	18·45	16·55	15·65	14·78	14·95	14·95	14·30	14·10	14·05	"	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest	126	
0·38	0·40	0·41	0·38	0·37	0·37	0·38	0·37	0·37	0·37	1 kg, en pengós	Farine No 0	127	
0·37	0·39	0·40	0·37	0·36	0·36	0·37	0·36	0·36	0·36	"	„ No 2	128	
0·31	0·33	0·35	0·31	0·30	0·31	0·30	0·30	0·29	0·30	"	„ No 6	129	
14·70	15·60	17·00	18·58	19·25	19·13	16·95	13·10	12·80	13·95	1 q, en pengós	Maïs, de Transdanubie	130	
1·85	1·64	1·49	1·38	1·52	1·63	1·56	1·49	1·42	1·53	1 kg, en pengós	Viande de boeuf, 1re qual., partie postér.	131	
0·95	0·86	0·79	0·82	1·07	0·94	1·00	1·00	0·93	0·89	1 kg de poids vif, en p.	Veau	132	
1·10	0·99	0·86	0·99	1·06	1·11	1·13	1·08	1·05	1·02	"	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kg	133	
1·62	1·62	1·60	1·55	1·55	1·74	1·55	1·55	1·55	1·54	1 kg, en pengós	Saindoux	134	
1·23	1·13	1·20	1·27	1·37	1·54	1·57	1·79	1·75	1·53	1 kg, en pengós	Oeufs frais dils à thé	135	
1·80	1·70	1·60	1·60	1·60	1·65	1·67	1·67	1·67	1·70	1 kg, en pengós	Cuir de veau	136	
1·10	1·10	1·10	1·10	1·15	1·20	1·20	1·20	1·15	1·20	"	Cuir de boeuf	137	
1·94	1·90	1·90	1·90	1·90	1·90	1·90	1·90	1·90	1·90	"	Laine brute	138	
1·54	1·40	1·53	1·51	1·46	1·43	1·50	1·52	1·49	1·47	"	Coton brut, américain	139	
3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	1 q, en pengós	Lignite, indigène	140	
6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	"	Houille, prussienne	141	

¹⁾ Les moyennes annuelles sont provisoires. — ²⁾ y compris les lettres recommandées. — ³⁾ Indique la disparité entre les prix agricoles et les prix industriels. — ⁴⁾ A partir de nov. 1938, y compr. le territoire septentr. rétrocedé.

Megnevezés	Egység	1937	1938	1 9 3 7					január Janvier	február Février	márc. Mars
		átlag Moyennes	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.				
142 Vörösréz	P/kg	1.60	1.23	1.65	1.50	1.30	1.20	1.20	1.20	1.20	1.15
143 Ólom	"	0.72	0.48	0.65	0.60	0.60	0.58	0.54	0.50	0.50	0.57
144 Ón	"	6.53	5.15	6.50	6.30	6.30	6.00	5.50	5.50	5.50	5.00
Pénz és hitel.											
145 Állami bevételek bruttó eredménye . . .	1,000.000 P	—	—	80.4	72.7	75.3	91.4	87.8	66.6	76.2	66.1
146 Állami kiadások bruttó előirányzata . .	"	—	—	70.3	63.8	68.0	63.6	67.9	76.1	69.5	63.9
Magyar Nemzeti Bank:											
147 Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	453.3	457.1	468.5	430.8	466.2	436.9	444.5	547.0
148 Leszámított váltók és előlegek	"	—	—	416.4	419.2	425.2	422.0	449.7	385.7	384.6	456.8
É r c k é s z l e t :											
149 Arany	1,000.000 P	—	—	84.1	84.1	84.1	84.1	84.1	84.1	84.1	84.1
150 Deviza és valuta	"	—	—	57.8	57.7	54.9	56.4	58.5	58.2	61.1	65.9
151 Összesen	"	—	—	147.0	145.7	143.1	147.7	149.4	158.0	156.1	159.7
152 Fedezeti arány	%	27.4	25.9	27.6	26.9	26.2	26.7	25.1	28.4	29.7	24.1
153 Leszámítási kamatláb	"	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
154 Elsőrendű üzleti váltók kamattétele . . .	"	4.0-6.50	4.25-6.50	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4.25-6.5
155 Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	3.0	3	3	3	3	3	3	3	3	3
156 Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2
Betétállomány:											
T a k a r é k b e t é t :											
157 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	121.2	122.9	124.6	127.8	127.4	136.5	139.9	133.2
158 A PK. budapesti pénzügyintézetinél ¹⁾ .	"	—	—	626.2	628.9	633.5	643.3	660.7	665.7	666.3	606.1
159 Összesen ²⁾	"	—	—	747.4	751.8	758.1	771.1	788.1	802.2	806.2	739.3
F o l y ó s z á m l a b e t é t :											
160 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	53.6	51.4	53.5	57.1	53.4	49.4	58.1	56.0
161 A PK. budapesti pénzügyintézetinél ¹⁾ .	"	—	—	639.9	649.0	654.5	651.7	658.3	635.4	635.8	631.7
162 Összesen ²⁾	"	—	—	693.5	700.4	708.0	708.8	711.7	684.8	693.9	687.7
B e t é t e k e g y ü t t :											
163 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	174.8	174.3	178.1	184.9	180.8	185.8	198.0	189.2
164 A PK. budapesti pénzügyintézetinél ¹⁾ .	"	—	—	1.266.1	1.277.9	1.288.0	1.295.0	1.319.0	1.301.2	1.302.1	1.237.8
165 Összesen ²⁾	"	—	—	1.440.9	1.452.2	1.466.1	1.479.9	1.499.8	1.487.0	1.500.0	1.427.0
166 A 30 legn. vidéki pénzügyint. betétállománya	"	—	—	112.2	113.6	115.2	116.3	119.4	119.4	119.4	117.9
T ö z s d e :											
167 Részvényindex ⁴⁾	1926 = 100	162.3	111.1	167.3	157.2	156.0	147.3	143.4	140.1	130.6	100.9
168 Eladott részvény	szám	356.512	195.908	178.458	191.032	284.163	146.728	155.756	125.908	191.647	275.674
169 Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	25.4	12.3	13.9	13.6	20.8	11.8	12.6	9.4	12.4	17.4
Hitelbiztonság:											
170 Csőd ⁵⁾	szám	3	3	2	3	4	2	1	5	5	9
171 Magán- és kényszeregyesség ⁶⁾	"	60	76	26	35	61	77	116	94	62	59
172 Össz. új fizetésképtelenségek Magyarország.	"	64	79	28	38	65	79	117	99	67	68
E b b ő l :											
173 Új fizetésképtelenség Budapesten . . .	"	20	25	8	19	24	22	30	31	25	21
174 Magán- és kényszeregyesség aktíva . . .	1.000 P	1.274	1.833	275	1.071	1.257	2.386	1.810	2.162	2.092	1.067
175 Magyarország passzíva	"	2.024	2.888	436	1.535	1.940	3.788	3.112	3.815	2.929	1.718
176 Magán- és kényszeregyesség aktíva . . .	"	574	948	57	300	679	1.434	610	1.352	1.687	505
177 Budapesten passzíva	"	929	1.568	94	513	1.012	2.155	1.010	2.387	2.261	859
178 Övatolt váltók Magyarországon	szám	2.838	3.342	2.787	2.972	2.989	2.876	2.994	2.913	2.226	2.765
179 Övatolt váltók Budapesten	1.000 P	1.426	1.448	1.301	1.328	1.471	1.570	1.520	1.448	933	1.114
180 Övatolt váltók Budapesten	szám	1.355	1.432	1.299	1.440	1.362	1.333	1.343	1.346	1.017	1.230
181 Övatolt váltók Budapesten	1.000 P	774	748	663	722	693	783	952	763	489	600
Z á l o g h á z i f o r g a l o m :											
182 Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	255	255	244	247	253	273	251	280	246	277
183 Zálogfelvétel Budapesten	1.000 P	5.157	5.123	4.964	5.001	5.185	5.420	5.054	5.540	4.981	5.456
184 Zalogkiváltás Budapesten	1.000 tétel	249	261	243	257	285	261	262	237	228	270
185 Zalogkiváltás Budapesten	1.000 P	5.052	5.262	4.830	5.200	5.759	5.553	5.342	5.106	4.764	5.316
186 Zalogálladék Budapesten	1.000 tétel	—	—	1.383	1.373	1.341	1.353	1.342	1.385	1.402	1.409
187 Zalogálladék Budapesten	1.000 P	—	—	28.644	28.445	27.871	27.738	27.450	27.884	28.101	28.242
188 Kényszerárverésre került Budapesten . .	tétel	7.455	8.219	7.797	6.594	6.674	7.394	5.151	9.595	6.752	8.113

1) 1938 júniusától váltópénzkészlet nélkül. — 2) 1938 júniusától havi átlag. — 3) Az 1936. évi május havától közölt új sorozat a Pénzügyintézet Központ kötelekébe tartozó budapesti pénzügyintézeteknél elhelyezett betétállományt jelzi. — 4) Csak 18 részvény alapján számítva. — 5) Csak azok az esetek vannak feltüntetve, amelyeket más eljárás nem előzött meg. 6) A visszacsatolt felvidéki rész fizetőeszközével együtt.

1 9 3 8									1939	Unités	Désignation	
prilis Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier			
1·20	1·10	1·17	1·25	1·23	1·31	1·35	1·30	1·30	1·25	l kg, en pengós	Cuivre	142
0·54	0·40	0·38	0·42	0·42	0·50	0·50	0·50	0·48	0·48	"	Plomb	143
4·80	4·50	4·80	4·90	4·90	5·00	5·60	5·60	5·60	5·60	"	Étain	144
Monnaie et crédit.												
60·6	80·3	83·2	60·4	82·5	—	.	.	.	.	1,000.000 p	Résultat brut des recettes de l'État . .	145
69·5	68·0	77·8	75·1	73·5	72·5	.	.	.	.	"	Dépenses brutes de l'État (prév. budg.)	146
Banque Nationale de Hongrie :												
585·4	583·6	581·1	581·8	606·3	853·4	793·5	806·5	863·4	831·1	1,000.000 p	Circulation des billets de banque . .	147
471·4	470·3	438·8	391·1	398·8	567·3	479·2	462·2	511·4	470·7	"	Effets escomptés et avances	148
Encaisse métallique :												
84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	94·1	124·1	124·1	1,000.000 p	Or	149
70·7	72·7	71·9	78·6	75·6	135·0	114·8	100·5	96·5	94·0	"	Devises et monnaies	150
163·3	165·0	1) 155·9	157·7	159·7	219·1	198·8	194·5	220·6	218·1	"	Total	151
24·0	24·1	2) 27·1	27·2	26·5	25·0	25·1	25·0	25·0	26·5	%	Proportion de la couverture	152
4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	"	Taux d'escompte	153
25·6·5	4·25·6·5	4·25·6·5	4·25·6·5	4·25·6·5	4·5·6·5	4·5·6·5	4·5·6·5	4·5·6·5	4·5·6·5	"	Taux d'effets de comm. de prem. ordre	154
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	"	Taux de dépôts à préavis de 3 mois .	155
2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	"	Taux de dépôts à vue	156
Effectif des dépôts :												
Dépôts d'épargne :												
131·2	128·1	125·2	129·7	130·9	106·7	107·3	113·9	121·8	124·8	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	157
597·0	588·6	619·0	619·5	618·9	506·3	522·9	545·3	563·7	567·0	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	158
728·2	716·7	744·2	749·2	749·8	613·0	630·2	659·2	685·5	691·8	"	Total	159
Dépôts en compte courant :												
49·5	60·9	56·5	51·6	61·4	64·3	70·9	80·7	83·6	76·9	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	160
625·9	632·7	644·4	661·0	675·9	663·3	685·7	681·9	664·1	647·0	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	161
675·4	693·6	700·9	712·6	737·3	727·6	756·6	762·6	747·7	723·9	"	Total	162
Ensemble des dépôts :												
180·7	189·1	181·7	181·2	192·3	171·1	178·2	194·7	205·4	201·7	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	163
222·8	1.221·2	1.263·4	1.280·5	1.294·8	1.169·5	1.208·6	1.227·2	1.227·8	1.214·0	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	164
403·5	1.410·3	1.445·2	1.461·7	1.487·1	1.340·6	1.386·8	1.421·9	1.433·2	1.415·7	"	Total	165
114·9	113·1	115·5	116·4	119·2	105·3	109·6	113·1	117·9	117·1	"	Dép. dans les 33 princ. établ. de c. de prov.	166
Bourse :												
97·7	113·2	113·3	106·8	105·6	116·7	123·0	102·7	82·8	91·0	1926 = 100	Indice des actions ⁴⁾	167
35.974	217.973	177.159	171.761	85.335	140.250	207.281	196.227	225.717	198.782	nombre	Actions vendues	168
18·7	12·3	11·2	12·9	6·3	8·6	12·1	13·2	12·6	9·2	1,000.000 p	Montant des livraisons et des récept.	169
Sécurité du crédit :												
4	1	2	3	4	—	3	2	1	4	nombre	Faillites ⁵⁾	170
64	83	97	83	60	57	87	83	82	111	"	Concordats privés et judiciaires ⁶⁾	171
68	84	99	86	64	57	90	85	83	115	"	Nouvelles insolvabilités en Hongrie .	172
Dont :												
25	31	19	19	30	15	32	28	26	32	"	Nouv. insolvabilités à Budapest	173
1.405	2.050	1.888	900	2.628	934	2.444	2.646	1.786	1.798	1.000 p	Concord. privés et judiciaires) actifs	174
2.202	3.314	3.149	1.514	4.153	1.549	3.525	3.785	3.007	2.984	"	en Hongrie) passifs	175
1.040	1.090	548	270	2.046	354	1.030	776	864	614	"	Concord. privés et judiciaires) actifs	176
1.596	1.783	933	528	3.399	601	1.525	1.463	1.482	1.075	"	à Budapest) passifs	177
3.009	3.209	3.433	3.397	3.507	3.932	4.460	3.691	3.560	3.204	nombre	) Lettres de change protest. en Hongrie	178
1.820	1.459	1.240	1.437	1.433	1.469	1.959	1.615	1.446	1.614	1.000 p		179
1.357	1.391	1.472	1.379	1.535	1.654	1.742	1.505	1.557	1.470	nombre	) Lettres de change protest. à Budapest	180
1.126	817	636	673	748	687	1.012	718	702	875	1.000 p		181
Mouv. des monts-de-piété :												
257	271	275	266	258	244	236	232	222	247	1.000 reconn.	) Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	182
5.070	5.451	5.607	5.343	5.069	4.971	4.778	4.712	4.501	4.847	1.000 p		183
247	264	244	253	260	301	303	262	263	252	1.000 reconn.	) Dégagem. aux monts-de-piété de Bpest	184
4.923	5.270	5.034	4.971	5.066	6.251	5.839	5.269	5.334	5.434	1.000 p		185
1.420	1.427	1.458	1.471	1.469	1.412	1.346	1.317	1.275	1.271	1.000 reconn.	) Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	186
28.339	28.570	29.142	29.514	29.518	28.238	27.176	26.619	25.786	25.199	1.000 p		187
6.593	8.124	7.993	10.052	8.993	9.476	8.905	8.957	5.069	9.817	reconnais.	Ventes par contr. aux m.-de-p. de Bpest	188

1) Depuis juin 1938, sans le stock de monnaies divisionn. — 2) Depuis juin 1938, moyenne mensuelle. — 3) A partir de mai 1936, série relative aux dépôts placés dans les établissements budapestois membres de l'Institut Central des Sociétés Financières. — 4) Seulement d'après les cours de 18 actions cotées en ce moment. — 5) Cas n'ayant pas été précédés d'autres procédures. — 6) Y compr. le territoire septentr. rétrocédé.

is bennfoglaltatik, de ez a forgalom idényszerű lefolyásán nem változtat sokat. A múlt évi január havinhoz való összehasonlításban azonban bizonyos körültekintéssel kell eljárni, mert a kimutatható 204 ezer tonnás gyarapodás, mely 14·6%-nak felel meg, csak részben írható a konjunktúrális javulás számlájára, legnagyobb része a területmagnagyobodás folytán jött létre. A szállított utasok száma januárban mindössze 6·8 milliót tett, s közel 400 ezerrel maradt el a december havi forgalom mögött (—6·3%). A tavalyihoz képest 11·0%-os növekedés mutatkozik.

Gépjárműállomány. Magyarországon az 1939. évi január hó végén összesen 34.325 géperejű jármű volt forgalomban, 720-szal kevesebb, mint a megelőző hó végén (—2·1%). Egy év leforgása alatt azonban a szaporulat még így is 4.253 volt, (14·1%). A január havi hanyatlás tisztára idényszerű okokra vezethető vissza. A január havi hanyatlásból 266 a személykocsik állományára esett, mely a hó végén 15.480-ra rúgott. Egy hó leforgása alatt a teherkocsik száma 151-gyel 3.652-re esett. A motorkerékpárok száma pedig a hó végén 10.586 volt, 251-gyel kevesebb, mint a megelőző hó végén. A hó végén kimutatott állományból 16.354 Budapestre esett, szemben a december hó végi 16.598-cal.

Áralakulás.

Az árnívó stagnációs képet mutat. Az árindex állása 3 hónap óta nem változott. A megélhetési költségek indexe a kiskereskedelmi árak csökkenése folytán árnyalatilag hanyatlott.

A nagykereskedelmi árnívó január végén változatlanul az egy hó előtti nívón állott. A nagykereskedelmi árnívó már harmadik hónapja stagnál. A hó végén az árindex 94-en állott, az egy év előtti állásához képest nem mutatott változást. Természetes, hogy az árindex komponensei sem változtak, kivéve az „egyéb ipar“ indexét, mely 1 ponttal 117-re süllyedt. A tavalyihoz képest 2 pontos hanyatlás mutatkozik.

Az ipartermékek árhanyatlása folytán az *agrárrolló* némileg összébbzárult. A diszparitás 29·1% volt, az előző havi 29·7 és a tavalyi 31·1%-kal szemben.

A *megélhetési költségek indexe* tovább süllyedt, 0·7 ponttal 101·4-re, és ekkor a múlt évinél 3·3 ponttal állott alacsonyabban. A csökkenést a kiskereskedelmi árak hanyatlása idézte elő. Az élelmezési cikkek csoportindexe 1·5 ponttal 92·2-re esett, egy év alatt 6 pontos hanyatlás következett be.

Pénz és hitel.

Úgy a jegyforgalom, mint a váltótárcaállomány január folyamán csökkent.

A folyószámlabetétek állományának hanyatlása folytán az összes betétállomány is alacsonyabb volt az előző havinál s lényegesen alacsonyabb az előző évinél.

A tőzsdei árfolyamok hanyatlása az év végével megállott. Januárban pedig erőteljes javulás vette kezdetét.

A hitelbiztonsági viszonyok sokkal kedvezőlenebbek, mint voltak a megelőző hóban és a múlt évinél is.

Mivel az évvégi ultimóval kapcsolatos feszültség hamar megszűnt, a jegyforgalom a tárgyalt hó végéig 32·3 millióval 831·1 millióra süllyedt. Jelentős arányú hanyatlás következett be a váltótárcaállományánál is, mely 470·7 milliót tett, az előző hóvégi 511·4 millióval szemben. A Magyar Nemzeti Bank érckészlete egy hó leforgása alatt 2·5 millióval 218·1 millióra süllyedt. A hanyatlást a devizák és valuták állományában bekövetkezett csökkenés idézte elő.

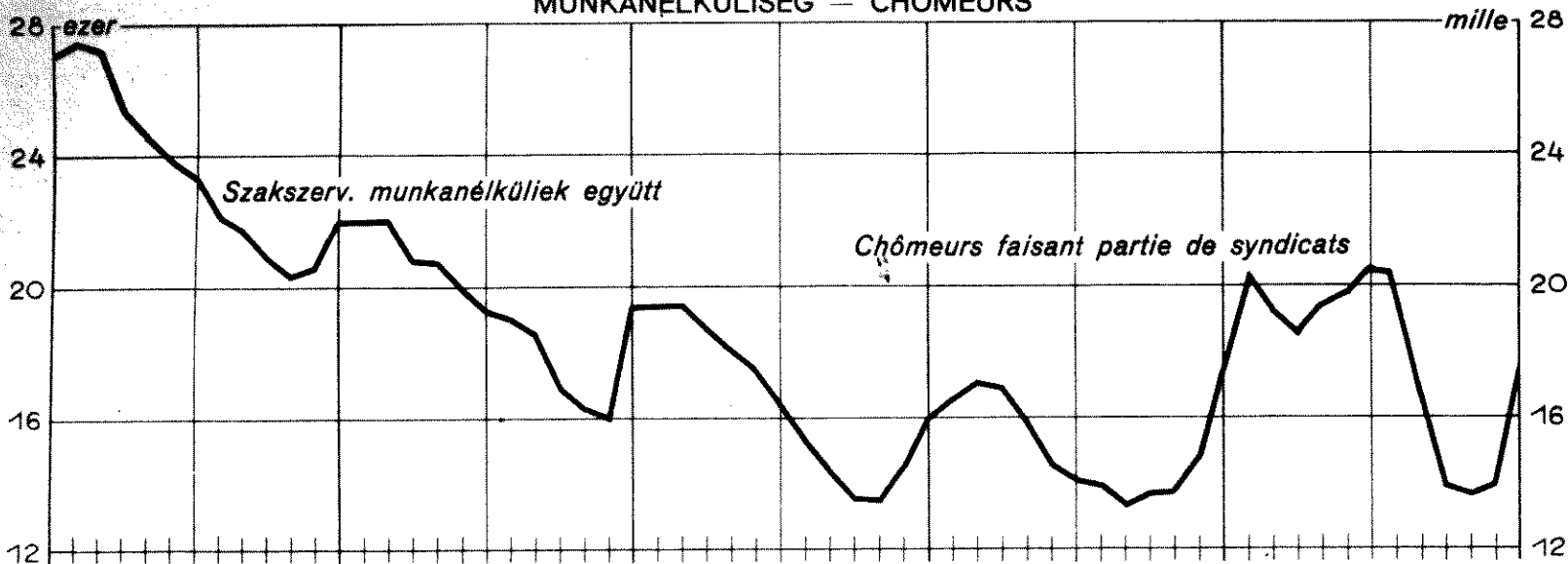
Betétállomány. A takarékbetétek állománya 6·3 millióval 691·8 millióra emelkedett, a folyószámlabetéteké ellenben 23·8 millióval 723·9 millióra hanyatlott. Így a postatakarékpénztárnál és a Pénzügyi Központ budapesti intézeténél elhelyezett összes betétek átlaga 17·5 millióval 1.415·7 millióra csökkent, s az egy év előttihez képest 71·3 millió pengős hanyatlás mutatkozik.

Tőzsde. A múlt év utolsó két hónapjában bekövetkezett gyorsütemű árhanyatlások az év végével megállottak. Januárban megszilárdult a budapesti értéktőzsdén jegyzett részvények árfolyama. A hivatalos részvényindex a hó végéig 8·2 ponttal 91-re emelkedett. A tőzsdei forgalom szűk keretek között mozgott. Az eladott részvények darabszáma nem érte el a 200 ezer darabot sem. A szállítások és átvételek összege pedig csak 9·2 millió pengőt tett, az előző havi 12·6 millióval szemben.

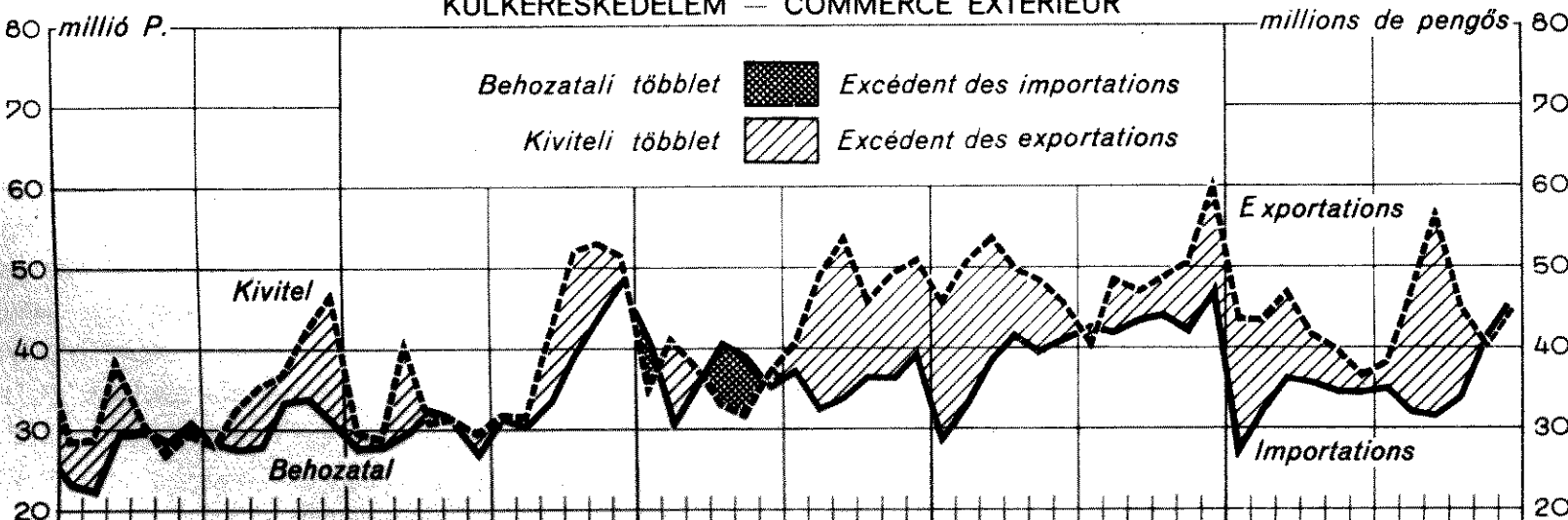
Hitelbiztonság. A hitelbiztonsági viszonyok január hóban lényegesen megromlottak. Összesen 115 új fizetésképtelenség fordult elő, 32-vel több, mint a megelőző hóban, 16-tal több, mint tavaly (+38·6%, +16·2%). A magán- és kényszeregyeségek passzívái árnyalatilag a december haviak alatt maradtak, a tavalyihoz képest lényegesebb, 21·8% volt a hanyatlás. Az óvatolt váltók száma 3.204-et tett, az előző havi 3.560-nal és a tavalyi 2.913-mal szemben (—10%, +10%). Az óvatolt váltók összegénél 11·6, illetve 11·5%-os emelkedés mutatkozik.

RAJZOK A GAZDASÁGI JELZÓTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

MUNKANÉLKÜLISÉG — CHOMEURS

KÜLKERESKEDELEM — COMMERCE EXTÉRIEUR

VASÚTI FORGALOM — TRAFIC DES CHEMINS DE FER

